

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman
Doç. Dr. Zeynep Belma Gölge

ŞİDDET İÇEREN VE İÇERMEYEN SUÇ DAVRANIŞININ RİSK VE KORUYUCU
FAKTÖRLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

UZMAN PSİKOLOG ÖZGE EREL
İSTANBUL, 2021

Önsöz

Her tez çalışmasının tezi hazırlayan için yeni bir öğretmen olduğuna inanmışımdır hep ve an itibariyle üçüncü öğretmenimle vedalaşıyorum. 2011 yılında yüksek lisans programına kabul aldığım Adli Tıp Enstitüsü'nden ayrılacak olmanın burukluğuyla akademik ve mesleki anlamda ufkumu açarak bana önemli katkılar sağlayan enstitünün değerli öğretim üyelerine ve desteklerini esirgemeyen çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Tez çalışmamın planlanması ve yürütülmesi sürecinde bilgi ve tecrübeleriyle bana yardımcı olan tez danışmanım Doç. Dr. Zeynep Belma Gölge'ye, çalışmayı tez izleme toplantılarında değerli önerileri ve düşünceleri ile destekleyen hocalarım Prof. Dr. İbrahim Balcıoğlu ve Dr. Öğr. Üyesi Tunç Demircan'a teşekkürü borç biliyorum.

Çalışmaya katılmayı kabul ederek en büyük desteği sağlayan, ölçekleri sabır ve özveriyle dolduran tüm katılımcılara, bu süreçte motivasyonumu kaybettiğim zamanlarda eşsiz kapsayıcılığıyla beni yüreklendirerek kendime getiren canım Merve Adıgüzel'e, kaygılandığım ve zorlandığım her dönemde hem dost hem mesleki kimliğiyle desteğini esirgemeyen Emine Durmaz'a ve isimlerini tek tek sayamayacağım tüm dostlarıma minnettarım. Ayrıca çalışmanın analizinde teknik bilgisi ile yolumu aydınlatan ve sabırla destek olan Özgün Özgönül'e ne kadar teşekkür etsem az...

Lisans eğitimimden bu yana elimi hiç bırakmayan, çıkmaza düştüğüm her anda yanımda bulduğum, tek çocuk olarak hayatımdaki varlığıyla bana kardeşe sahip olma şansı veren, alanda akademik ve uygulama açısından oldukça kıymetli çalışmalara imza atan yol arkadaşım, kardeşim Ece Gökmenoğlu'na yürekten teşekkür ediyorum.

Hayatımın her alanında olduğu gibi eğitim sürecimde de bana destek olan, yeni girişimlerimde beni cesaretlendiren, doktora sürecinde yolumu kaybettiğim zamanlarda inatla benden ümidi kesmeyen annem Emel Erel ve babam Mustafa Erel'e geçtiğim zorlu dönemeçlerde yanımda olmaktan vazgeçemedikleri için teşekkürü borç bilirim.

İyi ki varsınız. Sizler olmasaydınız olmazdı.

Özge Erel

“Umutsuz durumlar yoktur. Umutsuz insanlar vardır.

Ben hiçbir zaman umudumu yitirmedim.” Mustafa Kemal ATATÜRK

İçindekiler

Önsöz	i
Tablolar	iv
Kısaltmalar	vii
Özet.....	viii
Abstract.....	ix
1. Giriş ve Amaç	1
2. Genel Bilgiler.....	4
2.1. Suçun Tanımı ve Kapsamı	4
2.2. Suçla İlgili Kuramlar.....	11
2.2.1. Biyolojik Kuramlar	11
2.2.2. Psikolojik Kuramlar	14
2.2.3. Sosyolojik Kuramlar	17
2.3. Suçun Türleri.....	19
2.3.1. Suç Türlerine Göre Risk ve Koruyucu Faktörlerin Değerlendirilmesi	24
2.3.2. Suç Türleri ile Yaş ve Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	30
2.3.3. Suç Türleri ile Empati Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	33
2.3.4. Suç Türleri ile Aleksitimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	37
2.3.5. Suç Türleri ile Sosyal Beceri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	40
2.3.6. Suç Türleri ile Sosyal Destek Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	44
2.3.7. Suç Türleri ile Dürtüsellik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	47
3. Gereç ve Yöntem	51
3.1. Evren ve Örneklem.....	51
3.2. Veri Toplama Araçları.....	51
3.2.1. Katılımcı Bilgi Formu	52
3.2.2. Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği (ŞİSDÖ).....	52
3.2.3. Sosyal Beceri Envanteri (SBE).....	53
3.2.4. Barratt Dürtüsellik Ölçeği (BDÖ)	54
3.2.5. Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ)	55
3.2.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	55
3.2.7. Empati Ölçeği (EÖ).....	56
3.3. İşlem.....	57

3.4. Analiz	58
4. Bulgular	59
4.1. Normallik Testleri.....	59
4.2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Analizler.....	61
4.3. Ölçeklerden Alınan Puanların Betimleyici Analizleri.....	67
4.4. Hipotezlerin Sınanması	74
5. Tartışma.....	164
6. Sonuç	188
7. Kaynakça	191
8. Ekler	231
9. Özgeçmiş	252

Tablolar

Tablo I. Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları, Empati, Sosyal Beceri, Dürtüsellik, Sosyal Destek Algısı ve Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Çarpıklık, Çarpıklığın Standart Hatası, Basıklık, Basıklığın Standart Hatası Değerleri.....	60
Tablo II. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine Ait Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	61
Tablo III. Katılımcıların Alkol, Madde Kullanımı ve Suç Geçmişine Dair Bilgilerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	63
Tablo IV. Katılımcıların Anneleriyle İlgili Bilgilerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	64
Tablo V. Katılımcıların Babalarıyla İlgili Bilgilerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	66
Tablo VI. Katılımcıların Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları, Sosyal Destek, Aleksitimi, Empati, Dürtüsellik ve Sosyal Beceri Ölçeklerinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Örneklem Sayısı, Minimum-Maksimum Değerleri, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	67
Tablo VII. Ölçeklerden ve Alt Ölçeklerden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Minimum-Maksimum Değerleri, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	70
Tablo VIII. Bireylerin Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışında Bulunma Eğiliminin Cinsiyete Göre Farklılaşması.....	74
Tablo IX. Yaş, Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışı Arasındaki İlişki.....	76
Tablo X. Yaşın Şiddet İçeren Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü.....	77
Tablo XI. Yaşın Yakın İlişkide Şiddet Puanlarını Yordama Gücü.....	78
Tablo XII. Yaşın Genel Şiddet Puanlarını Yordama Gücü.....	78
Tablo XIII. Yaşın Şiddet İçermeyen Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü.....	79
Tablo XIV. Yaşın Madde Kullanımı Puanlarını Yordama Gücü.....	80
Tablo XV. Yaşın Kriminal Zarar Puanlarını Yordama Gücü.....	80
Tablo XVI. Yaşın Hırsızlık Puanlarını Yordama Gücü.....	81
Tablo XVII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışlarının Eğitim Durumuna Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları.....	82
Tablo XVIII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Gelire Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları.....	86

Tablo XIX. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Kardeş Sayısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları.....	91
Tablo XX. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Doğum Yerine Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları.....	95
Tablo XXI. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Anne İlişki Yapısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları.....	97
Tablo XXII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Baba İlişki Yapısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları.....	101
Tablo XXIII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Alkol Kullanımına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	105
Tablo XXIV. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Aile Göç Durumuna Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	107
Tablo XXV. Şiddet İçeren Suç Davranışları ile Sosyal Destek, Empati ve Sosyal Beceri ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki.....	109
Tablo XXVI. Sosyal Destek Değişkeninin Şiddet İçeren Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Basit Doğrusal Regresyon Analizi Varsayımları.....	123
Tablo XXVII. Sosyal Desteğin Şiddet İçeren Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü.....	123
Tablo XXVIII. Bilişsel Empati, Empatik İlgi Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçeren Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları	124
Tablo XXIX. Bilişsel Empati, Empatik İlgi Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçeren Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi	125
Tablo XXX. Şiddet İçermeyen Suç Davranışları ile Sosyal Destek, Empati, Sosyal Beceri ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki	127

Tablo XXXI. Sosyal Destek Değişkeninin Şiddet İçermeyen Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Basit Doğrusal Regresyon Analizi Varsayımları	139
Tablo XXXII. Sosyal Desteğin Şiddet İçermeyen Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü.....	140
Tablo XXXIII. Bilişsel Empati, Empatik İlgi Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçermeyen Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları	141
Tablo XXXIV. Bilişsel Empati, Empatik İlgi Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçermeyen Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi	142
Tablo XXXV. Şiddet İçeren Suç Davranışları ile Aleksitimi, Dürtüsellik ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki	144
Tablo XXXVI. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçeren Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları	148
Tablo XXXVII. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin, Şiddet İçeren Suç Davranışları Üzerindeki Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi	149
Tablo XXXVIII. Şiddet İçermeyen Suç Davranışları ile Aleksitimi, Dürtüsellik ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki	150
Tablo XXXIX. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçermeyen Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları	155
Tablo XXXX. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları Üzerindeki Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi	155
Tablo XXXXI. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçeren Suç Davranışını Yordayıp Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	156
Tablo XXXXII. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçermeyen Suç Davranışını Yordayıp Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	159
Tablo XXXXIII. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçeren Suç Davranışını Yordayıp Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Varsayımları	162
Tablo XXXXIV. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçermeyen Suç Davranışını Yordayıp Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Varsayımları	163

Kısaltmalar

BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği

EÖ: Empati Ölçeği

MSPSS: Multidimensional Scale of Perceived Social Support (Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği)

SBE: Sosyal Beceri Envanteri

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

ŞİSDÖ: Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği

TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği

TCK: Türk Ceza Kanunu

WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

Özet

Suç; insanlık tarihiyle yaşıt sayılabilecek, bireysel ve kolektif temelde kültürel, psikolojik, ekonomik ve politik açıdan yıkıcı etkileri bulunan önemli toplumsal sorunlardan biridir. Suç vakalarında şiddet olgusu da ön plana çıkmaktadır. Suç ile mücadele edebilmek için şiddetle olan ilişkisi gibi suçun ortaya çıkmasına olanak sağlayan birçok etmen ve dinamik detaylı şekilde incelenmelidir. Bu amaçtan hareketle oluşturulan tez çalışmasının ana hedefi, suçun şiddet içeren ve içermeyen olmak üzere iki bileşeni açısından risk ve koruyucu faktörler; sosyal beceri, empati düzeyi, aleksitimi, algılanan sosyal destek, dürtüsellik gibi bireysel kişilik özellikleri açısından detaylı şekilde değerlendirilmektedir. Ayrıca yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir seviyesi ve medeni durum gibi sosyo-demografik değişkenlerin de sonuca ışık tutması hedeflenmektedir.

Çalışmada Türkiye’de yaşayan 18-60 yaş aralığındaki 923 katılımcının yer aldığı genel popülasyondan oluşmaktadır. Katılımcılara “Katılımcı Bilgi Formu”, “Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği”, “Sosyal Beceri Envanteri”, “Barratt Dürtüsellik Ölçeği”, “Toronto Aleksitimi Ölçeği”, “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” ve “Empati Ölçeği” uygulanmıştır.

Çalışmanın sonuçları incelendiğinde; erkeklerin kadınlara nazaran suç tiplerine daha fazla eğilimli olduğu, yaş arttıkça her iki suç tipine olan eğilimin azaldığı, gelir durumu, kardeş sayısı, alkol kullanımı, anne ve baba ile olan ilişki yapısının her iki suç tipi üzerinde belirleyici rol oynadığı görülmüştür. Ayrıca her iki suç tipinde sosyal destek algısının yüksekliği koruyucu faktör olduğu, dürtüsellik ve aleksitimi seviyesinin yüksekliğinin ise risk faktörü teşkil ettiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şiddet içeren suçlar ve şiddet içermeyen suçlar, dürtüsellik, aleksitimi, empati, sosyal beceri, algılanan sosyal destek, risk faktörleri, koruyucu faktörler

Abstract

Crime is one of the most important social problems that can be considered equal to human history, and which has its cultural, psychological, economic and political destructive effects on an individual and collective basis. The phenomenon of violence also comes to the fore in criminal cases. In order to combat crime, many factors and dynamics that enable the emergence of crime, such as its relation to violence, must be examined in detail. For this purpose, the main objective of this thesis is to evaluate the two components of crime, including violent and non-violent, in detail in terms of risk and protective factors of individual personality traits such as social skills, empathy level, alexithymia, perceived social support, and impulsivity. Also, socio-demographic variables such as age, gender, educational status, income level and marital status are also targeted to shed light on the outcome.

The study included a general population of 923 participants in the 18-60 age range living in Turkey. Participants “Participant Information Form”, “Non-Violent and Violent Offending Behavior Scale”, “Social Skills Inventory”, “Barratt Impulsiveness Scale”, “Toronto Alexithymia Scale”, “Multidimensional Scale of Perceived Social Support” and “Empathy Scale” were applied.

According to the results of the study, men tend to commit other types of crime, compared to women; tendency to both types of crime decreases while age increases; income status, number of siblings, alcohol use, relationship pattern with mother and father played a determining role in both types of crime. In addition, it has been found that the high level of perceived social support in both crime types is the protective factor, while the high level of impulsivity and alexithymia constitute a risk factor.

Keywords: Violent and non-violent crimes, impulsivity, alexithymia, empathy, social skills, perceived social support, risk factors, protective factors.

1. Giriş ve Amaç

Şiddet; bireyin kendine ya da bir başkasına, grup ya da topluluğa yönelik olarak ölüm, yaralama, ruhsal zedelenme, gelişimsel bozukluğa yol açabilecek fiziksel zorlama, güç kullanımı ya da tehdidin amaçlı olarak uygulanması olarak Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization, WHO) tarafından tanımlanarak önemli bir sağlık sorunu kabul edilmiştir (WHO, 1998). Şiddet ve suç birlikteliği oldukça sık görülmektedir (Polat, 2009). Şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışları olarak iki ana kategoride incelenen suç kavramının kapsamı ve içeriği bu iki kategorinin yapısına göre değişiklik göstermektedir. Tzoumakis ve arkadaşları (2013), şiddet içeren suç davranışlarını bireyin fiziksel bütünlüğüne zarar vermek amacıyla işlenen suçlar olarak tanımlamaktadır. Bu tanım öldürme, yaralama, aile içi şiddet ve cinsel saldırı gibi suçları işaret etmekte olup, şiddet içermeyen suç davranışından en temel ayrımı güç kullanımı içererek mağdurun fiziksel bütünlüğüne zarar vermeyi amaçlamasıdır (Fuller, 2012).

Şiddet içeren ve içermeyen suçlarda koruyucu ve risk faktörleri sosyal, kişilerarası, psikolojik ve çevresel birçok etmenden etkilenecek bireyin işleme eğilimi gösterdiği suç tipini belirlemede önemli rol oynamaktadır (De Vries Robbé ve ark., 2015). Erkek olma, aile içinde yaşanan tartışmalar, düşük IQ seviyesi ile yetersiz bilişsel kapasiteye sahip olma, kentte yaşama, alkol ve madde kötüye kullanımı, ailede psikiyatrik öykünün varlığı, eğitim seviyesinin düşüklüğü, erken dönemde anne-baba kaybı ya da ayrılığı, genç yetişkinlik döneminde olma gibi faktörlerin şiddet içeren suç işleme konusunda risk faktörü olduğu; dengeli aile ilişkileri ve tutarlı ebeveyn tutumları, yaşam doyumu sunan sosyal ilişkiler ve bağlara sahip olma, yaşanan yerin olumlu yapıda olması, toplum yanlısı davranışlarda bulunma gibi faktörlerin de koruyucu rolü birçok araştırma işaret etmektedir (Hemphill ve ark., 2009; Herrenkohl ve ark., 2003; Sullivan, 2006; Frisell, Pawitan ve Langstrom, 2012;

Hodgins, 1992; Blum, McNeely ve Nonnemaker, 2001; Fitzpatrick, 1997; Hoge, Andrews ve Leschied, 1996; Jessor ve ark., 1995; Lösel ve Farrington, 2012; Güler, 2003; Öğün, 1998).

Bireyin duyguları yaşamında karşılaştığı durumlar ve yaşadığı psikolojik gerilimler sonucunda oluşur. Örneğin; hırs, heyecan, nefret, haz, korku, kuşku, hayal kırıklığı vb. gibi bireyi derinden yıpratıcı ve psikolojik olarak yoran duygular büyük değişimler sonunda bireyin hayatına girer. Heyecan duygusu şiddet içeren suç davranışlarında görülen bir duygudur ve ani gelişen suç davranışlarının altına bu duygu yatmaktadır. Şiddet dürtüsünü içinde barındıran heyecan duygusu hiddet ve nefret duygularını harekete geçirerek sadizmi körükler ve suç eyleminin amacı karşı tarafa acı vermek haline gelir (Okur, 1972). Duyguları düzenlemede ve tanımada başarılı ve yetkin bireyler psikolojik gerilimlerin yarattığı bu zor duyguları kontrol edebilir ve suça eğilim göstermeden daha yapıcı bir yolla yeni bir ilişki modeli yaratabilirler. Aleksitimi sebebiyle bu beceriden yoksun olan bireyler ise, şiddet içeren suçlara daha fazla eğilim göstermektedir.

Gottfredson ve Hirschi, 29 farklı suç davranışının sebeplerini açıkladıkları teorilerinde; empati eksikliğini, dürtüsellik ve düşük seviyede kendini kontrol durumunun bir özelliği olarak ifade etmişlerdir (Gottfredson ve Hirschi, 1990). Aleksitimi ve düşük empati kapasitesinin kişide duygu düzenlemede zorluk yarattığı ve bu durumun dürtüsellik ile suç davranışı başta olmak üzere birçok problemli davranışa yol açtığı birden fazla araştırmada görülmektedir (Fossati ve ark., 2009; Kashdan ve ark., 2015; Pond ve ark., 2012; Robertson ve ark., 2012; Selby ve ark., 2008; Swart ve ark., 2009). Bireyin hayatında sosyal yön durağanlıktan uzak; kişilik yapısına, tutum ve davranışlarına etki eden yapıdadır. Bu yüzden bireyin empati becerisi, yaşamının içinde çevresindekilerden hissettiği destek duygusu ve kişilerarası ilişkiler yardımıyla şekillenen sosyal becerileri suç gibi kritik bir davranış örüntüsünü de etkilemesi kaçınılmazdır. Araştırmalarda, şiddet içeren suçlarda, kişinin

hayatındaki sosyal desteğin, özellikle aile desteğinin, daha düşük olduğu ve suç davranışına eğilim gösteren kişilerde sosyal becerilerin yetersiz ve kısıtlı olduğu görülüyor (Powell, 1997; Andrews ve Hops, 2010; Ryzin, Fosco, ve Dishion, 2012; Sitnick, Shaw, ve Hyde, 2014).

Bu çalışmada suç davranışının şiddet içeren ve içermeyen olmak üzere iki bileşeni açısından risk ve koruyucu faktörler; sosyal beceri, empati düzeyi, aleksitimi, algılanan sosyal destek, dürtüsellik gibi bireysel kişilik özellikleri açısından detaylı şekilde değerlendirilecektir. Ayrıca yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum gibi sosyo-demografik değişkenler de değerlendirmede sonuca ışık tutacaktır. Araştırmanın önemine bakılacak olursa; bu konuda yapılan çalışmalarda, bu özelliklerin ayrı ayrı değerlendirildiği fakat birlikte tek bir çalışmada ele alınmadığı görülmüş; genelde de şiddet içeren suçlar üzerinde çalışmaların planlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalarda örneklemin genellikle ergenlik dönemindeki katılımcılardan oluştuğu, genel popülasyona uygulanan çalışmaların daha nadir olduğu dikkat çekmektedir.

Araştırmanın hipotezleri:

1. Erkekler kadınlara nazaran daha fazla şiddet içeren suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir.
2. Bireylerin yaşları arttıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları azalacaktır.
3. Eğitim düzeyi azaldıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları artmaktadır.
4. Gelir düzeyi azaldıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları artmaktadır.
5. Bireylerin kardeş sayısı arttıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları artmaktadır.
6. Bireylerin kent doğumlu olması şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında belirleyici rol oynamaktadır.
7. Olumsuz anne ilişkisi şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttıracaktır.
8. Olumsuz baba ilişkisi şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttıracaktır.

9. Alkol kullanımı şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttıracaktır.
10. Ailede göç tecrübesinin varlığı şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttıracaktır.
11. Katılımcıların şiddet içeren ve içermeyen suç davranış düzeyleri arttıkça empati becerileri, sosyal becerileri ve sosyal destek algıları azalacaktır.
12. Katılımcıların şiddet içeren ve içermeyen suç davranış düzeyleri arttıkça dürtüsellik düzeyi ve aleksitimi düzeyleri artacaktır.

Suç davranışını tetikleyen faktörler adli bilimler açısından oldukça önem arz etmektedir. Özellikle bireysel temelli faktörler literatürde sıkça yer almakta; yapılan çalışmalar değişen insan doğası ile suç arasındaki ilişkiye ışık tutmayı hedeflemektedir. Bu araştırmanın ise; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek vb. gibi sosyo-demografik değişkenler ile empati kabiliyeti, kişinin algıladığı sosyal destek, sosyal beceri, aleksitimi ve dürtüsellik gibi özelliklerin şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının üzerindeki etki derecelerini ortaya koyması ve bireyin kişilik yapısına dair çok yönlülüğü bakımından literatüre büyük ölçüde katkısı olacaktır.

2. Genel Bilgiler

2.1. Suçun Tanımı ve Kapsamı

Suç, kişiler arası ilişkilerden başlayarak içinde yaşanılan toplumun yapısını ve düzenini tehdit ederek yıkıma uğratan insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Olgu olarak incelendiğinde, birçok alanda gelişen ve değişen dünya ile birlikte şekil değiştirerek daha karmaşık ve kompleks bir hale gelmektedir. Suçun bu değişen yapısının takibinin zorluğu ve yarattığı yeni suç tablolarının analizinde yaşanan sıkıntılar çözüm açısından multidisipliner bir bakış açısının etkinliğini ortaya koymaktadır. Bu yüzden suç olgu olarak hukuk,

kriminoloji, tıp, adli bilimler, psikoloji, sosyoloji, tarih vb. birçok disiplinin katkıda bulunduğu ve çözüm için çaba harcadığı bir platform olmaktadır.

Kurumsal açıdan ülkeler vatandaşlarına refah, huzur ve güveni sağlamak ve ekonomik kalkınmalarını devam ettirebilmek için suç ile mücadele etmektedir. Nüfus yoğunluğu, göçün giderek artması, sosyo-ekonomik açıdan karmaşık olan yapısı ve kültürünün çeşitliliği açısından Türkiye'nin dünyadaki birçok ülkeye nazaran suç sayısı her geçen gün ciddi derecede artmakta ve Türkiye için suç değişen yapısı gereği daha zor baş edilen bir noktaya evirilmektedir. 2000 yılında Türkiye toplamında 512.091 olan suç sayısı, 2012 yılına gelindiğinde %425 oranında artarak 2.686.906 olmuştur. Aynı dönemdeki nüfus artışı incelendiğinde ise 2000 yılında 67.804.543 kişi olan Türkiye nüfusunun, 2012 yılında %12'lik bir artışla 75.627.384 kişi olduğu görülmüştür (Türkiye İstatistik Kurumu, 2012). Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verileri incelendiğinde, 2016 yılında cezaevinde bulunan kişi sayısının %13,2 artışla 200 bin 727 kişiye ulaşırken, son beş yıl içerisindeki artışın ise %46,7'yi bulduğu dikkat çeken bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu verilere ek olarak, cezaevlerinde bulunan kişilerin oranı 2013 yılında %5,1, 2014 yılında %10,4 ve 2015 yılında da %11,3 yükseldiği görülmektedir. 31 Aralık 2016 tarihli veriler incelendiğinde ceza infaz kurumlarının nüfusunun %63,8'ini hükümlüler ve %36,2'sini tutukluların oluşturduğu ve bu kişilerin %95,8'inin erkek, %4,2'sinin ise kadın olduğu ortaya çıkmaktadır (T24 Bağımsız İnternet Gazetesi, 2017). Bu artışın sonucu olarak Türkiye'deki toplumsal yapı zarar görmeye kalmayıp siyasi denge, sosyal ve ekonomik istikrar, ülke güvenliği ciddi kayıplar yaşayarak ülkenin kalkınmasına olumsuz etki etmektedir. Önemli bir diğer nokta da, suç sayısındaki bu artış milli servetin eğitim, sağlık vb. gibi hayati alanlara harcanacak payın suçla mücadele ve önleme çalışmalarına ayrılmasıdır.

Aristoteles'in “zoon politikon” ifadesinde olduğu gibi insan, toplumsal ve siyasal bir hayvandır. Bu toplumsal ve siyasal rolün getirisi insana sosyal bir yön kazandırarak tek başına mutluluğu ve içsel tatmini sağlayamamasına neden olur ve hayatının her döneminde çevresiyle etkileşim kurarak sosyal bir desteğe ihtiyaç duyar. Ne gerekçeyle olursa olsun, bir insanı değerlendirirken içinde bulunduğu ilişkilerinden soyutlamak neredeyse imkânsızdır. Birçok psikolojik görüşü “ilişkiler içinde hasta olur, ilişkiler içinde iyileşiriz” bakış açısını savunmaktadır.

İnsanı bireysel açıdan incelendiğimizde, doğası gereği kendi çıkarını gözetip kollama eğiliminin ve istediği şeye en hızlı şekilde ulaşma isteğinin varlığını söyleyebiliriz. Bu özellik, bireyin kimi zaman toplumu oluşturan diğer vatandaşların haklarını göz ardı ederek kendi bireysel arzu ve isteklerini gerçekleştirmeyi hedeflemesinin toplum normlarıyla çelişmesine sebep olur. Toplumun her ferdi bu bakış açısıyla istediğini yapmaya başladığı takdirde toplumun genelinde kaos ve düzensizlik oluşacak ve toplum yaşanması zor ve güvensiz bir olgu olarak karşımıza çıkacaktır. Özetle, bireylerin özgürlüğü toplumun çıkarları ile çelişmekte ve çatışmaktadır. Din ve ahlak kurallarının bireyin yaşamında çizdiği sınırlar da kişisel hak ve hürriyetleri kısıtlı şekilde koruduğundan hukuk kurallarının önemi oldukça yüksektir. Bu noktadan hareketle, toplumda yaşayan tüm bireylerin hak ve hürriyetlerinin sistemli ve yeterli şekilde güvence altına alınması ancak ve ancak hukuk ile sağlanabilir.

Tarihin her döneminde, hatta modern bir hukuk anlayışının olmadığı dönemlerde bile, toplumdaki işleyişi düzenleyen organize bir kurallar topluluğu yer almaktadır. “Nerede toplum varsa orada hukuk da vardır” anlamına sahip olan “Ubi societas ibi ius” özdeyiş, toplumların hukuk olmadan eksik kalacağını ifade etmektedir (Uzun, 2013). Elbette suç algısı toplumdan topluma değişiklik göstermekte, bir toplumda suç olan bir davranış başka bir toplumda suç sayılmayabilir. Bu da toplumların birbirinden farklı yapısı, her toplumun

kendine özgü normlarının bulunması sonucu karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca suçun durağan olmayan yapısı da günümüzde suç olan davranışların gelecekte doğal ve gerekli davranışlar olarak değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır (Bal, 2003).

Modern hukuk kuralları yazılı ve herkesin bilebileceği niteliktedir. Neyin suç neyin suç olmadığı açıkça tanımlanmıştır. Kanunları ihlal edenler, devlet eliyle yine aynı kanunlarda daha önceden belirlenmiş cezalara maruz kalmaktadır. Hukuk kurallarının temel işlevi, toplum içerisindeki düzeni korumak, bireylerin belirli sınırlar içerisinde özgürce yaşamalarını sağlamak ve her bireyin güvenliğini sağlayarak toplum güvenliğini korumaktır (Çoştan, 2014).

Sosyal bir varlık olan insanın kişiler arası ilişkilerinde ve kendi dünyasında baş etmekte zorlandığı durumlarda suça eğilim göstermesi öngörülen bir durumdur. Bu noktadan hareketle suçun altında yatan kişisel etmenleri ve kişisel özellikleri keşfetmek, bu etmenler ve özelliklerin bireyin hayatında daha sağlıklı bir ölçüde değerlendirilmesini sağlamak bireysel ve toplumsal anlamda suçun önlenmesi için oldukça etkili olacaktır.

Suç tarihte insan var olduğundan beri süregelen ve insan var oldukça devam edecek olan evrensel bir olgudur. Adem ve Havva'nın çocukları Habil'in kardeşi Kabil'i öldürmesinden bu yana suç zinciri devam etmektedir. Dünyanın ve toplumların teknolojik ve küresel evrimi suç üzerinde de oldukça etkili olmuş, karmaşık ve kaotik bir suç kavramı oluşturmuştur. Bu kaotik yapısı suçu tek bir bilim dalı ile açıklanamayacak bir kavram haline getirmiş; ekonomik, psikolojik, kriminolojik, sosyolojik birçok boyutun incelenmesi ile daha anlaşılır ve çözümlenebilir bir hale sokmuştur. Gönenç (2013) insan davranış olarak nitelediği suçun toplumsal barışı tehdit eden bir boyuta sahip olduğu, bu yüzden toplumsal temelde barışçıl bir düzenin var olması ve devam edebilmesi için suç kapsamında değerlendirilmesi gereken davranışların belirlenmesinin önemini ifade etmiştir.

Geleri (2003) suç kavramını insanları birçok açıdan yoğun şekilde etkileyerek etkileri ömür boyu olarak kadar uzun süre devam eden toplumsal olgu olarak değerlendirmektedir. Dağ (2003) ise, suç olgusunun bireysel yönünü kişinin ihtiras gibi güçlü duyguları sebebiyle toplumsal yönünü ise insanlarla birlikte yaşamının etkisi ile ortaya çıkan bazı uyumsuzluklar ve çelişkiler yüzünden var olmaya devam edeceğini savunmaktadır.

Bilim dalı olarak suç, ilk olarak 1879 yılında Paul Topinard tarafından “kriminoloji” ismiyle nitelendirilmiş, bu tarihten sonra da kriminoloji kavramı 1885 yılında İtalyan kriminolog Raffaele Garofalo’nun “Criminologia” adlı kitabında ilk kez kitap adı olarak karşımıza çıkmıştır (Demirbaş, 2014). Bu iki kavrama dair yapılan tanımlar oldukça fazla olmasına rağmen suçla ilgili kabul gören tek bir tanım alanda yer almamakta, en net ifadeyle “ceza kanunu tarafından yasaklanan davranışlar” şeklinde tanımlanabilmektedir (Kesbiç ve Dündar, 2017). Bu tanımın doğrultusunda suçlunun rolü, ceza kanununun yasakladığı davranışları sergilemek olarak görülmektedir (Beirne ve Messerschmidt, 1991; Garofalo, 1957).

Kriminolojinin tanımına bakıldığında, Sutgerland ve Cressey’nin ortaya koyduğu şekliyle “suçun sosyal bir fenomen olarak kabul edildiği bilgi bütünüdür” (Siegel, 1989). Suçun disipline edilmiş bir bilim dalı olan kriminoloji, suç olarak kabul edilen davranışlarını işleyen kişilerin ceza alması için gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesi ve böylece toplumsal düzeni sağlayarak sosyal refah düzeyini arttırmak ve bunun sonucu olarak da suça olan eğilimi azaltmayı amaçlamaktadır (Gider, 1961). Bu amacın gerçekleşmemesi durumunda suçun bir sonucu olarak ortaya çıkan zararlar birlikte suç işleyen kişilerin takibi ve cezalandırma sürecinde görev alan kolluk kuvvetleri, adliye ve ceza infaz kurumlarının devlet ekonomisine yüklediği maliyetin oldukça yüksek olduğu bilinen bir gerçek olup suçun

önlenmesi çalışmalarında kriminolojinin ne denli etkili bir rol oynadığı ön plana çıkmaktadır (Demirbaş, 2014).

Suçun tanımı hukuki açıdan değerlendirildiğinde, topluma ve bireye zarar vererek tehlike teşkil eden kanun koyucu tarafından karşılığı ceza olarak önceden belirlenerek sınırı çizilmiş her türlü eylem ve hareket olarak görülmektedir (Araştırma ve Etütler Merkezi, 2003; Dönmezer, 1994). Başka bir tanımda ise suç; devlet tarafından kabul edilen ceza hukuku normlarını ihlal eden, hukuka uygun olmayan kasti veya ihmali davranış olarak ifade edilmiştir (Brodeur ve Ouellet, 2004). Hukukun temel amaçları toplum içerisinde belirli bir düzen oluşturarak bu düzeni sağlamak, toplumsal ihtiyaçları karşılamak, toplum içerisinde herkese eşit oranda hak sağlamak, toplumsal güvenliği ve adaleti sağlamak olarak sayılabilmektedir (Burkay, 2008).

Sosyolojik açıdan suç kavramı toplumun huzur ve güven içerisinde yaşamını sürdürebilmesi için bastırılması gereken anti sosyal davranıştır (Sargın ve Temurçin, 2011). Sosyoloji alanında birçok teorisyenin ortaya attığı teoriler suçun altında yatan etmenleri ve toplum üzerindeki etkilerini açıklamaktadır. Bu teorilerin bir kısmı da suçla baş etme ve önlemeye dairdir. Giddens'in (2000) suçu bir olgu olarak donanımlı şekilde analiz edebilmek için geliştirilen bir kuramın suçun gerçekleştiği toplumdaki kurumların da detaylı bir değerlendirmesini içermesi gerekliliğinden ötürü sosyolojik nitelikte olması yönündeki yaklaşımı ve İçli'nin (1993) suç olgusunun nedenlerini, temelinde yer alan hayati noktaları ve bir toplumda giderek artmasının ardındaki faktörleri irdeleyen teoriler incelendiğinde en detaylı ve sistematik görüş sunan kuramların sosyolojik temelli kuramlar olduğuna dair görüşü suç kavramının sosyolojik boyutunun önemini gözler önüne sermektedir. Suç, toplumların sosyo-kültürel yapısından oldukça etkilenmektedir; suç sosyal yapı içinde

gerçekleştikten toplumların sosyo-kültürel yapısı suç olgusunun da yapısını etkileyen önemli bir faktördür (Yıldırım, 2014).

Durkheim'un ifadesine göre; "ceza tepkisiyle karşılaşan her eylem bir suçtur". Suç, kültürün bir parçası olup her toplumda ve toplumun her katmanında her daim suç vardır ve var olacaktır. Suç toplumu oluşturan normların bir ürünüdür ve doğru ile yanlış anlam kazandırmak için oldukça gereklidir. Ayrıca suç bireysel ve toplumsal temelde fonksiyoneldir ve toplumsal değişim için de gereklidir. Durkheim, suçu suç kılan şeyin, davranışın kendisi değil, o davranış üzerindeki sosyal anlayış ve sosyal yargı olarak tanımlamaktadır (Demirbaş, 2001). Suçun tanımı ele alındığında suçlular ve suçun niteliğine bağlı olarak sosyolojik açıdan kategorik sınıflamalar ortaya çıkmıştır. Uzun yıllar düşük sosyoekonomik statüde olmak suç işleme konusunda bir risk faktörü olarak yer almış; bu düşünce 1950'li yıllarda yüksek sosyoekonomik düzeydekilerin de suçlu kategorisinde ele alınmaları ile kısmi olarak yıkılmıştır. Halen daha toplum algısında suç kavramı düşük eğitim düzeyi, düşük sosyoekonomik düzey ile ilişkili olarak düşünülmektedir; fakat istatistiki veriler bunun doğruluğunu sorgular niteliktedir. Ayrıca az gelişmiş ya da gelişmemiş ülkelere nazaran gelişmiş ülkelerde suç oranının daha yüksek olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konmaktadır (Akpınar, 2018).

Psikolojik açıdan ise suçun bir davranışsal bozukluk ve topluma uyum sağlamada yaşanan yetersizlik olduğu ortaya konmaktadır. Bu davranışsal bozukluk, bireyin iç dünyasındaki derin ve gölgede kalan yanların dış dünyada yansıması olarak görünür hale gelerek eyleme dönüşür (Erem, 1997). Sosyal uyumsuzluğun bir şekli olan suç, sosyal düzen için zararlıdır (Sargın ve Temurçin, 2011). Platon suçu psikolojik temelli bir hastalık olarak kabul edip bireydeki arzu, öfke, kıskançlık gibi güçlü duygulara ek olarak haz odaklı yaşamının ve eğitimsizliğin suçu tetikleyen ana faktörlerin başında geldiğini söylemektedir

(Polat, 2009). Psikolojinin bir alt dalı olan adli psikoloji suç ve psikoloji ilişkisi inceleyerek önleme üzerine çalışmalar yapmaktadır. Bireyin gelişim evrelerinden birinde ebeveynleriyle yaşadığı problemler ve ilişkisel çatışmaların bilinçdışını etkileyeceği ve bu etkilerin çatışmalar yaratarak ileriki yaşantısında suç gibi tahrip edici davranışları doğuracağı düşünülmektedir. En bilinenlerden biri Bowlby'nin anne yoksunluğu teorisi olup, suça sürüklenen erken çocukluk dönemindeki bireylerin yaşamlarının ilk beş yılında altı ay ya da daha fazla süreyle anneden ayrı kalmasının olduğunu ortaya koymuştur.

Özetle; birçok disiplinin açıklamaya çalıştığı bir kavram olan suç, insanlık tarihi kadar eski olup, ortaya çıktığı formdan çok daha fazlasına evrilerek var olmaya devam etmektedir. Araştırmalar ve önleme çalışmaları suçu yaratan tüm etmenler üzerinde çalışarak oluşumuna engel olmaya çalışmaktadır.

2.2. Suçla İlgili Kuramlar

2.2.1. Biyolojik Kuramlar

Biyolojik kuramlar açısından suç olgusu incelenecek olursa, beden yapısındaki farklılıkları ve genetik yapıdaki farklılıkları temel alan kuramlar olmak üzere iki başlık altında toplamak mümkün olacaktır. Beden konusundaki farklılıkların fikir babası Lombroso'dur. Eklektik bir bilim insanı olan Lombroso, psikoloji, fizyonomi ve Sosyal Darwinizm gibi disiplinleri harmanlayarak çalışmalarını planladı. Çalışmalarında suçluların kişilikleri üzerine odaklanmış, birçoğunu gözlemlemiştir. Tutum ve eylemlerini, mizaç özelliklerini, düşünce yapılarını, hayat stillerini ve suçla bağlantılı olan geçmiş yaşantılarını derinlemesine araştırmıştır. Ayrıca cezaevlerinde ölen mahkumların cesetleri üzerinde otopsiler yapmıştır ve tüm bunların sonucunda bazı sonuçlara ulaşmıştır (Dönmezer, 1994). Lombroso araştırmalarından çıkardığı sonuçlara göre; “doğuştan suçlular” başlığı altında bir suçlu prototipi ortaya koymuş; bu prototip suçluların bedenlerindeki bazı farklılıklardan ve

anormalliklerden oluşup onları diğer insanlardan ayıran bedensel özelliklerdir. Lombroso'ya göre suçluların bedenlerindeki bu anormallikler ve farklılıklar onları kendi iradeleri ve karar mekanizmalarından soyutlayarak suç işlemeye itmektedir. Lombroso'nun ortaya attığı görüşe göre; küstah bir gülüş, sert ve vahşi bakışlı, kısa boylu, küçük kafatası olan, asimetric yüz hatları olan, dar alınlı, gözlerinin üstündeki kemiği çıkık olan, çukur gözlü ve birbirinden uzak gözlere sahip olan kişiler suça eğilimlidir. Ayrıca uzun ve geniş yüzlü, büyük elmacık kemikli, kulakları kafatasından açık ve kemerli, gür saçlı, seyrek sakallı, uzun kollu kişiler de suçluların fiziksel özelliklerindendir. Cinayet işleyenlerin bakışları donuk ve sabit; hırsızlık suçu işleyenlerde ise hileli bakışlar ve hareketli gözler belirgindir.

Elbette Lombroso'nun fikirlerine karşı çıkan suçun biyolojik yansımalarına dair yeni şeyler söylemek isteyen teorisyenler de olmuştur. Baer (1913), Lombroso'nun fikrine ek olarak doğuştan suçlu diye nitelendirilecek insanlar olabileceğini fakat bunun bedensel özelliklerle etiketlenemeyeceğini belirtmiştir. O da, suçluların kafatası ölçümleri ve beden yapılarının incelenmesi ile doğru bir tahmin yapılacağını iddia etmiştir (Hurtwitz ve Christiansen, 1983). Ayrıca Ferri, suçluların iradesi dışında çevresel etmenlerin etkisi ile suç işledikleri düşüncesinden hareketle Lombroso'nun tezini “doğuştan suçluluk öğretisi” olarak yeniden oluşturmuştur (Dönmezer, 1994). Ferri'nin düşüncesine göre, kişi suç işlemeyi kendi iradesi ile seçmez; hayatındaki koşullar, sosyal, çevresel ve toplumsal birçok faktör onu suç işlemeye iter. Bu yüzden de belirli özelliklere sahip bir çevrede sabit sayıda suç işleneceğini öngörerek bu kavrama “suçlu doyum yasası” demiştir. Ferri daha çok suçun toplumda gerçekleştirilen değişiklikler ile önlenileceğini ve kontrol altında tutulabileceğini ifade etmektedir. Önleyici mekanizmalara olan sıkı bağlılığın zamanla toplumda suçu azaltacak bir görünüme kavuşacağına değinmektedir (McLaughlin ve ark., 2003).

Genetik açıdan ise, nesiller boyunca fiziksel, biyolojik, ruhsal ve tıbbi birçok özelliğinin aktarıldığı bilinen bir gerçektir. Yeni nesil pek çok açıdan kendi atalarının, hatta bazen hiç tanışmadığı atalarının özelliklerini taşımaktadır. Suç davranışında da bu aktarım oldukça hayati bir yerde durmaktadır. İnsanın kışkırtıcı davranışlarının nedenlerine ve alışkanlıklarının etkilerine, duygularına ve sosyal faktörlere yeterince dikkat verilmemesi bakımından bu kuramlar birliği eleştiri almaktadır (Johnson, 1974).

Nörobiyolojik açıdan şiddetin değerlendirilmesi bireylerin sahip olduğu kişilik özelliklerinin şiddetin davranışa yansımada etkili olduğu hipotezi ile yapılmakta ve bu bağlamda şiddetin oluşmasında rol oynayan birçok nedenle ilişkili gelişimsel temelli varsayımlar öne sürülmektedir. Şiddet davranışının oluşmasına zemin hazırlayan nörobiyolojik süreçlerdeki genetik temelli farklılıkların davranışsal fenotipte kendini göstermesi bu varsayımlardan en kabul edileni olup varsayımlarda etkili olan etmenlerin bireylerin erken yaş dönemlerinde mizaç gibi somut ve kalıcı olma eğiliminde olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu etmenlerin şiddet için risk içeren aynı özelliklere eşit derecede sahip bir alt grubu niteleyebileceği ifade edilmektedir. Genetik ve nörobiyolojik bulgularla desteklenen bu varsayıma şiddetle ilişkili risk faktörlerini konu alan ölçekler, davranışa dair gözlemler gibi değerlendirme ölçütleriyle çalışan araştırmalar veri sağlamaktadır. Bu yüzden şiddet ve onu ortaya çıkaran faktörlerle olan ilişkiyi değerlendirirken teorik ve uygulama arasında birçok farklılık ve eksiklik göze çarpmaktadır (Yalçın ve Erdoğan, 2013). Kişisel farklılıklar ve bunların şiddet davranışını arttıran etkisini ortaya koyan birden fazla neden olduğu gerçeği ve risk faktörleri arasından en çok öne çıkanın hangisi olduğu bilim dünyasına halen tartışılan ve araştırma konusu olan bir olgudur (Loeber ve Pardini, 2008).

Tek ve çift yumurta ikizleri ile evlat edinilen kişilerin katılımcı olduğu araştırmalar, şiddet ve şiddet davranışının oluşmasında etkili olan antisosyal davranışların temelindeki

genetik özellikleri göstermesi açısından oldukça önem arz ederek antisosyal davranış ile bağlantılı değişkenlerin neredeyse yarısından genetik temelli faktörlerin sorumlu oldukları birçok araştırmada sonuç olarak yer almaktadır (Ferguson ve Beaver, 2009; Rowe ve ark., 2001). Nörobiyolojik alandaki pek çok çalışma, şiddet ile antisosyal davranışların dopamin, serotonerjik, noradrenerjik etkileşimler ve monoamin oksidaz A (MAO-A) ile genetik olarak ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Denney ve ark., 1999; Haberstick ve ar., 2006; Jones ve ark., 2001; Sabol ve ark., 1998; Beaver ve ark., 2007; Retz ve ark., 2004; Kotler ve ark., 1999; Eisenberg ve ark., 2007; Foley ve ark., 2004; Liao ve ark., 2004; Mendes ve ark., 2009; Beitchman ve ark., 2006; Noble ve ark., 2007; Guo ve ark., 2007; Caspy ve ark., 2002). Çalışmalarda bir “suç geni”nin varlığı tartışılmakta; özellikle tek ve çift yumurta ikizleri incelendiğinde görülen tablo ağırlıklı olarak suç geninin varlığından ziyade yetiştirilme tarzının benzer olmasından kaynaklı olabileceği görüşü hakimdir.

Şiddet ve antisosyal davranış ilişkisini anlatan Ferguson tarafından geliştirilen “katalizör modeli”, genetik ve çevresel faktörlerin şiddet davranışına olan eğilimi artırıcı etkisi olduğunu ortaya koymaktadır (Ferguson, 2008). Ayrıca dürtüsel davranışların frontal lob tarafından kontrol edilerek agresif davranışları engellediği bilgisi şiddetin oluşmasında nörolojik işlevlerini göstermesi açısından bu modelin önemli bir çıktısıdır (Yalçın ve Erdoğan, 2013). Birçok araştırma sistemdeki bozuklukların %50 ila %90 oranında genetik faktörlerden etkilendiği ve stres içeren ortamlar gibi uygun bir ortam sağlandığında saldırganlığa eğilim gösteren kişilerde bu davranışın ortaya çıkmasında katalizör fonksiyonu gördüğünü göstermektedir (Ferguson ve Beaver, 2009; Beaver ve ark., 2009; Ferguson, 2008). Bu yüzden kendi kontrol edip davranışlarını düzenleyebilme genetik ve sosyal faktörlerle ilişkilidir.

2.2.2. Psikolojik Kuramlar

Kriminoloji kavramı ortaya atıldığından beri ruh sağlığı uzmanları bu terimin psikolojik kısmının incelenmesi ve teorik olarak zenginleştirilmesi için oldukça önem teşkil ettiler. Psikolog ve psikiyatristler davranışın bireyin zihinsel süreçlerinden oluştuğunu savunur, suç davranışını motive eden ve bu davranışa yol açan psikolojik süreçlerin varlığını araştırırlar.

Bedensel özelliklerin suç üzerindeki etkisinin suçu anlamada yetersiz kalmasıyla 20. Yüzyılın başlarından itibaren suçun nedenlerini psikolojik olarak inceleme ivme kazanmış, birçok teorisyen bu konuda çalışmalar yapmıştır. Bunların ilki Sigmund Freud'un Psikanalitik Teorisi'dir. Bu teoriye göre; suçun ortaya çıkışının altında benlik ve üst benliğin yeterli ölçüde gelişmemesinin dürtülerin kontrolündeki zorluk yaratması yer almaktadır (Demirbaş, 2001). Freud teorisinde id-ego-süper ego bileşenlerine yer vermektedir. Bu kavramlardan; id, temel biyolojik dürtülerin doğuştan beri var olan kaynağıdır. İçinde saldırganlık ve cinsellik dürtüsünü barındırır. Ego; davranışların, alışkanlıkların ve düşüncelerin maddi ve sosyal dünya ile olan ilişkilerinin temsil edilmesinin gelişiminde var olan kişisel bilinçliliktir. İd ve egonun ilişkisi ile birlikte ortaya çıkan süper ego ise adetlerin kişisel sosyal deneyimler içerisinde şekillenmesini yansıması olarak tanımlanmaktadır (Johnson, 1974). Kişilik mekanizmalarından id'in dürtülerinden biri olan saldırganlık, bireyin dünyaya gelirken var olan dürtüsüdür. Birey sosyalleştikçe ve toplum içerisinde kendine yer buldukça süper ego gelişir ve id'in bu saldırgan yönünü baskılamaya çalışır. Ego ise id ve süper ego arasındaki çatışmaları yöneterek, bireyin karar mekanizmasını belirler. İd-ego-süper ego arasındaki çatışmalar ve yaşanan karmaşanın bilinçdışındaki tezahürü suç davranışının ortaya çıkmasını tetiklemektedir. Psikanalitik teoriye göre suç, önlenmemiş bir kompleksin simgesi olarak düşünülmektedir. İçte atılmış, bilinçdışında var olan kompleks, kişide onu çevreden gelen uyarılara belli bir biçimde tepki göstermeye yöneltir (Yavuzer, 2004).

Suç davranışını açıklamaya çalışan kuramlardan bir diğeri de öğrenme kuramıdır. Klasik koşullanma, edimsel koşullanma ve sosyal öğrenme kuramlarının temelini oluşturduğu öğrenme kuramlarına göre; suç öğrenilmiş bir davranış olup bireyin çevrenin etkisiyle yaşamına girer. Sosyal öğrenme teorisi aynı zamanda davranış teorisinin önemli bir dalıdır. Davranış teorisi; insan davranışına etki tepki bakış açısı olarak da görülmektedir. Davranış teorisi; bireysel ilgiler sonucu ortaya konan çevresel faktörlerin sonucunda çıkan davranışla ilgilidir (Çakır-Gönen, 2015). Bireysel bir davranış ödüllendirildiği zaman bu davranış sıklıkla tekrarlanır hale gelir, bir davranışın ardından ceza geldiği zaman ise bu davranış azalır (Schmallegger, 2006). Sosyal öğrenme teorisi Gabriel Tarde'nin taklit teorisinden temel alır. Tarde; Lombroso'nun suçu biyolojik anormallik temelli teorisinin aksine, bireyin suçlu doğmadığının yaşamın bir kısmında başkasını taklit ederek sonradan öğrendiklerini savunmaktadır. Taklit yasaları olarak adlandırdığı bu durumları üç yolla açıklamaktadır:

- a) Bireyin kurduğu yakın ilişkilerin yapısı onları taklit edip etmeyeceğini etkiler.
- b) Toplumun alt sosyo-ekonomik seviyesindeki bireyler üst sosyo-ekonomik seviyedeki bireyleri daha fazla taklit etme eğilimindedir.
- c) Yeni taklit biçimleri eskilerin yerini değiştirmektedir.

Sutherland'a göre (1947), suç kültürde bireyi etkileyecek yapıdaki öğrenme sürecinden ortaya çıkar. Bu da kişilerarası ilişkilerde diğer insanlarla birlikte olma yoluyla öğrenilmesini sağlar (Demirbaş, 2011). Eysenck ise (1969), suçun soya çekimin bir davranış örüntüsü olduğunu, bu yüzden bireyin bu davranıştan uzak durmasını sağlayan yegâne şeyin ödüllendirme ve onaylama olduğunu ifade etmektedir.

Ancher'a (1991) göre, kişilik gelişiminde bireyin gözlemlediği olumsuz davranışları model alması, çevreden gelen dönütlerle bu davranışların pekiştirilmesi suçun ortaya çıkışında oldukça etkili bir durumdur. Suçun edimsel koşullanma kapsamında değerlendirilmesi, suçun

ödül veya ceza mekanizmalarına bağılı olarak ortaya çıkacağı düşüncesidir. Fakat insan davranışının karmaşıklığı ve seçim stratejisi düşünüldüğünde salt bir ödül/ceza birlikteliğinden doğan bir suç davranışının varlığı pek muhtemel gözükmemektedir. Edimsel koşullanmanın dış ödül boyutu eklenen versiyonu olan Bandura'nın sosyal öğrenme kuramında davranışın başkalarını gözlemleyerek öğrenileceğini belirtmiştir. Eğer davranış geçmişte ödüllendirilmişse, bu gelecekte de aynı şey olacağı yönünde bir beklenti oluşturur. Suçu da bu görüşle açıklamaktadır. Yapılan bu eklemeler teoriye bir zihinsel bileşen getirmiştir (Polat, 2009). Öğrenmede ırk, yaşanan çevre, cinsiyet, sosyoekonomik statü, sosyal ortamlar ve birçok faktörün etkili olduğunu düşündüğümüzde; aynı ortamda yaşayan her kişi suça eğilim göstermeyeceği gibi bu davranışı içselleştirmeyecektir.

Sosyal öğrenme kuramına ek olarak şiddet içeren suçlara tanık olmak ya da maruz kalmanın saldırganlık ve şiddet davranışını arttırdığı görüşü psikoloji dünyasında oldukça hâkim bir görüştür. Maruz kalmanın ya da tanıklığın etkisiyle, özellikle ergenlik dönemindeki gençlerde şiddet ve saldırganlığın sorunlarla baş etme yöntemi ve güç gösterisi olarak algılandığı gelişim sürecinde bu davranışların daha fazla artmasına ve ileri yaş dönemlerinde de görülmesine ortam hazırlamaktadır (Mazefsky ve Farrel, 2005).

2.2.3. Sosyolojik Kuramlar

Suç davranışının altında yatan dinamiklerin sosyolojik açıdan değerlendirilmesi toplumsal yapı, toplumun değerleri ve bu değerlerle oluşan normlar değerlendirilmekte ve bu teoriler suç davranışını sosyal ortamın ve bu ortamın işleyişinin bir ürünü olarak görmektedir (Yıldırım, 2014).

Suç sosyolojik bakış açısında sosyal ortamın yani toplumun özellikle hasta olan toplumun ürünüdür (İçli, 2007). Kuramlar açısından incelediğinde ise; sosyal yapıyı inceleyen

yapısal kuramlar ve toplumda yer alan alt kültür kuramları sosyolojinin suçu açıklamak için kullandığı kuramlardandır. Yapısal kuramlar sosyal yapı ile toplum düzeninin suça olan etkisini araştırmakta; toplumsal yapıdan doğduğunu düşündükleri suç davranışının bu toplumsal yapıda oluşturulacak değişimle suç davranışının niteliğinin ve yapısının değişeceğini öngörmektedir.

Yapısal açıdan suçu inceleyen kuramcılardan en çok bilineni Fransız Sosyolog Emile Durkheim'dir. Durkheim'a göre (1964), anomi teorisi suçun oluşumunu hazırlar. Eğer toplum içerisinde ahlak kuralları ve sosyal kurallar yer almaz ve uygulanmazsa bu toplum içinde yaşayan birey yaşam içerisinde zorlanır. Normların olmadığı bu ortamda lidere güven azalır, birey iyi bir mevkiye gelmek için ihtiyacı olan inancı yitirir. Normların geçerliliğini ve yaptırım gücünü kaybettiği, değerler açısından bir kaosu topluma hâkim olması kurallar eriyeceği için suç olağan hale gelir. Birey hangi normu izleyeceğini bilemez, kişilik bütünleşmesini toplumu kendisine referans alarak oluşturamaz ve suça eğilim gösterir. Merton'un ortaya koyduğu anomi teorisine göre ise; anomi yaşayan bir toplumda yaşayan bireyin suç gibi sapkın davranışa başvurması bireysel nedenlerle değil toplumun onu getirdiği bu kuralsız tablonun bir ürünüdür. Özetlemek gerekirse, suç bireylerin değil içinde yaşadıkları sosyal koşulların ortaya çıkardığını düşünmektedir (İçli, 1993).

Alt kültür kuramlarında ise Vold'a (1958) göre; grupların oluşturduğu toplumda grupların çıkar ve amaçları birbiri ile çatışarak uyuşmazlık yaratır. Toplum içerisinde azınlık olan grupların var olma güçleri zayıf olduğundan var olmak için gösterdikleri bazı çabaların ve davranışların kanunlarda suç olarak yer aldığını ifade etmiştir. Ayrıca Albert Cohen, Cloward ve Ohlin suçu açıklayan alt kültür kuramlarına katkıda bulunmuşlardır. Çalışmalarında toplumda hâkim olan orta sınıfın kural ve normları çerçevesinde eğitim alan ve yetiştirilmeye çalışılan alt sınıf gençlerinin sınıflar arası farklar yüzünden yaşadıkları

çatışmalar ve uyuşmazlıklar sonucu özellikle ergenlik dönemindeki çete suçlarını işleme eğilimi gösterdiklerini öne sürmüşlerdir. Miller ise Cohen ve arkadaşlarının görüşünü eleştirerek, yaptığı çalışmalarda özellikle çete suçluluğunun dominant anneye sahip olan ve tek ebeveyn tarafından yetiştirilen gençlerde yaygın olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Şiddet ve suç davranışlarına başvurma bu ortamda erkeklik sembolü olarak görülmektedir. Alt sınıf erkek gençlerinin sosyal koşullarının da yetersiz olmasıyla suçlu çetelerin ortaya çıkmasının kaçınılmaz bir sosyolojik sonuç olduğu ve bu bakış açısıyla suça olan eğilimi arttıran alt-kültür özelliklerini betimleyen kuramlar, bireyin bir alt-kültürün üyesi olmasının onu bu açıdan suç teşkil edecek davranışlara teşvik edeceğini savunmaktadır (Doherty, 2000; İçli, 2007).

Günümüzdeki suç davranışının sosyolojik açıdan temeline bakacak olursak; sosyal ve toplumsal aksaklıklar, aile ortamında yaşanan olumsuzluklar, şiddet içeren davranışların erkekler tarafından yapıldığında toplum tarafından kabul görülüp onaylanması, medyanın programlar ve diziler aracılığıyla yarattığı olumsuz etkiler, şiddeti körükleyen reklamlar ve filmler, bilgisayar oyunları, ekonomik sorunlar, eğitim sisteminde bireyin karakter eğitiminin eksikliği ve var olan sorunlar, olumsuz okul ortamı ve arkadaş gruplarının suça eğilimli olması, sosyal medyanın etkisi, uyuşturucu ve ateşli silahlara ulaşmanın kolay olması gibi faktörler suça giden yolda sosyolojik olarak sorun teşkil etmektedir (Tekin, 2011).

2.3. Suçun Türleri

Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları olmak üzere iki ana kategoride suç kavramını incelemek mümkündür. İki suç davranışının temel ayrımı, şiddet içeren suç davranışının şiddet içermeyen suç davranışına nazaran bireye karşı güç kullanarak onun fiziksel bütünlüğüne yönelik zararı amaçlamasıdır. Bu sebeple, şiddet içermeyen suç davranışları bu zarardan uzak olan, evrakta sahtecilik, dolandırıcılık, çalıntı eşya kullanımı,

fuhuş, uyuşturucu madde bulundurma ve bunun satışı, kamu düzenine zarar verme gibi bireye yönelik direkt fiziksel bir saldırı ve tehdit içermeyen suçlardır. Alanyazınında şiddet içermeyen suç davranışları uyuşturucu kullanımı, fuhuş gibi mağdursuz suçlar veya mala yönelik suçlar kapsamında değerlendirilir (Stitt, 1998). Örneğin; mala yönelik suçlar, bireye yönelik fakat bireyin malvarlığına zarar verme amaçlı hukuka aykırı eylemleri kapsar ve suçun basit şekli şikâyet tabidir. Şiddet içermeyen suçlar da şiddet içeren suçlar gibi bireye yönelik işlenebilir fakat şiddet içeren suç davranışlarından farkı, bireye fiziksel zarara yol açmamış olmasıdır. Örneğin; soygun suçunu ele aldığımızda failin amacı yalnızca bir malı çalmak ise bu şiddet içermeyen suç davranışı olarak ele alınır; fakat soygun sırasında ortamda bulunan bir kişiye yönelik yaralama suçu işlenir veya fiziksel bir zarara sebep olunursa bu durum şiddet içeren suç davranışı olarak değerlendirilir. Bu çalışmada şiddet içermeyen suç davranışları soygun, madde kötüye kullanımı, mala karşı suçlar, kamu düzenini bozma ve kamu malına zarar verme kategorilerinde ele alınmıştır.

Suç davranışları değerlendirildiğinde, çalışmamız içerisinde ele alınan şiddet içeren suç davranışlarının alt kategorisi yakın ilişkideki şiddet genellikle diğer şiddet suçlarından bağımsız değerlendirilirken; şiddet içeren suç davranışlarının başka bir alt kategorisi olan genel şiddet davranışı ise, konu olduğu araştırmalarda ağırlıklı olarak şiddet içermeyen suç davranışlarıyla karşılaştırılarak incelenmektedir. Şiddet içeren suç davranışının bu üç alt kategorisinin bazı ortak noktaları olduğu son yıllardaki araştırmalarda tespit edilmiştir (Moffitt ve ark., 2000; Straus ve Ramirez, 2004; Thornton ve ark., 2015).

Suç türleri hukuki açıdan; o suçu işleyenlerin amaçlarına, sebeplerine, suç işlenen toplumun suça gösterdiği tepkiye ve bu tepkinin şiddetine göre sınıflandırılabilir. Amaçlara göre bakıldığında İçli (1993) tarafından yapılan sınıflandırmada; şiddet suçları (yaralama, öldürme), cinsel suçlar (fuhuş, ırza tecavüz), ekonomik suçlar (hırsızlık, zimmet, çek-senet

sahtekârlığı, rüşvet suçları) ve siyasi suçlar (yönetimin idareye ve memurlarına karşı işlediği suçlar, devlet adamlarının suçları) olarak ortaya konmuştur. Dönmezer bu sınıflandırmada suçtaki kişisel motivler ve amaçlar belirlenemeyeceğinden suçun genel amacına göre yapılmasının gerekliliğini ifade etmiştir. Bu sınıflandırma yapılırken; suçun nedeni, motivasyonları, işleniş biçimi ve süreci dikkate alınmalıdır ve bu sınıflandırma suç önlemeden oldukça önemli ve olumlu bir etki yaratmaktadır. Bu sınıflandırmalar, ancak ve ancak, suça dair yapılan çalışmaların ışığında suç tiplerinin çeşitli özelliklerine göre gruplandırmalarla yapılabilmektedir (Dönmezer, 1994).

Hukuki açıdan şiddet içeren eylemler, bireyin başka birine karşı sergilediği, önemsiz ya da hayati sayılabilecek zararlar ortaya çıkarabilecek agresiflik içeren davranışlar olarak açıklanmakta olup bu tanımla şiddet davranışı ile fiziksel zarara sebep olan güç kullanımı ilişkisi öne çıkmaktadır (Polat, 2014). Şiddet, kimi zaman bir amaca yönelik kullanılan bir araç iken; kimi zaman da spontan bir şekilde şiddet suçu faillerinin şahsi doyumundan başka bir amaç gütmeyen özelliğe sahip bir görünümde tezahür edebilir. Bu ayrım kasti ve aniden işlenen suçları ortaya çıkartmaktadır (Demirbaş, 2016).

Farklı disiplinlerde suç yansıması değişik şekillerde ele alınmış ve tanımlamaları bu disiplinlere uygun olarak yapılmıştır. İçli'nin (2007) ifadesine göre, modern kriminoloji suç davranışını tanımlarken dört ana noktaya vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda hukuki açıdan suç davranışı “yasaların ihlaline sebep olan davranış”, siyasi açıdan “imtiyaz sahibi grupların kanuna cezai yaptırıma zemin hazırlayacak davranış olarak koyduğu ve bu davranışlar gerçekleştiği takdirde yasadışı olarak nitelediği bir değerlendirme bütünü”, sosyolojik olarak ise “sosyal sistemin devamlılığına engel oluşturabilecek antisosyal ve saldırgan davranış” ve psikolojik açıdan “toplum düzenine uyum göstermede problem yaşanmasının bir neticesi olan sosyal bir davranış sorunu” olarak ifade edilmektedir (Çakır-Gönen, 2015).

Suç; suçtan dolayı sorumlu olarak nitelendirilen kişinin kanuna aykırı şekilde, bireysel iradesine bağlı olarak gerçekleştirilmiş ve bu suç davranışının sonucu olarak cezai bir yaptırım ile ilişkilendirilmiş, hukuki açıdan tipe uygunluğu olan bir eylemdir. Suç işleme nedenleri bireysel açıdan çok çeşitli faktörlere dayanarak, suç işlendikten sonra suçluların suç ile ilgili motivlerine bağlı olarak bir tatmin duygusuna ulaştıkları bilinmektedir.

İntikam suçları gibi suç tiplerinde maddi tatminden ziyade bireyin bu suçu işleyerek elde edeceği manevi tatmin ön plana çıkmakta olup, hırsızlık gibi mala yönelik suçlarda da bireyin suçtan elde etmek istediği maddi tatmin suçun ana motivasyonudur. Delisi ve Conis (2007), şiddet içeren suç davranışlarının manevi tatmin amacıyla işlendiğini, bu tip suçları işleyen bireylerin temel motivasyonlarının kişisel varlıklarını ve suça sebep olduğuna inandıkları acıyı diğer insanlar tarafından fark edilmesi olduğu görülmektedir.

Hagan (1990) şiddet suçlarını işleyen bireyleri dört gruba ayırmaktadır:

1. Kültürel şiddet suçluları: Bu grup alt kültüre ait suçları işleyen bireyleri tanımlamaktadır.

Bu kişiler sorun çözme amaçlı şiddete başvurmaktadır.

2. Kriminal şiddet suçluları: Bu gruba ait bireyler, şiddeti hırsızlık gibi mala yönelik suçları gerçekleştirmek amacıyla kullanmaktadırlar.

3. Patolojik şiddet suçluları: Bu grup, mental ve psikopatolojik bir rahatsızlığa sahip olan suçlu grubunu tanımlamaktadır.

4. Durumsal şiddet suçluları: Bu kategoriye ait suçlular provokasyon altında hissettikleri ortamlarda kendilerini kontrol edemeyip şiddet suçu işlemektedirler. Provokasyon yaratan ortamlara aile içinde yaşanan sorunlar örnek gösterilerek ortaya çıkan suç davranışı öfke suçları kapsamında değerlendirilebilir. Ayrıca bu suçları işleyen bireyler anlık öfke

kontrolünde yaşadıkları sorun nedeniyle bu suçları işler ama suçun sonrasında bu davranıştan ötürü aşırı pişmanlık hissederler (Gök, 2010).

Şiddet suçlarını açıklamada başvuru olan bir model olan stres modeline göre; kişilerin agresyon ve şiddet göstermeleri için sosyal stres faktörleri ve destek sistemi etmenlerinin ortaklaşa etkisi oldukça önemlidir. Bireyin hayatındaki kişisel ya da toplumsal destek sistemleri işlevsel biçimde çalışmadığında stres yaratır; birey de içinde bulunduğu stres yüzünden şiddet davranışına eğilim gösterebilir. Bu durum da toplum içerisinde şiddet davranışını temel alan suç davranışlarının artışına sebep olur. Yapılan bir çalışmada yaşanan ülkede enflasyon oranının artması ve aile bağlarının zayıflaması başta cinayet olmak üzere şiddet suçlarında ciddi bir artışa sebep olmaktadır (Landau, 1988).

Suç türlerine göre suçluların kişilik özelliklerinin de fark ettiği bilinen bir gerçektir. Kişisel maddi kazanç sağlama ile ilgili suçlardan hüküm giymiş suçluların ahlaki sorgulamalarının, maddi kazanç amaçlı suç işlemeyenlere nazaran, daha az gelişmiş oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Polat, 2009). Ulusa ait özelliklerinde suç davranışının şeklini belirleyen bir faktördür. Lester ve Georges'in çalışmasında (1986) kişisel şiddet suçlarının yaygınlığında (cinayet ve intihar gibi) yaşam kalitesi ve kendine veya başkasına acıma duygusunun ne denli güçlü olduğu ortaya konmaktadır. İntihar oranlarında yüksek yaşam kalitesi ve kendine veya başkasına acıma duygusunun fazla olması; cinayet oranlarındaki artış ise düşük yaşam kalitesi ve kendine veya başkasına acıma duygusunun az olması ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında gerçekleşen eylemin yapısına göre toplum üzerinde de etkisi değişkenlik göstermektedir. Her iki türdeki suç davranışına zemin hazırlayan faktörlerin bilinmesi önleme çalışmalarına uygun ortam sağlayacak; suçluların motivasyon kaynağını ve onları suça yönelten kişisel özellikleriyle ilgili yapılması gereken çalışmaları planlamaya katkı sağlayacaktır.

2.3.1. Suç Türlerine Göre Risk ve Koruyucu Faktörlerin Değerlendirilmesi

Literatürde suç davranışını tek bir faktörle açıklamak mümkün olmadığını ortaya koyan birçok çalışma mevcuttur. Ülkemizde şiddet içeren suç davranışının araştırmalarda incelenmesi psikiyatrik hastaların katılımcı olduğu çalışmalarla yapılmaktadır (Kaya ve ark., 2004; Eronen ve ark., 1998; Öncü ve ark., 2002). Çalışmalarda suç türü fark etmeksizin, suç davranışının çoklu faktörlerin bir araya gelmesi ve etkileşim kurmasıyla meydana geldiği görülmektedir. Temel nedenlere bakıldığında; işsizlik gibi ekonomik nedenler, aile içi problemler, arkadaşlık ilişkilerinde yaşanan sorunlar, bireyin geçmiş suç deneyimleri veya fiziksel ya da cinsel istismar mağduru olması, psikolojik problemlerin varlığı, eğitim düzeyinin düşüklüğü, bireyin yaşam koşullarının kötü olması, çevresel faktörler gibi nedenler suç davranışını oluşturan faktörlerin başında gelmektedir (Keels, 2008; Warr, 1993; Britt, 1997; Mears ve Field, 2002; Felson ve Jo Lane, 2009; Biles, 1979). Özellikle hırsızlık, gasp vb. gibi şiddet içermeyen suç davranışlarını işleyen hükümlülerde işsizlik etkili bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır (Smith ve ark., 1992).

Şiddet içeren ve içermeyen suçlarda koruyucu ve risk faktörleri sosyal, kişilerarası, psikolojik ve çevresel birçok etmenden etkilenecek bireyin işleme eğilimi gösterdiği suç tipini belirlemede önemli rol oynamaktadır (De Vries Robbé ve ark., 2015). Güleç ve arkadaşları cezaevindeki 42 şiddet suçu işlemiş ve 74 şiddet suçu işlememiş olan suçlular olarak iki grup ile yaptığı çalışmada iş uyumsuzluğu, küçük yaşta suç işleme ve ruhsal bozukluk yaşamış olmanın şiddet içeren suç davranışı için risk oluşturduğu görülmektedir. Sosyo-demografik risk faktörleri arasında ise, yoksulluk, işsizlik, ebeveynlerin evlilik durumu, eşitsizlik, yaşanan bölgenin yapısının etkili olduğu görülüyor (Nivette, 2011; Felson ve ark., 2008; Hagan ve Palloni, 1999; Land ve ark., 1990; Sampson ve ark., 2005). Şiddet içermeyen suçlardan olan hırsızlık ve soygun ile şiddet içeren suç türlerinden olan cinsel saldırı suçu karşılaştırıldığında,

cinsel saldırı suçunun bireyin psikolojik değişkenliği ile; diğer iki suçun ise ailedeki eğitim seviyesi ve hatalı ebeveyn tutumları ile açıklanacağı öne sürülmüştür (akt.: Fowler ve ark., 1992). Literatürde genç yaşta olmak, erkek olmak, düşük sosyoekonomik durum, düşük eğitim seviyesi, geçmiş yaşantılarda antisosyal ve şiddet içeren davranışların varlığı, çocukluk döneminde agresif tutumlar, antisosyal özellikler ve madde kullanımı şiddet içeren suç davranışlarıyla ilişkilidir (Harris ve Rice, 1997).

Ebeveyn tutumları değerlendirildiğinde; tutumlar başlığı altında demokratik, baskıcı ve otoriter, reddedici, aşırı koruyucu, tutarsız tutumlar tanımlanmaktadır (Aslan, 2005). Ergenlerle gerçekleştirilen çalışmalarda, anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumlarının ergenin saldırganlık yapma ve suç işleme ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Ailede ilgisizlik, ihmal, reddedilme ile karşılaşan çocukların antisosyal ve saldırgan davranışlara büyük oranda eğilim gösterdiği araştırmaların sonuçlarındandır (Tolan ve ark., 1997; Loeber, 1990; Dahlenberg, 1998; Kızmaz, 2006; Avcı, 2006; Balcıoğlu ve ark., 2000). Moeller'in (2001) çalışmasında ebeveynlerin gençlerde cezayı fiziksel olarak sert biçimde kullanmasının, şiddete yatkınlığı ve suç işlemeyi ciddi oranda arttırdığı sonucuna ulaşılmış, bu aile yapısında büyüyen gençlerin, düşüncelerini ifade etmede zorlandıkları, karar verme konusunda tereddüt yaşadıkları ve öfke seviyelerinin yüksek olduğu saptanmıştır (Garbarino, 1991).

Göçmen gruplarda düşük eğitim düzeyi, tek ebeveynli ailede yaşamak şiddet içeren suçlarda risk faktörü olurken; güçlü aile bağları, düşük alkol tüketimi ve dindarlık koruyucu faktörlerden sayılabilir (Pratt ve Godsey, 2002; Wright ve Younts, 2009). Ayrıca aynı grupta sosyal desteğin koruyucu faktör olduğu görülüyor (Pratt ve Godsey, 2002; Wright ve Cullen, 2001). Koçak ve Durak'ın (2017) çalışmasında, şiddet içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkmasında etkili olan sosyo-demografik verilerin cinsiyet ve eğitim düzeyi olduğu ortaya

çıkması olup bireyin erkek olması ve eğitim düzeyinin düşük olmasının bu suç davranışında belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Bireylerin suça yönelmesinde en etkili faktörlerden birisinin eğitim yetersizliği olduğu düşünülmektedir (Ortaköylü ve ark., 2004; İçli ve Ögün, 2000). Ayrıca suç işlemiş kadınların medeni durumlarına bakıldığında evli ve boşanmış olanların bekarlara oranla daha yüksek olduğu; suç oranlarının boşanmış kadınlarda diğer medeni durumlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır (İçli ve Ögün, 1988). Gray'ın çalışmasında ise, şiddet içeren suç davranışından hüküm giyen erkeklerin, şiddet içermeyen suç davranışından hüküm giyen erkeklere nazaran, yakın ilişki kurarken yüksek düzeyde kaygı yaşadıkları, ebeveynlerinin daha fazla reddeden tutuma sahip oldukları ve ebeveynlerinin suç geçmişine sahip bireyler oldukları sonucu dikkat çekmektedir. Ayrıca başka bir çalışmada, şiddet içeren suç işleyen hükümlülerin, şiddet içeren suç davranışını işlemeyen hükümlülere göre, daha sık suç tekrarı yaptığı sonucuna ulaşılmıştır (Bock & Hosser, 2014).

Lauritsen, Heimer ve Lynch (2009) çalışmalarında cinsiyetler arasındaki farkın suç davranışlarının sıklığında azaldığını ortaya koyarken; Straus ve Ramirez (2007) araştırmalarında suç davranışlarının bazılarında işleniş sıklığı açısından cinsiyetler arasındaki farkın aynı olduğu bildirilmektedir. Her iki cinsiyetin suça eğilim sıklığı değerlendirildiğinde, öz-bildirime dayalı suçlar ve yasal kayıtlar üzerinden elde edilen suç kayıtları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Steffensmeier ve Allan (1996) araştırmalarında, kadın ve erkeklerin suça yönelme sıklıklarında öz-bildirime dayalı bildirimlerde farkın azaldığı, yasal kayıtlardan elde edilen sonuca göre erkeklerin suça yönelmede eğiliminin kadınlara nazaran daha fazla olduğu ortaya koymuş ve aynı çalışmada ciddiyeti az olan suçlara kadın ve erkeklerin aynı sıklıkta fakat ciddi suçlara erkeklerin kadınlara göre daha fazla yöneldikleri bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Öz-bildirime dayalı suçların yer aldığı bir çalışmada, yakın ilişkide şiddet suçundaki cinsiyetler arasında suça yönelmede sıklığın aynı olduğu;

soygun, uyuşturucu kullanımı, kamu malına zarar verme gibi şiddet içermeyen suç davranışları kapsamındaki suçlara erkeklerin daha fazla yöneldikleri görülmektedir (Thornton, Graham-Kevan ve Archer, 2015).

Sutherland cinsiyet açısından suçluluk kavramını iki nedene bağlamaktadır. Erkeklerin çocukluk dönemlerinde sosyalleşme süreçlerinde kadınlara nazaran daha az kontrol altına alındıkları ve bu süreçte erkeklerin risk alma, sert mizaçlı olma ve saldırganlık gibi davranışların cinsiyete bağlı kişilik özelliklerinde olması gerektiği düşüncesi ile bu davranışların suçla yüksek ilişkisi olması gösterilmektedir (Walklate, 1998).

Öfke ifadesinde de cinsiyet açısından değişkenlik göstermektedir. Balkaya ve Şahin (2003) ve Sharkin (1993) çalışmalarında erkeklerin öfke ifade biçimlerinin kadınlara nazaran daha doğrudan, kadınların ise daha dolaylı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca başka bir çalışmada cinsiyetler arasında öfke ifade biçimlerindeki farklılık değerlendirildiğinde, erkeklerin öfkeyi kadınlara nazaran daha fazla fiziksel tepkilerle dışa vurdukları; kadınların ise gizli ve dolaylı yollarla gösterdikleri bildirilmektedir (Biaggio ve Godwin, 1987) Bu durum toplumun kadının öfkesine bakış açısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Balkaya ve Şahin (2003) bu durumu öfke duygusunun kadınlara yakıştırılmadığı ve bu nedenle kadınların öfke duygusunu ifade etmeyerek içe attıkları belirtilmektedir. Ersen ve arkadaşlarının çalışmasında (2011), suç işleyip hüküm giymiş kadınların öfke ile ilgili düşüncelerinin kaynağı incelenmiş; kontrol grubuna nazaran tüm öfke düşüncelerinde yüksek puan aldıkları ifade edilmiştir. Hükümlü kadınlarda suç işleme nedenleri açısından; kendilerine, dış dünyadaki olumsuzluklara ve cezaevindeki koşulların öfke duygusunu arttırmasına yükledikleri bunu açıklamaktadır.

Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında risk faktörü olarak kötü muameleyle maruz kalmada maruz kalınan yaş döneminin etkisi bulunmaktadır. Bazı çalışmalar, ergenlik

döneminde başlayan veya o dönemde devam eden kötü muameleye maruz kalmanın çocukluk dönemiyle sınırlı olan bu olumsuz yaşantılara nazaran risk faktörü olarak daha belirleyici olduğunu ortaya koyuyor (Hurren ve ark., 2017; Malvaso, Delfabbro ve Day, 2017; Smith, Ireland ve Thornberry, 2005). Başka bir çalışma ise, çocukluk döneminde sınırlı kalan kötü muamele tecrübesinin gençlik döneminde suçluluk açısından kritik faktör olduğunu gösteriyor (Mersky, Topitzes ve Reynolds, 2012). Widom' un (1989) araştırmasında, 908 fiziksel ve cinsel istismar öyküsü olan katılımcı ve öykü kaydı olmayan 667 katılımcı karşılaştırılmış ve istismar öyküsü olan katılımcıların diğer gruba nazaran şiddet suçundan tutuklanma oranlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 1967-1971 yılları arasında hapisshanedeki başka bir çalışmada 301 tutuklunun %68'inin çocukluk döneminde kötüye kullanıma maruz kaldığı ve bunların arasından şiddet içeren suçları işleyenlerin işlemeyenlere oranla daha yüksek oranda çocukluk dönemlerinde ihmale maruz kaldıkları ortaya konmuştur (Widom, 1989).

Kötü muamelenin tipi ve yaş dönemi açısından incelendiğinde ise, ergenlik döneminde fiziksel istismar ve ihmal yaşayanların şiddet içeren suç davranışını daha fazla uyguladığı görülüyor (Maxfield ve Widom, 1996; Mersky ve Reynolds, 2007; Smith ve ark., 2005; Thornberry ve ark., 2010). Çocukluk döneminde yaşanan fiziksel istismar ile ihmalin şiddet içeren suç davranışlarını doğurduğu sonucu ise, birçok araştırmada dikkat çeken bir detaydır (Maxfield, Weiler, ve Widom, 2000; Smith ve ark., 2005; Malvaso ve ark., 2016). Hatta bir çalışma, çocukluk dönemi fiziksel istismarının şiddet içermeyen suçlarla da ilgisini olduğunu ortaya koymaktadır (Shin ve ark, 2016). Ayrıca başka bir çalışmada kavgaya karışma, silah kullanma, birini yaralama, silahlı soygun yapma, partnere şiddet uygulama gibi şiddet içeren suçlarda dürtüselliğin büyük risk taşıdığını ortaya koyuyor ve yüksek benlik kontrolüne sahip olan yetişkinlerin fiziksel kavgaya karışmadıkları sonucunu vurguluyor (Derefinko ve ark., 2011). Kötü muamele sonucunda yaşanan stres ve travmayla ilişkili olan bozulmuş bilişsel,

eğitsel ve sosyal gelişim kapasitelerin şiddet suçunun doğmasına sebep olan ortamı hazırladığı düşünülmektedir (Ford, Chapman, Connor, ve Cruise, 2012).

Çocukluk döneminde başlayan antisosyal davranışı model almanın bireyin toplum yanlısı olumlu davranışlarla bağını etkileyerek uzun vadede suç davranışını doğurduğu düşünülmektedir. Antisosyal akranlarla arkadaşlık süreci, çocuğun suç davranışına götüren antisosyal davranış geliştirmesini tetiklemektedir. Bireyin hayatındaki yaş dönemlerinde geliştirdiği sosyal ilişkilerin ve desteğin de çocukluk döneminde başlayan antisosyal eğilimi arttırıp azalttığı birçok çalışmada ortaya konmakta; antisosyal kişilik yapısına sahip partnerleri olan kişilerin özellikle yetişkinliklerinde diğer kişilere nazaran daha fazla şiddet içeren davranışlara eğilim gösterdiği birçok çalışmanın sonucu olmuştur (Sampson, Laub ve Wimer, 2006; Jaffee, Lombardi ve Coley, 2013; Sampson ve Laub, 1990, 1993; Capaldi, Kim ve Owen, 2008; Simons ve ark., 2002; Rhule-Louie ve McMahon, 2007). Ayrıca Simons ve arkadaşlarının çalışmasına, geçmişinde antisosyal davranış öyküsü olan yetişkinlerin benzer öyküye sahip olan kişilerle yakın ve romantik ilişkiler kurduğu sonuç olarak karşımıza çıkıyor.

İleriki yaşlarda ortaya çıkan şiddet içeren suç davranışlarında, bireysel temelde, agresyon geçmişi, dürtüsellik ve diğer dış problemler risk faktörlerini oluştururken; bireysel koruyucu faktörler ise sosyallik düzeyinin yüksekliği, ortalama zekâ puanının üzerinde olmak ve akademik başarı, yüksek akademik motivasyon, geleceğe dair olumlu düşünceler, agresyon karşıtı bilişsel kodlar ve dindarlık olarak dikkat çekmektedir. Aile rolüne bakıldığında, düşük sosyoekonomik statü, zayıf ebeveyn tutumları ve antisosyal veya agresif ebeveyne sahip olmak risk faktörlerinden sayılırken; olumlu aile ortamı (düşük fiziksel cezalandırma, ebeveynler arasında öfke tepkilerinin azlığı, yüksek ebeveyn denetimi) ise koruyucu faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Tek başına risk veya koruyucu faktörün kendisi, şiddet içeren

suç işlemede bireysel farklılıkların küçük bir kısmından daha fazlasını açıklamakta ve birden fazla düzeydeki çoklu koruyucu faktörlerin risk faktörlerinin etkisini azalttığı görülmektedir (Dubow ve ark., 2016).

Araştırmada, suç davranışının şiddet içeren ve içermeyen olmak üzere iki bileşeni açısından risk ve koruyucu faktörler; sosyal beceri, empati düzeyi, aleksitimi, algılanan sosyal destek, dürtüsellik gibi bireysel kişilik özellikleri açısından detaylı şekilde değerlendirilecektir. Ayrıca sosyo-demografik değişkenler olan cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, medeni durum gibi bilgiler de değerlendirmede sonuca ışık tutacaktır.

2.3.2 Suç Türleri ile Yaş ve Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Suçun oluşum sürecini hızlandıran duygulardan olan öfke ve saldırganlık açısından cinsiyet incelendiğinde; öfkenin ifade ediliş şeklinde toplumdaki cinsiyet rolleri etkili olmaktadır. Toplumda erkeklerin kendilerini özgürce ifade etmeleri desteklenirken kadınlarda bu durum desteklenmediği gibi özgürce ifade etmeleri engellenir. Kadınlar içine doğdukları toplumun normlarına göre küçük yaştan itibaren duygularını ve gerçekten söylemek istediklerini saklamayı öğrenir; fakat erkekler sadece kendilerini güçsüz gösteren durumlarda duygularını saklamayı öğrenirler. Ayrıca toplumun gözünde erkeklerin öfkeli ve saldırgan bir dille kendilerini savunmaları ve hak aramaları onaylanır (Kopper ve Epperson, 1996; Rosselini ve Worden, 1985; Tavris, 1982). Bu saldırganlık, birçok kültürde atılganlık ve özgüvenin bir parçası olarak görülüp, erkeklerin bu davranışı daha fazla içselleştirerek kendilerine hak görmelerini sağlamaktadır. Kültürün ve toplumun kabul ettiği bu görüş, kadınların öfke duygularını ifade edemeyip bastırmalarına sebep olurken; çalışmalarda kadınlarda ifade edilemeyen öfkenin depresyona yol açtığı görülmektedir (Thomas, 1989).

Saldırganlık ve öfkenin ifade edilişine bakıldığında, her iki cinsiyette de sözel şiddetin aynı düzeyde olduğu fakat erkeklerin fiziksel şiddeti daha fazla kullandığı; kadınlara nazaran daha hızlı şekilde saldırganlaştıkları ve fiziksel saldırganlığa eğilimli oldukları görülüyor (Scharf, 2000; Coie ve Dodge, 1997). Lewis (2007) erkeklerin kadınlara nazaran cinayet işleme olasılığı 8-9 kat; silahlı soygun suçu işleme olasılığı 9 kat fazla olup, şiddet içermeyen suç davranışlarına eğilimlerinin de fazla olduğunu çalışmasında ifade etmiştir. Başka bir çalışmada ise, okulda kavgaya karışma, silah taşıma vb. gibi şiddet içeren davranışlarında bulunan ve bulunmayan öğrencilerin öfke düzeylerine bakıldığında; şiddet davranışlarına başvuran grubun öfkelerini daha az bastırdıkları ve daha çok diğer öğrencilere yönlendirdikleri, daha az sağlıklı yollarla ifade etmeye çabaladıkları görülmüştür (Thomas ve Smith, 2007).

Şiddet içeren suçlardan öldürme, yaralama ve cinsel saldırı suçu işlemiş hükümlü erkekler arasında yapılan bir çalışmada; öldürme ve yaralama suçu işleyenlerin diğerlerine göre öfke düzeyinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Yıldız, 2009). Başka bir çalışmada da tahmin edilenin aksine İzlandalı hükümlü erkeklerde şiddet içeren suç işlemiş ve şiddet içermeyen suç işlemiş hükümlüler arasında öfke düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Wood ve Newton, 2003). Travmaya maruz kalmış kişilerin bu olaydan dolayı hissettikleri korku ve öfke gibi duygulardan sıyrılamaması travmanın getirdiği problemlere çözüm bulamamasından kaynaklanmakta olup, birey kendisine ve çevresine karşı öfke ve intikam duygularıyla şiddet suçu işleme eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir (Algül ve ark., 2009).

Suç türü açısından cinsiyete bakıldığında, suç türleri açısından şiddet suçları daha az sayıda olsa da kadınların erkeklere nazaran daha az şiddet suçları işlediği görülmektedir. Ancak şiddet suçları açısından kadınlar erkeklerden çok daha erken yaşta başlayarak erken

suçluluğun genel ortalamanın altına düşmesine sebep olmaktadır. Erkeklerle kıyasla şiddet suçlarını tekrar etmekten daha uzak olan kadınlar, diğer suç tiplerini işlemektense şiddet suçlarını işlemeye daha yakındırlar (Steffensmeier ve Allan, 1996). Erkeklerin şiddet suçlarından daha yüksek orana sahip olmasına rağmen, şiddet suçları işleyen kadınların hemcinslerine göre daha erkeksi özelliklere sahip olduğu ortaya konmaktadır (Messerschmidt, 1993). Hartnagel ve Mizanüddin (1986) çalışmalarında toplumsal roller açısından kadın ve suçluluğu değerlendirdiklerinde, geleneksel olarak kadınların rollerinin ev içi işlerle sınırlandırılmasının suç işlemeye daha fazla sebep olacağını ve özellikle aile üyelerine karşı işledikleri şiddet suçlarında artış gözlemleneceğini öne sürmüşlerdir (Başpınar, 2008). Ayrıca kadınların suç işlerken daha fazla şiddet uyguladıkları, bunun sebebinin de kadınların ilişkilerinde yaşadıkları hayal kırıklıklarını uzun süre bastırdıkları ve dayanamadıklarında şiddet içeren tepkiler göstererek suç işledikleri araştırmaların dikkat çeken sonuçlarından (İçli ve Öğün, 2000).

Genel popülasyonda yürütülen bir çalışmada erkek katılımcıların yarısının hem genel şiddet hem de yakın ilişkide şiddet suç davranışlarını gösterdikleri; başka bir araştırmada yakın ilişkide şiddete başvuran katılımcıların geçmişlerindeki suçlara bakıldığında %68'inin şiddet içeren suç davranışlarını işlemiş oldukları görülmüştür (Delson ve ark., 2003; Straus ve Ramirez, 2004). Şiddet içermeyen suç davranışlarından uyuşturucu kullanım suçunu işleyen kişilerin %76'sının aynı zamanda şiddet içeren suç davranışlarını da işledikleri bulunmuştur (Torok ve ark., 2014). Ayrıca Abramsky ve arkadaşları (2011) eğitim seviyesinin hem fail hem de mağdur açısından yüksek oluşunun yakın ilişkide şiddeti azaltıcı bir etken olduğu görülmektedir.

Yetişkinlerdeki suç eğilimine ilişkin çalışmaların, suç işleme nedenlerini belli değişkenler üzerinden analiz ettikleri görülmektedir. Yaş ve suçluluk ilişkisi

değerlendirildiğinde kadınların, erkeklere nazaran, ilk suçlarını daha ileri bir yaşta işledikleri ve suç işleme konusunda doyuma daha geç ulaştıkları ortaya çıkmıştır (İçli ve Öğün, 2000; Ortaköylü ve ark., 2004). Literatürde suça neden olan değişkenler, çocukluk ve ergenlik döneminde aile, okul, çevre gibi değişkenler olurken; yetişkinlik dönemi değişkenleri evlilik, istihdam, arkadaş çevresi olarak alınmaktadır. Erkek olma, aile içinde yaşanan tartışmalar, düşük IQ seviyesi ile yetersiz bilişsel kapasiteye sahip olma, kentte yaşama, alkol ve madde kötüye kullanımı, ailede psikiyatrik öykünün varlığı, eğitim seviyesinin düşüklüğü, erken dönemde anne-baba kaybı ya da ayrılığı, genç yetişkinlik döneminde olma gibi faktörlerin şiddet içeren suç işleme konusunda risk faktörü olduğu; dengeli aile ilişkileri ve tutarlı ebeveyn tutumları, yaşam doyumu sunan sosyal ilişkiler ve bağlara sahip olma, yaşanan yerin olumlu yapıda olması, toplum yanlısı davranışlarda bulunma gibi faktörlerin de koruyucu rolü birçok araştırma işaret etmektedir (Blum, McNeely ve Nonnemaker, 2001; Hemphill ve ark., 2009; Herrenkohl ve ark., 2003; Hoge, Andrews ve Leschied, 1996; Sullivan, 2006; Frisell, Pawitan ve Langstrom, 2012; Hodgins, 1992; Fitzpatrick, 1997; Jessor ve ark., 1995; Lösel ve Farrington, 2012; Güler, 2003; Öğün, 1998).

2.3.3 Suç Türleri ile Empati Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Empati sözcüğünün kökeni Yunanca bir kelime olan “empathēi”den gelmekte olup, “en- içeride” ve “pathia- hissetme” sözcüklerinin bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Empati sözcüğünün anlamına bakıldığında, bir duygunun ya da bir hissin içine girebilmek olduğu bilinmektedir. Bayraktutan (2014), empatinin tanımı için bireyin başkasının yerine kendini koyabilme becerisi ve bunu yaparak o kişiye dair duygu, düşünce ve tutum gibi önemli detayları anlayabilme yetisi olarak tanımlamıştır. Freud, özne ve nesnenin benzerliklerinden ortaya çıkan bir özdeşim olarak gördüğü empatinin tanımını bireyin egosu için yabancı olan bir başkasını anlama becerisini geliştiren bir süreç olarak yapmıştır (Özbay ve Canpolat,

2003). Bu kavram psikoloji dünyasına 20. Yüzyılın başlarında girmeye başlamış; 20. Yüzyılın yarısından sonra da empatinin bilişsel yönüyle birlikte duygusal yönü de ele alınmaya başlamıştır. Gelişen psikolojik araştırmalarla empati kavramı daha fazla günlük hayata girmiş, tanımı daha da çeşitlenerek bireyin karşısındaki diğerini sadece bilişsel ya da düşünsel olarak değil, duygusal olarak anlama becerisinin önemi ön plana çıkmıştır.

Barrett-Lennard empati kurma sürecinin 4 aşamadan ibaret olduğunu ifade etmiş, kişinin duygularını fark ederek algılaması ilk aşama; iletişim kurması ikinci aşama, kişinin karşı tarafa tarafından dinlendiğini ve anlaşıldığını hissetmesi üçüncü aşama; kişinin kendini ifade etmesi dördüncü aşama olarak açıklanmıştır (Katman, 2010).

Empati becerisi güçlü olan bireylerin bu becerisi düşük olanlara nazaran, erken çocukluk döneminden itibaren duygusal tepki, kontrol mekanizmaları ve içsel motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Yetişen, 2018). Yeterli düzeyde aileden duygusal destek alamayan kişilerin, empati becerilerinin düşük, saldırgan davranışlarının ise yüksek olduğu tespit edilmiştir (Kemp ve ark., 2007). Empati becerisinde başarılı olan kişilerin şiddete daha az başvurduğu birçok araştırmada sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır (Jolliffe ve Farrington, 2007; Kaukiainen ve ark., 1999; McPhedran, 2007).

Durağan bir beceri olmayan empati becerisi ilişkilere bağlı olarak gelişmektedir (Freedberg, 2007). Etkili bir şekilde kullanılan empati becerisi kişilerarası ilişkilerde yaşanan çatışmaları çözerek sosyal ilişkilerde iletişimi güçlendirir. Empati becerisinin yüksek ve sağlıklı seviyede olması problem ve çatışma çözme becerilerini arttırmaktadır (Wied ve ark., 2007). Bu yüzden suç açısından değerlendirildiğinde; karşıdaki kişinin duygusunu anlamaya çalışmak içinde bulunulan durumun daha iyi anlaşılacak şiddet davranışının doğmasına engel olarak saldırganlığın da ortaya çıkmamasına sebep olmaktadır (Davis, 1996; Hatfield ve diğerleri, 1995; Miller ve Eisenberg, 1988; Richardson ve ark., 1994). Empati eksikliği

psikopatının temel göstergelerinden olup, suçla ilişkilidir (Harpur ve ark., 1988). Suçlularla yapılmış araştırmalar, suç işleyen kişilerin empati seviyelerinin suç işlemeyenlere nazaran daha düşük olduğunu tespit etmektedir (Burke, 2001). Ayrıca düşük empati seviyesinin zorbalıkla ilişkili olduğu, empati seviyesi düşük kişilerin problem çözmek için zorbaca yöntemlere başvurduğu belirlenmiştir (Jolliffe ve Farrington, 2006).

Antisosyal davranış ile empati arasındaki güçlü ilişki incelendiğinde, empati eksikliğinin saldırgan ve/veya antisosyal olan bireylerin davranışlarını açıklamaya yardımcı olması olağandır. Gottfredson ve Hirschi (1990) suçun arkasında yatan mekanizmaları açıkladıkları teorilerinde empati eksikliğinin düşük seviyede benlik kontrolünün bir özelliği olarak açıklamış, bu da empati ve dürtüsellik arasındaki yakın ilişkiyi gözler önüne sermiştir. Bu teoriye göre, bireylerin yaşadıkları sosyal ortam ve edindikleri bilgi seviyeleri değişse bile, suç işlemeye yatkınlık aynı kalmaktadır (Armstrong, 2005). Karşıdaki kişinin hissettiklerini anlamadaki yetersizlik bireyin kendi davranışlarında içsel kontrolünün de düşük olduğunu ortaya koymaktadır (King ve Wincup, 2007). Ellis'in (1982) çalışmasında hükümlüler ve suç işlemeyen katılımcılar arasında empati seviyesi açısından yapılan değerlendirmede, suç işleyenlerin işlemeyenlere oranla daha düşük empati seviyesine sahip oldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde dizayn edilen başka bir çalışmada ise, şiddet içeren suç tipinden biri olan cinsel saldırı suçu faillerinin, hiç suç işlememiş katılımcılara göre, empati seviyelerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Rice ve ark., 1994). Empati ve suç ilişkisi üzerinde çalışan Jolliffe ve Farrington (2006) çalışmasında, 376 erkek ve 344 kadın erişkin katılımcıların şiddet suçu işleyenlerinin empati seviyesinin anlamlı düzeyde düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Díaz-Galván ve arkadaşları (2015) bilişsel ve duygusal empati becerisini sağlıklı genel popülasyon, şiddet eğilimli genel popülasyon ve şiddet içeren suç davranışı işleyip hüküm

giyen popölasyon olmak üzere 3 ayrı grup ile yaptığı çalışmada, şiddet suçundan hüküm giyen grubun diğer iki gruba nazaran empati ölçek puanlarının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hırsızlık, uyuşturucu madde ticareti ile cinayetten hüküm giymiş erkeklerin katıldığı başka bir çalışmada, empati düzeyinin hüküm giymeyen erkeklerin oluşturduğu kontrol grubundan daha düşük olduğu ve suç tipleri arasında şiddetin derecesine göre (şiddet içeren suç davranışı olan cinayet suçu için düşük; şiddet içermeyen suç davranışlarından olan uyuşturucu madde ticareti için yüksek ve hırsızlık için en yüksek seviyede empati) empati düzeyinin değiştiği ortaya çıkmıştır (Megreya, 2015).

Cinsel saldırı suçu faillerinin empati becerisine ek olarak, Hanson ve Scott (1995) çalışmalarında cinsel saldırı suçu işlemişlerin, cinsel saldırı harici suç işleyen ve hiç suç işlemeyenlere kıyasla karşısındaki kişinin bakış açısını anlama açısından daha yetersiz olduklarını ortaya koymuştur. Bu da cinsel saldırı suçu işleyen bireylerin genel bir empati eksikliğinden kaynaklı bu suçu işlemedikleri, sadece kendi kurbanlarına karşı bir empati eksikliği yaşadıkları ve bu eksikliğin de kurbanına dair bilişsel saptırma olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir (Fernandez ve Marshall, 2003).

Örneklemini üniversite öğrencilerinin oluşturduğu bir çalışmada, empatinin bilişsel alt boyutlarından biri olan olaylara farklı açılardan bakabilme becerisinin yetersizliğinin saldırganlık ile ilişkili olduğu görülmüştür (Richardson ve ark., 1994). Erken çocukluk döneminde empati eğitimi verilen ve bu becerisi geliştirilen çocuklarda yetişkinlik döneminde saldırgan davranışlarda düşüş gözlemlenmektedir (Kahn ve Lawhorne, 2003). Aile içinde ve okullarda bu becerinin geliştirilmesi yetişkinlik dönemi suç davranışlarını önlemede oldukça hayati bir önem taşımaktadır. Farklı çalışmalarda da düşük empati düzeyinin, sosyal açıdan uyumsuzluk, antisosyal ve saldırganlık davranışlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Cohen ve Strayer, 1996; Miller ve Eisenberg, 1988; Richardson ve ark., 1994). Bu yüzden suçun

önlenmesi konusundaki çalışmaların empati becerilerindeki yetersizliğin giderilerek, bireyin sosyal çevresiyle daha uyumlu olarak yaşamasını sağlamak amacıyla planlanması oldukça yerinde bir müdahale olacaktır (Baron ve Richardson, 1994; Frey ve ark., 2000).

2.3.4 Suç Türleri ile Aleksitimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Duygular, genel olarak bireyin kişisel yaşantı ve öznel deneyimlerinin sonucunda ortaya çıkan ve karşılaştığı olaylarla ve bu olaylara verdiği tepkilerle ilişkili olarak derecesinin belirlendiği tanımlanabilir bilişsel ve duyuşsal süreçlerdir. Birey tarafından hissedilen duygular olaya ve kişiye verilecek tepkileri ve bireyin konumlanacağı davranışı da belirleyen önemli bir unsurdur. Duygular insanı eyleme hazır hale getirip, eylemdeki önceliklerini ve devamındaki planlarını belirlemesine yardımcı olur (Frijda, 1994). Young (1982) duygu kavramını; bireyin dış dünyayı algılamasıyla iç dünyasını harekete geçirme süreci olarak tanımlar ve bu süreci bedensel, davranışsal ve zihinsel özelliklerin eşlik ettiği duyuşsal bir süreç olarak açıklar. Lazarus'a (1982) göre; duygu, dış dünyanın algılanması ve algılananların yorumlanmasıyla ortaya çıkan içsel deneyimlerdir. Ekman'a göre (1994) duyguların ifadesinde sözel ve sözel olmayan iletişim dili, eylem tarzları ve fiziksel değişimler gibi etmenler rol oynar. Teorik açıdan yaşamda duyguları kontrol etme ve onları yönetme şekli; bedensel tepkilerin farkında olma, duyguları tanıyabilme ve onları ifade edebilme, duygularla başa çıkabilme kapasitesi ile ortaya konmaktadır. Ayrıca duyguları yönetme ve onlarla başa çıkmaya sosyal tecrübelerin getirdiği ailevi ve kültürel faktörlerin etki ettiği görülmektedir (Lewis, 1993). Ruhsal iyilik halinin olmazsa olmazlarından biri olan duyuşsal işlevselliğin kısıtlı ve yetersiz olması "aleksitimi" olarak tanımlanmaktadır.

Aleksitimi kavramı Batıgün ve Büyükşahin (2008) tarafından bireyin duygularını fark etmesinde, tanımasında, ayırt etmesinde ve ifade etmesinde güçlük olarak tanımlanmıştır. Bu kavram, psikosomatik hastalıkları olan bireylerin ruhsal özelliklerini ifade etmek için Sifneos

tarafından ilk kez 1972 yılında kullanılmış, fakat sonrasında sadece psikosomatik hastalarda değil ruhsal hastalıkların birçoğunda ve hatta psikiyatrik tanı almamış bireylerde de oldukça sık görüldüğü anlaşılmıştır (Sifneos, 1973; Gil ve ark., 2008). Aleksitimik bireyler, öncelikle kendi duygusal süreçlerinde zorluk yaşarlar. Duyguları tanımada, anlamada, ifade etmede, soyut düşünmede, fiziksel duyumla duygusal duyumu ayırt etmede ve hayal kurabilme yetisinde sorun yaşarlar ve bu kişiler arası ilişkilerini de oldukça olumsuz etkiler (Kooiman ve ark., 2000; Özkorumak ve ark., 2006). Türkçe’de aleksitimi “duygusal açıdan sağırılık ve dilsizlik” olarak kullanılması önerilmiştir (Şahin, 1992).

Aleksitimi özellikleri gösterenler için Sifneos (1988); aleksitiminin bireyin sosyal ilişkilerinde ve duyguya dair süreçlerinde zorluk yaşamaları ile karakterize bir psikolojik sorun olduğunu, duyguları ifade etme konusunda güçlük yaşadıklarını, zekalarını ifade etmekte zorlandıkları duygulardan kaçmak için kullandıklarını ifade etmektedir. Ayrıca duyguları tanıma ve anlamada yaşanan güçlükler başkaları ile empati kurmada da sorun yaşatır. Moriguchi ve arkadaşları (2007) çalışmasında aleksitimi özelliği gösteren katılımcıların, aleksitimi özelliği göstermeyenlere nazaran, empati ölçeğinden daha düşük puan aldıkları tespit edilmiştir.

Yaşam boyu devam eden şiddet içeren suç davranışının çocukluk dönemindeki yıkıcı davranışlarla başladığı; ergenlik döneminde şiddetlendiği ve yetişkinlikte yüksek seviyelerde devam ettiği görülmektedir. Çalışmalar bu grup için kişisel karakteristik özelliklerin çok daha belirgin risk faktörleri oluşturduğunu vurgulamaktadır. Hiperaktivite ve davranış problemi yaşayan, antisosyal davranışları olan arkadaşlara sahip çocukların, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde, aynı yaştaki akranlarına nazaran daha fazla şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarına eğilim gösterdiği farklı çalışmalarda ortaya çıkıyor (Hemphill ve ark., 2009; Vassallo ve ark., 2002; Bor ve ark., 2004; Forrest ve Edwards, 2015). Aksine,

duygularını kontrol edebilen ve yüksek seviyede benlik kontrolü yapabilen çocukların şiddet içeren suç davranışlarına ve ileriki yaşlarda suça dönüşebilecek riskli davranışlara akranlarına nazaran daha nadir başvurduğu görülüyor (Hemphill ve ark., 2009; Vassallo ve ark., 2002). Ayrıca şiddet içeren suç tiplerinden olan partnere yönelik şiddetin empati eksikliğinden dolayı tekrar etme riski taşıdığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Romero-Martínez ve ark., 2016).

Berenbaum ve Irvin (1996) ciddi ölçüde aleksitimi özelliği gösteren kişilerde öfke duygusunu diğer kişilere göre daha fazla deneyimleyeceği ve bu duyguları ifadeye dökmekten kaçınacaklarını öngörmüşler, çalışmalarında benzer bir sonuçla karşılaşarak aleksitimik bireylerin öfke duygusunu sözel olmayan yollarla dışa vurdukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu açıdan klinik popülasyonla yapılan araştırmalar ve sağlıklı popülasyonla yapılan çalışmalarda aleksitimi ölçek puanları yüksek olan katılımcıların düşük olanlara nazaran öfke ölçeğinin saldırganlık ve düşmanlık alt ölçeklerinden yüksek puan aldıkları başka çalışmalarla da desteklenmektedir (Demet ve ark., 2002; Rief ve ark., 1996; Batıgün ve Büyüksahin, 2008). Aleksitiminin saldırganlık üzerindeki doğrudan etkisinin incelendiği çalışmalarda ise; cinsel suçlularda ve şiddet suçlularında yüksek düzeylerde aleksitimi puanlarına ulaşmışlardır (Moriarty ve ark., 2001; Keltikangas-Järvinen, 1982).

Parker ve arkadaşlarının (1998) yaptıkları çalışmada aleksitimik bireylerin aleksitimik olmayan bireylere göre daha işlevsiz savunma mekanizmalarını kullandığını ortaya çıkarmıştır. Bu noktadan hareketle, aleksitimi ve antisosyal davranışlar çeşitli araştırmalarda incelendiğinde, yetişkinlerde aleksitiminin suç davranışlarıyla, özellikle şiddet içeren suç davranışlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymakta; benzer araştırmalarda aleksitimi ile dürtüsel saldırganlığın da güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu sonucu göze çarpmaktadır (Fossati ve ark., 2009). Martin ve Pihl'in (1989) çalışmasında aleksitimi özelliği gösteren bireylerde,

aleksitimik olmayan bireylere nazaran, kaygı seviyelerinin daha yüksek düzeyde seyrettiği ve oldukça yüksek sayıda stres tepkileri sergiledikleri ortaya konmuştur (Akt.: Koçak, 2003). Bu stres tepkilerindeki artış aleksitimi özellikleri gösteren bireylerin saldırgan bir davranış modeli benimseme ihtimallerini güçlendirmekte, suça eğilimlerini arttırmaktadır.

2.3.5 Suç Türleri ile Sosyal Beceri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

20. yüzyılın ilk çeyreğinde sosyal zekânın tanımının yapılması ve ölçülmesiyle sosyal beceri ile ilgili araştırmalara başlandı; fakat planlanan çalışmalar sosyal zekânın ölçümünde ve genel zekâdan ayrılmasında yaşanan güçlükler çalışmalarının hızını kesmiş, sosyal beceri konusunda daha kısıtlı bir literatür ve tanımlamaların yer almasına sebep olmuştur. Yüksel'in (1998) tanımına göre; sosyal davranışını ve ortamı anlama becerisini sosyal zekâ olarak tanımlanırken; bu beceriler de sözel muhakeme becerisini kapsayan ve öğrenilebilen beceriler bütünü olarak değerlendirilir.

Sosyal yeterlilik ve sosyal beceri, sosyal zekânın iki bileşeni olarak birbirine karıştırılan fakat birbirinden ayrı olan iki kavramdır. Sosyal yeterlilik bireyin sosyal ilişkilerini olgunlaştıran ve karşıdaki insanı etkilemesine olanak sağlayan bireysel bir kaynak ve yetenek iken; sosyal beceri bireyi sosyal açıdan yeterli kılan ve sosyal bir durumda ortaya konan davranış şeklidir (Argyle ve Lou, 1990; Bacanlı, 1999).

Sosyal bir ortama doğan birey, önce ailesi, sonra okul yaşantısında akranları ve öğretmenleri ve sosyal yaşamını çevreleyen diğer insanlarla sosyal bir etkileşim içerisinde. Bu etkileşim onu sosyal becerilerini kullanmaya iter. Rinn ve Markle (1979) tarafından bu beceriler sözel ve sözel olmayan beceriler olarak ikiye ayrılmıştır. Sosyal beceriler, sosyal ilişkilerde duruma uygun davranışlar olarak düşünüldüğünde bunların sosyal tecrübeler sonucunda öğrenilen davranışlar olacağı çıkarımı yapılmaktadır (Akt. Ogivly, 1994). Sosyal

beceriler, bireyin sosyal yönünü geliştirerek ilişkilerinde kendisi ve ilişki içinde olduğu kişileri duygu, düşünce ve davranış açısından anlamlandırma ve bu algıya uygun olarak davranış sergilemesidir (Marlowe, 1986; Yüksel, 2004).

Kavram olarak sosyal beceriler; kişiler arası ilişkilerde yer alan birinden yardım isteme, iletişime geçme, bir arkadaş grubuna dahil olarak birlikte çalışma, bir etkinliği başlatma ve bitirme, yalnızlık duygusuyla baş etme, insanlarla iletişime geçerek arkadaşlıklar oluşturma gibi birçok eylemi kapsayan beceriler bütünüdür (Oluklu, 2006).

Kelly (1989) sosyal becerilerle ilgili yaptığı tanımında bu noktaya değinerek, sosyal becerilerin sosyal ilişkilerde başkalarından gelen olumlu pekiştirmelerle kişinin davranış modeline yerleşen ve ilişkilerindeki hedeflere ulaşmada köprü görevi gören davranışlar bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu hedefe yönelik sosyal davranışlar, sosyal ortamlarda yeni insanlarla tanışmayı, diyalog başlatıp sürdürebilme kapasitesini ve bu sayede arkadaş edinmeyi işaret etmektedir. Ayrıca sosyal beceriler, bireyin kişiler arası ilişkilerde gözlemlenebilen davranışları olup; ilişkilerdeki anne, eş, kardeş, öğretmen, evlat vb. gibi sosyal rollerini ortaya koyma kapasitesi hakkında ipucu veren becerilerdir (Shepherd, 1983; Dikmeer, 1997). Yüksel'in ifadesine göre (1997); karşısındaki kişinin olumsuz geri bildirimleri olumlu geri bildirim ve tepkilere dönüştürebilecek sosyal becerilerin kişilikteki varlığı bireyin kişiler arası ilişkileri için önem arz etmektedir. Bu durum sosyal açıdan kabul alabilmeyi sağlayarak bireyin içinde bulunduğu sosyal gruplarda aidiyet duygusuna katkı sağlayan bir faktördür. Tanımların hepsinde ortak nokta olarak sosyal beceri, sosyal etkileşime girilen insanların olumlu tepkilerin alınacağı, olumsuz tepkilerin önleneyeceği, ilişkiyi güçlendiren ve etkileşimi arttıran, sözel ve sözel olmayan davranışların bütünü olduğu dikkat çeken ve sosyal beceri hakkında net bir görünüm veren niteliklerdir.

Jenson ve arkadaşları (1988) sosyal beceriler bireyi içinde bulunduğu kişiler arası diyaloglarda karşılaştığı olumsuz geridönütlerle başa çıkmasına yardım eden, çatışmaları çözme gücü veren, saldırganlıktan koruyan ve atılgan davranışa sevk eden beceriler olarak araştırmalarında ön plana çıkmaktadır (Jenson, Sloane, ve Young, 1988). Sosyal becerinin boyutları 6 alt başlıkta incelenir. Bunlar; duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol olarak adlandırılmaktadır. Bu alt boyutların birey için derecesi ve miktarı önemlidir, fakat asıl önemli olan bu alt boyutları dengede tutabilmektedir. Riggio ve arkadaşlarına göre (1990); sosyal olarak yetenekli birey, sosyal becerinin alt boyutlarını kişilik yapısında barındıran ve sosyal ilişkilerine bunu yansıtabilen kişidir. Kişiyi sosyal açıdan yetenekli kılan alt boyutlardan biri ya da birkaçının yüksek düzeyde olması değil, hepsini dengede tutabilmektir. Bu dengeli dağılım yaşadığı ilişkileri de dengede tutmasına, hayır deme becerisini gösterebilmesine olarak sağlar; ayrıca bireyi sosyal yönden daha güçlü kılarak yaşadığı sorunlarla baş etme mekanizmalarını da daha verimli kullanmasını sağlar.

Sosyal becerileri gelişen bir birey, kişiler arası çatışmaların çözümünde de sorun yaşamaz. Yaşanan çatışmada duygularını ve düşünceleri iyi ifade edebilen ve karşısındakinin de duygu ve düşünceleri anlayan bir birey çatışmayı çözme taraftarı olup şiddet ve saldırganlık gibi yollara başvurmaz. Çatışma ve sorun çözme becerisi gelişmiş bir birey aynı zamanda yüksek sosyal becerilere de sahiptir. Sosyal beceriler ana başlığı altında çatışma ve sorun çözme becerileri altı grupta toplanabilir: Yönelim becerileri, algı becerileri, yaratıcı düşünme becerileri, duygusal beceriler, iletişim becerileri, eleştirel düşünme becerileridir (Öğülmüş, 2006). Bu beceriler ek olarak stresle başa çıkma becerilerini kapsamaktadır.

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, üniversite okumaya başka şehirden gelen öğrencilerin psikososyal kriz durumlarında verdikleri tepkiler incelenmiş, yüksek sosyal

beceri düzeyine sahip öğrencilerin, düşük sosyal beceriye sahip olan öğrencilere nazaran, stres yaratan olay ve durumlarla karşılaştıklarında bununla daha iyi şekilde baş ettikleri ortaya çıkmıştır (Segrin ve Flora, 2010). Kişiler arası olumlu ilişkiler ile sosyal becerinin psikolojik iyilik haline olan etkisini inceleyen başka bir çalışmada, sosyal becerileri güçlü olan bireylerin, sosyal becerileri kısıtlı ve yetersiz olan bireylere göre, daha olumlu ilişkiler kurdukları ve psikolojik iyilik hallerinin daha sağlıklı düzeyde olduğu bulunmuştur (Segrina ve Taylor, 2007). Algılanan mutluluk hissi ve algılanan stres hissinin sosyal beceri düzeyi yüksek olan bireylerde daha yüksek düzeylerde seyrettiği de başka bir çalışma sonucudur (Segrina, Hanzala, Donnersteina, Taylorb ve Domschkea, 2007). Şiddet içeren suçlardan biri olan cinsel saldırı suçunda sosyal becerinin kısıtlı olması ve bireyin çevresindeki sosyal izolasyon gibi değişimler ilk cinsel suçun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Becker ve Kaplan, 1988). Bu sosyal izolasyon ailenin bir karakteristik özelliği de olabilir, bu da cinsel saldırı suçu işleyen bireylerin başta aile temelli bir sosyal destekten mahrum kalmış olmalarına işaret etmektedir.

Kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisi de sosyal becerinin bir alt katmanı olup suça eğilimde önemli bir rol oynamaktadır. Suçluların problemle karşılaştıklarında dikkatli ve çözüm konusunda kabiliyetli olmadıkları araştırma bulgularında görülmektedir. Rutter, Giller ve Hagell (1998) çalışmalarında agresyon eğilimi gösteren kişilerin sosyal beceri isteyen durumlarda bilgileri çarpıtarak başkalarında yanlış yere olumsuz niyet algılama, sosyal etkileşimleri yanlış yorumlama ve başkalarının olumsuz davranışlarına konsantre olma gibi hatalı algısal bir işlemde geçirdikleri ve bunun kendilerinin geçmiş yaşam deneyimlerinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanmaktadır (Polat, 2009). Suçlu kişilerin sosyal becerilerinin kısıtlı olması sebebiyle suçun önlenmesinde ya da suç işleyen birinin suçu tekrarlamasına engel olmada sosyal beceri öğretiminin önemli bir önleme çalışması olduğu ortaya konmaktadır.

2.3.6 Suç Türleri ile Sosyal Destek Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Cassel'e (1976) göre sosyal destek, bireyin yaşamında yer alan kişilerden elde ettiği bilgilerle davranışlarını iyileştirdiği destek olarak ifade edilmektedir. Robertson'a göre; sosyal destek, birey için endişelenmek, ona dürüst ve empatik davranmak gibi duygusal ilgi göstererek, bireye mal ve eşya gibi doğrudan maddi yardım vererek, bireyin bir sorununu çözebilmesi veya beceri kazanması amacıyla ona gerekli bilgiyi sunarak, bireyin üstünlüklerini görüp ona ifade ederek, başarısını veya performansını takdir ederek veya ona değer verdiğini hissettirerek, bireyin kişiler arası ilişkilerinde düzenleyici bir rol oynayabilmektedir (Robertson, 1988; Yıldırım, 2010). Sosyal destek başka tanımlarda bireyin ilişkide olduğu kişilerin sayısından ziyade sırlarını paylaşabileceği, bireyin sevildiği ve güven hissi beslediği, değer gördüğüne inandığı, iletişim ve karşılıklı sorumlulukların yer aldığı ve kendisi açısından önemli gördüğü kişilerden oluşan grubun desteği olarak tanımlanmaktadır (Akt. Ermiş, 2008; Cohen ve Willis, 1985).

Sosyal destek, bireyin kişiler arası ilişkilerde yaşadığı problemlerini aşabilmesi, psikolojik iyilik halinin devamlılığında hayati bir önem arz etmektedir. Birey sosyal destek bulamadığı her an psikolojik açıdan kendini incinmiş ve savunmasız hisseder. Kabul duygusu ve aidiyet hissi birey için önemli olan kişilerden gördüğü sosyal destek ile hayatında yer eder. Bireyin etrafını çevreleyen sosyal destek kaynaklarının oluşturduğu destek hissi algılanan sosyal destek olarak nitelenmektedir. Eğer bireyin yaşamında sosyal destek kaynakları yeterince etkili değilse birey kendi çıkarımlarına dayanan algılanan destek noktasına gidebilmektedir (Eker, Arkar ve Yaldız, 2001). Şahin'e (2011) göre; birey tarafından algılanan sosyal destek bireyin hayatında değer verdiği sosyal çevresi ve yakınları tarafından zor dönemlerinde kabul gördüğü ve duygusal açıdan tatmin sağladığını gösteren bir durumdur. Bireyin içinde bulunduğu sosyal ilişkiler ağının ne denli destekleyici olduğunun

bireyin duygularındaki yansıması algılanan sosyal destek olarak ifade edilmektedir (Akt. Deveci, 2011).

Yaşadığımız yüzyılda bireylerin sosyo-ekonomik, kültürel ve kişiler arası ilişkiler bakımından her geçen gün farklılaşmasında sosyal destek algısı büyük rol oynamaktadır. Gelişen teknolojinin getirdiği çeşitli imkânlar, yüz yüze iletişimin giderek azalması, sosyal medya üzerinden ilişkiler kurulmaya başlanması ve gündelik hayatta yüz yüze gelinmeyen kişiler ile arkadaşlıklar sürdürmek gibi yeni iletişim biçimleri hayatımıza girmiştir. Toplumu oluşturan insanların arasındaki paylaşma ve dayanışma duygusunu yok eden gücün arkasında bu gelişmeler yatmaktadır. Bu noktadan hareketle günümüz toplumunun fertlerinde görülen problemlerden biri yalnızlık duygusudur. İzkan (1992) bu yalnızlık duygusunun ve destekten yoksun hissetmenin getirdiği stresten kurtulmak için bireyin problemleri davranışlara başvurabileceğini belirtmektedir.

Haskan'ın (2009) çalışmasında şiddet davranışına eğilimi yüksek olan öğrencilerin sosyal çevrelerinden gelen desteği düşük seviyede algıladıkları ve yalnızlık seviyelerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum genç bireyleri sosyal ilişkilerinde tehdiye daha açık hale getirebilmekte, algılanan sosyal destek azaldıkça bireyin akran zorbalığına maruz kalma olasılığı artmaktadır (Gürsoy, 2010). Ayrıca ilişkilerde yaşanan problemlerle başa çıkma ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki incelendiğinde; kişinin sosyal destek algısının artması sosyal yaşamındaki problemlerle baş etme becerisini arttırdığı ve böylece yaşanan sorunları daha verimli ve sağlıklı yollarla çözmeye katkı sağladığı görülmüştür (Tercanlı, 2011). Ustabas'ın (2011) çalışmasında da öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri arttıkça saldırganlık düzeylerinin azaldığı da başka bir çalışmada ortaya konmuştur. Özellikle ebeveynlerden alınan duygusal ve bilgiye dair destekler arttıkça gençleri üzerindeki risk faktörlerinin etkisinin azaldığı görülmüştür (AshbyWillis ve Cleary, 1996). Algılanan

sosyal desteğin, benlik saygısı, duygu kontrolü, stresi kontrol altında tutma becerisi, problemlerle başa çıkma kapasitesi, empati kurma ve fiziksel ile duygusal stresi hafifletmede olumlu etkisi olduğu başka bir çalışmada anlaşılmıştır (Thoits, 2011). Bu durum da bireyin karşılaştığı sorunlarla verimli şekilde baş etmesine neden olacağından suç davranışı sergilemenin bir çözüm yolu olmadığını keşfetmesine olanak sağlar.

Ailenin bireyin suçluluk eğilimi üzerindeki etkisine ilişkin çalışmalar, aileye ilişkin faktörlerden bazılarının suçluluk davranışının oluşmasında daha az etkili olurken, bazılarının daha belirleyici olduğunu göstermektedir. Literatürde ebeveyn yoksunluğu ve ebeveyn tarafından reddedilme, ebeveynlerin çocuklarına karşı sorumsuz davranması çocuğun suçlu ebeveynlere sahip olma durumu, çocuğa uygulanan disiplinin şiddeti, ailenin çocuğa karşı ilgisiz ve kötü davranması, ebeveyn denetiminin yetersizliği, aile içi şiddetin varlığı, ebeveynlerin çocuk doğduğundaki yaşları, ebeveynlerin şiddet içeren davranışları, ebeveynlerin uyuşturucu kullanması, ebeveynlerin akıl sağlığı geçmişi, kaçınıcı doğum olduğu, ailenin büyüklüğü, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve sosyoekonomik statüsü ve ebeveyn-çocuk ayrılığı gibi faktörlerin suçluluk eğilimini artırıcı olduğu üzerinde durulmaktadır (Petrosino ve ark., 2009; Görgülü ve Öntaş, 2013). Ayrıca Burt'ün (1924) çalışmasında kötü bir disipline maruz kalmanın, aile içindeki kötü ilişkilerin karakter oluşumuna olan olumsuz etkisinden dolayı suç davranışına eğilimi arttırdığı ortaya çıkmaktadır (Polat, 2009).

Newcastle Thousand Family çalışmasında, eğer ebeveynleri tarafından uygun ve sağlıklı şekilde kontrol ve rehberlik edildiyse bireylerin fazla kalabalık ve geniş bir ailede büyümelerine, anne tarafından yeterli bakımı görememelerine, fiziksel olarak ihmal edilmelerine, ebeveynlerden birinin ağır hasta olmasına ve ruhsal gelişimini tahrip eden aile ortamında yetişmelerine rağmen 32 yaş civarında daha az şiddet içeren suç işledikleri görülüyor (Kolvin ve ark., 1990). Ayrıca annenin egemen olduğu tek ebeveynli ve zorlu aile

ortamında büyüyen çocukların da şiddet içeren suçlar işleme oranının arttığı ortaya çıkmaktadır (Farrington, 2015). Cinsel saldırı suçundan hüküm giyenlerin disfonksiyonel ailelere sahip olmaları ve aile desteğine sahip olmadıkları, özellikle babaları ile olumsuz ilişkileri olduğunu çalışmalar göstermektedir (Akt. Lee ve ark., 2002). Cinsel saldırı ve şiddet suçlarını işleyenlerin aileleriyle yapılan çalışmada, aile içi diyalogu kolaylaştıran, destekleyici bir iletişim tipinin bu suçu işleyenlerin ailelerinde kısıtlı olduğu, agresiflik içeren ifadeler ve engelleyici bir iletişim tarzının ise sık sık kullanıldığı dikkat çeken bir sonuçtur (Akt. Righthand ve Welch, 2001). Gorman-Smith ve arkadaşlarının (1996) aile işlevleri ile şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında, şiddet suçu işleyen gençlerin ailelerinde, suç işlemeyen ve şiddet içermeyen suçları işleyen gruba göre daha az disiplin uygulandığı, aile içi ilişkilerde daha az uyum ve bağlılık duygusu görüldüğü ortaya konmuştur (Akt. Avcı, 2006).

Suç kaydı olmayanları daha fazla yönlendiren, şiddet içeren suç kaydı olanların daha fazla çekingen ve saldırgan davranışta annelere sahip oldukları söylenebilir. Şiddet içeren suç kaydı olan gruptaki kişiler kaydı olmayan kişilere göre daha fazla kendine zarar verme davranışı gösterdikleri, babalarının daha çok saldırgan davranışa sahip oldukları ve kendilerinin öfke ile ilgili karakola düşme, kavga etme gibi sorunları daha fazla yaşadıkları söylenebilir. Kaydı olmayanların daha iyi arkadaşlık ilişkileri olduğu söylenebilir. Suç kaydı olmayan kişilerin daha çok çekirdek ailelere sahipken, suç kaydı olan grupta çekirdek ve boşanmış aile tipleri daha fazla olduğu görülmektedir (Aksu, 2015). Tolan ve arkadaşlarının (2001) boylamsal çalışmasında ebeveyn becerilerindeki yetersizlik, çocuklarıyla duygusal uzaklığa sahip ilişkilerinin olması gibi aile işlevlerinin ergen çocukları üzerinde iki yıl sonra şiddet davranışını arttırdığı görülmüştür (Akt. Avcı, 2006).

2.3.7 Suç Türleri ile Dürtüsellik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Dürtüsellik; planlanmamış, bulunduğu ortama uygun olmayıp genelde aşırı riskli olan ve olumsuz sonuçlara yol açan çeşitli davranışları ifade eder. Dürtüsellğin yapısında heyecan arama, risk alma davranışı, dışa dönük olma, dikkatsiz ve sabırsız davranma, bu durumlara eğilimden ötürü zarar görme olasılığının artması söz konusudur (Yazıcı ve Yazıcı, 2010). Eysenck'e göre (1977) dürtüsellik, yapılan işlerde risk alma, tam olarak plan yapmama ve zihnini çabuk toplayamama, yeterince düşünmeden hareket ile ilişkisi olması durumudur. Patton ve arkadaşları (1995) dürtüsellği üç bölümde inceleyerek yaptıkları işe odaklanmamak, hazırlık olmadan eyleme geçmek, plansız ve düşünmeden hareket etmek olarak ifade etmişlerdir. Her iki tanım ve incelemede plan yapmamanın ve yeterince düşünmeden eyleme geçmenin ortak olduğu görülmektedir. Dürtüsellik konusunda çeşitli çalışmaları olan Barratt ise, (1985; 1994) göre dürtüsellik, tepki hatalarını, bilgiyi hızlı işleme sürecini, yenilik arayışını ve hazzı erteleme durumlarını da içeren çok boyutlu bir kavramdır.

Moeller'e göre (1973) ise dürtüsellik; davranışın sonucunda meydana gelebilecek olumsuz durumları değerlendirmede yetersizlik, içsel veya dışsal uyaranlar üzerinde belirli bir dikkat sağlamadan hızlı ve plansız tepki verme ve riskli davranışların sonucunda oluşabilecek kalıcı sonuçlar hakkında değerlendirme yapmada eksiklik olarak tanımlanır. Dürtüsel bireyler aniden harekete geçerken riskli davranışlarının sonuçları hakkında bilince sahip değillerdir (Eysenck ve ark., 1985).

Dickman (1990) dürtüsellği fonksiyonel ve disfonksiyonel olarak iki alt başlığa ayırır. Fonksiyonel dürtüsellik, gündelik yaşamda olağandışı bir durumla karşılaşmayan bireyin az miktarda dikkat ve düşünce ile hareket etmesidir. Disfonksiyonel dürtüsellik ise, bireylerin zor durumda olduklarında olağandışı bir durum yokmuş gibi daha az dikkatle hareket etmeleridir. Bireyin yaşamında etkili olan ve uyum içinde var olabilmesini sağlayan bir kişilik özelliği olabilecek dürtüsellik; sadece uyum sağlama odaklı olmasa da bazı

durumlarda verilen ani tepkilerle bireye fayda sağlamaktadır (Yargıç ve ark., 2011; Bevilacqua ve Goldman, 2013).

Dürtüsel kişiler, çocukluk dönemlerinden itibaren öğrenilmiş bir davranış olarak hoşuna giden bir şeyi elde etmek için bir tepkide bulunmayı keşfederler ve bu da dürtüsellüğün sosyal yönü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dürtüsellik eğilimi gösteren kişiler hem kendileri hem de çevresi için problem yaratmaktadır. Bu noktadan ele alındığında, dürtüsellüğün tanımı iç ve dış uyaranlara karşı kendisi ve başkalarına olumsuz sonuçlar doğurabilecek düzeyde düşünmeden hızlı ve planlanmamış davranışları kapsayan bir hale evrilir (L'Abate, 1993). Dürtüsellik bireyin kişilik yapısında yer alan bir davranış örüntüsüdür ve bir yatkinliktir. Yapılan çalışmalarda dürtüsellüğün birçok psikiyatrik hastalığın temelinde yer alan bir özellik olduğu ifade edilse de dürtüsellüğün psikiyatrik bir tanıdan uzak davranış modellemesi olduğu düşüncesi de alan yazınında karşımıza çıkmaktadır (Beck ve ark., 2004; Burç, 2015). Psikiyatrik temelde ele alınan patolojik dürtüsel davranışı, olağan dürtüsel davranıştan ayıran özellik; patolojik boyuttaki dürtüsellüğün kişinin günlük işlevselliğini bozması, ani öfkelenme, düşünmeden bir şeyler söyleme vb. gibi durumların yarattığı sorunlara ve getirdiği sonuçlara daha fazla vakit ayırmasına sebep olması öne sürülebilir (Dickman, 1993). Bu özelliğe sahip kişiler yaşamlarına devam edebilmek için risk alma eğiliminde olabilirler ve öngörülemeyen riskler alındığında kişi için oldukça olumsuz sonuçlara yol açabilir.

Yapılan bir çalışmada bireyin duygularının işlevsiz olarak düzenlenmesinin agresyon ve dürtüsel saldırganlık ile olan ilişkisine bakıldığında, işlevsel olmayan duyguların agresyon ve dürtüsel şiddetle ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Davidson, Jackson ve Kalin, 2000). Bir başka çalışmada ise, aleksitiminin dürtüsel saldırganlık ve güvensiz bağlanma stili ile arasında ilişki bulunmuştur (Fossati ve ark., 2009).

Dürtüsel suç davranışında önceden tasarlama ve planlama yoktur, genellikle dürtüsel şiddet içeren suçlarda biyolojik görüş daha fazla ön plana çıkmış ve araştırmalar bu yönde gelişmiştir (Abay ve Tuğlu, 2000). Suça eğilim gösteren birçok kişide dürtüselliğin önemli bir risk faktörü olduğu sonucu görülmektedir. Özellikle doyumunu erteleyememe, dürtü kontrolünün azlığı ve frastrasyona tahammül edememe özelliklerinin suç ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Gençler arasında yapılan bir araştırmada, uygulanan ölçekte bir dürtüsellik belirtisi bildirenlerde, hiç dürtüsellik belirtisi bildirmeyenlere nazaran, fiziksel şiddete eğilim olasılığı 2.3 kat; dürtüselliğin iki belirtisini bildirenlerde 5.1 kat; üç belirti bildirenlerde ise 11.7 kat oranında arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Öner ve ark., 2013). Dürtüselliğin şiddet içeren davranışlara eğilimi arttırdığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Allen ve ark., 1998; Tarter ve ark., 2007; Sher ve Trull, 1994; Gullo ve Dawe, 2008; Von Diemen ve ark., 2008; Moeller ve ark., 2001; Masse ve Tremblay, 1997; Von Knorring ve ark., 1987; Biederman ve ark., 2006).

Düşük benlik kontrolü ile dürtüselliğin özellikle ciddi suçların önemli bir belirleyicisi olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya konmaktadır (Moffitt, Caspi, Harrington ve Milne, 2002; White ve ark., 1994). Dürtüselliğin getirdiği bir özellik olarak düşük benlik kontrolü, bireylerin antisosyal davranışlarda bulunma ihtimalini ve çeşitliliğini arttıran bir durumdur (Hirschi ve Gottfredson, 1994). Bu açıdan bakıldığında; şiddet içeren suç davranışlarına dürtüsel bireylerin eğilim göstermesi beklenen bir sonuçtur. Cornell ve arkadaşlarının (1996) araştırmasındaki bulgular, alet kullanarak şiddet suçu işleyen yetişkin erkek katılımcıların davranış kontrolünde yetersizlik yaşadıkları ve dürtüsellik düzeylerinin şiddet içermeyen suçlulara göre anlamlı derecede yüksek olduğunu işaret etmektedir. Başka bir çalışmada, şiddete varacak yüksek düzeyde düşmanlıkla ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Akt. Edwards, 2002).

Gatta ve arkadaşlarının çalışmasında (2016), ergenlik dönemindeki bireylerin dürtüsellik, aleksitiminin kendini yaralama davranış üzerindeki etkiye bakılmış; kendini yaralama davranışı gösteren bireylerde dürtüsellik ve aleksitimi düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Başka bir araştırmada duyguların işlevsiz olarak düzenlenmesinin agresyon ve dürtüsel saldırganlık ile olan ilişkisi incelenmiş; sonuçlar işlevsel olmayan duyguların agresyon ve dürtüsel şiddetle ilişkisi olduğunu göstermiştir (Davidson, Jackson ve Kalin, 2000). Shin ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2016) dürtüsellüğün alt katmanlarından olan acelecilik ve tasarlamadan bir işe başlama özelliklerinin kontrol altına alınmasının bu tip suç davranışlarını önlemede önemli olduğunu da vurgulanmaktadır.

3. Gereç ve Yöntem

3.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 18 yaş üstü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Örneklem araştırmacı tarafından rastgele ve kartopu örneklem yöntemleriyle ulaşılmıştır. Rastgele örneklem yöntemiyle araştırmacı evrenin bir parçası olan örneklem ait farklı toplumsal kesimlerden katılımcılara ulaşmış, bu ulaştığı kişiler aracılığıyla da kartopu örneklem yöntemiyle yeni katılımcılara çalışmayı uygulamıştır. Araştırma örneklemini incelendiğinde; 923 katılımcının %51.7'sinin (n=477) kadın ve %48.3'ünün (n=446) erkek olduğu; katılımcıların yaşlarının 18 ile 60 yaş arasında değiştiği; yaş ortalamasının 36.82 (ss=11.273) olduğu görülmektedir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Katılımcılara Katılımcı Bilgi Formu, Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği, Sosyal Beceri Envanteri, Barratt Dürtüsellik Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği, Empati Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği uygulanmıştır.

3.2.1. Katılımcı Bilgi Formu

Katılımcıya ait demografik bilgilerin yer aldığı formdur. Bu demografik bilgiler içerisinde yaş, cinsiyet, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı, doğum yeri, uzun süreli yaşanılan yer, eğitim durumu, meslek, gelir düzeyi gibi sosyoekonomik statü bildiren soruların yanı sıra katılımcıların alkol ve uyuşturucu kullanımı, suç geçmişi, anne ve babasının sosyodemografik bilgileri ile alkol ve uyuşturucu kullanımı, suç geçmişi, katılımcının anne ve babası ile ilişki yapısı, kardeş sayısı ve ailede göç yaşantısının olup olmadığına dair sorular bulunmaktadır.

3.2.2. Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği (ŞİSDÖ)

Katılımcıların suç davranış tiplerini belirlemek amacıyla uygulanan ölçektir. 2013 yılında “Non-Violent and Violent Offending Behavior Scale” ismiyle Thornton ve arkadaşlarının geliştirdiği ölçek 33 maddeden oluşmaktadır. Yakın ilişkide şiddet, genel şiddet ve şiddet içermeyen suç davranışlarından en sık rastlananları üç ayrı bölümde ele almıştır. Bu sorulara katılımcıların son bir yılı düşünerek cevap vermeleri istenmektedir (Thornton ve ark., 2013). Ayrıca cevaplama 7’li likert tipi puanlandırma yer almakta, her bir madde için 0-6 arası puanlamayı içeren ölçüde cevap verilmesi beklenmektedir (Koçak ve Durak-Batıgün, 2017).

Ölçekte şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları genel puanı ile şiddet içeren suç davranışlarının alt boyutları olan yakın ilişkide şiddet, genel şiddet ve şiddet içermeyen suç davranışlarının alt boyutları olan madde kullanımı, hırsızlık, kriminal zarar puanları ayrı olarak hesaplanabilmektedir (Koçak ve Durak-Batıgün, 2017). Toplam puanlarda ve alt boyut puanlarında artış, bahsi geçen suç davranışının daha fazla görüldüğünü göstermektedir (Thornton ve ark., 2013).

Türkçe uyarlaması Koçak ve Durak-Batıgün (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin çevirisi detaylı şekilde yapılmış, tüm çeviriler içerisinde ayrı ayrı her maddenin en uygun ifade şekli kabul edilmiştir (Koçak ve Durak-Batıgün, 2017). Geçerlik ve güvenirlik çalışmasında 18-56 yaş arasındaki üniversite öğrencileri katılımcı olmuş, ölçeğe ait 5 alt faktörün varlığı görülmüştür. Alt faktörler incelendiğinde, şiddet içeren suç davranışları için yakın ilişkide şiddet (8 madde, $\alpha = .74$) ve genel şiddet (12 madde, $\alpha = .89$) faktörleri; şiddet içermeyen suç davranışları için ise madde kullanımı (5 madde, $\alpha = .79$), kriminal zarar (4 madde, $\alpha = .71$) ve hırsızlık (5 madde, $\alpha = .70$) oluşturmaktadır. Ölçekteki Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .76 olup, alt faktörler toplam varyansın %46,95’ni açıklamaktadır (Koçak ve Durak-Batıgün, 2017).

3.2.3. Sosyal Beceri Envanteri (SBE)

Katılımcıların sosyal yeterlilik ve boyutlarını değerlendirmek amacıyla uygulanacak ölçektir. Riggio’nun 1986 yılında geliştirdiği Sosyal Beceri Envanteri (SBE) (Social Skills Inventory-SSI) 1989 yılında yeniden düzenlenerek bugünkü şeklini almıştır. Ölçeğin Riggio tarafından yapılan ilk uygulamasında iki boyut ve yüzlerce madde yer alırken, her bir madde test edilerek gerekli elemeler yapılmıştır. Ölçeğin ilk versiyonunda 105 madde ve yedi alt ölçek içeren bir ölçek ile çalışmış; son revize ile “sosyal manipülasyon” alt ölçeği çıkarılarak 90 maddeye indirgenmiştir (Riggio, 1986; Riggio, 1989). Ayrıca bu çalışmalarda ölçeğin cevap kağıtlarında değişiklikler ve geliştirmeler yapılmıştır.

Sosyal Beceri Envanteri bireyin sosyal beceri kapasitesini ölçmek amacıyla 90 madde içeren bir kendini tanımlama (self-report) ölçeğidir. Duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal kontrol olmak üzere her 15 maddeden oluşan altı alt beceri boyutuna sahip olan ölçek, ayrıca toplam sosyal yeterlik puanı da sunmaktadır (Yüksel, 1998). Ölçekte 5’li likert tipi kullanılarak cevap anahtarı hazırlanmış,

bu cevap anahtarında en düşük puan 1, en yüksek ise 5 olarak hesaplanmaktadır. Bu puanlamaya göre, her bir katılımcı ölçeğin tamamından 90-450 arasında bir puan elde etmekte, puan toplamı ne denli yüksek ise sosyal beceri o denli güçlü olduğu tespit edilmektedir (Yüksel, 1998).

Türkçe uyarlaması Yüksel tarafından 1998 yılında yapılmıştır. Güvenirlik çalışmaları için 53 üniversite öğrencisinin katılımcı olduğu bir araştırma dizayn edilmiş, bu öğrencilere dört haftada bir test tekrar uygulanarak elde edilen puanların güvenirlik katsayısı $r = .92$ olarak tespit edilmiştir. Sonuçlara göre sosyal beceri envanterinin alt boyutlarının güvenirlik katsayıları $r = .80$ ile $r = .89$ arasındadır (Yüksel, 1998).

3.2.4. Barratt Dürtüsellik Ölçeği (BDÖ)

Dürtüsellliği değerlendirmede kullanılan katılımcının doldurduğu bir ölçektir. 1959 yılında Barratt tarafından ilk versiyonu alana kazandırılan ölçeğin Barratt ve arkadaşları tarafından 11. versiyonu Barratt Impulsivity Scale (BIS-11) olarak revize edilmiştir. Otuz maddeden oluşan bu ölçekte “nadiren/hiçbir zaman”, “bazen”, “sıklıkla” ve “hemen her zaman/her zaman” cevap şıkları yer almakta; ölçek kendi içerisinde “dikkat”, “motor” ve “plan yapmama” olarak üç alt ölçeğe sahiptir. Ölçek puanlanırken toplam dürtüsellik puanı, dikkat, motor ve plan yapmama puanları olarak dört farklı puan türüne ulaşılır. Dürtüsellik seviyesi ölçeğin toplam puanının yüksekliğinden anlaşılmakta, puanın yüksekliği dürtüsellik seviyesinin de yüksekliğine işaret etmektedir. Alt ölçekler ise, ölçeği yapan kişinin dikkatsiz davranışlara olan eğilimini, motor hareketliliğin fazla olmasını, istikrarsız planlar yapmayı göstermektedir (Barratt, 1959; Barratt, 1994; Patton ve ark., 1995).

Ölçeğin Türkiye’deki geçerlik ve güvenirlik çalışmasını 2008 yılında Güleç ve arkadaşları yürütmüştür (Güleç ve ark., 2008). Çalışmada 237 üniversite öğrencisi ve 83 bipolar bozukluk ve madde bağımlılığı tanısı almış psikiyatrik hastalar katılımcı olarak yer

almış, ölçeğin iç tutarlık Cronbach alfa katsayılar üniversite öğrencisi grubunda .78, hasta grubunda ise .81 olarak bulunmuştur. Toplam puanın güvenirlik sonucu $r = .83$ 'tür. Ölçeğin tüm maddeleri arasındaki korelasyon .51 ile .83 arasında değişmektedir.

3.2.5. Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ)

Katılımcıların aleksitimi durumunu yordamak amacıyla uygulanan ölçektir. Bagby ve ark. (1994a, 1994b) tarafından geliştirilen Toronto Aleksitimi Ölçeği, 5'li liket tipi ve 20 maddeden oluşan bir ölçektir olup duyguları tanımada güçlük, duyguları söze dökmede güçlük ve dışa-dönük düşünme gibi üç alt ölçeğe sahiptir. Aleksitimi seviyesinin yüksekliği toplam puanın yüksekliğinden anlaşılmaktadır (Bagby ve ark., 1994a, 1994b).

Ölçeğin Türkçe uyarlaması 2009 yılında Güleç ve arkadaşlarının (2009) çalışmasıyla yapılmış, ölçeğin alt ölçeklerinin puanının Cronbach alfa değeri 0.57-0,80 arasında, toplam puanın ise 0,78 olarak bulunmuştur. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, aleksitiminin 3 faktörlü yapısının olduğu görülmüştür (Güleç ve Yenel, 2010).

3.2.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Katılımcıların sosyal destek sistemine dair bilgilere ulaşmak amacıyla uygulanacak ölçektir. "Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS)" adıyla 1988 yılında Zimet ve arkadaşları tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, bireyin hayatında üç ana sosyal kaynaktan elde ettiği duygusal desteğin kapsam ve yeterliliğini değerlendirmesini sağlayan kısa ve kullanım açısından kolay bir ölçektir (Zimet ve ark. 1988). Aile, arkadaş ve özel bir insan olarak üç alt boyuta sahip olan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, her bir alt grup için 4 maddeye sahip olan 7'li liket tipinde toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Alt ölçeklere ait puanların toplamı o alt ölçeğe ait puanı verirken, tüm ölçeğin toplamı toplam ölçek puanını sağlamaktadır. Toplam puanın yüksek olması bireyin

yaşamındaki sosyal destek algısının yüksekliğine işaret etmektedir (Eker ve ark., 2001).

Ölçeğin alt ölçeklerinin ve toplam iç tutarlılığı ile test-tekrar test korelasyonlarının analizler sonucu yeterli olduğu görülmüştür (Eker ve Arkar, 1995a; Zimet ve ark. 1988, 1990; Kazarian ve McCabe, 1991). Geçerlik değerlendirilirken Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, benlik kavramını ve sosyal beceriyi ölçen ölçme araçları ile pozitif yönde; depresyon ve kaygı seviyesini ölçen envanterlerle negatif yönde korelasyona sahiptir (Kazarian ve McCabe 1991; Zimet ve ark. 1988; Eker ve Arkar, 1995a).

1995 yılında Eker ve Arkar tarafından ölçeğin yapı geçerliğine dair ölçümleri değerlendiren ilk çalışmada ölçek Türkçeye çevrilirken kavramların netleşmesi adına aile alt boyutu ve özel bir insan alt boyutuna dair tanımlar yeniden düzenlenmiştir. Özel bir insan tanımı aile ve arkadaş dışında flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu ya da doktor gibi bir kişi olarak tanımlanmıştır.

3.2.7. Empati Ölçeği (EÖ)

Katılımcıların empati kabiliyetini değerlendirmek amacıyla uygulanan ölçektir. Baron-Cohen ve arkadaşlarının 2004 yılında geliştirdikleri Empati ölçeği (Empathy Quotient), empati seviyesini ölçmek için 40, çeldirici amaçlı ve puanlamaya dahil edilemeyen 20 madde olmak üzere toplamda 60 maddeden oluşmaktadır. Empati ölçmeye yönelik olan maddeler 1, 4, 6, 8, 10-12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 25-29, 32, 34-39, 41-44, 46, 48-50, 52, 54, 55, 57-60 numaralı maddeler olup puanlamaya sadece bu maddeler dahil edilmektedir. Katılımcılar soruları, “kesinlikle katılmıyorum”, “bazen katılıyorum”, “sıklıkla katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” dört cevap arasından kendilerini en iyi tarif eden seçeneği işaretlemektedir. Ölçek değerlendirilirken, maddenin içeriği ve yansıttığı bilgiye göre en fazla empatik ifade içeren cevaba 2, ikinci seviyede empati içeren cevaba 1, en düşük seviyede empatiye sahip 2 cevaba

ise 0 puan verilmektedir. Bu puanlama ile ölçeği dolduran bir kişi en düşük 0, en yüksek 80 puan alabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan empati düzeyinin yüksekliğini göstermektedir (Bora ve Baysan, 2009).

Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Bora ve Baysan (2009) tarafından yapılmış, 43.85 ± 10.97 değerinde ortalama empati skoru bulunmuştur. Bu çalışmanın sonucunda iç tutarlılık $\alpha = 0.84$ olarak saptanmış, ölçeğin ilk yarısı için Cronbach alfa katsayısı 0.75 ve ikinci yarısındaki Cronbach alfa katsayısı 0,74 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test uygulamasının iki ölçüm arasındaki korelasyonu $r=0.76$ olarak tespit edilmiş, iki ölçüm arasında elde edilen ölçek puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($t=0.29$, $p=0.77$) (Bora ve Baysan, 2009).

3.3. İşlem

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının kullanım izni uygulama öncesinde ölçme araçlarını geliştiren ve uyarlayan öğretim üyelerinden alınmıştır. Çalışmanın yapılması için İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan 09.08.2018 tarih 59491012-604.01.02 sayılı yazısıyla onay alınmıştır. Veri toplama araçları katılımcılara internet ortamında Google Form aracılığıyla ve elden dağıtılarak uygulanmıştır. Google Form aracılığıyla yapılan uygulamada katılımcılara mail yoluyla ulaşılmıştır. Katılımcılara ulaşırken evreni temsil eden örnekleme uygun olarak rastgele seçimle ölçekler elden veya Google Form aracılığıyla gönderilmiş, bu katılımcılar arasından da kartopu yöntemi yardımıyla başka katılımcıların ölçekleri doldurmaları sağlanmıştır. Tezin veri toplama sürecindeki zaman kısıtlılığı ve kısmen pandemi sürecine denk gelmesi sebebiyle Google Form bir alternatif veri toplama aracı olarak kullanılmış; bu yolla 244 katılımcıya, elden dağıtılarak ise 679 katılımcıya ulaşılmıştır.

Google Form aracılığıyla yapılan uygulamada ilk önce “Bilgilendirilmiş Gönüllü Onay Formu” verilmiş ve “Kabul Ediyorum” sekmesini tıklamaları halinde araştırmaya dahil edilmişlerdir. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onay Formu, araştırmaya katılacak katılımcılara çalışmanın detaylarının iletildiği, kişinin gönüllü olarak katıldığı ve katılımını onayladığı formdur. Form içeriğinde çalışmanın ölçtüğü değişkenler, amacı ve sürece dair bilgiler yer almaktadır. Ayrıca katılımcıların kimlik bilgilerinin talep edilmeyeceği, kendilerini rahatsız eden bir soru ile karşılaştıklarında çalışmadan ayrılabilceği ve çalışmanın sonuçlarının sadece akademik amaçlı kullanılacağı bilgileri verilmektedir. Katılımcıların çalışmanın sonuçları ile ilgili bilgi edinmek istedikleri takdirde araştırmacının iletişim bilgileri de bu formda paylaşılmıştır.

İnternet ulaşımı olmayan katılımcılara ulaşmak ya da örneklemin sosyo-demografik özellikleri açısından uygun dağılımı sağlamak amacıyla bazı katılımcılara formlar elden ulaştırılmıştır. Elden dağıtımda, kartopu yöntemi ile örnekleme ulaşılmış, her katılımcının örneklem grubunun özelliklerine uygun olarak ulaşılabilirliği olan yakınındaki katılımcılara anketler uygulanmıştır. Katılımcıların bilgi paylaşımı konusunda kaygılanmamaları için kimlik bilgileri istenmemiştir. Araştırma katılımcılarına veri toplama aracı dağıtılmadan önce “Bilgilendirilmiş Gönüllü Onay Formu” verilmiştir. Araştırmanın amacı, veri toplama araçlarına verecekleri cevapların samimiyetinin önemi, verilerin gizliliği, formları nasıl dolduracakları ve verilerin nasıl kullanılacağı hakkında bilgi araştırmacı tarafından sözlü olarak da aktarılmıştır. Veri toplama araçlarını yanıtlama süresi yaklaşık olarak 20-30 dakika sürmüştür.

3.4. Analiz

Katılımcılardan toplanan veriler, SPSS 24 programı yardımıyla uygun istatistikî yöntemlerle analiz edilerek araştırmanın hipotezlerinin geçerliliği çalışılmıştır. Veriler

değerlendirilirken yüzde, ortalama, frekans gibi betimleyici istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Ölçeklerin özelliklerine uygun olarak toplam ve alt ölçek puanları hesaplanmıştır. Çalışmanın verileri normal dağılım göstermediği için verilerin analizinde non-parametrik testler arasından Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H kullanılmıştır. Bağımlı değişken olan şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları ile bağımsız değişkenleri oluşturan ölçekler arasındaki ilişkiyi anlamlandırmak amacıyla Pearson ve Spearman korelasyon analizleri uygulanmıştır. Değişkenlerin yordama gücünü tespit etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi ile çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkenleri olan aleksitimi, dürtüsellik, empati, sosyal beceri ve algılanan sosyal desteğin bağımlı değişkenler şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını yordama oranlarının tespiti için hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde çalışmada elde edilen verilerin analiz sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular normallik analizleri, katılımcıların sosyo-demografik bilgileri, ölçeklerden alınan puanların betimsel istatistiksel değerlerine ilişkin bulgular, hipotezlerin sınanması ve hiyerarşik regresyon analizi olmak üzere beş bölüm içerisinde paylaşılmıştır.

4.1. Normallik Testleri

Bu bölümde, araştırmanın bağımsız değişkenleri olan empati, sosyal beceri, dürtüsellik, sosyal destek algısı ve aleksitiminin şiddet içeren ve içermeyen davranış düzeylerine göre dağılımlarının normalliği ve şiddet içeren ve şiddet içermeyen davranışların dağılımlarının yaş ve cinsiyete göre normalliğine dair bulgular yer almaktadır.

Tablo I. Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları, Empati, Sosyal Beceri, Dürtüsellik, Sosyal Destek Algısı ve Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Çarpıklık, Çarpıklığın Standart Hatası, Basıklık, Basıklığın Standart Hatası Değerleri

Ölçek	Boyut	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklığın Hatası	Basıklığın Hatası
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği		-.560	-.353	.080	.161
Aleksitimi Ölçeği		.303	-.002	.080	.161
Empati Ölçeği		.242	-.248	.080	.161
Dürtüsellik Ölçeği		.542	.571	.080	.161
Sosyal Beceri Ölçeği		.228	.028	.080	.161
Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışı Ölçeği	Şiddet İçeren Suç Davranışları	3.215	12.538	.080	.161
	Yakın İlişkide Şiddet	4.603	25.570	.080	.161
	Genel Şiddet	2.737	8.124	.080	.161
	Şiddet İçermeyen Suç Davranışları	5.314	34.089	.080	.161
	Madde Kullanımı	5.317	33.742	.080	.161
	Kriminal Zarar	5.980	45.851	.080	.161
	Hırsızlık	6.243	44.901	.080	.161

Tablo I’de görüldüğü üzere şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları, empati, sosyal beceri, dürtüsellik, sosyal destek algısı ve aleksitimi ölçeği puanlarının çarpıklık, çarpıklığın standart hatası, basıklık, basıklığın standart hatası değerleri verilmiştir. Bu değerlerin +2 ve -2 arasında oluşu dağılımın normal olduğunu ifade etmektedir (Joanes ve Gill, 1998). Şiddet içeren suç davranışları ve şiddet içermeyen suç davranışları puanlarının; alt boyutları olan yakın ilişkide şiddet, genel şiddet, madde kullanımı, kriminal zarar ve hırsızlık puanlarının çarpıklık,

basıklık ve bunların hatalarının +2 ile -2 sınırları içerisinde olmayışı dağılımın normal olmadığını göstermektedir. Bu grupların dağılımlarının normal olmamasından ötürü ilgili analizlerde nonparametrik testler tercih edilmiştir. Bunun dışında empati, sosyal beceri, dürtüsellik, sosyal destek algısı ve aleksitimi ölçeği puanlarının çarpıklık, basıklık ve bunların hatalarının değerleri referans sınırlar içerisindedir. Bu grupların dağılımlarının normal olduğunu göstermektedir. Bu grupların dağılımlarının normal olmasından ötürü ilgili analizlerde parametrik testler tercih edilmiştir.

4.2.Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Analizler

Araştırmanın örneklemini Türkiye'de yaşayan 18-60 yaş aralığındaki 923 katılımcının yer aldığı genel popülasyondan oluşmaktadır. Örneklemin yaş ortalaması 36,82 ve SS değeri 11,273 olarak bulunmuştur. Sosyo-demografik değişkenlerin frekans ve yüzde değerleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo II. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine Ait Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	477	51.7
	Erkek	446	48.3
Toplam		923	100.0
Yaş	18-30	366	39.7
	31-40	263	28.5
	41-50	173	18.7
	51-60	121	13.1
Toplam		923	100.0
Medeni Durum	Evli	450	48.7
	Bekar	473	51.3
Toplam		923	100.0

Çocuk Sayısı	Yok	499	54.0
	1 Çocuk	191	20.7
	2 Çocuk	190	20.6
	3 Çocuk ve üstü	43	4.7
Toplam		923	100.0
Doğum Yeri	Köy	140	15.2
	Kasaba	101	10.9
	Kent	682	73.9
Toplam		923	100.0
Uzun Yaşanılan Yer	Köy	19	2.1
	Kasaba	64	6.9
	Kent	840	91.0
Toplam		923	100.0
Eğitim Durumu	İlköğretim ve altı	79	8.6
	Lise	190	20.6
	Lisans	489	53.0
	Lisansüstü	165	17.9
Toplam		923	100.0
Gelir	2000 TL ve altı	255	27.6
	2001-4000 TL	298	32.3
	4001-6000 TL	237	25.7
	6000 TL ve Üzeri	133	14.4
Toplam		923	100.0
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	92	10.0
	2	444	48.1

	3	180	19.5
	4 ve üstü	207	22.4
Toplam		923	100.0

Araştırmada yer alan katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde; %51,7'sinin (n=477) kadın ve %48,3'ünün (n=446) erkek, %39,7'sinin (n=366) 18-30 yaş aralığında, %48,8'inin (n=450) evli, %54,1'inin (n=499) çocuğunun olmadığı, %73,9'unun (n=682) kentte doğduğu ve %91'inin (n=840) uzun süre kentte yaşadığı, %70,9'unun (n=654) lisans ve üzeri eğitim düzeyinde olduğu, %59,9'unun (n=553) 2000-4000 TL arası gelire sahip olduğu ve %48,1'inin (n=444) 2 kardeş olduğu görülmektedir.

Tablo III. Katılımcıların Alkol, Madde Kullanımı ve Suç Geçmişine Dair Bilgilerin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Alkol Kullanımı	Yok	490	53.1
	Var	433	46.9
Toplam		923	100.0
Uyuşturucu-Madde	Yok	900	97.5
	Var	23	2.5
Toplam		923	100.0
Suç Geçmişi	Yok	902	97.7
	Var	21	2.3
Toplam		923	100.0
Suç Kaydı	Sahtecilik	2	0.2
	Hırsızlık	1	0.1
	Hakaret	6	0.7
	Mukavemet	2	0.2

	Kaçakçılık	1	0.1
	Dolandırıcılık	2	0.2
	Mala Zarar Verme	2	0.2
	Yaralama	7	0.8
Toplam		23	2,5
Aile Göç	Yok	712	77.1
	Var	211	22.9
Toplam		923	100.0

Araştırmada yer alan katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde; % 46.9'unun (n=433) alkol kullandığı, % 2.5'inin (n=23) uyuşturucu madde kullandığı, % 2.3'ünün (n=21) suç geçmişi olduğu ve bu suç geçmişinde % 0.8'inin (n=7) yaralama ile % 0.7'sinin (n=6) hakaret suç kayıtları bulunduğu, % 22.9'unun (n=211) ailede göç geçmişi olduğu görülmektedir.

Tablo IV. Katılımcıların Anneleriyle İlgili Bilgilerin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Anne Eğitim	Okur Yazar Değil	94	10.2
	Okur Yazar	96	10.4
	İlköğretim	375	40.6
	Lise	243	26.3
	Lisans	108	11.7
	Lisansüstü	7	0.8
Toplam		923	100.0
Anne Psikolojik Sorun	Yok	839	90.9
	Var	84	9.1

Toplam		923	100.0
Anne Alkol	Yok	840	91.0
	Var	83	9.0
Toplam		923	100.0
Anne Suç Geçmişi	Yok	918	99.5
	Var	5	0.5
Toplam		923	100.0
Anne Suç Kaydı	Gasp/Kapkaç	1	0.1
	Hakaret	3	0.3
	Mukavemet	1	0.1
	Kaçakçılık	1	0.1
Toplam		6	0,6
Anne İlişki Yapısı	*Olumsuz	165	17.9
	**Olumlu	540	58.5
	Koruyucu	218	23.6
Toplam		923	100.0

*Olumsuz: İlgisiz/çatışmalı/saldırgan/sınırlayıcı

**Olumlu: Destekleyici/yönlendirici

Tablo IV'te katılımcıların annelerine dair bilgiler derlenmiştir. Bu bilgiler incelendiğinde; katılımcıların annelerinin %40,6'sının (n=375) ilköğretim düzeyinde eğitime sahip, %9,1'inin (n=84) psikolojik sorunu olduğu, % 91'inin (n=840) alkol kullanmadığı ve %99.5'inin (n=918) suç geçmişi olmadığı görülmüştür. Katılımcıların anneleriyle ilişki yapısına bakıldığında %58,5'inin (n=540) olumlu (destekleyici/yönlendirici) ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo V. Katılımcıların Babalarıyla İlgili Bilgilerin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Baba Eğitim	Okur Yazar Değil	22	2.4
	Okur Yazar	68	7.4
	İlköğretim	347	37.6
	Lise	268	29.0
	Lisans	189	20.5
	Lisansüstü	29	3.1
Toplam		923	100.0
Baba Psikolojik Sorun	Yok	876	94.9
	Var	47	5.1
Toplam		923	100.0
Baba Alkol	Yok	625	67.7
	Var	298	32.3
Toplam		923	100.0
Baba Suç Geçmişi	Yok	890	96.4
	Var	33	3.6
Toplam		923	100.0
Baba Suç Kaydı	Uyuşturucu	3	0.3
	Hırsızlık	1	0.1
	Hakaret	2	0.2
	Mukavemet	9	1.0
	Kaçakçılık	1	0.1
	Dolandırıcılık	2	0.2
	Mala Zarar Verme	1	0.1

	Yaralama	13	1.4
	İşkence	1	0.1
	Toplam	33	3.5
Baba İlişki Yapısı	*Olumsuz	271	29.4
	**Olumlu	496	53.7
	Koruyucu	156	16.9
	Toplam	923	100.0

*Olumsuz: İlgisiz/çatışmalı/saldırgan/sınırlayıcı

**Olumlu: Destekleyici/yönlendirici

Tablo V’te katılımcıların babalarına dair bilgiler derlenmiştir. Bu bilgiler incelendiğinde; katılımcıların babalarının %37,6’sının (n=347) ilköğretim düzeyinde eğitime sahip, %5,1’inin (n=47) psikolojik sorunu olduğu, %32,3’ünün (n=298) alkol kullandığı ve %96.4’ünün (n=890) suç geçmişi olmadığı görülmüştür. Katılımcıların babalarıyla ilişki yapısına bakıldığında %53,7’sinin (n=496) olumlu (destekleyici/yönlendirici) ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

4.3. Ölçeklerden Alınan Puanların Betimleyici Analizleri

Tablo VI. Katılımcıların Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları, Sosyal Destek, Aleksitimi, Empati, Dürtüsellik ve Sosyal Beceri Ölçeklerinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Örneklem Sayısı, Minimum-Maksimum Değerleri, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Min.	Max.	Ort	Ss
Şiddet İçeren	923	20.00	140.00	27.38	14.71
Yakın İlişkide Şiddet	923	8.00	56.00	9.75	5.19
Genel Şiddet	923	12.00	84.00	17.63	11.03
Şiddet İçermeyen	923	13.00	76.00	14.77	5.71
Madde Kullanımı	923	4.00	24.00	4.61	2.12
Kriminal Zarar	923	5.00	35.00	5.68	2.52

Hırsızlık	923	4.00	28.00	4.47	2.16
Sosyal Destek	923	12.00	84.00	62.55	16.83
Aile	923	4.00	28.00	22.42	5.99
Arkadaş	923	4.00	28.00	21.16	6.48
Özel Bir İnsan	923	4.00	28.00	18.98	8.36
Aleksitimi	923	20.00	94.00	49.53	11.14
Duygu T. Güçlük	923	7.00	47.00	15.76	6.07
D. S. D. Güçlük	923	5.00	55.00	12.90	3.96
Dışa Dönük Düşünme	923	8.00	35.00	20.87	4.03
Empati	923	59.00	113.00	81.68	9.16
Bilişsel Empati	923	.00	22.00	11.24	5.99
Empatik İlgi Sempati	923	.00	14.00	2.91	3.00
Emosyonel Yanıt	923	.00	10.00	4.82	1.79
Sosyal Yeti	923	.00	9.00	2.25	1.42
Dürtüsellik	923	32.00	109.00	60.04	11.35
Dikkat	923	8.00	32.00	16.05	3.75
Motor	923	11.00	41.00	19.90	5.00
Plan Yapmama	923	11.00	42.00	24.09	4.97
Sosyal Beceri	923	194.00	378.00	278.18	28.22
Duyuşsal Anlatımcılık	923	19.00	68.00	45.77	6.48
Duyuşsal Duyarlılık	923	19.00	73.00	47.73	10.25
Duyuşsal Kontrol	923	20.00	71.00	42.14	7.47
Sosyal Anlatımcılık	923	21.00	70.00	45.30	8.73
Sosyal Duyarlılık	923	20.00	77.00	43.67	8.10
Sosyal Kontrol	923	25.00	73.00	53.58	8.84

Tablo VI’da ölçeklerden alınan puanların betimsel istatistiksel değerleri verilmiştir. Bu değerlendirmeye göre, şiddet içeren suç davranışı toplam puan ortalamasının 27.38 ± 14.71 , yakın ilişkide şiddet alt boyutunun puan ortalamasının 9.75 ± 5.19 , genel şiddet alt boyutunun puan ortalamasının 17.63 ± 11.03 , şiddet içermeyen suç davranışları ölçeğinin puan ortalamasının 14.77 ± 5.71 , madde kullanımı alt boyutunun puan ortalamasının 4.61 ± 2.12 , kriminal zarar alt boyutunun puan ortalamasının 5.68 ± 2.52 ve hırsızlık alt boyutunun puan ortalamasının 4.47 ± 2.16 olduğu görülmüştür.

Çalışmanın diğer ölçeklerinden sosyal destek ölçeğinin puan ortalamasının 62.55 ± 16.83 , aile alt boyutunun puan ortalamasının 22.42 ± 5.99 , arkadaş alt boyutunun puan ortalamasının 21.16 ± 6.48 , özel bir insan alt boyutunun puan ortalamasının 18.98 ± 8.36 ; aleksitimi ölçeğinin puan ortalamasının 49.53 ± 11.14 , duyguları tanımada güçlük alt boyutunun puan ortalamasının 15.76 ± 6.07 , duyguları söze dökmede güçlük alt boyutunun puan ortalamasının 12.90 ± 3.96 , dışa dönük düşünme alt boyutunun puan ortalamasının 20.87 ± 4.03 ; empati ölçeğinin puan ortalamasının 81.68 ± 9.16 , bilişsel empati alt boyutunun puan ortalamasının 11.24 ± 5.99 , empatik ilgi sempati alt boyutunun puan ortalamasının 2.91 ± 3.00 , emosyonel yanıt alt boyutunun puan ortalamasının 4.82 ± 1.79 , sosyal yeti alt boyutunun puan ortalamasının 2.25 ± 1.42 ; dürtüsellik ölçeğinin puan ortalamasının 60.04 ± 11.35 , dikkat alt boyutunun puan ortalamasının 16.05 ± 3.75 , motor alt boyutunun puan ortalamasının 19.90 ± 5.00 , plan yapmama alt boyutunun puan ortalamasının 24.09 ± 4.97 ; sosyal beceri ölçeğinin puan ortalamasının 278.18 ± 28.22 , duyuşsal anlatımcılık alt boyutunun puan ortalamasının 45.77 ± 6.48 , duyuşsal duyarlılık alt boyutunun puan ortalamasının 47.73 ± 10.25 , duyuşsal kontrol alt boyutunun puan ortalamasının 42.14 ± 7.47 , sosyal anlatımcılık alt boyutunun puan ortalamasının 45.30 ± 8.73 , sosyal duyarlılık alt boyutunun puan ortalamasının 43.67 ± 8.10 , sosyal kontrol alt boyutunun puan ortalamasının 53.58 ± 8.84 olduğu görülmektedir.

Tablo VII. Ölçeklerden ve Alt Ölçeklerden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Minimum-Maksimum Değerleri, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	Gruplar	N	Min.	Max.	Ort.	Ss.
Şiddet İçeren	Kadın	477	20.00	128.00	25.69	13.68
	Erkek	446	20.00	140.00	29.19	15.55
Yakın İlişkide Şiddet	Kadın	477	8.00	56.00	9.85	5.63
	Erkek	446	8.00	56.00	9.63	4.67
Genel Şiddet	Kadın	477	12.00	72.00	15.83	9.15
	Erkek	446	12.00	84.00	19.56	12.46
Şiddet İçermeyen	Kadın	477	13.00	58.00	13.98	4.25
	Erkek	446	13.00	76.00	15.61	6.85
Madde Kullanımı	Kadın	477	4.00	24.00	4.46	1.73
	Erkek	446	4.00	24.00	4.78	2.46
Kriminal Zarar	Kadın	477	5.00	30.00	5.30	1.79
	Erkek	446	5.00	35.00	6.09	3.08
Hırsızlık	Kadın	477	4.00	24.00	4.22	1.36
	Erkek	446	4.00	28.00	4.74	2.75
Sosyal Destek	Kadın	477	12.00	84.00	65.17	16.71
	Erkek	446	12.00	84.00	59.75	16.53
Aile	Kadın	477	4.00	28.00	22.98	5.86
	Erkek	446	4.00	28.00	21.82	6.08
Arkadaş	Kadın	477	4.00	28.00	21.83	6.49
	Erkek	446	4.00	28.00	20.43	6.39

Özel Bir İnsan	Kadın	477	4.00	28.00	20.36	8.23
	Erkek	446	4.00	28.00	17.50	8.25
Aleksitimi	Kadın	477	20.00	88.00	47.40	11.29
	Erkek	446	26.00	94.00	51.81	10.51
Duygu Tanımada Güçlük	Kadın	477	7.00	47.00	15.17	6.34
	Erkek	446	7.00	33.00	16.39	5.71
Duyguları Söze Dökmede Güçlük	Kadın	477	5.00	25.00	12.37	3.76
	Erkek	446	5.00	55.00	13.47	4.09
Dışadönük Düşünme	Kadın	477	8.00	32.00	19.86	4.00
	Erkek	446	11.00	35.00	21.95	3.77
Empati	Kadın	477	61.00	113.00	81.88	9.29
	Erkek	446	59.00	112.00	81.48	9.03
Bilişsel Empati	Kadın	477	.00	22.00	12.29	6.06
	Erkek	446	.00	22.00	10.12	5.71
Empatik İlgi/Sempati	Kadın	477	.00	14.00	2.49	2.96
	Erkek	446	.00	14.00	3.37	2.98
Emosyonel Yanıt	Kadın	477	.00	10.00	4.84	1.71
	Erkek	446	.00	10.00	4.80	1.88
Sosyal Yeti	Kadın	477	.00	9.00	2.30	1.37
	Erkek	446	.00	6.00	2.20	1.46
Dürtüsellik	Kadın	477	32.00	109.00	58.72	10.99
	Erkek	446	33.00	103.00	61.46	11.57
Dikkat	Kadın	477	8.00	32.00	15.93	3.84
	Erkek	446	8.00	26.00	16.19	3.66
Motor	Kadın	477	11.00	38.00	19.17	4.60

	Erkek	446	11.00	41.00	20.69	5.29
Plan Yapmama	Kadın	477	11.00	42.00	23.62	4.66
	Erkek	446	12.00	41.00	24.59	5.24
Sosyal Beceri	Kadın	477	215.00	378.00	281.51	26.54
	Erkek	446	194.00	365.00	274.61	29.54
Duyuşsal Anlatımcılık	Kadın	477	26.00	67.00	46.47	6.49
	Erkek	446	19.00	68.00	45.02	6.40
Duyuşsal Duyarlılık	Kadın	477	19.00	73.00	49.57	9.60
	Erkek	446	19.00	73.00	45.77	10.55
Duyuşsal Kontrol	Kadın	477	20.00	69.00	41.42	7.55
	Erkek	446	21.00	71.00	42.91	7.32
Sosyal Anlatımcılık	Kadın	477	26.00	69.00	45.63	8.31
	Erkek	446	21.00	70.00	44.94	9.16
Sosyal Duyarlılık	Kadın	477	24.00	73.00	44.24	8.60
	Erkek	446	20.00	77.00	43.06	7.51
Sosyal Kontrol	Kadın	477	28.00	72.00	54.19	8.87
	Erkek	446	25.00	73.00	52.92	8.78

Tablo VII’de değişkenlerin cinsiyete göre ölçek puanlarının betimsel istatistiksel değerleri verilmiştir. Bu tabloya göre; şiddet içeren suç davranışı toplam puan ortalamasının kadın katılımcılarda 25.69 ± 13.68 , erkek katılımcılarda ise 29.19 ± 15.55 ; yakın ilişkide şiddet alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 9.85 ± 5.63 , erkeklerde 9.63 ± 4.67 ; genel şiddet alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 15.83 ± 9.15 , erkeklerde 19.56 ± 12.46 ; şiddet içermeyen suç davranışları ölçeğinin puan ortalamasının kadınlarda 13.98 ± 4.25 , erkeklerde 15.61 ± 6.85 , madde kullanımı alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 4.46 ± 1.73 , erkeklerde 4.78 ± 2.46 ; kriminal zarar alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 5.30 ± 1.79 ,

erkeklerde 6.09 ± 3.08 ; hırsızlık alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 4.22 ± 1.36 , erkeklerde 4.74 ± 2.75 olduğu görülmektedir.

Sosyal destek ölçeğinin puan ortalamasının kadınlarda 65.17 ± 16.71 , erkeklerde 59.75 ± 16.53 , aile alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 22.98 ± 5.86 , erkeklerde 21.82 ± 6.08 , arkadaş alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 21.83 ± 6.49 , erkeklerde 20.43 ± 6.39 , özel bir insan alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 20.36 ± 8.23 , erkeklerde 17.50 ± 8.25 ; aleksitimi ölçeğinin puan ortalamasının kadınlarda 47.40 ± 11.29 , erkeklerde 51.81 ± 10.51 , duyguları tanımada güçlük alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 15.17 ± 6.34 , erkeklerde 16.39 ± 5.71 , duyguları söze dökmeye güçlük alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 12.37 ± 3.76 , erkeklerde 13.47 ± 4.09 , dışadönük düşünme alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 19.86 ± 4.00 , erkeklerde 21.95 ± 3.77 ; empati ölçeğinin puan ortalamasının kadınlarda 81.88 ± 9.29 , erkeklerde 81.48 ± 9.03 , bilişsel empati alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 12.29 ± 6.06 , erkeklerde 10.12 ± 5.71 , empatik ilgi sempati alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 2.49 ± 2.96 , erkeklerde 3.37 ± 2.98 , emosyonel yanıt alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 4.84 ± 1.71 , erkeklerde 4.80 ± 1.88 , sosyal yeti alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 2.30 ± 1.37 , erkeklerde 2.20 ± 1.46 ; dürtüsellik ölçeğinin puan ortalamasının kadınlarda 58.72 ± 10.99 , erkeklerde 61.46 ± 11.57 , dikkat alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 15.93 ± 3.84 , erkeklerde 16.19 ± 3.66 , motor alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 19.17 ± 4.60 , erkeklerde 20.69 ± 5.29 , plan yapmama alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 23.62 ± 4.66 , erkeklerde 24.59 ± 5.24 ; sosyal beceri ölçeğinin puan ortalamasının ise kadınlarda 281.51 ± 26.54 , erkeklerde 274.61 ± 29.54 , duyuşsal anlatımcılık alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 46.47 ± 6.49 , erkeklerde 45.02 ± 6.40 , duyuşsal duyarlılık alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 49.57 ± 9.60 , erkeklerde 45.77 ± 10.55 , duyuşsal kontrol alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 41.42 ± 7.55 , erkeklerde 42.91 ± 7.32 , sosyal anlatımcılık alt boyutunun puan

ortalamasının kadınlarda 45.63 ± 8.31 , erkeklerde 44.94 ± 9.16 , sosyal duyarlılık alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 44.24 ± 8.60 , erkeklerde 43.06 ± 7.51 , sosyal kontrol alt boyutunun puan ortalamasının kadınlarda 54.19 ± 8.87 , erkeklerde 52.92 ± 8.78 olduğu görülmüştür.

4.4. Hipotezlerin Sınanması

Çalışmanın başında belirtilen hipotezlerin sınanması bu bölümde gerçekleştirilmektedir.

Hipotez 1: Erkekler kadınlara nazaran daha fazla şiddet içeren suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir.

Tablo VIII. Bireylerin Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışında Bulunma Eğiliminin Cinsiyete Göre Farklılaşması

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	P
Şiddet İçeren	Kadın	477	419.42	200061.50	86058.50	-5.341	.000***
	Erkek	446	507.54	226364.50			
Yakın İlişkide Şiddet	Kadın	477	452.02	215612.00	101609.00	-1.528	.126
	Erkek	446	472.68	210814.00			
Genel Şiddet	Kadın	477	410.14	195635.50	81632.50	-6.675	.000***
	Erkek	446	517.47	230790.50			
Şiddet İçermeyen	Kadın	477	427.26	203804.50	89801.50	-5.242	.000***
	Erkek	446	499.15	222621.50			
Madde Kullanımı	Kadın	477	452.23	215712.50	101709.50	-1.784	.074
	Erkek	446	472.45	210713.50			
Kriminal Zarar	Kadın	477	423.96	202228.00	88225.00	-7.207	.000***
	Erkek	446	502.69	224198.00			

Hırsızlık	Kadın	477	446.71	213078.50	99075.50	-3.613	.000***
	Erkek	446	478.36	213347.50			

p<0.001

Tablo VIII’de görüldüğü üzere katılımcıların şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları alt boyutundan aldıkları puanların ortalamalarının, cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan nonparametrik Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre şiddet içeren suç davranışı ölçeği toplam puanında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=86058.50, p<.05). Erkekler, kadınlara göre daha fazla şiddet içeren suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir.

Tablo VIII’de görüldüğü üzere katılımcıların yakın ilişkide şiddet boyutundan aldıkları puanların ortalamalarının, cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır (U=101609.00, p>.05). Bir başka ifade ile erkeklerin ve kadınların yakın ilişkide şiddet göstermeleri benzerdir.

Tablo VIII’de görüldüğü üzere katılımcıların genel şiddet alt boyutundan aldıkları puanların ortalamalarında cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=81632.50, p<.05). Bir başka ifade ile erkekler, kadınlara göre daha fazla genel şiddet davranışında bulunma eğilimi göstermektedir.

Tablo VIII’de görüldüğü üzere katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarında, cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=89801.50, p<.05). Bir başka ifade ile erkekler, kadınlara göre daha fazla şiddet içermeyen suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda birinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo VIII’de görüldüğü üzere katılımcıların madde kullanımı alt boyutundan aldıkları puanların ortalamalarının, cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır

($U=101709.50$, $p>.05$). Bir başka ifade ile erkeklerin ve kadınların madde kullanmaları benzerdir.

Tablo VIII’de görüldüğü üzere katılımcıların kriminal zarar alt boyutundan aldıkları puanların ortalamalarında cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=88225.00$, $p<.05$). Bir başka ifade ile erkekler, kadınlara göre daha fazla kriminal zarar davranışında bulunma eğilimi göstermektedir.

Tablo VIII’de görüldüğü üzere katılımcıların hırsızlık alt boyutundan aldıkları puanların ortalamalarında cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=99075.50$, $p<.05$). Bir başka ifade ile erkekler, kadınlara göre daha fazla hırsızlık davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Tüm bulgular doğrultusunda erkeklerin kadınlara nazaran suç davranışına eğiliminin fazla olduğu ortaya çıkmış ve hipotezimiz doğrulanmıştır.

Hipotez 2: Bireylerin yaşları arttıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları azalacaktır.

Tablo IX. Yaş, Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışı Arasındaki İlişki

Değişkenler	Yaş	Ş. İçeren	Y.İ. Şiddet	G. Şiddet	Ş. İçermeyen	Madde Kullanımı	Kriminal Zarar	Hırsızlık
Yaş	1	-.211**	-.099**	-.197**	-.154**	-.114**	-.118**	-.060

Ş.İçeren= Şiddet İçeren Suç Davranışları, Ş.İçermeyen= Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Y.İ.Şiddet= Yakın İlişkide Şiddet, G.Şiddet=Genel Şiddet, ** $p<0.01$

Tablo IX’da yaş ile şiddet içeren suç davranışları, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet, şiddet içermeyen suç davranışları, madde kullanımı, kriminal zarar ve hırsızlık değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan spearman korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Bireylerin yaşları ile şiddet içeren suç davranışları puanları ($\rho=-.211$, $p<0.01$), yakın ilişkide şiddet puanları ($\rho=-.099$, $p<.01$), genel şiddet puanları ($\rho=-.197$, $p<.01$), şiddet

içermeyen suç davranışları puanları ($\rho=-.154$, $p<0.01$), madde kullanımı puanları ($\rho=-.114$, $p<.01$) ve kriminal zarar puanları ($\rho=-.118$, $p<.01$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yaş ile hırsızlık puanları arasında ($\rho=-.060$, $p>.05$) anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu sonuçlara göre; bireylerin yaşları arttıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo X. Yaşın Şiddet İçeren Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	33.88		20.658	.000***
Yaş	-.177	-.135	-4.147	.000***
F=17.199				
Model (p)=.000***				
R ² =.018				
***p<0.001				

Bireylerin yaşlarının şiddet içeren suç davranışları üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre yaş, şiddet içeren suç davranışlarının anlamlı bir yordayıcısıdır ($F_{(1-922)}=17.199$, $p<.001$). Yaş, şiddet içeren suç davranışlarındaki varyansın yaklaşık %2'sini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yaşın şiddet içeren suç davranışları üzerindeki etkisi ($\beta=-.135$) olduğu görülmüştür.

Tablo XI. Yaşın Yakın İlişkide Şiddet Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	11.07		18.99	.000**
Yaş	-.036	-.078	-2.368	.018*

F=5.607

Model (p)=**.018***

R²=.006

*p<0.05, **p<0.001

Bireylerin yaşlarının yakın ilişkide şiddet üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre yaş, yakın ilişkide şiddetin anlamlı bir yordayıcısıdır ($F_{(1-922)}=5.607$, $p<.05$). Yaş, yakın ilişkideki şiddetteki varyansın yaklaşık %0,6'sını açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yaşın yakın ilişkideki şiddet üzerindeki etkisi ($\beta=-.078$) olduğu görülmüştür.

Tablo XII. Yaşın Genel Şiddet Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	22.82		18.58	.000**
Yaş	-.141	-.144	-4.415	.000**

F=19.493

Model (p)=**.000****

R²=.021

**p<0.001

Bireylerin yaşlarının genel şiddet üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre yaş, genel şiddetin anlamlı bir yordayıcısıdır ($F_{(1-922)}=19.493$, $p<.001$).

922)=19.493, $p<.01$). Yaş, genel şiddetteki varyansın yaklaşık %2'sini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yaşın genel şiddet üzerindeki etkisi ($\beta=-.144$) olduğu görülmüştür.

Tablo XIII. Yaşın Şiddet İçermeyen Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	16.29		25.424	.000***
Yaş	-.041	-.082	-2.486	.013*
F=6.181				
Model (p)= .013*				
$R^2=.007$				

* $p<0.05$, *** $p<0.001$

Bireylerin yaşlarının şiddet içermeyen suç davranışları üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre yaş, şiddet içermeyen suç davranışlarının anlamlı bir yordayıcısıdır ($F_{(1-922)}=6.181$, $p<.05$). Yaş, şiddet içermeyen suç davranışlarındaki varyansın yaklaşık %1'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yaşın şiddet içermeyen suç davranışları üzerindeki etkisi ($\beta=-.082$) olduğu görülmüştür.

Tablo XIV. Yaşın Madde Kullanımı Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	5.243		22.069	.000**
Yaş	-.017	-.091	-2.764	.006*

F=7.637

Model (p)=**.006***

R²=.008

*p<0.05, **p<0.001

Bireylerin yaşlarının madde kullanımının şiddet üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre yaş, madde kullanımının anlamlı bir yordayıcısıdır ($F_{(1-922)}=7.637$, $p<.05$). Yaş, madde kullanımındaki varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yaşı genel şiddet üzerindeki etkisi ($\beta=-.091$) olduğu görülmüştür.

Tablo XV. Yaşın Kriminal Zarar Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	6.285		22.174	.000**
Yaş	-.016	-.073	-2.222	.027*

F=4.935

Model (p)=**.027***

R²=.005

*p<0.05, **p<0.001

Bireylerin yaşlarının kriminal zarar şiddet üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre yaş, kriminal zararın anlamlı bir yordayıcısıdır ($F_{(1-922)}=4.935$, $p<.05$). Yaş, kriminal zarardaki varyansın yaklaşık %2'sini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yaşın genel şiddet üzerindeki etkisi ($\beta=-.073$) olduğu görülmüştür.

Tablo XVI. Yaşın Hırsızlık Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	4.766		19.607	.000**
Yaş	-.008	-.042	-1.263	.207
F=1.596				
Model (p)=.207				
$R^2=.002$				

* $p<0.05$, ** $p<0.001$

Bireylerin yaşlarının hırsızlık şiddet üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre yaş, hırsızlık anlamlı bir yordayıcısı değildir ($F_{(1-922)}=1.596$, $p>.05$). Yaş, hırsızlıktaki varyansın yaklaşık %2'sini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yaşın genel şiddet üzerindeki etkisi ($\beta=-.042$) olduğu görülmüştür.

Yukarıdaki analizler incelendiğinde; yaşın şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışları üzerinde belirleyici bir rolü olduğu anlaşılmaktadır. Yaş arttıkça şiddet içeren, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet ve şiddet içermeyen alt boyut puanlarının azalacağı görülmüştür. Böylece ikinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

Hipotez 3: Eğitim düzeyi azaldıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları artmaktadır.

Tablo XVII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet ve Şiddet İçermeyen Suç Davranışlarının Eğitim Durumuna Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Şiddet İçeren	İlköğretim ve altı	79	482.82	3	13.910	.003**
	Lise	190	495.43			
	Lisans	489	466.29			
	Lisansüstü	165	400.84			
Yakın İlişkide Şiddet	İlköğretim ve altı	79	497.50	3	9.708	.021*
	Lise	190	482.52			
	Lisans	489	460.85			
	Lisansüstü	165	424.78			
Genel Şiddet	İlköğretim ve altı	79	473.89	3	16.570	.001**
	Lise	190	501.45			
	Lisans	489	466.28			
	Lisansüstü	165	398.19			
Şiddet İçermeyen	İlköğretim ve altı	79	433.33	3	2.789	.425
	Lise	190	451.90			
	Lisans	489	470.65			
	Lisansüstü	165	461.72			
Madde Kullanımı	İlköğretim ve altı	79	428.78	3	8.475	.037*
	Lise	190	444.15			
	Lisans	489	466.22			
	Lisansüstü	165	485.95			
Kriminal Zarar	İlköğretim ve altı	79	456.81	3	6.076	.108
	Lise	190	477.47			
	Lisans	489	465.66			
	Lisansüstü	165	435.83			
Hırsızlık	İlköğretim ve altı	79	462.68	3	1.623	.654
	Lise	190	466.62			
	Lisans	489	464.04			
	Lisansüstü	165	450.30			

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda eğitim gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 13.910$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği

bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ilköğretim ve altı grup ile lise grubu şiddet içeren suç davranışları sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=7330.00$, $z=-.316$, $p>.05$). İlköğretim ve altı grup ile lisans grubu şiddet içeren suç davranışları sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=18597.00$, $z=-.562$, $p>.05$). Lise grubu ile lisans grubu şiddet içeren suç davranışları sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=43458.00$, $z=-1.376$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda ilköğretim ve altı grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=5416.50$, $z=-2.359$, $p<.05$), lise grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=12496.00$, $z=-3.545$, $p<.05$) ve lisans grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=34530.50$, $z=-2.970$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların yakın ilişkide şiddet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda eğitim gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 9.708$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ilköğretim ve altı grup ile lise grubu yakın ilişkide şiddet sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=7246.50$, $z=-.542$, $p>.05$). İlköğretim ve altı grup ile lisans grubu yakın ilişkide şiddet sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=17778.50$, $z=-1.458$, $p>.05$). Lise grubu ile lisans grubu yakın ilişkide şiddet sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=44261.50$, $z=-1.222$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda ilköğretim ve altı grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=5508.50$, $z=-2.674$, $p<.05$), lise grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=13710.50$,

$z=-2.700$, $p<.05$) ve lisans grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=37174.00$, $z=-2.026$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların genel şiddet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda eğitim gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 16.570$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ilköğretim ve altı grup ile lise grubu genel şiddet sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=7111.50$, $z=-.721$, $p>.05$). İlköğretim ve altı grup ile lisans grubu genel şiddet sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=19005.00$, $z=-.249$, $p>.05$). Lise grubu ile lisans grubu genel şiddet sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=42852.00$, $z=-1.690$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda ilköğretim ve altı grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=5495.50$, $z=-2.283$, $p<.05$), lise grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=12175.50$, $z=-3.999$, $p<.05$) ve lisans grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=34336.00$, $z=-3.164$, $p<.05$) anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda eğitim durumu gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 2.789$; $sd=3$; $p>.05$).

Katılımcıların madde kullanımı alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda eğitim gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark

istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2= 8.475$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ilköğretim ve altı grup ile lise grubu madde kullanımı sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=7246.00$, $z=-.804$, $p>.05$). İlköğretim ve altı grup ile lisans grubu madde kullanımı sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=17733.00$, $z=-1.815$, $p>.05$). Lise grubu ile lisans grubu madde kullanımı sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=44202.00$, $z=-1.531$, $p>.05$). Lisans grubu ile lisansüstü grubu madde kullanımı sıralamalar ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($U=38570.50$, $z=-1.247$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda ilköğretim ve altı grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=5735.00$, $z=-2.307$, $p<.05$) ve lise grubu ile lisansüstü grubu arasında ($U=14277.00$, $z=-2.236$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların kriminal zarar alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda eğitim durumu gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2= 6.076$; $sd=3$; $p>.05$).

Katılımcıların hırsızlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda eğitim durumu gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2= 1.623$; $sd=3$; $p>.05$).

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan eğitim seviyesinin şiddet içeren suç davranışında ve alt boyutlarında belirleyici bir rol oynamadığı; anlamlı farklılığın lisansüstü mezunlarından kaynaklandığı görülmüştür. Şiddet içermeyen suç

davranışlarında ise eğitim seviyesinin anlamlı bir etkisi olmadığı yalnızca madde kullanımı alt boyutunda lisansüstü mezunlarının, ilköğretim ve altı grup ve lise mezunlarına göre sıralamalar ortalamalarının yüksek olduğu görülmüştür. Üçüncü hipotezimiz doğrulanmamıştır.

Hipotez 4: Gelir düzeyi azaldıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları artmaktadır.

Tablo XVIII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Gelire Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Şiddet İçeren	2000 ve altı	255	523.89	3	25.382	.000*
	2001-4000 tl	298	455.86			
	4001-6000 tl	237	413.40			
	6000 tl ve üzeri	133	443.68			
Yakın İlişkide Şiddet	2000 ve altı	255	487.70	3	9.108	.028*
	2001-4000 tl	298	456.38			
	4001-6000 tl	237	434.17			
	6000 tl ve üzeri	133	474.92			
Genel Şiddet	2000 ve altı	255	522.44	3	23.955	.000*
	2001-4000 tl	298	451.82			
	4001-6000 tl	237	419.73			
	6000 tl ve üzeri	133	444.26			
Şiddet İçermeyen	2000 ve altı	255	487.74	3	13.510	.004*
	2001-4000 tl	298	459.11			
	4001-6000 tl	237	424.34			
	6000 tl ve üzeri	133	486.22			
Madde Kullanımı	2000 ve altı	255	468.53	3	5.655	.130
	2001-4000 tl	298	458.08			
	4001-6000 tl	237	445.50			
	6000 tl ve üzeri	133	487.66			
Kriminal Zarar	2000 ve altı	255	486.76	3	11.746	.008*
	2001-4000 tl	298	458.70			
	4001-6000 tl	237	436.12			
	6000 tl ve üzeri	133	468.03			
Hırsızlık	2000 ve altı	255	478.94	3	8.932	.030*
	2001-4000 tl	298	462.87			
	4001-6000 tl	237	443.12			
	6000 tl ve üzeri	133	461.21			

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan

Kruskal Wallis-H analizi sonucunda gelir gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 25.382$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda şiddet içeren suç davranışında 2000 TL ve altı gelir grubu ile 2001-4000 TL gelir grubu arasında ($U=32391.00$, $z=-3.134$, $p<.05$), 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=22976.50$, $z=-4.859$, $p<.05$) ve 6000 TL ve üzeri gelir grubu arasında ($U=14019.50$, $z=-2.918$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlamlı farklılığın ise, 2001-4000 TL gelir grubu ile 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=32061.00$, $z=-1.990$, $p<.05$) gerçekleştiği belirlenmiştir.

Katılımcıların yakın ilişkide şiddet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda gelir gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 9.108$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda 2000 TL ve altı gelir grubu ile 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=26704.00$, $z=-2.900$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların genel şiddet alt boyut sıralamalar ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda gelir gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 23.955$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma

teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda 2000 TL ve altı gelir grubu ile 2001-4000 TL gelir grubu arasında ($U=32220.50$, $z=-3.301$, $p<.05$), 2000 TL ve altı gelir grubu ile 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=23476.50$, $z=-4.621$, $p<.05$), 2000 TL ve altı gelir grubu ile 6000 TL ve üzeri gelir grubu arasında ($U=14061.00$, $z=-2.927$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda gelir gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 13.510$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda 2000 TL ve altı gelir grubu ile 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=26123.00$, $z=-3.380$, $p<.05$); 2001-4000 TL gelir grubu ile 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=32652.50$, $z=-2.027$, $p<.05$) ve 4001-6000 TL gelir grubu ile 6000 TL ve üzeri gelir grubu arasında ($U=13589.50$, $z=-2.924$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların madde kullanımı alt boyut sıralamalar ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda gelir gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=5.655$; $sd=3$; $p>.05$).

Katılımcıların kriminal zarar alt boyut sıralamalar ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda gelir gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 11.746$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen

anlamli farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda 2000 TL ve altı grubu ile 2001-4000 TL grubu arasında kriminal zarar alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamıştır ($U=35691.00$, $z=-1.880$, $p>.05$). 2000 TL ve altı grubu ile 6000 TL ve üzeri grubu arasında kriminal zarar alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamıştır ($U=16251.50$, $z=-.988$, $p>.05$). 2001-4000 TL grubu ile 4001-6000 TL grubu arasında kriminal zarar alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamıştır ($U=33584.50$, $z=-1.704$, $p>.05$). 2001-4000 TL grubu ile 6000 TL ve üzeri grubu arasında kriminal zarar alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamıştır ($U=19410.50$, $z=-.547$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda 2000 TL ve altı gelir grubu ile 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=26914.00$, $z=-3.372$, $p<.05$) ve 4001-6000 TL gelir grubu ile 6000 TL ve üzeri gelir grubu arasında ($U=14659.50$, $z=-1.965$, $p<.05$) anlamli farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların hırsızlık alt boyut sıralamalar ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda gelir gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamli bulunmuştur ($\chi^2= 8.932$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamli farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda 2000 TL ve altı grubu ile 2001-4000 TL grubu arasında hırsızlık alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamıştır ($U=36668.00$, $z=-1.312$, $p>.05$). 2000 TL ve altı grubu ile 6000 TL ve üzeri grubu arasında hırsızlık alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamıştır ($U=16287.00$, $z=-1.162$, $p>.05$). 2001-4000 TL grubu ile 4001-

6000 TL grubu arasında hırsızlık alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($U=33786.50$, $z=-1.885$, $p>.05$). 2001-4000 TL grubu ile 6000 TL ve üzeri grubu arasında hırsızlık alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($U=19756.50$, $z=-.101$, $p>.05$). 4001-6000 TL grubu ile 6000 TL ve üzeri grubu arasında hırsızlık alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($U=15134.00$, $z=-1.487$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda 2000 TL ve altı gelir grubu ile 4001-6000 TL gelir grubu arasında ($U=27895.00$, $z=-2.978$, $p<.05$) anlamlı farklılık görülmüştür.

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan gelir seviyesinin şiddet içeren suç davranışında belirleyici bir rol oynadığı; 2000 TL ve altı geliri olanlar 2001-4000 TL grubuna göre, 4001-6000 TL grubuna göre ile 6000 TL ve üzeri grubuna göre; 2001-4000 TL arasında geliri olanlar 4001-6000 TL arası geliri olan gruba göre daha fazla şiddet içeren suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Şiddet içeren suç davranışına ait bu bulgu ile hipotezimiz kısmen desteklenmektedir.

Yakın ilişkide şiddet alt boyutunda ise, 2000 TL ve altı geliri olanlar 4001-6000 TL grubuna göre daha fazla yakın ilişkide şiddet suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Yakın ilişkide şiddet alt boyutuna ait bu bulgu ile hipotezimiz kısmen desteklenmektedir.

Genel şiddet alt boyutunda ise, 2000 TL ve altı geliri olanlar 2001-4000 TL grubuna göre, 4001-6000 TL grubuna göre ile 6000 TL ve üzeri grubuna göre daha fazla genel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Genel şiddet alt boyutuna ait bu bulgu ile hipotezimiz desteklenmektedir.

Şiddet içermeyen suç davranışına bakıldığında, 2000 TL ve altı geliri olanlar 4001-6000 TL grubuna göre, 2001-4000 TL arasında geliri olanlar 4001-6000 TL arası geliri olan gruba göre, 6000 TL ve üzeri geliri olanlar 4001-6000 TL arasında geliri olan grubuna göre daha fazla şiddet içermeyen suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Şiddet içermeyen suç davranışına ait bu bulgu ile hipotezimiz desteklenmemektedir.

Kriminal zarar alt boyutuna bakıldığında 2000 TL ve altı geliri olanlar 4001-6000 TL geliri olan gruba göre, 6000 TL ve üzeri geliri olan grubun 4001-6000 TL geliri olan gruba göre daha fazla kriminal zarar davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Kriminal zarar alt boyutuna ait bu bulgu ile hipotezimiz desteklenmemektedir.

Hırsızlık alt boyutuna bakıldığında 2000 TL ve altı geliri olanlar 4001-6000 TL geliri olanlara göre daha fazla hırsızlık eğilimi göstermektedir. Hırsızlık alt boyutuna ait bu bulgu ile hipotezimiz desteklenmektedir. Tüm bulgular incelendiğinde, dördüncü hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır.

Hipotez 5: Bireylerin kardeş sayısı arttıkça şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları artmaktadır.

Tablo XIX. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Kardeş Sayısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Şiddet İçeren	Tek Çocuk	92	513.68	3	7.133	.068
	2	444	468.48			
	3	180	452.10			
	4 ve üstü	207	433.73			
Yakın İlişkide Şiddet	Tek Çocuk	92	494.13	3	4.836	.184
	2	444	461.78			
	3	180	438.48			
	4 ve üstü	207	468.64			
Genel Şiddet	Tek Çocuk	92	502.74	3	5.366	.147
	2	444	467.76			
	3	180	457.87			
	4 ve üstü	207	435.14			
Şiddet İçermeyen	Tek Çocuk	92	558.85	3	34.074	.000*
	2	444	470.65			
	3	180	450.94			
	4 ve üstü	207	410.03			
Madde Kullanımı	Tek Çocuk	92	554.95	3	42.815	.000*
	2	444	471.68			
	3	180	432.87			
	4 ve üstü	207	425.26			
Kriminal Zarar	Tek Çocuk	92	501.55	3	12.407	.006*
	2	444	457.32			
	3	180	481.18			
	4 ve üstü	207	437.78			

	Tek Çocuk	92	496.17			
Hırsızlık	2	444	456.55	3	6.967	.073
	3	180	462.08			
	4 ve üstü	207	458.44			

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 7.133$; $sd=3$; $p>.05$).

Katılımcıların yakın ilişkide şiddet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 4.836$; $sd=3$; $p>.05$).

Katılımcıların genel şiddet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 5.366$; $sd=3$; $p>.05$).

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 34.074$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda 2 kardeş olan grup ile tek çocuk olan grup arasında ($U=16307.00$, $z=-3.664$, $p<.05$), 3 kardeş olan grup ile tek çocuk olan grup arasında ($U=6399.00$, $z=-3.718$, $p<.05$), 4 ve üstü kardeşi olan grup ile tek çocuk olan grup arasında

($U=6610.00$, $z=-5.600$, $p<.05$), 4 ve üstü kardeş olan grup ile 2 kardeş olan grup arasında ($U=39779.00$, $z=-3.634$, $p<.05$), 4 ve üstü kardeş olan grup ile 3 kardeş olan grup arasında ($U=16959.50$, $z=-2.206$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların madde kullanımı alt boyutu sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 42.815$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. 3 kardeş olan grup ile 4 ve üstü kardeş olan grup arasında madde kullanımı açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır ($U=18322.50$, $z=-.563$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda anlamlı farklılığın tek çocuk olan grup ile 2 kardeş olan grup arasında ($U=16625.50$, $z=-3.890$, $p<.05$), tek çocuk olan grup ile 3 kardeş olan grup arasında ($U=6127.00$, $z=-5.153$, $p<.05$), tek çocuk olan grup ile 4 ve üstü kardeş olan grup arasında ($U=6922.00$, $z=-5.798$, $p<.05$), 2 kardeş olan grup ile 3 kardeş olan grup arasında ($U=36562.00$, $z=-2.588$, $p<.05$) ve 2 kardeş olan grup ile 4 ve üstü kardeş olan grup arasında ($U=41256.50$, $z=-3.338$, $p<.05$) kaynaklandığı görülmektedir.

Katılımcıların kriminal zarar alt boyutu sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 12.407$; $sd=3$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Tek çocuk olan grup ile 3 kardeş olan grup arasında kriminal zarar ortalamaları

açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır ($U=7909.00$, $z=-.856$, $p>.05$). 2 kardeş olan grup ile 3 kardeş olan grup arasında kriminal zarar ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=37905.50$, $z=-1.591$, $p>.05$). 2 kardeş olan grup ile 4 ve üstü kardeş olan grup arasında kriminal zarar ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=43997.00$, $z=-1.511$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda anlamlı farklılığın tek ocuk olan grup ile 2 kardeş olan grup arasında ($U=18443.00$, $z=-2.316$, $p<.05$), tek ocuk olan grup ile 4 ve üstü kardeş olan grup arasında ($U=8235.00$, $z=-3.120$, $p<.05$) ve 3 kardeş olan grup ile 4 ve üstü kardeş olan grup arasında ($U=16861.00$, $z=-2.655$, $p<.05$) kaynaklandığı görölmektedir.

Katılımcıların hırsızlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 6.967$; $sd=3$; $p>.05$).

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan kardeş sayısının şiddet içeren suç davranışı, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet ve hırsızlık davranışında belirleyici bir rol oynamadığı görölmüştür. şiddet içermeyen suç davranışında ise belirleyici rol oynadığı, tek ocuk olan katılımcılar 2 kardeş, 3 kardeş ile 4 ve üstü kardeş olanlara göre; 2 kardeş olanlar 4 ve üstü kardeş olanlara göre; 3 kardeş olanlar 4 ve üstü kardeş olanlara göre daha fazla şiddet içermeyen suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Madde kullanımına göre tek ocuk olan katılımcılar 2 kardeş, 3 kardeş ve 4 ve üstü kardeş olanlara göre daha fazla, 2 kardeş olan grubun 3 kardeş ve 4 ve üstü kardeş olan gruba göre daha fazla madde kullanımı eğilimi göstermektedir. Kriminal zarara göre tek ocuk olan katılımcılar 2 kardeş ve 4 ve üstü kardeş olan katılımcılara daha fazla, 3 kardeş olan katılımcılar 4 ve üstü kardeş olan katılımcılara göre daha fazla kriminal zarar eğiliminde olmaktadır. Beşinci hipotezimiz doğrulanmamıştır.

Hipotez 6: Bireylerin kent doğumlu olması şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında belirleyici rol oynamaktadır.

Tablo XX. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Doğum Yeri Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Şiddet İçeren	Köy	140	451.24	2	5.888	.053
	Kasaba	101	408.96			
	Kent	682	472.06			
Yakın İlişkide Şiddet	Köy	140	455.07	2	3.242	.198
	Kasaba	101	429.93			
	Kent	682	468.17			
Genel Şiddet	Köy	140	453.00	2	4.181	.124
	Kasaba	101	418.51			
	Kent	682	470.29			
Şiddet İçermeyen	Köy	140	435.78	2	3.648	.161
	Kasaba	101	447.05			
	Kent	682	469.60			
Madde Kullanımı	Köy	140	418.43	2	10.921	.004**
	Kasaba	101	460.38			
	Kent	682	471.18			
Kriminal Zarar	Köy	140	476.07	2	2.404	.301
	Kasaba	101	476.47			
	Kent	682	456.97			
Hırsızlık	Köy	140	456.12	2	1.324	.516
	Kasaba	101	475.41			
	Kent	682	461.22			

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda doğum yeri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 5.888$; $sd=2$; $p>.05$).

Katılımcıların yakın ilişkide şiddet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda doğum yeri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 3.242$; $sd=2$; $p>.05$).

Katılımcıların genel şiddet alt boyutu ölçeği sıralamalar ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda doğum yeri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 4.181$; $sd=2$; $p>.05$).

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda doğum yeri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 3.648$; $sd=2$; $p>.05$).

Katılımcıların madde kullanımı alt boyutu ölçeği sıralamalar ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda doğum yeri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 10.921$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Kasaba grubu ile kent grubu arasında madde kullanımı alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($U=33646.00$, $z=-.558$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda anlamlı farklılığın köy grubu ile kasaba grubu arasında ($U=6438.50$, $z=-2.196$, $p<.05$) ve köy grubu ile kent grubu arasında ($U=42271.50$, $z=-3.303$, $p<.05$) kaynaklandığı belirlenmiştir.

Katılımcıların kriminal zarar alt boyutu sıralamalar ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda doğum yeri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2= 2.404$; $sd=2$; $p>.05$).

Katılımcıların hırsızlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda doğum yeri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 1.324$; $sd=2$; $p>.05$).

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan kent doğumlu olmanın şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttırmadığı görülmüştür. Yalnızca madde kullanımı alt boyutunda anlamlı farklılık oluşmuştur. Altıncı hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır.

Hipotez 7: Olumsuz anne ilişkisi şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttıracaktır.

Tablo XXI. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Anne İlişki Yapısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Şiddet İçeren	*Olumsuz	165	577.08	2	43.109	.000*
	**Olumlu	540	441.79			
	Koruyucu	218	424.96			
Yakın İlişkide Şiddet	*Olumsuz	165	545.99	2	34.254	.000*
	**Olumlu	540	440.04			
	Koruyucu	218	452.82			
Genel Şiddet	*Olumsuz	165	551.10	2	28.623	.000*
	**Olumlu	540	450.29			
	Koruyucu	218	423.57			
Şiddet İçermeyen	*Olumsuz	165	515.84	2	14.042	.001*
	**Olumlu	540	454.02			
	Koruyucu	218	441.01			
Madde Kullanımı	*Olumsuz	165	492.47	2	7.265	.026*
	**Olumlu	540	459.28			
	Koruyucu	218	445.69			
Kriminal Zarar	*Olumsuz	165	514.17	2	19.880	.000*
	**Olumlu	540	450.74			
	Koruyucu	218	450.40			
Hırsızlık	*Olumsuz	165	493.21	2	11.324	.003*
	**Olumlu	540	456.78			
	Koruyucu	218	451.31			

*Olumsuz: İlgisiz/çatışmalı/saldırgan/sınırlayıcı

**Olumlu: Destekleyici/ yönlendirici

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının anne ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda anne ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 43.109$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=31552.00$, $z=-6.004$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=11995.00$, $z=-5.827$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların yakın ilişkide şiddet alt boyut sıralamalar ortalamalarının anne ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda anne ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 34.254$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=34412.50$, $z=-5.724$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=14264.00$, $z=-4.175$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların genel şiddet alt boyut sıralamalar ortalamalarının anne ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda anne ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 28.623$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek

üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=34804.50$, $z=-4.603$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=13028.50$, $z=-4.972$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının anne ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda anne ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 14.042$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=38580.00$, $z=-3.286$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=15071.00$, $z=-3.382$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların madde kullanımı alt boyut sıralamalar ortalamalarının anne ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda anne ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 7.265$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Olumlu grup ile koruyucu grup arasında madde kullanımı açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=57120.00$, $z=-1.026$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda olumlu

grup ile olumsuz grup arasında ($U=41338.50$, $z=-2.115$, $p<.05$) ve olumsuz grup ile koruyucu grup arasında ($U=16168.50$, $z=-2.574$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların kriminal zarar alt boyut sıralamalar ortalamalarının anne ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda anne ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 19.880$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Olumlu grup ile koruyucu grup arasında kriminal zarar açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=58857.00$, $z=-.002$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=38467.00$, $z=-4.192$, $p<.05$) ve olumsuz grup ile koruyucu grup arasında ($U=15460.00$, $z=-3.473$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların hırsızlık alt boyut sıralamalar ortalamalarının anne ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda anne ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 11.324$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Olumlu grup ile koruyucu grup arasında hırsızlık açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=58170.00$, $z=-.549$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=41042.50$, $z=-2.971$, $p<.05$) ve olumsuz grup ile koruyucu grup arasında ($U=16343.50$, $z=-2.851$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan anne ile ilişki yapısının şiddet içeren suç davranışı, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet, şiddet içermeyen suç davranışı, madde kullanımı, kriminal zarar ve hırsızlıkta belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür; anne ile olumsuz ilişki yapısı bulunanlar, olumlu ilişki yapısında bulunanlar ve koruyucu ilişki yapısında bulunanlara göre daha fazla, şiddet içeren ve içermeyen suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Yedinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

Hipotez 8: Olumsuz baba ilişkisi şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttıracaktır.

Tablo XXII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Baba İlişki Yapısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sd	x ²	p
Şiddet İçeren	*Olumsuz	271	559.06	2	57.890	.000*
	**Olumlu	496	424.64			
	Koruyucu	156	412.18			
Yakın İlişkide Şiddet	*Olumsuz	271	528.27	2	40.805	.000*
	**Olumlu	496	430.41			
	Koruyucu	156	447.30			
Genel Şiddet	*Olumsuz	271	549.70	2	50.138	.000*
	**Olumlu	496	429.82			
	Koruyucu	156	411.96			
Şiddet İçermeyen	*Olumsuz	271	511.27	2	22.648	.000*
	**Olumlu	496	446.46			
	Koruyucu	156	425.81			
Madde Kullanımı	*Olumsuz	271	491.71	2	12.778	.002*
	**Olumlu	496	454.05			
	Koruyucu	156	435.68			
Kriminal Zarar	*Olumsuz	271	506.32	2	27.525	.000*
	**Olumlu	496	444.91			
	Koruyucu	156	439.36			
Hırsızlık	*Olumsuz	271	498.63	2	29.577	.000*
	**Olumlu	496	448.81			
	Koruyucu	156	440.30			

*Olumsuz: İlgisiz/çatışmalı/saldırgan/sınırlayıcı

**Olumlu: Destekleyici/ yönlendirici

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının baba ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda baba ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 57.890$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=47391.50$, $z=-7.131$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=14652.50$, $z=-5.500$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların yakın ilişkide şiddet alt boyut sıralamalar ortalamalarının baba ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda baba ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 40.805$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=52896.00$, $z=-6.278$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=17491.00$, $z=-3.553$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların genel şiddet alt boyut sıralamalar ortalamalarının baba ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda baba ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 50.138$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U

uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=49590.50$, $z=-6.490$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=14990.00$, $z=-5.316$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının baba ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda baba ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 22.648$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=57731.00$, $z=-4.062$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=17263.00$, $z=-3.886$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışları ölçeği sıralamalar ortalamalarının baba ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda baba ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 22.648$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=57731.00$, $z=-4.062$, $p<.05$) ve koruyucu grup ile olumsuz grup arasında ($U=17263.00$, $z=-3.886$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların kriminal zarar alt boyut sıralamalar ortalamalarının baba ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan

Kruskal Wallis-H analizi sonucunda baba ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 27.525$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Olumlu grup ile koruyucu grup arasında kriminal zarar açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=38218.00$, $z=-.418$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=58260.50$, $z=-4.776$, $p<.05$) ve olumsuz grup ile koruyucu grup arasında ($U=18075.50$, $z=-3.629$, $p<.05$) gerçekleştiği belirlenmiştir.

Katılımcıların hırsızlık alt boyut sıralamalar ortalamalarının baba ilişki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda baba ilişki yapısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 29.577$; $sd=2$; $p<.05$). Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tanımlayıcı karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmamasından ötürü ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney-U uygulanmıştır. Olumlu grup ile koruyucu grup arasında hırsızlık açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=37983.00$, $z=-.846$, $p>.05$). Elde edilen bulguların sonucunda anlamlı farklılığın olumlu grup ile olumsuz grup arasında ($U=59962.00$, $z=-4.738$, $p<.05$) ve olumsuz grup ile koruyucu grup arasında ($U=18458.50$, $z=-3.810$, $p<.05$) gerçekleştiği belirlenmiştir.

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan baba ile ilişki yapısının şiddet içeren suç davranışı, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet, şiddet içermeyen suç davranışı, madde kullanımı, kriminal zarar ve hırsızlıkta belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür; baba ile olumsuz ilişki yapısı bulunanlar, olumlu ilişki yapısında bulunanlar ve

koruyucu ilişki yapısında bulunanlara göre daha fazla, şiddet içeren ve içermeyen suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Sekizinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

Hipotez 9: Alkol kullanımı şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttıracaktır.

Tablo XXIII. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Alkol Kullanımına Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
Şiddet İçeren	Yok	490	427.29	209372.00	89077.00	-4.478	.000*
	Var	433	501.28	217054.00			
Yakın İlişkide Şiddet	Yok	490	450.82	220900.00	100605.00	-1.761	.078
	Var	433	474.66	205526.00			
Genel Şiddet	Yok	490	429.85	210627.50	90332.50	-4.256	.000*
	Var	433	498.38	215798.50			
Şiddet İçermeyen	Yok	490	408.22	200029.50	79734.50	-8.347	.000*
	Var	433	522.86	226396.50			
Madde Kullanımı	Yok	490	414.88	203291.50	82996.50	-8.847	.000*
	Var	433	515.21	223134.50			
Kriminal Zarar	Yok	490	443.30	217217.00	96922.00	-3.644	.000*
	Var	433	483.16	209209.00			
Hırsızlık	Yok	490	446.35	218709.50	98414.50	-3.804	.000*
	Var	433	479.71	207716.50			

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışı ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarının alkol kullanımına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan nonparametrik Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Analiz sonucunda şiddet içeren suç davranışı puanında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=89077.00,

$z=-4.478$, $p<.05$). Alkol kullananların şiddet içeren suç davranışı puanları kullanmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların yakın ilişkide şiddet alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarında alkol kullanımına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($U=100605.00$, $z=-1.761$, $p>.05$). Katılımcıların genel şiddet alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının alkol kullanımına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($U=90332.50$, $z=-4.256$, $p<.05$). Alkol kullananların genel şiddet alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları kullanmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların şiddet içermeyen suç davranışı ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarının alkol kullanımına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır ($U=79734.50$, $z=-8.347$, $p<.05$). Alkol kullananların şiddet içermeyen suç davranışı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları kullanmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların madde kullanımı alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının alkol kullanımına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($U=82996.50$, $z=-8.847$, $p<.05$). Alkol kullananların madde kullanımı alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları, kullanmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların kriminal zarar alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının alkol kullanımına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($U=96922.00$, $z=-3.644$, $p<.05$). Alkol kullananların kriminal zarar alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları kullanmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların hırsızlık alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının alkol kullanımına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($U=98414.50$, $z=-3.804$, $p<.05$). Alkol kullananların hırsızlık alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları kullanmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan alkol kullanımının şiddet içeren suç davranışı, genel şiddet, şiddet içermeyen suç davranışı, madde kullanımı, kriminal zarar ve hırsızlıkta belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür; alkol kullanan katılımcılar kullanmayanlara nazaran daha fazla şiddet içeren suç davranışı, genel şiddet, şiddet içermeyen suç davranışı, madde kullanımı, kriminal zarar ve hırsızlık davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Yakın ilişkide şiddet alt boyutunda ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Dokuzuncu hipotezimiz doğrulanmıştır.

Hipotez 10: Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında ailede göç tecrübesinin varlığı belirleyici rol oynamaktadır.

Tablo XXIV. Katılımcıların Şiddet İçeren, Yakın İlişkide Şiddet, Genel Şiddet, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, Madde Kullanımı, Kriminal Zarar ve Hırsızlığın Aile Göç Durumuna Göre Değişip Değişmediğine Dair Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
Şiddet İçeren	Yok	712	456.65	325138.00	71310.00	-1.191	.234
	Var	211	480.04	101288.00			
Yakın İlişkide Şiddet	Yok	712	457.04	325411.50	71583.50	-1.349	.177
	Var	211	478.74	101014.50			
Genel Şiddet	Yok	712	458.51	326458.00	72630.00	-.798	.425
	Var	211	473.78	99968.00			
Şiddet İçermeyen	Yok	712	454.98	323943.50	70115.50	-1.882	.060
	Var	211	485.70	102482.50			
Madde Kullanımı	Yok	712	460.80	328089.00	74261.00	-.389	.697
	Var	211	466.05	98337.00			
Kriminal Zarar	Yok	712	454.79	323811.50	69983.50	-2.426	.015*
	Var	211	486.32	102614.50			

Hırsızlık	Yok	712	458.32	326325.50	72497.50	-1.543	.123
	Var	211	474.41	100100.50			

Katılımcıların şiddet içeren suç davranışı ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarının ailede göç değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için nonparametrik Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda şiddet içeren suç davranışı ölçeğinden ($U=71310.00$, $p>.05$), yakın ilişkide şiddet alt boyutundan ($U=71583.50$, $p>.05$), genel şiddet alt boyutundan ($U=72630.00$, $p>.05$), şiddet içermeyen suç davranışı ölçeğinden ($U=70115.50$, $p>.05$), madde kullanımı alt boyutundan ($U=74261.00$, $z=-.389$, $p>.05$) ve hırsızlık alt boyutundan ($U=72497.50$, $z=-1.543$, $p>.05$) aldıkları puanların ortalamalarının ailede göç durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmamıştır. Bir başka ifade ile ailesi göç edenlerin ve etmeyenlerin şiddet içeren suç davranışı, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet, şiddet içermeyen suç davranışı, madde kullanımı ve hırsızlık eğilimleri benzerdir.

Katılımcıların kriminal zarar alt boyutundan aldıkları puanların ortalamalarında aile göç durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=69983.50$, $z=-2.426$, $p<.05$). Bir başka ifade ile ailesinde göç öyküsü olanlar, olmayanlara göre daha fazla kriminal zarar davranışında bulunma eğilimi göstermektedir.

Yukarıdaki bulgular ışığında sosyo-demografik bir değişken olan ailede göç tecrübesinin şiddet içeren, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet, şiddet içermeyen suç davranışı, madde kullanımı ve hırsızlıkta belirleyici bir rol oynamadığı görülürken kriminal zarar alt boyutunda belirleyici rol oynadığı görülmüştür ve onuncu hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır.

Hipotez 11: Katılımcıların şiddet içeren ve içermeyen suç davranış düzeyleri arttıkça empati becerileri, sosyal becerileri ve sosyal destek algıları azalacaktır.

Tablo XXV. Şiddet İçeren Suç Davranışları ile Sosyal Destek, Empati, Sosyal Beceri ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
1.Ş.İçeren S.D.	1	-.166**	-.194**	-.136**	-.089**	-.003	-.049	.207**	-.102**	.006	.007	.022	-.038	.108**	-.010	.075*	-.100**
2.Sosyal Destek	-.166**	1	.748**	.822**	.841**	.072*	.144**	-.199**	.115**	.070*	.291**	.163**	.252**	-.075*	.309**	.023	.254**
3.Aile	-.194**	.748**	1	.501**	.402**	.074*	.151**	-.232**	.138**	.058	.172**	.082*	.162**	-.063	.160**	-.016	.213**
4.Arkadaş	-.136**	.822**	.501**	1	.523**	.117**	.127**	-.190**	.109**	.061	.250**	.141**	.216**	-.088**	.290**	.013	.220**
5.Özel Bir İnsan	-.089**	.841**	.402**	.523**	1	.001	.084*	.048	.052	.269**	.159**	.225**	-.037	.283**	.047	.190**	.213**
6.Empati	-.003	.072*	.074*	.117**	.001	1	.742**	.202**	.474**	.475**	.254**	.078*	.298**	.044	.149**	-.063	.284**
7.B.Empati	-.049	.144**	.151**	.127**	.084*	.742**	1	-.067*	.416**	.460**	.413**	.097**	.459**	.102**	.245**	.030	.361**
8.E.İ. Sempatı	.207**	-.199**	-.232**	-.190**	-.087**	.202**	-.067*	1	.005	.127**	-.091**	.069*	-.124**	.067*	-.041	-.053	-.165**
9.E. Yanıt	-.102**	.115**	.138**	.109**	.048	.474**	.416**	.005	1	.290**	.111**	.007	.135**	-.078*	.076*	.027	.160**
10.Sosyal Yeti	.006	.070**	.058	.061	.052	.475**	.460**	.127**	.290**	1	.220**	.118**	.169**	.044	.179**	-.099**	.297**
11.Sosyal Beceri	.007	.291**	.172**	.250**	.269**	.254**	.413**	-.091**	.111**	.220**	1	.462**	.835**	.222**	.818**	.335**	.583**

12.D. Anlatımcılık	.022	.163**	.082*	.141**	.159**	.078*	.097**	.069*	.007	.118**	.462**	1	.167**	-.225**	.405**	-.037	.374**
13.D. Duyarlılık	-.038	.252**	.162**	.216**	.225**	.298**	.459**	-.124**	.135**	.169**	.835**	.167**	1	.108**	.613**	.392**	.329**
14.D. Kontrol	.108**	-.075*	-.063	-.088**	-.037	.044	.102**	.067*	-.078*	.044	.222**	-.225**	.108**	1	-.021	-.112**	.025
15.Sosyal Anlatımcılık	-.010	.309**	.160**	.290**	.283**	.149**	.245**	-.041	.076*	.179**	.818**	.405**	.613**	-.021	1	.153**	.494**
16.Sosyal Duyarlılık	.075*	.023	-.016	.013	.047	-.063	.030	-.053	.027	-.099**	.335**	-.037	.393**	-.112**	.153**	1	-.330**
17.Sosyal Kontrol	-.100**	.254**	.213**	.220**	.190**	.284**	.361**	-.165**	.160**	.297**	.583**	.374**	.329**	.025	.494**	-.330**	1

Ş. İçeren S.D.= Şiddet İçeren Suç Davranışı, B.Empati=Bilişsel Empati, E.İ.Sempati=Empatik İlgı-Sempati, E.Yanıt=Emosyonel Yanıt, D. Anlatımcılık=Duyuşsal Anlatımcılık, D. Duyarlılık= Duyuşsal Duyarlılık, D. Kontrol= Duyuşsal Kontrol, *p<0.05, **p<0.01

Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile sosyal destek puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.166$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça sosyal destek puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile aile desteği puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.194$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça aile desteği puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile arkadaş desteği puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.136$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça arkadaş desteği puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile özel bir insan desteği puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.089$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile empatik ilgi-sempati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.207$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça empatik ilgi-sempati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile emosyonel yanıt puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.102$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.108$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile sosyal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.075$, $p<.05$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin

şiddet içeren suç davranışları ile sosyal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.100$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile empati ve sosyal beceri arasında ise anlamlı ilişki belirlenmemiştir.

Bireylerin sosyal destek ile aile desteği puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.748$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça aile desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile arkadaş desteği puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.822$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça arkadaş desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile özel bir insan desteği puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.841$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal destek ve empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.072$, $p<0.05$). Buna göre bireylerin sosyal destek ölçeği puanları arttıkça empati ölçeği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.144$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.199$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.115$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal destek ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.070$, $p<.05$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal destek ve sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.291$, $p<0.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek ölçeği puanları arttıkça sosyal beceri ölçeği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.163$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.252$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile duyuşsal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.075$, $p<.05$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.309$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.254$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin aile desteği ile arkadaş desteği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.501$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça arkadaş desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile özel bir insan desteği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.402$,

$p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin aile desteği ile empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.074$, $p<.05$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.151$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.232$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.138$, $p<.05$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin aile desteği ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.172$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.082$, $p<.05$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.162$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.160$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.213$,

$p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin arkadaş desteği ile özel bir insan desteği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.523$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin arkadaş desteği ile empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.117$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.127$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.190$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.109$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin arkadaş desteği ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.250$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.141$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.216$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duyuşsal kontrol

puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.088$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.290$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.220$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin özel bir insan desteği ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.084$, $p<.05$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin özel bir insan desteği ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.087$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin özel bir insan desteği ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.269$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.159$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.225$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.283$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça sosyal

anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.190$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin empati ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.254$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.078$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.298$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.149$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.284$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin bilişsel empati ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.067$, $p<.05$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin bilişsel empati ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.416$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.460$,

$p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin bilişsel empati ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.413$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.097$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.459$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.102$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.245$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.361$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin empatik-ilgi sempati ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.127$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile sosyal beceri puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.091$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile

duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.069$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.124$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.067$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile sosyal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.165$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.290$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.111$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.135$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile duyuşsal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.078$, $p<.05$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır

($r=.076$, $p<.05$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.160$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal yeti ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.220$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.118$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.169$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.179$, $p<.05$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile sosyal duyarlılık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.099$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.297$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal beceri ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.462$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki

vardır ($r=.835$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.222$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.818$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile sosyal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.335$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.583$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.167$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal anlatımcılık puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile duyuşsal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.225$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal anlatımcılık puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.405$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.374$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.108$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.613$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile sosyal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.392$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.329$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyuşsal kontrol ile sosyal duyarlılık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.112$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal kontrol puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal anlatımcılık ile sosyal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.153$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal anlatımcılık ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.494$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal duyarlılık ile sosyal kontrol puanları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.330$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal duyarlılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo XXVI. Sosyal Destek Değişkeninin Şiddet İçeren Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Basit Doğrusal Regresyon Analizi Varsayımları

	Bağımsız Değişken	VIF	Tolerance	Durbin- Watson
Ş. İçeren Suç Davranışı	Sosyal Destek	1.00	1.00	1.688

Tablo XXVI’da görüldüğü üzere basit doğrusal regresyon analizine ilişkin VIF değerinin 1.00, tolerans değerlerinin de 1.00 olduğu görülmüştür. Bu değerlere göre değişkenler arasında çoklu ortak doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir. Ayrıca, Durbin-Watson testi sonucunun 1.688 olması eş varyanslılık varsayımının sağlandığını göstermektedir. Basit doğrusal regresyon analizinin varsayımlarının sağlandığı görülmektedir.

Tablo XXVII. Sosyal Desteğin Şiddet İçeren Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	β	T	P
1 (Sabit)	36.438		19.812	.000
Sosyal Destek	-.145	-.166	-5.100	.001**

F=26.009

Model (p)=**.000****

$R^2=.027$

**p<0.01

Bireylerin sosyal destek algılarının şiddet içeren suç davranışları üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre sosyal destek ve şiddet içeren suç davranışları arasında anlamlı bir ilişki ($r=.166$, $R^2=.027$, $p<.01$) bulunmuştur ($F_{(1-922)}=26.009$, $p<.001$). Sosyal destek algısı bireylerin şiddet içeren suç davranışlarındaki varyansın yaklaşık %3’ünü açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre

sosyal desteğin şiddet içeren suç davranışları üzerindeki etkisinin ($\beta=-.166$) olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar iki değişken arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri incelendiğinde sosyal destek değişkeninin ($p<.01$) şiddet içeren suç davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir.

Tablo XXVIII. Bilişsel Empati, Empatik İlgi Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçeren Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları

	Bağımsız Değişken	VIF	Tolerance	Durbin- Watson
Şiddet İçeren Suç Davranışı	Bilişsel Empati	1.866	.536	1.706
	Empatik İlgi/Sempati	1.132	.883	
	Emosyonel Yanıt	1.268	.789	
	Sosyal Yeti	1.389	.720	
	Duyuşsal Anlatımcılık	1.394	.717	
	Duyuşsal Duyarlılık	2.520	.397	
	Duyuşsal Kontrol	1.164	.859	
	Sosyal Anlatımcılık	2.159	.463	
	Sosyal Duyarlılık	1.745	.573	
	Sosyal Kontrol	2.176	.460	

Tablo XXVIII’de görüldüğü üzere çoklu regresyon analizine ilişkin VIF değerlerinin 1.132 ile 2.520 arasında, tolerans değerlerinin ise .397 ile .883 arasında değiştiği görülmüştür.

Bu değerlere göre değişkenler arasında çoklu ortak doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir. Ayrıca, Durbin-Watson testi sonucunun 1.706 olması eş varyanslılık varsayımının sağlandığını göstermektedir. Çoklu regresyon analizinin varsayımlarının sağlandığı görülmektedir. Çoklu bağlantı sorununu tespit etmenin bir diğer yolu ise VIF (varyans artış faktörleri) ve TV (tolerans) değerlerinin incelenmesidir. Bunun için de TV değerinin .10'dan düşük olmaması ve VIF değerlerinin de 10'dan düşük olması gerekir (Akbulut, 2011; Seçer, 2013).

Tablo XXIX. Bilişsel Empati, Empatik İlgi Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçeren Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi

Model Değişken	B	β	t	p
1 (Sabit)	9.065		1.359	.175
Bilişsel Empati	.049	.020	.458	.647
Empatik İlgi/Sempati	.905	.184	5.451	.000**
Emosyonel Yanıt	-.793	-.097	-2.699	.007**
Sosyal Yeti	.229	.022	.590	.555
Duyuşsal Anlatımcılık	.118	.052	1.388	.165
Duyuşsal Duyarlılık	-.136	-.095	-1.872	.062
Duyuşsal Kontrol	.240	.122	3.558	.000**
Sosyal Anlatımcılık	.056	.033	.716	.474
Sosyal Duyarlılık	.226	.125	2.968	.003**
Sosyal Kontrol	-.057	-.034	-.732	.464

$$F=7.651$$

$$\text{Model (p)} = .000^{**}$$

$$R^2=.077$$

$$^*p<0.05, ^{**}p<0.01$$

Bireylerin bilişsel empati, empatik ilgi sempati, emosyonel yanıt, sosyal yeti, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol değişkenlerinin şiddet içeren suç davranışları puanları üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre modelin anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{10-912}=7.651$, $p<.001$). Kurulan model şiddet içeren suç davranışları puanlarındaki varyansın yaklaşık %7'sini açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerden empatik ilgi sempati ($p<.05$), emosyonel yanıt ($p<.05$), duyuşsal kontrol ($p<.05$) ve sosyal duyarlılık ($p<.05$) değişkenlerinin şiddet içeren suç davranışının anlamlı birer yordayıcıları olduğu görülmektedir. Bilişsel empati, sosyal yeti, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık, sosyal kontrol değişkenlerinin şiddet içeren suç davranışlarının anlamlı birer yordayıcıları olmadığı ($p>.05$) görülmüştür. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre empatik ilgi sempati, emosyonel yanıt, duyuşsal kontrol ve sosyal duyarlılığın şiddet içeren suç davranışları üzerindeki görece önemi sırasının, **empatik ilgi sempati ($\beta=.184$)**, **sosyal duyarlılık ($\beta=.125$)**, **duyuşsal kontrol ($\beta=.122$)** ve **emosyonel yanıt ($\beta=-.097$)** ve olduğu görülmüştür.

Tablo XXX. Şiddet İçermeyen Suç Davranışları ile Sosyal Destek, Empati, Sosyal Beceri ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
1.Ş.İçermeyen	1	-.168**	-.217**	-.143**	-.072*	.002	-.071*	.169**	-.95**	-.014	-.040	-.005	-.051	.093**	-.015	.024	-.149**
S.D.																	
2.Sosyal Destek	-.168**	1	.748**	.822**	.841**	.072*	.144**	-.199**	.115**	.070*	.291**	.163**	.252**	-.075*	.309**	.023	.254**
3.Aile	-.217**	.748**	1	.501**	.402**	.074*	.151**	-.232**	.138**	.058	.172**	.082*	.162**	-.063	.160**	-.016	.213**
4.Arkadaş	-.143**	.822**	.501**	1	.523**	.117**	.127**	-.190**	.109**	.061	.250**	.141**	.216**	-.088**	.290**	.013	.220**
5.Özel Bir İnsan	-.072*	.841**	.402**	.523**	1	.001	.084*	-.087**	.048	.052	.269**	.159**	.225**	-.037	.283**	.047	.190**
6.Empati	.002	.072*	.074*	.117**	.001	1	.742**	.202**	.474**	.475**	.254**	.078*	.298**	.044	.149**	-.063	.284**
7.B.Empati	-.071*	.144**	.151**	.127**	.084*	.742**	1	-.067*	.416**	.460**	.413**	.097**	.459**	.102**	.245**	.030	.361**
8.E.İ. Sempatı	.169**	-.199**	-.232**	-.190**	-.087**	.202**	-.067*	1	.005	.127**	-.091**	.069*	-.124**	.067*	-.041	-.053	-.165**
9. E. Yanıt	-.095**	.115**	.138**	.109**	.048	.474**	.416**	.005	1	.290**	.111**	.007	.135**	-.078*	.076*	.027	.160**
10.Sosyal Yeti	-.014	.070*	.058	.061	.052	.475**	.460**	.127**	.290**	1	.220**	.118**	.169**	.044	.179**	-.099**	.297**
11.Sosyal	-.040	.291**	.172**	.250**	.269**	.254**	.413**	-.091**	.111**	.220**	1	.462**	.835**	.222**	.818**	.335**	.583**
Beceri																	
12.Duyuşsal A.	-.005	.163**	.082*	.141**	.159**	.078*	.097**	.069*	.007	.118**	.462**	1	.167**	-.225**	.405**	-.037	.374**

13.Duyuşsal D.	-.051	.252**	.162**	.216**	.225**	.298**	.459**	-.124**	.135**	.169**	.835**	.167**	1	.108**	.613**	.392**	.329**
14.Duyuşsal K.	.093**	-.075*	-.063	-.088**	-.037	.044	.102**	.067*	-.078*	.044	.222**	-.225**	.108**	1	-.021	-.112**	.025
15.Sosyal A.	-.015	.309**	.160**	.290**	.283**	.149**	.245**	-.041	.076*	.179**	.818**	.405**	.613**	-.021	1	.153**	.494**
16.Sosyal D.	.024	.023	-.016	.013	.047	-.063	.030	-.053	.027	-.099**	.335**	-.037	.392**	-.112**	.153**	1	-.330**
17.Sosyal K.	-.149**	.254**	.213**	.220**	.190**	.284**	.361**	-.165**	.160**	.297**	.583**	.374**	.329**	.025	.494**	-.330**	1

Ş.İçermeyen S.D.=Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, B.Empati=Bilişsel Empati, E.İ.Sempati=Empatik İlgi-Sempati, E.Yanıt=Emosyonel Yanıt, Duyuşsal A.=Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal D.= Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal K.= Duyuşsal Kontrol, Sosyal A.= Sosyal Anlatımcılık, Sosyal D.= Sosyal Duyarlılık, Sosyal K.= Sosyal Kontrol, *p<0.05, **p<0.01

Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile sosyal destek puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.168$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça sosyal destek puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile aile desteği puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.217$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça aile desteği puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile arkadaş desteği puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.143$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça arkadaş desteği puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile özel bir insan desteği puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.072$, $p<.05$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları ile bilişsel empati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.071$, $p<.05$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları ile empatik ilgi-sempati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.169$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça empatik ilgi-sempati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları ile emosyonel yanıt puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.095$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.093$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça duyuşsal

kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları ile sosyal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.149$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları ile empati ve sosyal beceri arasında ise anlamlı ilişki belirlenmemiştir.

Bireylerin sosyal destek ile aile desteği puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.748$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça aile desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile arkadaş desteği puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.822$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça arkadaş desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile özel bir insan desteği puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.841$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ve empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.072$, $p<0.05$). Buna göre bireylerin sosyal destek ölçeği puanları arttıkça empati ölçeği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.144$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.199$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.115$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı

sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.070$, $p<.05$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ve sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.291$, $p<0.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek lçeği puanları arttıkça sosyal beceri lçeği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.163$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.252$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile duyuşsal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.075$, $p<.05$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.309$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal destek ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.254$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal destek puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin aile desteği ile arkadaş desteği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.501$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça arkadaş desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile özel bir insan desteği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.402$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının da

artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.074$, $p<.05$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.151$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.232$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.138$, $p<.05$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.172$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.082$, $p<.05$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.162$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.160$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aile desteği ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.213$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aile desteği puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin arkadaş desteği ile özel bir insan desteği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.523$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça özel bir insan desteği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin arkadaş desteği ile empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.117$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.127$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.190$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duygusal empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.109$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça duygusal empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.250$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duygusal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.141$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça duygusal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duygusal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.216$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça duygusal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duygusal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.088$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça duygusal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.290$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.220$, $p<.01$). Buna göre bireylerin arkadaş desteği puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin özel bir insan desteği ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.084$, $p<.05$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.087$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.269$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin arkadaş desteği ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.159$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.225$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.283$, $p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin özel bir insan desteği ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.190$,

$p<.01$). Buna göre bireylerin özel bir insan desteği puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin empati ile bilişsel empati puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.742$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça bilişsel empati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile empatik-ilgi sempati puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.202$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.474$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.475$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.254$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.078$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.298$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.149$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empati ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.284$,

$p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin bilişsel empati ile empatik-ilgi sempati puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.067$, $p<.05$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça empatik-ilgi sempati puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin bilişsel empati ile emosyonel yanıt puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.416$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça emosyonel yanıt puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.460$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.413$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empati puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.097$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.459$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.102$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.245$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin bilişsel empati ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta

düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.361$, $p<.01$). Buna göre bireylerin bilişsel empati puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin empatik-ilgi sempati ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.127$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile sosyal beceri puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.091$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.069$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.124$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.067$, $p<.05$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin empatik-ilgi sempati ile sosyal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.165$, $p<.01$). Buna göre bireylerin empatik-ilgi sempati puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal yeti puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.290$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal yeti puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.111$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal

beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.135$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile duyuşsal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.078$, $p<.05$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.076$, $p<.05$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin emosyonel yanıt ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.160$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal yeti ile sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.220$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça sosyal beceri puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.118$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.169$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.179$, $p<.05$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile sosyal duyarlılık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.099$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal yeti puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının

da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal yeti ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.297$, $p<.01$). Buna göre bireylerin emosyonel yanıt puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin sosyal beceri ile duyuşsal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.462$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça duyuşsal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.835$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.222$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.818$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile sosyal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.335$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal beceri ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.583$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal beceri puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile duyuşsal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.167$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal anlatımcılık puanları arttıkça duyuşsal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile duyuşsal kontrol puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.225$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal

anlatımcılık puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.405$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal anlatımcılık ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.374$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile duyuşsal kontrol puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.108$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça duyuşsal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile sosyal anlatımcılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.613$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça sosyal anlatımcılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile sosyal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.392$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyuşsal duyarlılık ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.329$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal duyarlılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyuşsal kontrol ile sosyal duyarlılık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.112$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyuşsal kontrol puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal anlatımcılık ile sosyal duyarlılık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.153$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal duyarlılık puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal anlatımcılık

ile sosyal kontrol puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.494$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal anlatımcılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin sosyal duyarlılık ile sosyal kontrol puanları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.330$, $p<.01$). Buna göre bireylerin sosyal duyarlılık puanları arttıkça sosyal kontrol puanlarının da azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo XXXI. Sosyal Destek Değişkeninin Şiddet İçermeyen Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Basit Doğrusal Regresyon Analizi Varsayımları

	Bağımsız Değişken	VIF	Tolerance	Durbin- Watson
Ş. İçermeyen Suç Davranışı	Sosyal Destek	1.00	1.00	1.665

Tablo XXXI’de görüldüğü üzere basit doğrusal regresyon analizine ilişkin VIF değerinin 1.00, tolerans değerlerinin de 1.00 olduğu görülmüştür. Bu değerlere göre değişkenler arasında çoklu ortak doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir. Ayrıca, Durbin-Watson testi sonucunun 1.665 olması eş varyanslılık varsayımının sağlandığını göstermektedir. Basit doğrusal regresyon analizinin varsayımlarının sağlandığı görülmektedir.

Tablo XXXII. Sosyal Desteğin Şiddet İçermeyen Suç Davranışları Puanlarını Yordama Gücü

Model Değişken	B	ß	T	p
1 (Sabit)	18.334		25.675	.000
Sosyal Destek	-.057	-.168	-5.168	.000**
F=26.705				
Model (p)=.000**				
R ² =.027				
**p<0.01				

Bireylerin sosyal destek algılarının şiddet içermeyen suç davranışları üzerindeki etkisini yordamak amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre sosyal destek ve şiddet içermeyen suç davranışları arasında anlamlı bir ilişki ($r=.168$, $R^2=.027$, $p<.01$) bulunmuştur ($F_{(1-922)}=26.705$, $p<.001$). Sosyal destek algısı bireylerin şiddet içermeyen suç davranışlarındaki varyansın yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre sosyal desteğin şiddet içermeyen suç davranışları üzerindeki etkisinin ($\beta=-.168$) olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar iki değişken arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri incelendiğinde sosyal destek değişkeninin ($p<.01$) şiddet içermeyen suç davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda sosyal destek şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olarak belirlenirken empati ve sosyal beceri ile şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir ve onuncu hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır.

Tablo XXXIII. Bilişsel Empati, Empatik İlgi Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal

Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçermeyen Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları

			Bağımsız Değişken	VIF	Tolerance	Durbin- Watson
Şiddet Davranışı	İçermeyen Suç	Bilişsel Empati		1.866	.536	1.706
		Empatik İlgi/Sempati		1.132	.883	
		Emosyonel Yanıt		1.268	.789	
		Sosyal Yeti		1.389	.720	
		Duyuşsal Anlatımcılık		1.394	.717	
		Duyuşsal Duyarlılık		2.520	.397	
		Duyuşsal Kontrol		1.164	.859	
		Sosyal Anlatımcılık		2.159	.463	
		Sosyal Duyarlılık		1.745	.573	
		Sosyal Kontrol		2.176	.460	

Tablo XXXIII’de görüldüğü üzere çoklu regresyon analizine ilişkin VIF değerlerinin 1.132 ile 2.520 arasında, tolerans değerlerinin ise .397 ile .883 arasında değiştiği görülmüştür. Bu değerlere göre değişkenler arasında çoklu ortak doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir. Ayrıca, Durbin-Watson testi sonucunun 1.706 olması eş varyanslılık varsayımının sağlandığını göstermektedir. Çoklu regresyon analizinin varsayımlarının sağlandığı görülmektedir. Çoklu bağlantı sorununu tespit etmenin bir diğer yolu ise VIF (varyans artış faktörleri) ve TV (tolerans) değerlerinin incelenmesidir. Bunun için de TV değerinin .10’dan düşük olmaması ve VIF değerlerinin de 10’dan düşük olması gerekir (Akbulut, 2011; Seçer, 2013).

Tablo XXXIV. Bilişsel Empati, Empatik İlgı Sempati, Emosyonel Yanıt, Sosyal Yeti, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrolün Şiddet İçermeyen Davranışlar Üzerindeki Tahmin Etme Gücüne Yönelik Çoklu Regresyon Analizi

Model Değişken	B	ß	t	p
1 (Sabit)	14.904		5.706	.000**
Bilişsel Empati	.003	.004	.083	.934
Empatik İlgı/Sempati	.240	.126	3.698	.000**
Emosyonel Yanıt	-.219	-.069	-1.903	.057
Sosyal Yeti	.088	.022	.581	.561
Duyuşsal Anlatımcılık	.036	.041	1.088	.277
Duyuşsal Duyarlılık	-.024	-.043	-.850	.396
Duyuşsal Kontrol	.074	.097	2.800	.005**
Sosyal Anlatımcılık	.059	.090	1.913	.056
Sosyal Duyarlılık	-.005	-.008	-.181	.856
Sosyal Kontrol	-.113	-.176	-3.713	.000**
F=6.110				
Model (p)= .000**				
R ² =.063				

*p<0.05, **p<0.01

Bireylerin bilişsel empati, empatik ilgi sempati, emosyonel yanıt, sosyal yeti, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol değişkenlerinin şiddet içermeyen suç davranışları puanları üzerindeki etkisini

yordamak amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre modelin anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{10-912}=6.110$, $p<.001$). Kurulan model şiddet içermeyen suç davranışları puanlarındaki varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerden empatik ilgi sempati ($p<.05$), duyuşsal kontrol ($p<.05$) ve sosyal kontrol ($p<.05$) değişkenlerinin şiddet içermeyen suç davranışının anlamlı birer yordayıcıları olduğu görülmektedir. Bilişsel empati, emosyonel yanıt, sosyal yeti, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık değişkenlerinin şiddet içermeyen suç davranışlarının anlamlı birer yordayıcıları olmadığı ($p>.05$) görülmüştür. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre empatik ilgi sempati, duyuşsal kontrol ve sosyal kontrolün şiddet içermeyen suç davranışları üzerindeki göreceli önem sırasının, **empatik ilgi sempati ($\beta=.126$)**, **duyuşsal kontrol ($\beta=.097$)** ve **sosyal kontrol ($\beta=-.176$)** olduğu görülmüştür.

Tüm bu sonuçlar doğrultusunda sosyal destek şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olarak belirlenirken empati ve sosyal beceri ile şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise, şiddet içeren suç davranışları için empatinin alt ölçeklerinden empatik ilgi sempati ile emosyonel yanıtın ve sosyal becerinin alt ölçeklerinden sosyal duyarlılık ile duyuşsal kontrolün anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmüştür. Yapılan regresyon analizi sonucunda şiddet içermeyen suç davranışları için empatinin alt ölçeklerinden empatik ilgi sempati ve sosyal becerinin alt ölçeklerinden duyuşsal kontrol ile sosyal kontrolün anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmüştür. On birinci hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır.

Hipotez 12: Katılımcıların şiddet içeren ve içermeyen suç davranış düzeyleri arttıkça dürtüsellik düzeyi ve aleksitimi düzeyleri artacaktır.

Tablo XXXV. Şiddet İçeren Suç Davranışları ile Aleksitimi, Dürtüsellik ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.Ş. İçeren S.D.	1	.300**	.304**	.199**	.175**	.318**	.271**	.311**	.211**
2.Aleksitimi	.300**	1	.880**	.804**	.648**	.488**	.449**	.437**	.337**
3.D. T. Güçlük	.304**	.880**	1	.614**	.320**	.450**	.466**	.401**	.272**
4.D. S. D. Güçlük	.199**	.804**	.614**	1	.315**	.303**	.297**	.261**	.206**
5.D. D. Düşünme	.175**	.648**	.320**	.315**	1	.374**	.247**	.348**	.318**
6.Dürtüsellik	.318**	.488**	.450**	.303**	.374**	1	.813**	.856**	.811**
7.Dikkat	.271**	.449**	.466**	.297**	.247**	.813**	1	.614**	.484**
8.Motor	.311**	.437**	.401**	.261**	.348**	.856**	.614**	1	.486**
9.Plan Yapmama	.211**	.337**	.272**	.206**	.318**	.811**	.484**	.486**	1

Ş. İçeren S.D.= Şiddet İçeren Suç Davranışı, D.T.Güçlük=Duyguları Tanımada Güçlük, D.S.D.Güçlük=Duyguları Söze Dökmede Güçlük, D.D.Düşünme=Dışa Dönük Düşünme **p<0.01

Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile aleksitimi puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.300$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça aleksitimi puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile duyguları tanımada güçlük puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.304$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça duyguları tanımada güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile duyguları söze dökmede güçlük puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.199$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttıkça duyguları söze dökmede güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde

anlamli bir ilişki vardır ($r=.175$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttı a dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.318$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttı a dürtüsellik puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile dikkat puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.271$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttı a dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.311$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttı a motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içeren suç davranışları ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.211$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içeren suç davranışları puanları arttı a plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin aleksitimi ile duyguları tanımada güçlük puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.880$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttı a duyguları tanımada güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile duyguları söze dökmede güçlük puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.804$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttı a duyguları söze dökmede güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.648$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttı a dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ve dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamli bir ilişki vardır ($r=.488$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi  l eği puanları arttı a dürtüsellik  l eği

puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile dikkat puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.449$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.437$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.337$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile duyguları söze dökmede güçlük puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.614$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça duyguları söze dökmede güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.320$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.450$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça dürtüsellik puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile dikkat puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.466$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.401$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.272$, $p<.01$). Buna

göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.315$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.303$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça dürtüsellik puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile dikkat puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.297$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile motor puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.261$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.206$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin dışa dönük düşünme ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.374$, $p<.01$). Buna göre dışa dönük düşünme puanları arttıkça dürtüsellik puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dışa dönük düşünme ile dikkat puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.247$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dışa dönük düşünme puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dışa dönük düşünme ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.348$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dışa

dönük düşünme puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin dışa dönük düşünme ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.318$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dışa dönük düşünme puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin dürtüsellik ile dikkat puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.813$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dürtüsellik puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dürtüsellik ile motor puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.856$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dürtüsellik puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dürtüsellik ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.811$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dürtüsellik puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo XXXVI. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçeren Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Tolerance	VIF	Durbin Watson
Şiddet İçeren Suç Davranışları	Aleksitimi	.762	1.313	1.723
	Dürtüsellik	.762	1.313	

Regresyon analizlerine ilişkin VIF değerlerinin 1.313, tolerans değerlerinin ise .762 olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre değişkenler arasında çoklu eş doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir.

Tablo XXXVII. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin, Şiddet İçeren Suç Davranışları Üzerindeki Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	B	β	t	P
-------------	---	---------	---	---

1 (Sabit)	-2.583		-.985	.325
Aleksitimi	.250	.189	5.373	.000**
Dürtüselik	.293	.226	6.405	.000**
R=.359				
R ² =.129				
F=67.939				
Model (p) = .000**				
**p<0.01				

Analizden elde edilen bulgulara göre standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenleri şiddet içeren suç davranışı üzerindeki görece önem sırası sırasıyla verdiğimizde, dürtüsellik ($\beta=.226$) ve aleksitimidir ($\beta=.189$). Bireylerin şiddet içeren suç davranışlarını aleksitimi ($t=5.373$, $p<0.01$) ve dürtüsellik ($t=6.405$, $p<0.01$) değişkenlerinin anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Çoklu regresyon sonucunda elde edilen modelin anlamlı olduğu ve varyansın yaklaşık olarak %13'ünü açıkladığı görülmüştür ($F_{(2-922)}=67.939$, $p<0.01$).

Tablo XXXVIII. Şiddet İçermeyen Suç Davranışları ile Aleksitimi, Dürtüsellik ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----

1.Ş. İçermeyen S.D.	1	.210**	.200**	.118**	.164**	.274**	.211**	.259**	.205**
2.Aleksitimi	.210**	1	.880**	.804**	.648**	.488**	.449**	.437**	.337**
3.D.T. Güçlük	.200**	.880**	1	.614**	.320**	.450**	.466**	.401**	.272**
4.D. S. D. Güçlük	.118**	.804**	.614**	1	.315**	.303**	.297**	.261**	.206**
5.D.D. Düşünme	.164**	.648**	.320**	.315**	1	.374**	.247**	.348**	.318**
6.Dürtüsellik	.274**	.488**	.450**	.303**	.374**	1	.813**	.856**	.811**
7.Dikkat	.211**	.449**	.466**	.297**	.247**	.813**	1	.614**	.484**
8.Motor	.259**	.437**	.401**	.261**	.348**	.856**	.614**	1	.486**
9.Plan Yapmama	.205**	.337**	.272**	.206**	.318**	.811**	.484**	.486**	1

Ş.İçermeyen S.D.=Şiddet İçermeyen Suç Davranışları, D.T.Güçlük=Duyguları Tanımada Güçlük, D.S.D.Güçlük=Duyguları Söze Dökmede Güçlük, D.D.Düşünme=Dışa Dönük Düşünme, **p<0.01

Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile aleksitimi puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.210$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça aleksitimi puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile duyguları tanımada güçlük puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.200$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça duyguları tanımada güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile duyguları söze dökmede güçlük puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.118$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça duyguları söze dökmede güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.164$, $p<.01$). Buna göre bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.274$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça dürtüsellik

puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile dikkat puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.211$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile motor puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.259$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışları puanları ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.205$, $p<.01$). Buna göre şiddet içermeyen suç davranışları puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin aleksitimi ile duyguları tanımada güçlük puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.880$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça duyguları tanımada güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile duyguları söze dökmeye güçlük puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.804$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça duyguları söze dökmeye güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.648$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ve dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.488$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi ölçeği puanları arttıkça dürtüsellik ölçeği puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile dikkat puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.449$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır

($r=.437$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin aleksitimi ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.337$, $p<.01$). Buna göre bireylerin aleksitimi puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile duyguları söze dökmede güçlük puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.614$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça duyguları söze dökmede güçlük puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.320$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.450$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça dürtüsellik puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile dikkat puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.466$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.401$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları tanımada güçlük ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.272$, $p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları tanımada güçlük puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile dışa dönük düşünme puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.315$, $p<.01$). Buna göre bireylerin

duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça dışa dönük düşünme puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.303, p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça dürtüsellik puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile dikkat puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.297, p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile motor puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.261, p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin duyguları söze dökmede güçlük ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.206, p<.01$). Buna göre bireylerin duyguları söze dökmede güçlük puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin dışa dönük düşünme ile dürtüsellik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.374, p<.01$). Buna göre dışa dönük düşünme puanları arttıkça dürtüsellik puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dışa dönük düşünme ile dikkat puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.247, p<.01$). Buna göre bireylerin dışa dönük düşünme puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dışa dönük düşünme ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.348, p<.01$). Buna göre bireylerin dışa dönük düşünme puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dışa dönük düşünme ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.318, p<.01$). Buna göre bireylerin dışa dönük düşünme puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin dürtüsellik ile dikkat puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.813$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dürtüsellik puanları arttıkça dikkat puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dürtüsellik ile motor puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.856$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dürtüsellik puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dürtüsellik ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.811$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dürtüsellik puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin dikkat ile motor puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.614$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dikkat puanları arttıkça motor puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin dikkat ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.484$, $p<.01$). Buna göre bireylerin dikkat puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin motor ile plan yapmama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.486$, $p<.01$). Buna göre bireylerin motor puanları arttıkça plan yapmama puanlarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo XXXIX. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçermeyen Suç Davranışlarını Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Varsayımları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Tolerance	VIF	Durbin Watson
Şiddet İçermeyen Suç Davranışları	Aleksitimi	.762	1.313	1.727

Dürtüsellik	.762	1.313
-------------	------	-------

Regresyon analizlerine ilişkin VIF değerlerinin 1.313, tolerans değerlerinin ise .762 olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre değişkenler arasında çoklu eş doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir.

Tablo XXXX. Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin, Şiddet İçermeyen Suç Davranışları Üzerindeki Açıklayıcılığına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	B	β	T	P
1 (Sabit)	5.435		5.202	.000**
Aleksitimi	.051	.100	2.770	.006**
Dürtüsellik	.113	.225	6.209	.000**
R=.287				
R ² =.083				
F=41.373				
Model (p) =.000**				

**p<0.01

Analizden elde edilen bulgulara göre standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin şiddet içermeyen suç davranışı üzerindeki görece önem sırası sırasıyla, dürtüsellik (β =.225), aleksitimidir (β =.100). Bireylerin şiddet içermeyen suç davranışlarını aleksitimi (t =2.770, p <0.01) ve dürtüsellik (t =6.209, p <0.01) değişkenlerinin anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Çoklu regresyon sonucunda elde edilen modelin anlamlı olduğu ve varyansın %8.3'ünü açıkladığı görülmüştür ($F_{(2-922)}=41.373$, p <0.01). Bu sonuçlar doğrultusunda on birinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

2.6.Hiyerarşik Regresyon Analizi

Tablo XXXXI. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçeren Suç Davranışını Yordayıp Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model Değişken	B	β	t	p	R ²	R ² değişim	F	F değişim
1 (Sabit)	28.705		14.447	.000**	.040	.040	19.002	19.002
Cinsiyet	4.371	.149	4.521	.000**				
Yaş	-.212	-.163	-4.945	.000**				
2 (Sabit)	40.512		15.742	.000**	.088	.048	22.158	24.349
Cinsiyet	4.455	.151	4.697	.000**				
Yaş	-.200	-.153	-4.775	.000**				
Anne İlişki Yapısı	-3.213	-.140	-4.305	.000**				
Baba İlişki Yapısı	-3.074	-.140	-4.295	.000**				
3 (Sabit)	47.647		15.301	.000**	.104	.016	21.217	16.005
Cinsiyet	3.848	.131	4.038	.000**				
Yaş	-.206	-.158	-4.944	.000**				
Anne İlişki Yapısı	-2.888	-.126	-3.877	.000**				
Baba İlişki Yapısı	-2.916	-.133	-4.101	.000**				
Sosyal Destek	-.112	-.128	-4.001	.000**				
4 (Sabit)	16.883		3.695	.000**	.175	.072	27.778	39.703
Cinsiyet	2.463	.084	2.645	.008**				
Yaş	-.156	-.120	-3.874	.000**				
Anne İlişki Yapısı	-2.255	-.098	-3.135	.002*				
Baba İlişki Yapısı	-2.485	-.113	-3.629	.000*				
Sosyal Destek	-.039	-.044	-1.377	.169				
Aleksitimi	.200	.152	4.230	.000**				
Dürtüsellik	.240	.185	5.299	.000**				
	1.Model=.000**							
	2.Model=.000**							
Model (p)	3.Model=.000**							

Hiyerarşik regresyon analizi, cinsiyet, yaş, anne ilişki yapısı, baba ilişki yapısı, sosyal destek, aleksitimi ve dürtüsellik değişkenlerinin şiddet içeren suç davranışı puanlarını yordama yetisini değerlendirmek için kullanılmıştır. Öncül analizler normallik, doğrusallık, çoklu ortak doğrusallık ve eşvaryanslılık varsayımlarının ihlal edilmediğini görmek için yürütülmüştür.

Analiz sürecinin ilk basamağında modele cinsiyet ve yaş değişkenleri girilmiştir. Cinsiyetin şiddet içeren suç davranışlarını yordamaya ait Beta değeri .149 olarak belirlenmiştir. Beta değerinin anlamlılığına ait t testi sonucunun da anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t=4.521$; $p<.001$). Yaşın şiddet içeren suç davranışlarını yordamaya ait Beta değeri -.163 olarak belirlenmiştir. Beta değerinin anlamlılığına ait t testi sonucunun da anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t=-4.945$; $p<.001$). Cinsiyet ve yaş değişkenlerinin şiddet içeren suç davranışının yaklaşık olarak %4'ünü açıkladığı görülmektedir ($R=.199$; $R^2=.040$; $F_{(2-922)}=19.002$, $p<.001$).

Analiz sürecinin ikinci basamağında modele cinsiyet ve yaş değişkenlerinin yanında anne ilişki yapısı ve baba ilişki yapısı değişkenleri de eklenmiştir. Bu değişkenler birlikte şiddet içeren suç davranışı varyansının yaklaşık olarak %8'ini açıklamaktadır ($R=.297$; $R^2=.088$; $F_{(4-922)}=22.158$, $p<.001$; R^2 değişim=.048, F değişim $_{(4-922)}=24.349$, $p<.001$). Modelde anne ilişki yapısı değişkeninin Beta değeri -.140 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=-4.305$; $p<.001$). Baba ilişki yapısı değişkeninin Beta değeri -.140 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=-4.295$; $p<.001$).

Analiz sürecinin üçüncü basamağında modele cinsiyet, yaş, anne ilişki yapısı ve baba ilişki yapısı değişkenlerinin yanında sosyal destek değişkeni de eklenmiştir. Bu değişkenler birlikte şiddet içeren suç davranışı varyansının yaklaşık olarak %10'unu açıklamaktadır ($R=$

.322; $R^2 = .104$; $F_{(5-922)} = 21.217$, $p < .001$; R^2 değişim = .016, F değişim $_{(5-922)} = 16.005$, $p < .001$).

Modelde sosyal destek değişkeninin Beta değeri -.128 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t = -4.001$; $p < .001$).

Analiz sürecinin son basamağında modele cinsiyet, yaş, anne ilişki yapısı, baba ilişki yapısı, sosyal destek değişkenlerinin yanında aleksitimi ve dürtüsellik değişkenleri de eklenmiştir. Yedi değişken birlikte şiddet içeren suç davranışı varyansının yaklaşık olarak %17'sini açıklamaktadır ($R = .419$; $R^2 = .175$; $F_{(7-922)} = 27.778$, $p < .001$; R^2 değişim = .072, F değişim $_{(7-922)} = 39.703$, $p < .001$). Modelde aleksitimi değişkeninin Beta değeri .152 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t = 4.230$; $p < .001$). Modelde dürtüsellik değişkeninin Beta değeri .185 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t = 5.299$; $p < .001$).

Nihai modelde standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin şiddet içeren suç davranışı üzerindeki göreceli önem sırasının **dürtüsellik ($\beta = .185$)**, **aleksitimi ($\beta = .152$)**, **cinsiyet ($\beta = .084$)**, **anne ilişki yapısı ($\beta = -.098$)**, **baba ilişki yapısı ($\beta = -.113$)** ve **yaş ($\beta = -.120$)** şeklinde olduğu görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında yordayıcı değişkenlerden cinsiyet, yaş, anne ilişki yapısı, baba ilişki yapısı, aleksitimi ve dürtüsellik şiddet içeren suç davranışının anlamlı yordayıcıları olduğu ($p < .001$), yalnızca sosyal desteğin anlamlı bir yordayıcı olmadığı ($p > .05$) tespit edilmiştir.

Tablo XXXXII. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçermeyen Suç Davranışını Yordayıcı Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model Değişken	B	β	t	p	R^2	R^2 değişim	F	F değişim
----------------	---	---------	---	---	-------	------------------	---	--------------

1 (Sabit)	14.093		18.191	.000**	.032	.032	15.298	15.298
Cinsiyet	1.857	.162	4.925	.000**				
Yaş	-.056	-.111	-3.374	.001**				
2 (Sabit)	17.234		16.951	.000**	.056	.024	13.726	11.794
Cinsiyet	1.836	.161	4.898	.000**				
Yaş	-.053	-.104	-3.179	.002**				
Anne İlişki Yapısı	-.606	-.068	-2.054	.040*				
Baba İlişki Yapısı	-1.068	-.125	-3.777	.000**				
3 (Sabit)	20.167		16.404	.000**	.074	.018	14.645	17.347
Cinsiyet	1.586	.139	4.216	.000**				
Yaş	-.055	-.108	-3.345	.001**				
Anne İlişki Yapısı	-.472	-.053	-1.605	.109				
Baba İlişki Yapısı	-1.003	-.117	-3.574	.000**				
Sosyal Destek	-.046	-.135	-4.165	.000**				
4 (Sabit)	11.180		6.088	.000**	.117	.043	17.296	22.226
Cinsiyet	1.237	.108	3.307	.001**				
Yaş	-.041	-.080	-2.514	.012*				
Anne İlişki Yapısı	-.274	-.031	-.947	.344				
Baba İlişki Yapısı	-.866	-.101	-3.148	.002**				
Sosyal Destek	-.027	-.079	-2.365	.018*				
Aleksitimi	.027	.052	1.416	.157				
Dürtüsellik	.096	.192	5.294	.000**				
1.Model=.000**								
2.Model=.000**								
Model (p)	3.Model=.000**							
4.Model=.000**								

*p<0.05, **p<0.001

Hiyerarşik regresyon analizi, cinsiyet, yaş, anne ilişki yapısı, baba ilişki yapısı, sosyal destek, aleksitimi ve dürtüsellik değişkenlerinin şiddet içermeyen suç davranışı puanlarını yordama yetisini değerlendirmek için kullanılmıştır. Öncül analizler normallik, doğrusallık, çoklu ortak doğrusallık ve eşvaryanslılık varsayımlarının ihlal edilmediğini görmek için yürütülmüştür.

Analiz sürecinin ilk basamağında modele cinsiyet ve yaş değişkenleri girilmiştir. Cinsiyetin şiddet içermeyen suç davranışlarını yordamaya ait Beta değeri .162 olarak belirlenmiştir. Beta değerinin anlamlılığına ait t testi sonucunun da anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t=4.925$; $p<.001$). Yaşın şiddet içermeyen suç davranışlarını yordamaya ait Beta değeri -.111 olarak belirlenmiştir. Beta değerinin anlamlılığına ait t testi sonucunun da anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t=-3.374$ $p<.001$). Cinsiyet ve yaş değişkenlerinin şiddet içeren suç davranışının yaklaşık olarak %3'ünü açıkladığı görülmektedir ($R= .179$; $R^2= .032$; $F_{(2-922)}= 15.298$, $p<.001$).

Analiz sürecinin ikinci basamağında modele cinsiyet ve yaş değişkenlerinin yanında anne ilişki yapısı ve baba ilişki yapısı değişkenleri de eklenmiştir. Bu değişkenler birlikte şiddet içermeyen suç davranışı varyansının yaklaşık olarak %5'ini açıklamaktadır ($R= .238$; $R^2= .056$; $F_{(4-922)}= 13.726$, $p<.001$; R^2 değişim= .024, F değişim $_{(4-922)}= 11.794$, $p<.001$). Modelde anne ilişki yapısı değişkeninin Beta değeri -.068 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=-2.054$; $p<.05$). Baba ilişki yapısı değişkeninin Beta değeri -.125 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=-3.777$; $p<.001$).

Analiz sürecinin üçüncü basamağında modele cinsiyet, yaş, anne ilişki yapısı ve baba ilişki yapısı değişkenlerinin yanında sosyal destek değişkeni de eklenmiştir. Bu değişkenler birlikte şiddet içermeyen suç davranışı varyansının yaklaşık olarak %7'sini açıklamaktadır ($R= .272$; $R^2= .074$; $F_{(5-922)}= 14.645$, $p<.001$; R^2 değişim= .018, F değişim $_{(5-922)}= 17.347$, $p<.001$).

Modelde sosyal destek değişkeninin Beta değeri -.135 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=-4.165$; $p<.001$).

Analiz sürecinin son basamağında modele cinsiyet, yaş, anne ilişki yapısı, baba ilişki yapısı, sosyal destek değişkenlerinin yanında aleksitimi ve dürtüsellik değişkenleri de eklenmiştir. Yedi değişken birlikte şiddet içermeyen suç davranışı varyansının yaklaşık olarak %11'ini açıklamaktadır ($R= .342$; $R^2= .117$; $F_{(7-922)}= 17.296$, $p<.001$; R^2 değişim= .043, F değişim $_{(7-922)} = 22.226$, $p<.001$). Modelde aleksitimi değişkeninin Beta değeri .052 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t=1.416$; $p>.05$). Modelde dürtüsellik değişkeninin Beta değeri .192 olarak bulunmuştur. Beta değerinin anlamlılığına dair t testi sonucunun da anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=5.294$; $p<.001$).

Nihai modelde standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin şiddet içeren suç davranışı üzerindeki göreceli önem sırasının **dürtüsellik ($\beta=.192$)**, **cinsiyet ($\beta=.108$)** , **sosyal destek ($\beta=-.079$)**, **yaş ($\beta=-.080$)** ve **baba ilişki yapısı ($\beta=-.101$)** şeklinde olduğu görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında yordayıcı değişkenlerden cinsiyet, yaş, baba ilişki yapısı, dürtüsellik ve sosyal desteğin şiddet içermeyen suç davranışının anlamlı yordayıcıları olduğu ($p<.05$), anne ilişki yapısı ve aleksitiminin anlamlı bir yordayıcı olmadığı ($p>.05$) tespit edilmiştir.

Tablo XXXXIII. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçeren Suç Davranışını Yordayıp Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Varsayımları

Şiddet İçeren Suç Davranışları	Bağımsız Değişken	VIF	Tolerance	Durbin-Watson
Model 1	Cinsiyet	1.034	.967	
	Yaş	1.034	.967	
Model 2	Cinsiyet	1.046	.956	
	Yaş	1.037	.964	
	Anne İlişki	1.068	.936	
	Baba İlişki	1.067	.937	
Model 3	Cinsiyet	1.074	.932	
	Yaş	1.038	.963	

	Anne İlişki	1.081	.925	
	Baba İlişki	1.070	.935	
	Sosyal Destek	1.047	.955	
Model 4	Cinsiyet	1.111	.900	1.755
	Yaş	1.058	.945	
	Anne İlişki	1.093	.915	
	Baba İlişki	1.076	.929	
	Sosyal Destek	1.155	.866	
	Aleksitimi	1.423	.703	
	Dürtüsellik	1.356	.738	

Tabloda görüldüğü üzere cinsiyet, yaş anne ilişki yapısı, baba ilişki yapısı, sosyal destek, aleksitimi ve dürtüsellik değişkenlerinin şiddet içeren suç davranışları üzerindeki açıklayıcılığını belirlemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizine ilişkin VIF değerlerinin 1.034 ile 1.423 arasında olduğu görülmüştür. Buna göre değişkenler arasında çoklu ortak doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir. Durbin-Watson testi sonucunun 1.755 olması eş varyanslılık varsayımının sağlandığını göstermektedir. Çoklu bağlantı sorununu VIF ve tolerans değerleri incelenerek bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara tolerans değerinin .10'dan düşük olmaması, VIF değerinin ise 10'dan düşük olması gerekmektedir (Seçer, 2013). Hiyerarşik regresyon analizinin varsayımlarının sağlandığı görülmektedir. Yürütülen öncül analizler normallik, çoklu ortak doğrusallık, eşvaryanslılık varsayımlarının sağlandığını göstermektedir.

Tablo XXXIV. Cinsiyet, Yaş, Anne İlişki Yapısı, Baba İlişki Yapısı, Sosyal Destek, Dürtüsellik, Aleksitimi ve Dürtüsellik Değişkenlerinin Şiddet İçermeyen Suç Davranışını Yordayıp Yordamadığına Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Varsayımları

Şiddet İçermeyen Suç Davranışları	Bağımsız Değişken	VIF	Tolerance	Durbin-Watson
Model 1	Cinsiyet	1.034	.967	
	Yaş	1.034	.967	
Model 2	Cinsiyet	1.046	.956	
	Yaş	1.037	.964	
	Anne İlişki	1.068	.936	
	Baba İlişki	1.067	.937	
Model 3	Cinsiyet	1.074	.932	
	Yaş	1.038	.963	
	Anne İlişki	1.081	.925	
	Baba İlişki	1.070	.935	

	Sosyal Destek	1.047	.955	
Model 4	Cinsiyet	1.111	.900	1.765
	Yaş	1.058	.945	
	Anne İlişki	1.093	.915	
	Baba İlişki	1.076	.929	
	Sosyal Destek	1.155	.866	
	Aleksitimi	1.423	.703	
	Dürtüsellik	1.356	.738	

Tabloda görüldüğü üzere cinsiyet, yaş anne ilişki yapısı, baba ilişki yapısı, sosyal destek, aleksitimi ve dürtüsellik değişkenlerinin şiddet içermeyen suç davranışları üzerindeki açıklayıcılığını belirlemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizine ilişkin VIF değerlerinin 1.034 ile 1.423 arasında olduğu görülmüştür. Buna göre değişkenler arasında çoklu ortak doğrusallık problemi olmadığı söylenebilmektedir. Durbin-Watson testi sonucunun 1.765 olması eş varyanslılık varsayımının sağlandığını göstermektedir. Çoklu bağlantı sorununu VIF ve tolerans değerleri incelenerek bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara tolerans değerinin .10'dan düşük olmaması, VIF değerinin ise 10'dan düşük olması gerekmektedir (Seçer, 2013). Hiyerarşik regresyon analizinin varsayımlarının sağlandığı görülmektedir. Yürütülen öncül analizler normallik, çoklu ortak doğrusallık, eşvaryanslılık varsayımlarının sağlandığını göstermektedir.

2. Tartışma

Suç davranışı adli bilimlerin psikoloji, fizik, kimya, sosyoloji, biyoloji vb. gibi birçok multidisipliner alanları içerisinde sıkça incelenen konulardan biridir. Çalışmalar suç davranışı üzerinde etkiye sahip etmenleri ortaya çıkarmak amacıyla planlanmakta, elde edilen bulgular suç davranışını anlamak için bilimsel literatürü beslemektedir. Şiddet olgusu da suç davranışının temelinde yer alarak eylemin boyutlarını şekillendirmektedir. Literatürde bu iki kavramın incelendiği birçok araştırma mevcuttur. Mağdura yönelik araştırmaların yanı sıra, şiddet suçu faillerinin hangi motivasyonla ve hangi amaçla bu suç tiplerine eğilim gösterdiği

dikkat çeken araştırma konusu olup faillerin eylemlerinin ardındaki psikolojik temelleri gözler önüne sermektedir. Ayrıca bu araştırmalardan elde edilen bulgular, kişilerin şiddete eğilim göstermelerine dair risk ve koruyucu faktörler açısından önemli bilgilere ışık tutarak oluşabilecek yeni şiddet suçu davranışlarının önlenmesine imkân sağlayabilecektir. Bu düşünceden hareketle, araştırmamız suç davranışlarının iki tipi olan şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını doğuran ya da engelleyen yaş, eğitim durumu, ebeveyn ilişkisi, sosyal beceri, empati düzeyi, aleksitimi, algılanan sosyal destek, dürtüsellik gibi bireysel ve sosyal açıdan önem arz eden demografik ile kişilik özelliklerini ve her iki suç tipinin bu özelliklerle olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmamızın örneklemini 18-60 yaş aralığında, yaş ortalaması 36.82 olan, çoğunluğu bekar ve çocuk sahibi olmayan, kent doğumlu ve uzun süredir kentte yaşayan, lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip 923 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların yaklaşık üçte birinin 2001-4000 TL arasında gelir seviyesi olduğu ve yaklaşık yarısının iki kardeşi olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların yarıya yakınının alkol kullandığı, uyuşturucu ya da madde bağımlılığının ve suç geçmişinin oldukça düşük seviyede olduğu, göç deneyiminin de örneklemin çeyreğine yakın oranda olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmamızın %2,3 oranında suç geçmişi olan katılımcıların yer almasına rağmen kişilerin suç davranışlarını belirlemeyi amaçlayan bir çalışmadır. Şimdiye kadar gözaltı, tutuklama, hükümlülük gibi adli süreçlerin dışında kalmayı başarmış kişilerin özbildirim yöntemiyle geçmişe dönük suç davranışlarının belirlendiği bu çalışmada, bu adli süreçlerden geçmiş cezaevi popülasyonu dışında kalan fakat suç işlemiş bireyler hakkında bir profil ortaya koyması açısından önemli bir araştırma olduğu söylenebilir.

Öz bildirime dayalı çalışmalarda genel popülasyonun kayıt altına alınmamış suç davranışları arasında yakın ilişkide şiddet davranışının yaygınlığı dikkat çekici noktadadır. Genel popülasyondaki suç davranışlarının varlığını ve derecesini birçok çalışmada ortaya

konmuştur (Taylor ve ark., 2009; Rutter ve ark., 1998). Hales ile arkadaşları (2009) çalışmalarında suçtan dolayı mahkumiyeti bulunmayan genel popülasyonun hukuki olarak yasal olmayan birçok davranışı sergilediğini ortaya koymuşlardır. Amerika genel nüfusunun %20'sinin yakın ilişkide şiddet suç davranışının ilişkilerinde yaşandığı çiftler tarafından ifade edilmiştir (Field ve Caetano, 2005). Bu sonucu destekleyen başka bir çalışmada ise, son 12 ay içerisinde 5 çiftten birinin yakın ilişkide şiddet suç davranışının en az bir bölümünü yaşadıklarını göstermektedir (Schafer, Caetano ve Clark, 1998). Blumstein, Cohen ve Visser'in araştırmasında (1986) genel popülasyondaki yetişkin suçluların yaklaşık %50'sinin bu yaş döneminden önce polis ile yasal bir kontağı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hüküm giyen suçlular ile suç kaydı olmayan genel popülasyona ait erkeklerin katılımcı olduğu öz bildirimi veri toplanan bir çalışmada; katılımcıların kavga, hırsızlık, kesici alet kullanımı, madde kullanımı gibi şiddet içeren ve içermeyen suç kapsamında değerlendirilerek suç davranışlarında benzer yaygınlık gösterdikleri görülmüştür (Youngs ve Canter, 2014).

Bu bulgulara ek olarak, cinsiyet açısından dengeli bir dağılım olduğundan söz edebiliriz. Katılımcıların ebeveynlerine bakıldığında, annelerinin ve babalarının ilköğretim mezunu, babalarının annelerine oranla daha fazla alkol kullandıkları ve suç geçmişinin daha fazla olduğu, anne ve babalarıyla olan ilişki yapısının genellikle olumlu olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir.

Çalışmamızda yakın ilişkilerde şiddet ve madde kullanımı hariç, diğer tüm şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışlarında erkeklerin kadınlara nazaran daha fazla eğilim gösterdikleri görülmektedir. Cinsiyet ile suç ilişkisi incelendiğinde, toplumlarda kadın suç işleme oranlarının erkeklerden düşük olduğu görülmüştür (Harputlu, 2005; Koçak, 2017). Marcus (2009) Amerika'da yaşayan popülasyonla yaptığı çalışmasında yetişkinlik dönemindeki şiddet suçlarında kadınların erkeklere nazaran daha az rol oynadığını ve bu farkın ekonomik yetersizlik ile evli olmama faktörlerinden kaynaklandığını ortaya koymuştur.

Ayrıca Yeni Zelanda’da yapılan başka bir çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha ciddi suç davranışlarına eğilim gösterdiği, fakat kadınlarda daha az oranda suça eğilim olduğu bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Fergusson ve Horwood, 2002).

Erkeklerin kadınlara nazaran daha fazla uyuşturucu madde kullanımının olduğu ve kadınların daha çok reçeteli ilaçları uyuşturucu olarak kullandıkları çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır (McClellan, 2011; Kandall, 1999; McClellan, 2017). Bu bulgu uyuşturucu kullanım oranının çalışmamızda oldukça düşük olmasıyla açıklanabilir.

Suç konusunda cinsiyetler arasında ortaya çıkan bu farkın kaynak aldığı çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, kadınların sosyalleşme becerileri ve ahlaki gelişimleri suça eğilim göstermelerine engel teşkil ederken; başka bir görüş de ebeveynlerinin erkek çocuklarıyla karşılaştırıldığında kız çocukları üzerinde daha fazla kontrol ve denetim sağlamaya çalıştığı ve buna rağmen suç davranışı gösterdiklerinde daha az tolerans gösterdiklerini öne sürmektedir (Becker ve McCorkel, 2011; Gilligan, 1982; Welford, 1990).

Kadınların şiddet içeren suçları genellikle aile üyesi ya da önceden veya güncel ilişki içinde oldukları bir erkeğe kendilerini koruma amaçlı işledikleri; eski eş, partner ya da erkek arkadaşlarını öldürerek hüküm giyen kadınların %93’ünün bu ilişkilerde cinsel ya da fiziksel istismar mağduru oldukları, bu yüzden savunma amacıyla bu suça yöneldikleri ortaya konmuştur (“Women in Prison Project”, 2002). Birçok araştırmada yakın ilişkide şiddet konusunda kadın ve erkeklerin benzer sıklıkla bu suça yöneldikleri ortaya konmaktadır (Field ve Caetano, 2005; Próspero ve Kim, 2009; Thornton ve ark., 2015; Williams ve Frieze, 2005). Subaşı ve Akın (2003)’ın çalışmasında 16-25 yaş aralığındaki erkeklerde saldırgan davranışların yakın ilişkide şiddeti tetikleyen bir risk faktörü olduğu ortaya konmuştur. Meta-analitik bir araştırmada, yakın ilişkide şiddet ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi anlamak için 82 çalışma incelenmiş; cinsiyetlerin birbirine yakın sıklık bildirdiği ortaya konmuştur. Bu sonuca benzer olarak, Moffitt ve arkadaşlarının (2000) çalışmasında yakın ilişkide ağır şiddet

davranışlarında kadınların ve erkeklerin bu davranışlara yönelme sıklıkları arasında fark bulunamazken, hafif şiddet davranışlarına kadınların daha fazla eğilim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. McDermott ve Lopez'in çalışmasında (2013) yakın ilişkide şiddet olgularında kadın ve erkeklerin birbirinden farklı motivasyonlarının olduğu; ancak kadınlara yönelen erkek şiddetinin sonuçlarının, erkeklere yönelen kadın şiddetinden daha ciddi boyutlarda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların diğer şiddet suçlarından çok yakın ilişkilerde şiddet suçuna yöneldiğini ve bu şiddet suçu açısından erkeklerle farklılaşmadığını gösteren bu çalışmalar bizim sonuçlarımızla paralellik göstermektedir.

Literatürde suç davranışı ve cinsiyetin ilişkisi incelendiğinde, erkeklerin kadınlara nazaran daha fazla heyecan aradıkları, kadınların ise suçun sonrasında alacakları cezaya odaklandıkları ve bunun suç davranışında caydırıcı etkisi olduğu önemli bir bulgudur (Cross ve ark., 2011). Archer (2006) ise çalışmasında şiddet ve suç davranışıyla direkt ilişkili olmamakla birlikte, testosteron hormonunun güç, saldırganlık ve dominantlık ile yüksek düzeyde ilişkili olduğuna yer vermiştir. Cinsiyetler değerlendirildiğinde, testosteronu daha fazla salgılayan erkeklerin sosyal ilişkilerinde yaşadıkları problemlere ve çatışmalara kadınlara göre daha tepkisel yollara başvurarak yaklaştıkları başka çalışmalarda da yer verilen bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Van Honk ve ark., 1999; Finkelstein ve ark., 1997).

Cinsiyet ve şiddet içermeyen suç davranışı arasındaki ilişkiye dair çalışmamızdaki bulgu kriminal zarar ve hırsızlığın erkeklerde kadınlara nazaran daha yüksek oranda görünmesidir. Literatür de bu bulguyu desteklemektedir. Hırsızlık suçunda erkeklerin kadınlara göre daha fazla aktif rol aldığı; iki cinsiyetin de benzer motivasyonlarla hırsızlık suçu işlediği fakat yoğunluk konusunda farklılaştıklarını ortaya koymaktadır (Miller, 2006; Rennison ve Melde, 2014). Kriminal zarar ve cinsiyet ilişkisi incelendiğinde, erkeklerin daha fazla bu tip suçlara eğilim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Macdonald, 2001; Ganz, 2006).

Kadınlara nazaran erkeklerin daha uzun ve ciddi suç geçmişlerinin olması, kadınların şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında toplum için minimal risk teşkil ettiği düşünülmektedir (Scott, Schwartz ve VanderPlatt, 2000; Loucks ve Zamble, 1994). Bu durum da kadınları suç faili olarak araştırmalarda daha az görmemize sebep olmaktadır. Steffensmeier ve Allan (1996) suç ciddiyeti ve cinsiyet arasında ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında kadınların erkeklere göre ciddi suçlara daha az eğilim gösterdikleri, ciddiyeti az olan suçlarda her iki cinsiyetin de yakın oranlarda eğilim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki bu sonuçlar genel şiddet suçları ile şiddet içermeyen suçlar açısından da çalışmamızla paralellik göstermektedir. Çalışma sonucumuzda erkekler, kadınlara göre daha fazla genel şiddet davranışında ve şiddet içermeyen suç davranışında bulunma eğilimi göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda birinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

Araştırmada; yaştan şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında belirleyici rol oynadığı, yaş arttıkça her iki suç tipine olan eğilimin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaş dönemleri ve gelişim incelendiğinde, belli yaşam dönemlerinin suç davranışlarına olan eğilimi olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Moffitt'in (1993) suç davranışları ve yaş dönemleri arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalıştığı araştırmasında, antisosyal davranış temelinde suç davranışını incelemekte ve çocukluk döneminde bu davranışların başladığı, ergenlik döneminde artarak devam ettiği ve yetişkin döneminde giderek son bulduğunu ortaya koymaktadır. Yaşam boyu suç davranışı sergileyen kişilerin oranları görece düşüktür; fakat bu kişilerde suç davranışı kalıcılık ve süreklilik göstermektedir. Bu kişilerde katı ebeveyn tutumları, düşük ekonomik düzey vb. gibi özellikle aile temelli risk faktörleri olduğu gibi bireysel faktörlerin de etkili olduğu dikkat çekmektedir. Wikström (1999) çalışmasında yaştan artmasıyla suç davranışlarına yönelmede her iki cinsiyette de düşüş yaşandığını, fakat bu düşüşün kadınlarda erkeklere nazaran daha iki kat fazla olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç birçok açıdan değerlendirilebilir. Özellikle toplumsal cinsiyet rolleri bu duruma güçlü bir

yorum getirebilir. Çocukluk döneminden itibaren kadınların suç davranışlarına olan eğilimleri erkeklere göre daha ciddi cezalarla engellenerek yetişkin döneminde de kadınların daha kontrollü ve yüksek özdenetime sahip olmalarına zemin hazırlamaktadır. Gençlerin suç davranışıyla ilgili dezavantajlı bir konumda olmalarının sebebini Türküm (2011) çalışmasında gençlerin yaş döneminin getirisi olarak şiddet içeren ortamda daha fazla bulunması veya maruz kalması ile karşılaştığı sosyal sorunları şiddet olmadan çözmede zorlanması olarak değerlendirmiştir. Çalışmamızın sonuçları da literatürle paralellik göstermekte ve yaş artışı ile birlikte şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında azalma görülmektedir ve bu yöndeki hipotezimiz desteklenmiştir. Ancak yaş regresyon analizi sonucuna göre diğer değişkenlere nazaran güçlü bir yordayıcı değildir. Yaş, şiddet içeren suç davranışlarındaki varyansın yaklaşık %2'sini şiddet içermeyen suç davranışlarındaki varyansın yaklaşık %1'ini açıklamaktadır.

Çalışmamızda eğitim seviyesi ve suç davranışları arasındaki ilişki incelenmiş, fakat hipotezde beklenenin aksi bir sonuçla karşılaşmıştır. Sonuca göre eğitim açısından lise düzeyi suç davranışına diğer eğitim düzeylerine göre daha fazla eğilimli çıkmıştır. Analize göre lisans ile lisans üstü eğitim seviyesi arasında farklılık bulunmuştur.

Literatürde çalışmamızın sonucuna aksi bir akış söz konusudur. Eğitim seviyesi yükseldikçe suç davranışına eğilimin azaldığını gösteren birçok çalışma yer almaktadır. Teorik olarak eğitim seviyesindeki yüksekliğin suç davranışını azaltıcı etkisi, eğitimin bireye meşru kazanımlar sağlaması, bireyi sosyalleştirerek riskten kaçınan, gelecek odaklı biri haline getirmesi ve enerjisini okula yoğunlaştıran bireyin suç zamanını suça ayırmakta zorlanması sebebiyle suça eğilim göstermesini engelleyerek ortaya çıkmaktadır (Lochner, 2004; Grogger, 1998; Gould ve ark., 2002; Machin ve Meghir, 2004; Becker ve Mulligan, 1997; Luallen, 2006). Eğitim seviyesi ve suç davranışı arasında negatif yönde ilişkinin olduğu sonucunu alana kazandıran çalışmalara bireyin eğitim süresindeki artışın suça yönelmede koruyucu bir

özellikle teşkil ettiği bulgusu eklenmektedir (Lochner ve Moretti, 2004; Hansen, 2003; Amramsky ve ark., 2011). Ayrıca literatürdeki çalışmalarda özellikle şiddet içeren suç davranışlarının akademik başarıyla negatif ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır (Katsiyannis ve Archwamety, 1997; Savage ve Wozniak, 2016). Okul ortalamasının şiddet içeren suç davranışı işleyen kişilerde, şiddet içermeyen suç davranışı işleyenlere nazaran daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hart ve ark.; Loeber ve ark., 2005). Ayrıca okula olan bağlılık duygusu arttıkça suça olan eğilimin azaldığı da çalışmalardan birinin önemli bir sonucu olarak dikkat çekmektedir (Savage ve Wozniak, 2016).

Ayrıca şiddet içermeyen suç davranışlarında madde kullanımının lisansüstü mezunlarında diğer eğitim seviyelerine göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuç literatürdeki çalışmalarla desteklenmektedir. Yüksek öğrenim seviyesindeki bireylerin üç kişiden birinde esrar kullanımının, yaklaşık %6'sında ise kokain kullanımının yaygın olduğu çalışma bulgularındandır (Johnston ve ark., 1991). Yaş dönemi gereğince madde kullanımı gibi riskli davranışlara eğilim gösteren bireyler, lisans eğitimi sürecinde başladıkları madde kullanımını lisansüstü ve sonrasında da devam ettirdikleri düşünülmektedir.

Eğitim seviyesinin suç davranışlarında etkili bir faktör olması birçok etmenle ilişkili olabilir. Akademik başarısının yüksekliği kimliğini bu başarıyla tanımlayan bireyin okula olan bağlılığını arttırarak şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarına eğilim göstermemesini sağlamaktadır. Problem çözme becerilerini eğitim seviyesinin yüksekliği daha güçlü hale getirerek bireyin karşılaştığı olumsuzlukları ve sorunları daha akılcı yolla sonuca ulaştırmasına olanak tanımaktadır. Buna ek olarak eğitim bireye sağlıklı bir sosyal kimlik geliştirmesine zemin hazırlayarak kişiler arası ilişkilerini başarılı şekilde yönetebilme şansı da verir. Özetle, eğitim seviyesi ve suç davranışlarının arasındaki ilişki çok yönlü bir ilişkidir ve birbirlerini yaşamın kritik dönemlerinde oldukça etkilemektedir. Çalışmamızda literatürün aksine sonuç çıkmasının örneklemede eğitim seviyesinin dengeli dağılmamış olması ve eğitim

seviyesinden ziyade çalışmamızda incelediğimiz dürtüsellik gibi suç üzerinde tetikleyici güçlü etkisi olan önemli kişilik özelliklerinin daha fazla etkili olması yüzünden olduğu düşünülmektedir.

Bireylerin gelir seviyesinin düşük olması şiddet içeren suç davranışlarında etkili olduğu; şiddet içermeyen suç davranışlarında ise madde kullanımı hariç şiddet içermeyen suç davranışı genel puanı, kriminal zarar ve hırsızlık açısından anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Bu bulguları genel olarak incelediğimizde, şiddet içermeyen suç davranışları genel puanında ile kriminal zarar ve hırsızlık alt ölçek puanlarında en yüksek puan ortalamaları 2000 TL ve altı ile 6000 TL ve üzeri grupta olduğu, iki grupta da benzer suç davranışı görüleceği bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hipotezimizde önerdiğimiz tersine çıkan bu sonuçla, sadece gelir düzeyi düştükçe suç davranışının artmadığını, gelir düzeyi arttığında da suç davranışının artacağını görmekteyiz. Çalışmamızın sonucunda da düşük gelir düzeyinin yakın partner şiddeti dışında şiddet içeren suç davranışını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonucunda gelir düzeyleri arasındaki farklılığın en düşük gelir düzeyi olan 2000 TL ve altı gelir seviyesine sahip olan katılımcılardan kaynaklandığı bulunmuştur. Ocak-2020’de yapılan bir araştırmada dört kişilik bir ailenin sağlık açısından dengeli beslenebilmesi için aylık harcaması gereken tutar (açlık sınırı) 2.219,45 TL’dir (Türk-İş, 2020).

Çalışmamızdaki 2000 TL ve altı gelir seviyesi diğer gelir düzeyleriyle karşılaştırıldığında daha yüksek stres kaynağı olduğu ve ekonomik yetersizliğin bu seviyede olması sebebiyle diğer gelir gruplarından şiddet içermeyen suç davranışları dışında ayrıldığını görmekteyiz. Şiddet içermeyen suç davranışlarının alt ölçeklerinden kriminal zarar ver hırsızlık açısından da benzer bir durum söz konusudur. Haller (2014) çalışmasında yoksulluk ve suç davranışı arasında güçlü bir ilişki olduğunu, özellikle maddi yetersizliğin şiddet içermeyen suç davranışının alt boyutu olan hırsızlıkla yüksek derecede ilişkili olduğu sonucu ortaya

konmuştur. Literatürdeki başka bir çalışmada da benzer bir sonuç görülmüş, yoksulluğun hırsızlık suçuyla pozitif yönde güçlü bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Hannon, 2011).

Düzenli bir gelire ve stabil bir iş yaşamına sahip olmanın bireyin dengeli bir kişilik yapısı geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Aksi durumda güçlü bir stres kaynağı olarak baş edilmesi zor olan bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Düzenli gelire ve kişisel tatmin sağlayan bir işe sahip olmanın şiddet suçunun tekrarında önleyici bir faktör olduğu belirtilmektedir

(Uggen, 2000). Gelir seviyesi ve suç işleme eğilimi arasındaki ilişkiyi boylamsal bir çalışma ile inceleyen Zara ve Farrington (2010), ergenlik döneminden beri suç davranışlarına eğilim gösteren katılımcılarda düşük gelirli çalışma, kısa süreli çalışma, geçmişteki ve mevcut işsizlik gibi özelliklere sahip olmanın risk faktörü teşkil ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Fakat çalışmamızda yüksek gelir düzeyinin de suç davranışını arttıran bir yanı bulunmaktadır.

Yakın ilişkide şiddet olgularında literatürde yüksek gelire sahip olmanın önleyici bir faktör olduğu, şiddet uygulayan kişinin işsiz olmasının ya da düşük statülü bir işe sahip olmasının da şiddet ihtimalini arttırıcı bir faktör olduğu birçok araştırmada öne çıkmaktadır (Akar ve ark.,

2010; Bulucu ve Aymelek-Çakıl, 2013; Karaoğlu ve ark., 2006; Güler, 2010). Fakat

çalışmamızın bulgusunu destekleyen başka çalışmalarda ise, aile içerisinde gelir artışının

yakın ilişkide şiddeti geleneksel cinsiyet rollerinin farklılaşması ve erkeğin ilişkideki

dominant rolü kaybetme riskiyle karşı karşıya gelmesi sebebiyle arttıracağı bulgusu dikkat çekmektedir (Goode, 1971; Allen ve Straus, 1980; MacMillan ve Gartner, 1999;

Bhattacharya, 2015). Cinsiyetin psikolojik ve sosyolojik temellerini açıklamayı amaçlayan

teoriler eril kimliğin güç ve saldırganlıkla, dişil kimliğin ise boyun eğme ile ilişkili olduğunu

öne sürmektedir (Cunningham ve ark., 1998; Courtenay, 2000). Bu bakış açısıyla, erkeklerin

politik ve ekonomik olarak daha güçlü, kadınların ise daha bağımlı bir kişilik yapısı ile

ilişkilendirildiği cinsiyetin ekonomik temelli bir güç ile ifade edildiği ve algılandığı yakın

ilişkilerde şiddet riskinin arttığını söylemek mümkündür (Ali ve ark., 2011). Literatürdeki bu

sonuçlarla çalışmamızın sonucu örtüşmekte ve gelir düzeyinin yakın ilişkide partner şiddetinde etkisinin az olduğunu söylemek mümkündür.

Bireyin hayatında aile birliğinin önemi oldukça yüksektir. Aile içerisinde ilişki yapısı, ebeveynlerle olan ilişki modeli ve kardeşlerin varlığı bireyin kişilik özelliklerini, davranışlarını ve aile dışındaki sosyal yaşamını da şekillendiren bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kardeş sayısının fazla olması ebeveynlerin ilgi ve sevgi kaynaklarını eşit oranda dağıtmada sorun yaşamasına sebep olup, kimi zaman kardeşlerinin arasından sıyrılabilmek ve ilgi çekebilmek adına birey dikkat çekecek uç davranışlar sergileyebilir. Çalışmamızda kardeş sayısının sadece şiddet içermeyen suç davranışlarında etkili olduğu; tek çocuk ve 2 kardeş olmanın, 2'nin üzerinde kardeşe sahip olanlara kıyasla daha fazla şiddet içermeyen suç davranışında eğilimi arttırdığını göstermektedir. Ayrıca tek çocuk olmanın şiddet içermeyen suç davranışlarından madde kullanımı ve kriminal zararı arttıran bir faktör olduğu dikkat çekici bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Demirbaş (2015), çalışmasında birçok ailesel faktöre ek olarak kardeş sayısının ve bireylerin kardeşler arasındaki sıralamasının suç davranışına karışmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Gökçearsan-Çifci (2009) kapkaç suçundan hüküm giyen yetişkinlerin katılımcı olduğu çalışmasında ortalama kardeş sayısının 5.5 olduğunu belirtmiş; Emniyet Genel Müdürlüğü'nün çalışmasında da (2004) kapkaç suçundan gözaltına alınmış bireylerin ortalama 5 kardeşli bir aileden geldiklerine dair benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Fazla kardeşin olduğu büyük ailede yetişen bireylerin daha küçük ailede yetişenlere nazaran problemli davranışa ve suç davranışına daha fazla eğilim gösterdiği bilgisine literatürdeki birçok çalışmanın sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Farrington, 1992; Rosen, 1985; Rosenbaum, 1989; Heck ve Walsh, 2000; Kierkus ve Hewitt, 2009). Farrington ve West, (1971) 10 yaşından önce 3 kardeşten fazla kardeşe sahip olanların suç davranışına eğilimi %57,3 oranında arttıran bir risk faktörü olduğunu göstermektedir. Literatürdeki bazı bilimsel

alışmalar, tek ve ilk ocuk olmanın suç davranışına etkisinin olmadığını belirtmektedir (Berg ve ark., 1967; Johanson, 1968; Koller, 1971). Sonuç olarak, çalışmamızın sonucuna göre hipotezimiz desteklenmemiştir, fakat literatürde çalışmamızın sonucuna uygun yetersiz kaynak bulunmaktadır. Çalışmamızın başka bir sonucu ise kent doğumlu olmanın madde kullanımını arttıran bir faktör olmasıdır. Kent doğumlu olmanın ve yaşamın kritik dönemlerde kentte yaşamaya devam etmenin suç davranışlarından olan madde kullanımına kent yaşamının iyi ve kötü açıdan birçok seçenek içermesine bağlı olabileceğini düşündürtmektedir. Literatürde bu bulguya dair yeterli bilgi bulunamamıştır.

Anne ve baba ile olan ilişki yapısını incelendiğinde; olumsuz ilişki yapısına sahip olan katılımcıların olumlu ve koruyucu ilişki yapısına sahip olan katılımcılara nazaran şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlara eğilim gösterdiği görülmektedir. Bireyin doğumundan itibaren ebeveynleriyle kurduğu ilişki yapısı kişilik özelliklerden başlayarak sorunlarla baş etme becerisine kadar birçok kişisel alanı etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. Ebeveynlerin çocuklarına yaklaşım şekilleri ve kurdukları ilişkinin detayları, hayat boyu onların tutum ve davranış problemlerine müdahale edilirken göz ardı edilmemelidir. ocuk ve gençlerle yapılan birçok çalışmada da onların problemli davranışları değiştirilmesi hedeflenirken ebeveynleriyle de çalışılmasının önemi ortaya konmaktadır (Arkan ve stn, 2009; Sanders, 2000). Çünkü ebeveyn ile ocuk arasında kurulan ilişkinin davranış problemlerine zemin hazırlayabilecek ölçüde olması bu problemin giderilmesinde engel teşkil edecektir.

Ebeveyn ile ilişki yapısı ve ebeveyn tutumlarındaki ilgi eksikliği, saldırganlık eğilimi, çatışmalı ilişki modeli ve sınırlayan tutum genellikle suç davranış ile ilişkilidir (Farrington, 1998; Loeber ve Dishion, 1983). şiddet suçu işleyen ergenlerin katılımcı olduğu başka bir çalışmada, ebeveynden yetersiz ilgi görmenin ve iletişim eksikliğinin suça eğilimi arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır (Loeber ve ark., 2005). Çocukluk döneminde ebeveynleri veya bakım veren yetişkinler tarafından kötü muameleye maruz kalan bireylerin yetişkinlik döneminde

büyük ölçüde şiddete eğilim gösterdikleri ortaya çıkan sonuçlarındandır (Herrenkohl ve ark., 2017; Cuadra ve ark., 2014).

Bireyin ebeveynleriyle kurduğu ilişkinin yapısı gelecek yaşantısındaki kişilerarası ilişkilerini etkileyecek ve bu ilişki yapısında olumsuzluklar olduğu takdirde antisosyal davranışlara eğilim artacağından suç davranışına yönelebilecektir. Aile içerisinde gözlemlendiği baş etme stratejilerini ebeveynlerini modelleyerek yaşantılayan birey, işlevsiz veya şiddete dönük problem çözme becerileri geliştirdiği takdirde suç davranışı ile olan ilişkisi güçlenecektir. Çalışmamızın sonucu literatürle paralellik göstermektedir ve olumsuz anne baba ilişkisinin şiddet içeren ve içermeyen suç davranışını arttırdığı yönündeki hipotezimiz desteklenmiştir.

Çalışmamızın sonuçlarından biri de alkol kullanan katılımcıların alkol kullanmayanlara oranla, yakın ilişkide şiddet hariç, diğer şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını işleme eğilimlerinin fazla olduğunu göstermektedir. Dembo ve arkadaşları (1991) çalışmalarında alkol tüketiminin şiddete eğilimi arttırdığı ve bu şiddet tecrübesini takip eden 10 ila 15 ay içerisinde uyuşturucu madde kullanımının güçlü bir habercisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Genç yetişkin katılımcıların alkol kullanımının kullanmayanlara oranla ciddi sonuçları olan şiddet davranışını tetiklediği; alkol kullanmamanın da şiddet suçu için önemli bir koruyucu faktör olduğu başka bir araştırmanın sonucudur (Maldonado-Molina ve ark., 2011). Ayrıca literatürde alkol kullanımının şiddet suçunun tekrar edilmesinin güçlü bir belirleyicisi olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Jones ve Sims, 1997; Bonta, Pang ve Wallace-Capretta, 1995; Mills, Kroner ve Hemmati, 2003; Gendreau, Little ve Goggin, 1996). Başka bir çalışmada şiddet içermeyen suç davranışı sergileyen katılımcıların %35'i, şiddet içeren suç davranışı sergileyenlerin %73'ü bu suçları işlerken alkol ya da madde etkisinde olduklarını ifade etmişler (Owen ve Fox, 2011).

Bilişsel teoriler incelendiğinde, alkol ve saldırganlık arasındaki ilişkinin oldukça güçlü olduğu; bilişsel fonksiyonları olumsuz etkileyerek kişiler arası ilişkilerde sözlü ve sözsüz iletişimin önemli parçası olan sosyal ipuçlarını anlama becerisini bozmaktadır (Huntley, 1973; Steele ve Josephs, 1990). Bu bozulma ilişkide olası anlık bir çatışmada karşı tarafın davranışları yanlış anlamaya zemin hazırlayarak şiddeti tetiklediği düşünülmektedir. Davranış üzerinde kontrolü baskılayan alkolün şiddetin sıklığı ve derecesini etkilediği öngörülen bir sonuçtur. Çalışmamızın sonucuna göre de yakın ilişkilerde yaşanan şiddet dışında şiddet içeren ve içermeyen suç davranışı ile alkol kullanımı arasında ilişki tespit edilmiştir. Çalışmadaki bulgumuzun aksine Leonard (1993) çalışmasında özellikle yakın ilişkide partner şiddet olgularının ortaya çıkışı ve devamlılığında alkol kullanımının bir risk faktörü olduğunu ileri sürmektedir. Buna ek olarak, başka bir çalışmada alkol bağımlısı katılımcıların alkol kullanımının benlik değerini yükselterek şiddet davranışlarına neden olduğu ortaya çıkmaktadır (Walsh, 1999). Çalışmamızda yakın ilişkide şiddet ile alkol arasında anlamlı bir fark çıkmaması, alkol-yakın ilişkide şiddet ilişkisinin neden-sonuç ilişkisi açısından değerlendirilemeyebileceğini göstermektedir. Partner ilişkisinde yaşanan çatışmaların özellikle erkeklerde alkol alma eğilimini arttırdığı ve bu davranışı çatışmadan doğan gerginliği azaltma amacıyla sergiledikleri Flanagan ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında önemli bir sonuç olarak yer almaktadır. Başka çalışmalarda ise, erkeklerin kadınlara nazaran olumsuz duygular ve durumlarla baş etmek için daha fazla alkol kullandıkları bildirilmiştir (Nolen-Hoeksema ve Hilt, 2006; Nolen-Hoeksema, 2012).

Çalışmamızda suç davranışları ile göç arasında beklenenin aksine sadece şiddet içermeyen suç davranışlarında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Alanyazınında da göç ve suç arasındaki ilişki uzun yıllardır tartışılmakta; konuya dair çalışmaların bir kısmı iki olgunun arasında birbirlerini tetikleyen ilişkileri olduğunu belirtirken, bazı çalışmalar da bu görüşün aksini ifade etmektedir. Stansfield (2016) çalışmasında göçün yoğun olduğu

bölgelerde şiddet suç davranışlarının tespit edilmediği, fakat yüksek oranda madde kullanımı görüldüğü; Spenkuch'un (2013) çalışmasında ise Stansfield'in çalışmasına paralel olarak göç eden kişilerde şiddet suçlarının tespit edilmediği, mala yönelik ve kriminal zarar içeren suçların tespit edildiği bulgusuna rastlanmıştır. Bell ve arkadaşları (2013) İngiltere'ye göç edenlerin suça eğilimlerini inceledikleri çalışmalarında göçün sadece mala yönelik zarar suçlarında etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Shaw ve McKay (1942) yürüttükleri çalışmada Chicago'da göçmen ailelerin yaşadığı bölgelerde suç oranının yüksek olduğunu fakat bu ailelerin yaşamak için suç oranı düşük olan bölgeleri seçmeleri ile suç oranının düştüğünü göstermektedir. Bu sonuç, göç olgusu ile suç davranışlarının birbirlerini uygun çevresel faktörü bulduklarında tetikleyebilecekleri sonucunu işaret etmektedir. Zira göç ile yeni bir yaşam alanına gelen kişilerin, uyum sürecinde getirdikleri kültürün etkisi olduğu gibi yeni gelinen bölge halkının suça etkisi olan tutum ve davranışları aracılığıyla yaratılan etkileşim de suça eğilimi etkilemekte; göç eden kişilerin birlik duygusu, aidiyet duygusu ile uyum sürecinin başarılı geçmesi ya da geçmemesi de suç davranışında belirleyici rol oynayacağı düşünülmektedir (Stansfield, 2016). Çalışmamızın göç-suç ilişkisindeki sonuç bu bakış açısıyla ele alındığında, örneklemin suç davranışı üzerinde göç tecrübesinin çevresel faktörlerle şekillendiği ve kriminal zarar suçlarını tetikleyebileceği düşünülmektedir.

Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında empati ve sosyal becerinin koruyucu olarak etkili olmadığı ve bu yöndeki hipotezlerimizin doğrulanmadığı sonucu çalışmamızda dikkat çeken bir veri olarak yer almaktadır. Fakat empati ölçeğinin alt ölçeklerinden bilişsel empati alt ölçeği şiddet içermeyen suç davranışları, kriminal zarar ve hırsızlık alt ölçeği ile negatif yönde; empatik ilgi-sempati alt ölçeği şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle pozitif yönde ve emosyonel yanıt alt ölçeği şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle negatif yönde anlamlıdır. Sosyal becerinin alt ölçeklerinden duyuşsal kontrol alt ölçeği yakın ilişkide şiddet hariç şiddet içeren ve içermeyen

suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle pozitif yönde, sosyal duyarlılık alt ölçeği şiddet içeren suç davranışları ve genel şiddet alt ölçekleriyle pozitif yönde, sosyal kontrol alt ölçeği ise şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle negatif yönde anlamlıdır. Literatür incelendiğinde; empatinin alt boyutlarının suç davranışlarıyla ilişkili olduğu sonucu görülmektedir. Bireylerin kişiler arası ilişkilerinde kendisiyle birlikte karşısındakinin duygularını anlayabilmesi, ilişkilerin daha sağlıklı yol almasına olanak sağlamaktadır. Olumlu yönde davranışların değişimini kolaylaştıran bilişsel ve duygusal temelli empati becerisi, bireylerin agresif ve antisosyal davranışlarının azalmasında önemli bir rol oynamaktadır (Topçu ve ark., 2010; Önder ve Gülay, 2007). Şiddet suçu işleyen hükümlülerin, şiddet suçu işleyemeyenlere nazaran, yüz ifadesini tanıma ve empati kurmada daha az başarılı oldukları; bir diğer çalışmada ise, suça dair düşünme stillerinin empati becerisi ile ilişkili olduğu ve bunun suç tipine göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır (Hoaken ve ark., 2007; Owen ve Fox, 2011; Megreya, 2013).

Karşıdaki kişinin duygusunu hissedebilme yoksunluğun özellikle şiddet içeren suç davranışlarında oldukça etkili olduğu ve suç davranışlarına eğilimi arttırdığı birçok çalışmada ortaya konmaktadır (Miller ve Eisenberg, 1988; Jolliffe ve Farrington, 2004; Díaz-Galván ve ark., 2015). Bu sonuçlar saldırgan insanların empati duygusundan yoksun olmalarını karşılarındaki insanlardan dolayı hissettikleri sıkıntıyla baş edememelerinin başarısız bir sonucu olarak değerlendirilmekte ve bu durum duyguya dair bilginin anormal sayılabilecek bir şekilde bilişsel temelde işlenmesinin zarar içeren saldırgan davranışın altında yatan önemli bir etken olduğu düşünülmektedir (Raine, 1997; Davidson ve ark., 2000; Herpertz ve Sass, 2000). Yapı gereği empatinin alt boyutlarının suç davranışı ile ilgili sonucun zıddında bulgulara yer veren çalışmalardan birinde, Mayer ve arkadaşları (2018) şiddet suçundan hüküm giyen kişilerin katılımcı olduğu çalışmalarında empati becerisinin ölçümlerinde kontrol grubuyla karşılaştırıldığında bir bozulma gözlemlenmediği sonucuna ulaşmıştır.

Ayrıca başka bir çalışmada şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışları açısından duyguyu tanıma ve empati becerisinde önemli bir farklılık gözlemlenmemiştir (Kristof ve ark., 2018). Suç davranışındaki bu örneklem karşılaştırmalarında gözlemlenmeyen farklılar literatürde birçok faktörle açıklanabilir. Örneğin, sosyal kabulün suç davranışını olumsuz bir tutum olarak etiketlememesi sebebiyle suç davranışının bireyde daha fazla yerleşmesine ve tekrar etmesine olanak sağlayabilmektedir (Bogdan ve Taylor, 1987). Suç kapsamında değerlendirebilecek davranışlar kültürel, dini vb. gibi nedenlerle aile ve toplum açısından kabul edilen davranışlar olarak karşımıza çıktığında, suçlu birey bilişsel kalıplarında yerleşen yanlış inançlarla olması gerekeni yaptığına inandığından ötürü bir sorumluluk hissetmeyerek davranışını meşru olarak niteleyebilecektir. Türkiye’de yapılan başka bir çalışmada, toplumsal ortak bilincin suçun karşılığındaki cezanın ve adaleti sağlamak için alınması gereken önlemin bireylerin algısında ne derece yer aldığını incelemiş, katılımcılar empatiden tamamen bağımsız olarak kimi zaman bireyin gerçekleştirdiği suçtan ötürü maruz kalması gereken cezanın hukuki açıdan ziyade intikamcı bir içeriğe sahip olmasını uygun bulmuşlardır (Sarı ve Nezir, 2020). Bu durum suç davranışının empati ile olan ilişkisini başka bir açıdan ele almamıza zemin hazırlamaktadır.

Sosyal becerinin genel puanının suç davranışı ile anlamlı bir ilişkisi olmamasına rağmen alt ölçeklerinin suç davranışlarıyla anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç büyük ölçüde literatürle çelişmektedir. Christodoulou (2012) araştırmasında sosyal beceriden doğan etkileşimin yetersiz olmasının hükümlü kişilerde bir risk faktörü olduğunu belirtmektedir. Sosyal beceri ve empatinin kavramsal olarak bireyin yaşamında birbirini tamamlayan bir yönü olduğunu söylemek mümkündür. Bireyin yaşadığı sosyal dünyada empati becerisi sosyal işlevin ayrılmaz bir parçası olarak diğer insanlarla sağlıklı şekilde iletişime geçebilmeye izin verir (Baron-Cohen ve Wheelwright, 2004). Yakın ilişkide partner şiddetinde sosyal becerideki eksikliğin ve sosyal hayata uyum sağlamakta zorluk yaratan

bilişsel önyargıların şiddet uygulayan partner açısından etkili olduğu görülmektedir (Holtzworth-Munroe, 2000). Ayrıca çalışmamızın başka bir sonucu olan sosyal kontrolün tüm şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarıyla negatif yönde ve duyuşsal kontrolün yakın ilişkide şiddet hariç tüm suç davranışlarıyla pozitif yönde ilişkili olması literatürdeki bulgularla da desteklenmektedir (De Haan ve Loader, 2002). Bu bulgular, sosyal kontrol arttıkça suç davranışının azaldığını ve duyuşsal kontrol arttıkça suç davranışı arttığını çalışmamızla paralel bir sonuç olarak göstermektedir. Sosyal duyarlılık ise, şiddet içeren ve yakın ilişkide şiddet suç davranışlarıyla pozitif yönde ilişkili bulunmuş, literatürde sosyal duyarlılık suça eğilimi azaltan bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (Buck ve ark., 1989). Çalışmamızdaki bu sonuç, bireyin sosyal çevresinde yaşanan sorunları benimseyerek şiddetle tepki vermesinden dolayı kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Doğumla birlikte sosyal bir etkileşim ağının içine doğarız. Doğumdan itibaren bebek bu sosyal ağın içerisinde kişiler arası ilişkilerini şekillendirir ve zamanla bu ilişkiler hayatının ve hatta kişiliğinin temelini oluşturur. Sosyal bir varlık olan insanın çevresindeki kişilerden aldığı destek; benlik saygısı, aidiyet duygusu ve sevgi ihtiyacını besleyerek yaşam koşulları ve karşılaştığı güçlüklerle baş etmesinde önemli bir yer tutar. Kendisini değerli hissedemediği zor zamanlarda başkasının gözünde değerli olduğunu görmesi birçok kişi için problemlerinin üstesinden daha kolay gelmesini sağlayabilir. Çalışmada katılımcıların algıladıkları sosyal destek düştükçe şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışlarında artış olduğu ortaya konmaktadır. Bu sonucu literatürdeki birçok çalışma desteklemektedir. 3952 katılımcının yer aldığı çalışmada, sosyal desteğin tüm yaşlarda ve suç tiplerinde ilişkili olduğu, sosyal destek eksikliğinin bir risk faktörü olarak ortaya çıktığı bildirilmektedir (Valdivia ve ark., 2014). Chan ve Chui (2012) çalışmalarında sosyal bağların güçlü olmasının şiddet içeren suç davranışlarını engelleyen bir özelliğinin olduğu, sosyal destek eksikliğinin suçun tekrarında belirleyici rol oynadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Özellikle ergenlik dönemindeki

katılımcılarda sosyal destek kaynaklarına düşük ölçüde bağlılığın suç davranışını besleyen bir durum olduğu, bu eksikliğin yalnızlık ve yabancılaşıma duygusuna sebep olarak suç odaklı akran gruplarına dahil olmaya imkân verdiği düşünülmektedir (Pabon ve ark., 1992; Anderson ve ark., 1999). Ebeveyn ile zayıf sosyal bağa sahip olmanın her iki suç tipini de arttıran bir risk faktörü olduğu önemli bir sonuçtur (Chan ve Chui, 2015).

Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını uygulamak bireyde stresle başa çıkma becerilerinde yetersizlik olduğunu düşünmemize zemin hazırlamaktadır. Stresle başa çıkabilme becerisi bireyin öz yeterlik inancını etkilemekte olup, bireyin kendine dair bu inancı sosyal destek ile daha sağlıklı hale gelerek bu inancı besleyen sosyal ilişkiler ve algılanan destek suç davranışına eğilimi büyük ölçüde olumsuz etkilemektedir. En temel sosyal destek kaynağının aile olması düşüncesinden hareketle, Tracy ve arkadaşları (2018) araştırmalarında bireylerin çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından yeteri kadar sosyal destek görmelerinin ileriki yaşamlarında şiddet suçlarına olan eğilimlerini azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Kurtz ve Zavala'nın (2017) çalışmasında yer alan bulgular; ebeveyn desteğinin suç davranışının üzerinde azaltıcı etkisinin olduğu, sosyal ilişkilerdeki baskının ve bireyin düşük benlik kontrolüne sahip olmasının suç davranışını arttırdığıdır. Çalışmamızın sonucunda da sosyal destek algısı bireylerin şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarındaki varyansın yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır ve suç davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Sosyal destek arttığında suç davranışının azalacağı yönündeki hipotezimiz desteklenmiştir.

Çalışmada katılımcıların dürtüsellik ve aleksitimi düzeyleri arttıkça şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışlarında artış olduğu ortaya konmaktadır. Aile içi şiddet faillerinin katılımcı olduğu bir çalışmada özellikle dürtüsellik şiddet içeren suç davranışını göstermede oldukça etkili bir kişilik özelliği olduğu; dürtüsellik ve aleksitimi düzeylerinin şiddet içeren suç davranışlarında oldukça yüksek olduğu ve araştırma katılımcılarının

duygularını fark etme ve onları yansıtmada konusunda genel popülasyona göre daha fazla zorlandıkları ortaya konulmuştur (Di Piazza ve ark., 2017).

Chan ve Chui (2012) çalışmalarında yüksek düzeydeki dürtüsellik seviyesinin şiddet içermeyen suç failleri ile şiddet içeren suç davranışları failleri arasında belirleyici olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Dürtüsellik ve şiddet içeren suç davranışları arasında pozitif yönde ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar literatüre katkı sağlamıştır (McMahon ve ark., 2018; Zhou ve ark., 2012, 2014; Chamorro ve ark., 2012). Shin ve arkadaşlarının (2016) genel popülasyonu katılımcı olarak seçtikleri çalışmalarında dürtüsellik kişilerin arası şiddet suçlarında önemli bir risk faktörü olduğunu ortaya koymuşlardır. Hükümlü 118 erkek ve 93 kadının katılımcı olduğu bir çalışmada şiddet içeren ve içermeyen (özellikle mala yönelik suçlar) suç davranışlarında dürtüsellik her iki cinsiyet için kuvvetli ölçüde belirleyici bir kişilik özelliği olduğu sonucu dikkat çekicidir (Ramoutar ve Farrington, 2006). Buna ek olarak, literatürde riskli davranışlara eğilim ve antisosyal davranışlarda bulunma sıklığının dürtüsellik düzeyi yüksek olan bireylerde daha fazla olduğu bulgusuna sahip araştırmalar mevcuttur (Blaszczynski ve ark., 1997; Magar ve ark., 2008).

Genel şiddet, yakın ilişkide şiddet gibi şiddet içeren suç davranışlarında dürtüsellik etkili ve belirleyici rol oynadığı görüşüyle birlikte; devlet malına ve başkasının malına zarar vermek, cam kırmak, başkasına ait bir eşyayı çalmak, çalıntı mal kullanmak, madde kötüye kullanımı gibi şiddet içermeyen suç davranışları da antisosyal davranışlar kategorisinde değerlendirilerek kararlarında ve eylemlerinde dürtüsel olan bir bireyin kuralları çiğneme ve toplum düzenine karşı gelme eğiliminin yüksek olması şiddet içermeyen suç davranışlarını işleme ihtimalini arttıracakı öngörülen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Duyguların doğru anlaşılacak şekilde yaşanması sağlıklı ve işlevsel bir sosyal yaşamın gerekliliklerindendir. Diyalog içerisinde olduğumuz insanların duygularını anlamak, kendi duygularımızı anlamak ve anlamlandırmak onları dönüştürebilmeyi ve kişiler arası ilişkilerin

güçlenmesini sağlar. Aleksitiminin suç davranışının temelini oluşturan saldırganlıkla büyük ölçüde ilişkili olduğu birçok araştırmanın sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Konrath ve ark., 2012; Winter ve ark., 2017). Suçlu popülasyonunda aleksitiminin %43 oranında hapis cezası uzun olan hükümlülerde ve %33 kadın hükümlülerde yüksek olduğu görülmektedir (Maisondieu, Tarrieu, Razafimamonjy ve Arnault, 2008; Louth, Hare ve Linden, 1998).

Aleksitimi ve şiddet suçu arasındaki ilişkide ise, aleksitiminin önemli bir karşıt bileşeni olan farklı duygu durumlarını daha iyi anlama becerisinin şiddet içeren suç ihtimalini azalttığı sonucu çalışmamızdaki sonuçla uyumaktadır (Miller ve Eisenberg, 1988).

Araştırmalardan birinde duyguların düzenlenmesinin ve yansıtılmasının işlevsiz olmasının dürtüsel saldırganlık ile büyük ölçüde ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Davidson, Jackson ve Kalin, 2000). Ayrıca dürtüsellik ve aleksitiminin birbirleriyle yüksek derecede pozitif korelasyona sahip olarak suç davranışını tetiklediğini gösteren çalışmalar alan yazınında mevcuttur (Teten ve ark., 2008; Hoaken ve ark., 2003; Leshem ve ark., 2019). Dürtüsel saldırganlığın duyguları ifade ederken dil kullanımında yaşanan yetersizlik yüzünden ortaya çıkabileceğini belirten araştırmalar bulunmaktadır (Fossati ve ark., 2009; Teten ve ark., 2008; Miller ve ark., 2008).

Çalışmalarda insanların duyguları anlama ve ifade etmede sorun yaşamaları karşılaştıkları bir duruma şiddetle karşılık verme ihtimallerini arttırdığını ortaya koymaktadır (Holtzworth-Munroe ve ark., 1997; Eckhardt ve ark., 2002; Maiuro ve ark., 1986; Tull ve ark., 2007). Örneğin, öfke duygusunu kendisini hissetmek değil o duyguyu duyumsayıp karşı tarafa iletebilmede yaşanan yetersizlik şiddet içeren tepkilere sebep olmaktadır (Eckhardt ve ark., 2008; Barbour ve ark., 1998; Davey ve ark., 2005; Robertson ve ark., 2015).

Çalışmamızın sonuçları aleksitimi ve dürtüsellik ile suç davranışı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bireylerin şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını etki sırasına göre dürtüsellik ve aleksitimi değişkenlerinin anlamlı düzeyde

yordadığı ve şiddet içeren suç davranışında varyansın yaklaşık olarak %13'ünü, şiddet içermeyen suç davranışında varyansın %8.3'ünü açıkladığı görülmüştür. Bu yöndeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

Araştırmamızda son olarak hipotezlerimizde belirttiğimiz ve anlamlı ilişki tespit ettiğimiz her bir değişkenin bağımlı değişkenimize etki düzeyini tespit etmek için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Şiddet içeren suç davranışları yordayıcıları değerlendirildiğinde sosyodemografik değişkenlerden yaş ve cinsiyetin eklendiği ilk aşamada, erkek olmak ve yaşı küçük olmasının şiddet içeren suç davranışlarını arttıracak anlaşılmıştır. Literatürde şiddet içeren suçlarda erkek olmanın etkili olduğu ve kadınlara nazaran erkeklerin daha fazla şiddet içeren suç davranışlarında bulundukları görülmüştür (Louise, 2016). Suç davranışının faili olarak büyük ölçüde erkekler yapılan çalışmalarda ön plana çıkmaktadır (Heidensohn ve Silvestri, 2012). Özellikle şiddet içeren ciddi suçlar incelendiğinde, erkeklerin suç tekrarında da kadınlara nazaran daha etkin olduğu çalışmalarda bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Johansson ve Kempf-Leonard, 2009; Baglivio ve ark., 2014; Kempf-Leonard ve ark., 2001; Huizinga ve ark., 2000).

Hiyerarşik regresyon analizi ve diğer sonuçlara göre çalışmamızda şiddet içeren suç davranışları ile yaş negatif ilişkide olup, bu suç davranışları arttıkça yaş küçülmektedir. Literatür yaşı küçük olmasının şiddet içeren suç davranışlarında bir risk faktörü olduğunu, şiddet içeren suç davranışlarında ilk suçu işleme yaşının 12-14 yaş aralığında yoğunlaştığını ve yetişkinlik döneminde suç davranışlarına eğilimi arttırdığını ortaya koymaktadır (Baglivio, Jackowski, Greenwald, ve Howell, 2014; Baker, Metcalfe, ve Jennings, 2013). Özellikle erkeklerin kadınlara nazaran 16 ila 24 yaş aralığında daha fazla şiddet içeren suçlara eğilim gösterdiği araştırma bulgularındandır (ONS, 2015).

Hiyerarşik regresyon modelinin ikinci basamağında anne ve baba ile ilişki yapısı dahil edildiğinde anlamlarını yitirmediği görülmektedir. Olumsuz ebeveyn ilişki yapısının şiddet

içeren suç davranışını arttırdığını gösteren bu sonuç literatürle örtüşmektedir. Anderson (1999) çalışmasında zorlayıcı ebeveyn tutumlarının suç davranışını arttırıcı etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Modelin üçüncü basamağında sosyal destek dahil edildiğinde değişkenlerin anlamını yitirmediği anlaşılmaktadır. Sosyal desteğin varlığı şiddet içeren suç davranışlarını azaltan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatür ebeveynlerinin tutumları ve davranış modelleri, anne-babanın ve akranların madde bağımlılığına ek olarak, bir bireyin şiddetin gelişiminde etkili olan kişilerarası ilişkilerinde oldukça önem arz ettiğini göstermektedir (Park ve ark., 2010; Herrenkohl ve ark., 2007). Sosyal desteğin en önemli kaynaklarından biri olan ebeveyn desteği ve olumlu ebeveyn ilişkisinin suç davranışına engel teşkil ettiği çalışmalarda önemli bir sonuç olarak görülmektedir (Derzon, 2010; Farrington, 2011).

Modelin dördüncü ve son basamağında dürtüsellik ve aleksitimi dahil edildiğinde sosyal desteğin anlamını yitirdiği görülmektedir. Kişilerarası ilişkilerden alınan sosyal desteğin şiddet içeren suç davranışlarının derecesini belirlemede dürtüsellik ve aleksitimi gibi kişilik özelliklerinin var olması durumunda etkinliğini kaybettiği bu sonuçla anlaşılmaktadır. Duyguları anlama ve yansıtabilme becerisinin kısıtlılığı ile tutum ve davranışlardaki ani çıkışların sosyal ilişkileri olumsuz etkileyerek bireyin yaşamında kendisine güç verebilecek sosyal destek kaynakların kaybetmesine sebep olacağı ve dolayısıyla yalnızlaşarak suç davranışına eğiliminin artacağı düşünülmektedir. Bireyin dürtüsellik seviyesinin yüksek oluşu şiddet içeren suç davranışlarını arttıran bir rolünün olması literatürdeki çalışmalarla desteklenmektedir (Derefinko ve ark., 2011). Çalışmalarda yüksek dürtüsellik seviyesinin sosyal normları ihlal edip diğer insanları önemsemeyerek şiddet içeren suçlara zemin hazırladığı sonucu iki değişkenin aralarındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir (Bergeron ve Valliant, 2001; Crowell, Keiffer, Kugeares ve Vanderploeg, 2003). Duyguları yansıtmakta ve söze dökmekte güçlük yaşayarak aleksitimi özelliği gösteren bireylerin kişilerarası ilişkilerinde

yaşadıkları çatışmalarda çözüme hizmet eden yollardan ziyade şiddete dönük davranışlara seçmeleri muhtemel olarak düşünülmektedir. Dürtüsellik ve aleksitiminin modelde etkili özellik göstermeleri bu düşünceyle bağdaşmaktadır. Literatür de aleksitimi özelliği gösteren bireylerin duygusal hassasiyetten yoksun olmaları dürtüsel eğilimlerini arttırdığı sonucuyla bu görüşü desteklemektedir (Koçak, 2002).

Şiddet içermeyen suç davranışlarında sosyodemografik değişkenler hiyerarşik regresyon analiziyle yordandığında, erkek olmanın ve yaşın küçüklüğünün şiddet içermeyen suç davranışlarında risk faktörü oluşturduğu sonucu görülmüştür. Şiddet içermeyen suç davranışlarındaki etki derecesi ile paralel olan bu sonuç literatürle örtüşmektedir. İki cinsiyet de değerlendirildiğinde, erkeklerin kadınlara nazaran hem şiddet içeren suç davranışlarında hem de şiddet içermeyen suç davranışlarında daha etkin olduğunu ortaya koymaktadır (Soothill ve ark., 2002; Thornton ve ark., 2012; Loeber ve ark., 2005). Kadınların suça yönelik aile ve ilişkilerden kaynaklı sebeplerle motivasyon geliştirdikleri, erkeklerin ise başka suçları işlemenin bir sonucu olarak ve eril hakimiyet amaçlı yaşadığı çatışmaları çözmek için suça başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır (Anderson, 1999; Miethe ve Regoeczi, 2004; Schwartz, 2008; Alder ve Polk, 1996; Motz, 2001; Archer, 2004). Şiddet içermeyen suç davranışlarında da şiddet içeren suç davranışında olduğu gibi yaş küçüklüğünün etkili olduğu, özellikle ergenlik döneminde şiddet içermeyen suç davranışlarına olan eğilim konusunda riskin arttığını görmekteyiz (Laub ve Sampson, 2003; Reiss ve Roth, 1993). Kadınların erkeklere nazaran daha geç bir yaşta suç davranışına eğilim gösterdiği görülmektedir (Eggleston ve Laub, 2002; Yourstone ve ark., 2008; Block ve ark., 2010; DeLisi, 2002).

Hiyerarşik regresyon modelinin ikinci basamağında olumsuz ebeveyn ilişki yapısının şiddet içermeyen suç davranışını arttırdığını göstermektedir. Bireylerin ebeveynleriyle kurdukları olumsuz ilişki yapısının suç davranışında belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır (Baron ve ark., 2001; Brezina ve ark., 2004; Heimer, 1997; Stewart ve Simons, 2006).

Modelin üçüncü basamağında anne ile ilişki yapısının sosyal destek dahil edildiğinde anlamını yitirdiği görülmektedir. Bireyin annesi ile kurduğu ilişki yapısının şiddet içermeyen suç davranışlarının seviyesini belirlemede sosyal destek değişkeninin varlığı söz konusu olduğunda etkisini yitirdiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçla birlikte, yaşamda sosyal desteğin artmasıyla anne ile kurulan ilişkinin şiddet içermeyen suç davranışına olan etkisinde azalma görüleceği, bu ilişkinin içeriğine verilen önemin etkisizleşeceği söylenebilir.

Şiddet içermeyen suç davranışlarının hiyerarşik regresyon analizinin dördüncü ve son basamağında aleksitimi ve dürtüsellik modele dahil olduğunda anne ile ilişki yapısı ile birlikte aleksitimi değişkeninin de anlamını yitirdiği görülmektedir. Çalışmamızın korelasyon analizlerine bakıldığında, şiddet içermeyen suç davranışları ile aleksitimi arasında pozitif yönde bir ilişki olmasına rağmen modelde aleksitiminin güçlü bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç şiddet içermeyen suç davranışlarının daha dürtüsel kararlarla hayata geçirildiğini, fakat duyguyu yönetebilme ya da ifade edebilme ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Literatürde şiddet içermeyen suç davranışlarından biri olan madde bağımlılığının aleksitimi ile ilişkisinin olmadığı görülmüş; şiddet içermeyen suç davranışının diğer alt boyutları ile ilişkisine dair yeterli kaynak bulunamamıştır (Kajanoja ve ark., 2019). Dürtüsellik ise, şiddet içeren suç davranışlarında olduğu gibi şiddet içermeyen suç davranışlarında da etkili bir faktör olduğunu ve problem çözme becerisindeki yetersizlik ile ilişkili olup suç davranışını tetiklediğini ortaya koymaktadır (Palmer & Humphries, 2016).

3. Sonuç

Suç olgusu bir ülkenin nüfus gelişimi, ekonomisi, sağlığı, eğitim durumu, sanayileşmesi gibi birçok alandaki stratejilerine dair etkileri barındırır. Uygulanan işlevsel politikalar suçun önlenmesi ve oranlarının azaltılmasına katkı sağlarken, bu alanlarda kısa ve uzun vadede yapılan hatalı girişimler ülkede yaşayan vatandaşların hem bireysel hem de toplumsal temelde güvenliğini tehdit riski taşır. Bu düşünceden hareketle, suçun etiyolojisini

araştırarak kaynak aldığı faktörlerin farkına varmak ve bunları önleme çalışmalarında erken müdahale yöntemi olarak kullanmak suçun yaratacağı zararları minimize edecektir. Bu da toplum güvenliğini sağlama konusunda ülkeye oldukça katkı sağlayarak bireylerin refahını arttıracaktır.

Çalışmamızda şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının üzerinde 18-60 yaş aralığındaki genel popülasyona ait katılımcıların yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, kardeş sayısı, anne ve babayla kurulan ilişkinin yapısı, alkol kullanımı gibi demografik özellikler ile algılanan sosyal destek, empati, aleksitimi ve sosyal beceri gibi psikolojik temelli durumların etkisi incelenmiş olup her iki suç davranış tipini risk ve koruyucu faktörler açısından yordayan değişkenler incelenip yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızın sonucunda ulaşılan verilere bakıldığında; şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, anne ve babayla kurulan ilişki yapısı ve alkol kullanımı değişkenlerinin etkili olduğu görülmektedir. Erkeklerin, yakın ilişkide şiddet ve madde bağımlılığı hariç, kadınlara nazaran şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarına daha fazla başvurduğu çalışmanın öne çıkan ve literatürle örtüşen sonuçlarından. Yakın ilişkide şiddet suçunda cinsiyetler arasında fark bulunmaması, ilişki içerisinde partnerlerin çoğunlukla karşılıklı olarak şiddet uyguladıklarını düşündürmektedir.

Yaşın her iki suç tipinde de negatif yönde belirleyici rol oynadığı görülmektedir. Bireylerin gelir seviyesinin düşüklüğü şiddet içeren suç davranışlarında etkili role sahip olduğu, fakat şiddet içermeyen suçlarda ise gelir seviyesinin yüksekliğinin de düşüklüğünde olduğu gibi benzer suç davranışlarını tetikleyeceği sonucu çalışmanın önemli bulgularındandır. Aile faktörü kurulan ilişkiler açısından oldukça hayati önem arz ettiğinden ebeveynlerle ilişki yapısı etkili bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin anne ve baba ile olumsuz ilişki yapısına sahip olan katılımcıların olumlu ve koruyucu ilişki yapısına sahip

olan katılımcılara nazaran şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını arttırdığını bu çalışmanın sonucu olarak görmekteyiz. Yakın ilişkide şiddet hariç alkol kullanımının şiddet içeren ve içermeyen suçlarda önemli bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarıyla sosyal destek algısının negatif yönde; aleksitimi ve dürtüsellik düzeyindeki yüksekliğin pozitif yönde ilişki olduğu çalışmada ortaya çıkmaktadır. Empati ölçeğinin alt ölçeklerinden bilişsel empati alt ölçeği şiddet içermeyen suç davranışları, kriminal zarar ve hırsızlık alt ölçeği ile negatif yönde; empatik ilgi-sempati alt ölçeği şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle pozitif yönde ve emosyonel yanıt alt ölçeği şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle negatif yönde anlamlıdır. Sosyal becerinin alt ölçeklerinden duyuşsal kontrol alt ölçeği yakın ilişkide şiddet hariç şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle pozitif yönde, sosyal duyarlılık alt ölçeği şiddet içeren suç davranışları ve genel şiddet alt ölçekleriyle pozitif yönde, sosyal kontrol alt ölçeği ise şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının tüm alt ölçekleriyle negatif yönde anlamlıdır.

Hiyerarşik regresyon analizinde şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları üzerinde önem sırasıyla dürtüsellik, aleksitimi, sosyal destek ve anne-baba ilişkileri, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar olduğu dikkat çekmektedir. Çalışmanın tüm bulguları ele alındığında suçu oluşumuna zemin hazırlayan pek çok etmenin var olduğu ve bu etmenlerin birbiriyle ilişkili olarak öne çıktığı görülmektedir. Bireye özgü özellikleri ve farklılaşan kişilik özellikleri şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarında çeşitli boyutlarda etki göstermektedir. Bu araştırma, genel popülasyonda yer alan bireylerde suçu besleyen risk faktörleri ile engelleyen koruyucu faktörleri belirleyerek suçun önlenmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Araştırmanın konusu ve ele aldığı değişkenler gereği literatüre kıymetli katkıları olduğu gibi, bazı kısıtlılıkları mevcuttur. Suç davranışının doğasını genel popülasyonda araştırmak amacıyla planlanan bu çalışmada katılımcıların öznel değerlendirmeleri aracılığıyla verilerin toplanması kısıtlılık getiren ilk özelliğidir. Çünkü araştırma verilerinin bu yöntemle toplanması toplumu oluşturan bireylerden gizlenmesi gereken suç deneyimi gibi temalar incelendiğinde sınırlı bilgi sunmaktadır. Bu, katılımcıların ölçek sorularını cevaplarken nesnel değerlendirme yapmalarını güçleştirerek toplumsal açıdan kabul görmek adına daha uyumlu şekilde işaretleme yapmalarına dair risk taşıyabilir.

Çalışmamızda zaman sınırlılığı sebebiyle örnekleme kontrol grubu oluşturulamamış olması başka bir kısıtlılık sebebidir. Şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışlarının daha işlevsel incelenmesi için bu suçlardan tutuklu veya hükümlü olan kişilerin oluşturduğu bir kontrol grubuyla genel popülasyonun risk ve koruyucu faktörler açısından karşılaştırılması bu çalışmayı bir adım daha öteye götürerek literatüre yeni katkılar sağlayacaktır. Bir başka kısıtlılık ise zaman sınırlılığı ve pandemi süreci nedeniyle ölçekler katılımcılara elden dağıtımına ek olarak Google Form üzerinden de ulaşılmıştır. Ayrıca örnekleme yer alan katılımcıların büyük çoğunluğunun kentte yaşaması suç tipleri üzerinde risk ve koruyucu faktörler açısından yaşanan yerin kimliğinin etkisini sağlıklı inceleyememiş olmamıza sebep olmuştur. Bu da çalışmanın başka bir kısıtlılığı olarak değerlendirilebilir.

Gelecekte suç davranışları ve suç psikolojisine dair planlanacak araştırmalarda yukarıda sayılan kısıtlılıkların yön gösterici özellikte olacağı düşünülmektedir. Çalışmamızda her iki suç kategorisinde risk ve koruyucu özellik gösteren değişkenler incelenmiştir. Fakat bilinmektedir ki, suçu doğuran ve besleyen çeşitli etmenlerin birbirini etkilemesi durumu ve iş birliği bulunmaktadır. İleride ele alınacak araştırmalarda bu noktaya dikkat edilerek çalışma modelinin oluşturulması alana önemli katkılar sağlayacaktır.

Bireyi ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak suça yönelten değişkenleri inceleyen çalışmamız incelediği veriler yönüyle ileride yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmamızın sonuçları özellikle ülke gündemini sıkça meşgul eden şiddet suçlarının önlenmesine dair bireysel temelde alınması gereken tedbirlerle ilgili güçlü sonuçlar sunmaktadır. Bu veriler suçun altında yatan psikolojik motivasyonları açısından göz önünde bulundurularak suçluların rehabilitasyonunda kullanılan terapötik çalışmalarda dikkate alınmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

4. Kaynakça

- Abay, E. ve Tuğlu, C. (2000). Şiddet ve agresyonun nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 3(1), 21-26.
- Abramsky, T., Watts, C. H., Garcia-Moreno, C., Devries, K., Kiss, L., Ellsberg, M., Jansen H.A. ve Heise, L. (2011). What factors are associated with recent inti-mate partner violence? Findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *BMC Public Health*, 11(109), 1-17.
- Akar, T., Aksakal, F. N., Demirel, B., Durukan, E. ve Özkan, S. (2010). The prevalence of domestic violence against women among a group woman: Ankara, Turkey. *Journal of Family Violence*, 25, 449–460.
- Akbulut, Y. (2011). Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları. İstanbul: İdeal.
- Akpınar, İ. (2018). Suç olgusu, suç teorileri ve kadın suçluluğu: Kayseri örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye.
- Aksu, Y. (2015). Şiddet içeren suçlardan kayıtlı olan bireylerin bağlanma stilleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Alder, C., ve Polk, K. (1996). Masculinity and child homicide. *British Journal of Criminology*, 36, 396-411.
- Ali, T. S., Asad, N., Mogren, I. ve Krantz, G. (2011). Intimate partner violence in urban Pakistan: Prevalence, frequency, and risk factors. *International Journal of Women's Health*, 3, 105-115.

- Algül, A., Ateş, M.A., Gülsün, M., Doruk, A., Semiz, Ü.B., Başoğlu, C., Ebrinç, S. ve Çetin, M. (2009). Antisozyal kişilik bozukluğu olgularında kendini yaralama davranışının saldırganlık, çocukluk çağı travmaları ve dissosiyasyon ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 10, 278-285.
- Allen, C. M. ve Murray, A. S. (1980). "Resources, Power, and Husband-Wife Violence." In *The Social Causes of Husband-Wife Violence*, edited by Murray A. Straus and Gerald T. Hotaling, 188–208. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Allen, T. J., Moeller, F. G., Rhoades, H. M., ve Cherek, D. R. (1998). Impulsivity and history of drug dependence. *Drug Alcohol Depend*, 50, 137–145.
- Anderson, E. (1999). *Code of the street: Decency, violence, and the moral life of the inner city*. New York, NY: W. W. Norton.
- Anderson, B. J., Holmes, M. D. ve Ostresh, E. (1999). Male and female delinquents' attachments and effects of attachments on severity of self-reported delinquency. *Criminal Justice and Behavior*, 26(4), 435–452.
- Andrews, J.A. ve Hops, H. (2010). *The influence of peers on substance use*. In L. Scheier (Ed.), *Handbook of drug use etiology: Theory, methods, and empirical findings*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Argyle, M. ve Lu, L. (1990). Happiness and Social Skills. *Personality and Individual Differences*, 11, 1255-1261.
- Archer, J. (1991). Human Sociobiology: Basic Concepts and Limitations. *Journal Social Issues*, 47(3), 11-26.
- Archer, J. (2000). Sex differences in aggression between heterosexual partners: A meta-analytic Review. *Psychological Bulletin*, 125, 651-680.
- Archer, J. (2004). Sex differences in aggression in real-world settings: A meta-analytic review. *Review of General Psychology*, 8, 291-322.
- Archer, J. (2006). Testosterone and human aggression: an evaluation of the challenge hypothesis. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 30, 319–345.
- Arkan, B. ve Üstün, B. (2009). Davranım bozukluğu olan çocuklara psikiyatrik yaklaşımda anne-baba eğitim programları: İki örnek bağlamında bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 155-174.
- Armstrong, T. (2005). Evaluating the Competing Assumptions of Gottfredson and Hirschi's (1990) A General Theory of Crime and Psychological Explanations of Aggression, *Western Criminology Review*, 6(1), 12-21.

- AshbyWills, T. ve Cleary, S. D. (1996). How Are Social Support Effects Mediated? A Test With Parental Support and Adolescent Substance Use. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(5), 937-952.
- Aslan, S. A. (2005). Ergenlerde ana-baba tutumu, sınav kaygısı, ders çalışma becerilerinin lise giriş sınavını yordama düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- Avcı, R. (2006) Şiddet Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevleri, Öfke ve Öfke İfade Tarzları Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Nobel Basım Dağıtım: Ankara.
- Bagby, M. R., Parker, J. D. A. ve Taylor, G. J. (1994a). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale-I: Item selection and cross-validation of the factor structure. *Journal Psychosomatic Research*, 38, 23-32.
- Bagby, M. R., Taylor, G. J. Ve Parker, J. D. A. (1994b). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale-II: Convergent, discriminant, and concurrent validity. *Journal Psychosomatic Research*, 38, 33-40.
- Baglivio, M. T., Jackowski, K., Greenwald, M. A., ve Howell, J. C. (2014). Serious, violent, and chronic juvenile offenders: A statewide analysis of prevalence and prediction of subsequent recidivism using risk and protective factors. *Criminology and Public Policy*, 13(1), 83-116. doi: 10.1111/1745-9133.12064
- Baker, T., Metcalfe, C. F., ve Jennings, W. G. (2013). What are the odds? Predicting specialisation in offending over the life course. *Criminal Justice and Behaviour*, 40, 909-932.
- Bal, H. (2003). *Hukuk-Hukuk Sosyolojisi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları: Isparta.
- Balcıoğlu, İ., Kocabaşoğlu, N. ve Savrun, B. M. (2000). Suç, Göç, Çocuk. *Yeni Symposium*, 38, 51-55.
- Balkaya, F. ve Şahin N. H. (2003). Çok boyutlu öfke ölçeği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14, 192-202.
- Barbour, K. A., Eckhardt, C. I., Davison, G. C. ve Kassinove, H. (1998). The experience and expression of anger in maritally violent and maritally discordant-nonviolent men. *Behaviour Therapy*, 29(2), 173-191.
- Baron, R.A. ve Richardson, D.R. (1994). *Human Aggression*. New York: Plenum Press.

- Barratt, E. S. (1959). Anxiety and impulsiveness related to psychomotor efficiency. *Perceptual and Motor Skills*, 9, 191–198
- Barratt, E. S. (1985). Impulsiveness subtraits: Arousal and information processing. In: Spence, J.T.” (akt., Izard C.E.), *Motivation, emotion, and personality*. Amsterdam, Elsevier: North-Holland.
- Barratt E. S. (1994) Impulsiveness and aggression. In: Monahan J, Steadman HJ, ed. *Violence and mental disorder: Developments in risk assessment*. Chicago: University of Chicago Press.
- Barratt, E. S. (2005). Barratt. Impulsiveness Scale, Version 11 (BIS-11). Impulse-Control Disorders measures. Hollander E, Cohen L, Simon L (Eds): *Handbook of psychiatric measures*. Rush AJ, Pincus HA, First MB (Eds), APA, Washington, DC, s: 691-693
- Baron-Cohen, S. ve Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient (EQ): An investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning Autism and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34, 163–175.
- Baron, S. W., Kennedy, L. W., ve Forde, D. R. (2001). Male street youths’ conflict: The role of background, subcultural and situational factors. *Justice Quarterly*, 18, 759-789
- Başpınar, T. (2008). Türkiye’de Öldürme ve Yaralama Suçundan Hüküm Giyenlerin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Polis Akademisi, Ankara, Türkiye.
- Batıgün, A. D. ve Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik Belirtiler ve Bağlanma Stilleri. *Klinik Psikiyatri*, 11(3), 105-114.
- Bayraktutan, M. (2014). Sosyal Anksiyete Bozukluğu Olan Hastalarda Empati Becerisi, Aleksitimi, Depresyon, Anksiyete Düzeyleri İle Sempatik Deri Yanıtı İlişkisi ve Tıbbi Tedavinin Etkileri. Yayımlanmamış Uzmanlık Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye.
- Beaver, K. M., Wright, J. P., DeLisi, M., Walsh, A., Vaughn, M. G., Boisvert, D. ve Vaske, J. (2007). A gene x gene interaction between DRD2 and DRD4 is associated with conduct disorder and antisocial behavior in males. *Behav Brain Funct*, 3, 30.
- Beaver, K. M., Shutt, J. E., Boutwell, B. B., Ratchford, M., Roberts, K. ve Barnes, J. C. (2009). Genetic and environmental influences on levels of self-control and delinquent peer affiliation: results from a longitudinal sample of adolescent twins. *Crim Justice Behav*, 36, 41-60.
- Becker, G. ve Mulligan, C., (1997). The endogenous determination of time preferences. *The Quarterly Journal of Economics*, 112(3), 729–758.

- Becker, S. ve McCorkel, J. A. (2011). The Gender of Criminal Opportunity: The Impact of Male Co-Offenders on Women's Crime. *Feminist Criminology*, 6, 79–109.
- Beirne, P. ve Messerschmidt, J. (1991). *Criminology*. Philadelphia: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Beitchman, J. H., Baldassarra, L., Mik, H., De Luca, V., King, N., Bender, D., Ehtesham, S. ve Kennedy, J. L. (2006). Serotonin transporter polymorphisms and persistent, pervasive childhood aggression. *Am J Psychiatry*, 163, 1103-1105.
- Beck, A.T., Baruch, E., Balter, J. M., Steer, R. A. ve Warman, D.M. (2004). A new instrument for measuring insight: The Beck cognitive insight scale. *Schizophr Res*, 68, 319-329.
- Becker, J. V. ve Kaplan, M. S. (1988). The assessment of adolescent sexual offenders. In R. Prinz (Ed.). *Advances in behavioral assessment of children and families*, 4, 97-118. Madison, CT: JAI.
- Bell, B., Fasani, F. ve Machin, S. (2013). Crime and Immigration: Evidence From Large Immigrant Waves. *Review of Economics and Statistics*, 95, 1278-1290.
- Benight, C. C. ve Bandura, A. (2004). Social cognitive theory of posttraumatic recovery: the role of perceived self-efficacy. *Behaviour Research and Therapy*, 42, 1129-1148.
- Berenbaum, H. ve Irvin, S. (1996). Alexithymia, anger, and interpersonal behavior. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 65(4), 203-208.
- Berg, I., Fearnley, W., Paterson, M., Pollock, G. ve Vallance, R. (1967). Birth Order and Family Size Of Approved School Boys. *British Journal of Psychiatry*, 113, 793-800.
- Bergeron, T. K., ve Valliant, P. M. (2001). Executive function and personality in adolescent and adult offenders vs. non-offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, 33(3), 27–45.
- Bevilacqua, L. ve Goldman, D. (2013). Genetics of impulsive behaviour. *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci*, 368 (1615), 20120380.
- Bhattacharya, H. (2015). Spousal Violence and Women's Employment in India. *Feminist Economics*, 21(2), 30–52.
- Biaggio, M. K. ve Godwin, W. H. (1987). Relation of depression to anger and hostility constructs. *Psychological Report*, 61, 87-90.

- Biederman, J., Monuteaux, M. C., Mick, E., Spencer, T., Wilens, T. E., Silva, J. M., Snyder, L. E. ve Faraone, S. V. (2006). Young adult outcome of attention deficit hyperactivity disorder: A controlled 10-year follow-up study. *Psychol Med*, 36, 167-179.
- Biles, D. (1979). Unemployment and crime-some research and policy considerations. *Australian Journal of Forensic Sciences*, 11(4), 167-173.
- Blaszczynski, A., Steel, Z. ve McConary, N. (1997). Impulsivity in pathological gambling: the antisocial impulsivist. *Addiction*, 92(1), 75-87.
- Block, C., Blokland, A. A. J., Van der Werff, C., Van Os, R., ve Nieuwbeerta, P. (2010). Long- term patterns of offending in women. *Feminist Criminology*, 5, 73-107.
- Blum, R. W., McNeely, C. ve Nonnemaker, J. (2002). Vulnerability, risk, and protection. *Journal of Adolescent Health*, 31, 28-29.
- Blumstein, A., Cohen, J., Roth, J. A. ve Visher, C. (1986). Criminal careers and “career criminals.” Washington, DC: National Academy Press.
- Bock, E. M. ve Hosser, D. (2014). Empathy as a predictor of recidivism among young adult offenders. *Psychology, Crime & Law*, 20(2), 101-115.
- Bogdan, R., ve Taylor, S. J. (1987). Toward a sociology of acceptance: The other side of the study of deviance. *Social Policy*, 18(2), 34–39.
- Bonta, J., Pang, B. ve Wallace-Capretta, S. (1995). Predictors of recidivism among incarcerated female offenders. *The Prison Journal*, 75, 227–294.
- Bor, W., McGee, T. R. ve Fagan, A. A. (2004). Early risk factors for adolescent antisocial behaviour: An Australian longitudinal study. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 38, 365–372.
- Bora, E. ve Baysan-Arabacı, L. (2009). Empati Ölçeği Türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 19(1), 39-47.
- Brezina, T., Agnew, R., Cullen, F. T., ve Wright, J. P. (2004). The code of the street: A quantitative assessment of Elijah Anderson’s subculture of violence thesis and its contribution to youth violence research. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 2, 303-328.
- Britt, C. L. (1997). Reconsidering the unemployment and crime relationship: variation by age group and historical period. *Journal of Quantitative Criminology*, 13(4), 405-428.
- Brodeur, J. P. ve Quellet, G. (2004). *What is a crime? A secular answer*. (ss. 1-33). Kanada: UBC Press.

- Buck, A. J., Hakim, S., Sagi, E. ve Weinblatt, J. (1989). An economic model of social sensitivity: The case of individual criminal behavior. *Journal of Quantitative Criminology*, 5(4), 353-372.
- Bulucu, G. D. ve Aymelek-Çakıl, N. (2013). Kırşehir ilinde Bağbaşı mahallesinde yaşayan kadınların cinsel şiddete uğrama durumlarının belirlenmesi [Determination of the state of exposure to sexual violence of the women living in a neighborhood in Kırşehir]. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 15, 35-44.
- Burç, B. (2015). Üniversite öğrencilerinde yeme tutumları ile dürtüsellik ve aleksitimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Burkay, S. (2008). Suç Teorileri ve Suç Olgusu: Antalya Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Antalya.
- Burke, D. M. (2001). Empathy in sexually offending and nonoffending in adolescent males. *Journal of Interpersonal Violence*, 16, 222-233.
- Capaldi, D. M., Kim, H. K. ve Owen, L. D. (2008). Romantic partners' influence on men's likelihood of arrest in early adulthood. *Criminology*, 46, 267-299.
- Cassel, J. (1976) The contribution of the social environment to host resistance. *American Journal of Epidemiology*, 104(2), 107-23.
- Caspy, A., McClay, J., Moffit, T. E., Mill, J., Martin, J. ve Craig, I. A. (2002). Role of genotype in cycle of violence in maltreated children. *Science*, 297, 851-854.
- Chamorro, J., Bernardi, S., Potenza, M.N., Grant, J.E., Marsh, R., Wang, S. ve Blanco, C. (2012). Impulsivity in the general population: a national study. *Journal of Psychiatry Research*, 46, 994-1001.
- Chan, H.C. ve Chui, W. H. (2012) Psychological correlates of violent and non-violent Hong Kong juvenile probationers. *Behavioral Sciences and the Law*, 30, 103-120.
- Chan, H.C. ve Chui, W. H. (2015). Social Bond and Self-Reported Nonviolent and Violent Delinquency: A Study of Traditional Low Risk, At-Risk, and Adjudicated Male Chinese Adolescents. *Child Youth Care Forum*, 44, 711-730.
- Christodoulou, M. (2012). Locked up and at risk of dementia. *Lancet Neurology*, 11, 750-751.
- Cohen, D. ve Strayer, J. (1996) Empathy in Conduct-Disordered and Comparison Youth. *Developmental Psychology*, 32(6), 988-998.

- Cohen, S. ve Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357.
- Coie, J. D. ve Dodge, K. A. (1997). *Aggression and antisocial behavior*. In W. Damon & N. Eisenberg (Eds). *Handbook of Child Psychology*, Vol. 3: Social, Emotional And Personality Development.
- Cornell, D. G., Warren, J., Hawk, G., Stafford, E., Oram, G., & Pine, D. (1996). Psychopathy in instrumental and reactive violent offenders. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(4), 783-790. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-006X.64.4.783>
- Courtenay, W. H. (2000) Constructions of masculinity and their influence on men's well-being: A theory of gender and health. *Social Science and Medicine*, 50(10), 1385–1401.
- Cross, C. P., Copping, L. T. ve Campbell, A. (2011). Sex differences in impulsivity: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 137, 97-130.
- Crowell, T. A., Kieffer, K. M., Kugeares, S., ve Vanderploeg, R. D. (2003). Executive and nonexecutive neuropsychological functioning in antisocial personality disorder. *Cognitive and Behavioral Neurology*, 16(2), 100–109.
- Cuadra, L. E., Jaffe, A. E., Thomas, R. ve DiLillo, D. (2014). Child maltreatment and adult criminal behavior: Does criminal thinking explain the association? *Child Abuse & Neglect*, 38, 1399-1408.
- Cunningham, A., Jaffe, P. G., Baker, L., Dick, T., Malla, S., Mazaheri, N. ve Poisson, S. (1998). Theory-derived explanations of male violence against female partners: Literature update and related implications for treatment and evaluation. London, UK: London Family Court Clinic.
- Çakır-Gönen, A. (2015). Öldürme Suçu İşlemiş Kadın ve Erkek Hükümlülerde Suç Motivasyonu ve Suça Etki Eden Faktörler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Çoştan, U. (2014). Suç ve Suç Önleme Stratejileri Doğrultusunda Ankara ili Örneğinde Suçu Önleyici Yaklaşımlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Dağ, H. (2003). Suçla Mücadele. *Polis Dergisi*, 34, 106-109.
- Dahlenberg, L. L. (1998). Youth violence in the United States. Major trends, risk factors, and prevention approaches. *American Journal of Preventive Medicine*, 14, 259-272.

- Davey, L., Day, A. ve Howells, K. (2005). Anger, over-control and serious violent offending. *Aggression and Violent Behavior*, 10(5), 624-635.
- Davidson, R.J., Jackson, D.C. ve Kalin, N. H. (2000). Emotion, Plasticity, Context, Andregulation: Perspectives from Affective Neuroscience. *Psychological Bulletin*, 126, 890-809.
- Davidson, R. J., Putnam, K. M. ve Larson, C. L. (2000). Dysfunction in the neural circuitry of emotion regulation - a possible prelude to violence. *Science*, 289, 591-594.
- Davis, M.H. (1996). Empathy: A Social Psychological Approach. Social Psychology Series, Blouder, US: Westview Pres. Akt: Wied, M., Branje, J.T.S. ve Meeus, H.J.W (2007). Empathy and Conflict Resolution In Friendship Relations Among Adolescent. *Aggressive Behavior*, 33, 48-55.
- De Haan, W. Ve Loader, I. (2002). On the emotions of crime, punishment and social control. *Theoretical Criminology*, 6(3), 243-253.
- DeLisi, M. (2002). Not just a boy's club: An empirical assessment of female career criminals. *Women and Criminal Justice*, 13, 27-45.
- Delisi, M. ve Conis, P. J. (2007). *Violent Offenders: Theory, Research, Public Policy, And Practice*. Jones & Bartlett Publishers Inc.: Sudbury, Massachusetts.
- Delson, C., Margolin, G. ve John, R. S. (2003). A typology of maritally violent men and correlates of violence in a community sample. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 635-651.
- Dembo, R., Williams, L., Getreu, A., Genung, L., Schmeidler, J., Berry, E., . . . LaVoie, L. (1991). A longitudinal study of the relationships among marijuana/hashish use, cocaine use, and delinquency in a cohort of high risk youths. *Journal of Drug Issues*, 21, 271-312.
- Demet, M. M., Deveci, A., Özmen, E., Şen, F. S. ve İçelli, İ. (2002). Major depresif bozukluk tanısı alan hastalarda aleksitiminin belirti örüntüsü üzerine etkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 39(2-3-4), 67-74.
- Demirbaş, T. (2001). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Demirbaş, T. (2005). *Kriminoloji*, 2. Basım. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Demirbaş, T. (2014). *Kriminoloji* (Gözden Geçirilmiş Beşinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demirbaş, T. (2016). Şiddet suçlarına genel bir bakış. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(4), 3345-3353.

- Denney, R. M., Koch, H. ve Craig, I. W. (1999). Association between monoamine oxidase A activity in human male skin fibroblasts and genotype of the MAOA promoter-associated variable number tandem repeat. *Human Genetics*, 105, 542-551.
- Derefinko, K., DeWall, C.N., Metze, A.V., Walsh, E.C. ve Lynam, D.R. (2011). Do different facets of impulsivity predict different types of aggression? *Aggressive Behavior*, 37(3), 223-233.
- Derzon, J. H. (2010). The correspondence of family features with problem, aggressive, criminal, and violent behavior: A metaanalysis. *Journal of Experimental Criminology*, 6(3), 263-292.
- Deveci, F. (2011). Ergenlerde karar verme stilleri ile algılanan sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye.
- De Vries Robbé, M., Mann, R. E., Maruna, S. ve Thornton, D. (2015). An exploration of protective factors supporting desistance from sexual offending. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 27(1), 16-33.
- Di Piazza, L., Kowal, C., Hodiaumont, F., Léveillé, S., Touchette, L., Ayotte, R. ve Blavier, A. (2017). Psychological characteristics of intimate partner offenders: What kind of mental weakness does violent behavior hide? *Annales Médico-Psychologiques*, 175, 698-704.
- Díaz-Galván, K. X., Ostrosky-Shejet, F. ve Romero-Rebollar, C. (2015). Cognitive and affective empathy: The role in violent behavior and psychopathy. *Revista Médica Del Hospital General De México*, 78(1), 27-35.
- Dickman, S. J. (1990). Functional and dysfunctional impulsivity: Personality and cognitive correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(1), 95-102.
- Dickman, S.J. (1993). *Impulsivity and information processing, in The Impulsive Client: Theory, Research, and Treatment. In W. G. McCown, J. L. Johnson, M. B. Shure (Eds.)* Washington DC: American Psychological Association.
- Dikmeer-Altınöglü, D. (1997). Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İç Dönük Ergenlerin İç Dönüklük Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Doherty, M. (2000). *Criminology*. Londra: Old Bailey Pres.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Dubow, E. F., Huesmann, P. B. ve Smith, C. (2016). Childhood and adolescent risk and

- protective factors for violence in adulthood. *Journal of Criminal Justice*, 45, 26–31.
- Eckhardt, C., Samper, R. E. ve Murphy, C. M. (2008). Anger disturbances among perpetrators of intimate partner violence: Clinical characteristics and outcome of court-mandated treatment. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(11), 1600–1617.
- Eggleston, E. P., ve Laub, J. H. (2002). The onset of adult offending: A neglected dimension of the criminal career. *Journal of Criminal Justice*, 30, 603-622.
- Edwards, J. K. (2002) Predicting Violence With Hostility And Impulsivity: A Moderational Approach. A Thesis for the Masters of Arts Department of Applied Experimental Psychology, Southern Illinois University Carbondale.
- Eisenberg, D. T., MacKillop, J., Modi, M., Beauchemin, J., Dang, D., Lisman, S. A., Lum, J. K. ve Wilson D. S. (2007). Examining impulsivity as an endophenotype using a behavioral approach: a DRD2 TaqI A and DRD4 48-bp VNTR association study. *Behavioral and Brain Functions*, 3, 2.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995a). Perceived social support: psychometric properties of the MSPSS in normal and pathological groups in a developing country. *Social Psychiatry Psychiatric Epidemiology*, 30, 121-126.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995b). Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34, 45-55.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Ekman, P. (1994). All emotions are basic. (Ed: Ekman, P., & Davidson, J. R.). *The Nature of Emotion: Fundamental Questions*, New York: Oxford University Press.
- Ellis, P. L. (1982). Empathy: A Factor in Antisocial Behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 10, 123- 134.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları (2004). *Kapkaç olaylarına analitik bakış*, Mustafa Gülcü (Ed), Ankara.
- Erem, F. (1997). *Suç Bilimi Açısından Adalet Psikolojisi*. Ankara: Adil Yayınevi.
- Ersen, H., İlnem, M. C., Havle, N., Yener, F., Karamustafalıoğlu, N. ve İpekçioğlu, D. (2011). Suç işlemiş kadınların sosyodemografik özellikleri, anne-baba tutumları ve öfke ifade biçimlerinin değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri*, 14, 218-229.

- Ermış, B. B. (2008). *Bir Sosyal Destek Kaynağı Olarak Aile: 5. Aile Şurası Aile Destek Hizmetleri Bildirileri*. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları: Ankara.
- Eronen, M., Angermeyer, M. C. ve Schulze, B. (1998). The psychiatric epidemiology of violent behaviour. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 33, 13-23.
- Eysenck S.B. ve Eysenck H.J. (1977) The place of impulsiveness in a dimensional system of personality description. *British Journal of Social & Clinical Psychology*, 16, 57-68.
- Eysenck, S. B. G., Pearson, P. R., Easting, G. ve Allsopp, J. F. (1985). Age norms for impulsiveness, venturesomeness and empathy in adults. *Personality and Individual Differences*, 6, 613-619.
- Farrington, D. (1992). Juvenile delinquency. In J. Coleman (Ed.), *The school years* (2nd ed., pp. 23–163). London: Routledge.
- Farrington, D. P. (1998). Predictors, causes, and correlates of male youth violence. *Crime and Justice*, 24, 421-475.
- Farrington, D. P. (2011). Families and crime. In J. Q. Wilson & 7 Petersilia (Eds.), *Crime and public policy* (pp. 130-157). New York, NY: Oxford University Press.
- Farrington, D.P. (2015). *The developmental evidence base: Psychosocial research*. In D.A. Crighton, & G.J. Towl (Eds.), *Forensic psychology* (2nd ed.). Chichester, UK: Wiley.
- Farrington, D. P. ve West, D. J. (1971). A comparison between early delinquents and young aggressives. *British Journal of Criminology*, 11(4), 341–358.
- Felson, R.B., Deane, G. ve Armstrong, D.P., (2008). Do theories of crime or violence explain race differences in delinquency? *Social Science Research*, 37, 624-641.
- Felson, R. B. ve Jo Lane, K. (2009). Sexual and physical abuse, and adult crime. *Aggressive Behavior*, 35, 489-501.
- Fergusson, D. M. ve Horwood, L. J. (2002). Male and Female Offending Trajectories. *Development and Psychopathology*, 14, 159–177.
- Ferguson, C. J. (2008). An evolutionary approach to understanding violent antisocial behavior: diagnostic implications for a dual-process etiology. *Journal of Forensic Psychology Practice*, 8, 321-343.
- Ferguson, C. J. ve Beaver, K. M. (2009). Natural born killers: the genetic origins of extreme violence. *Aggression Violent Behavior*, 14, 286-294.

- Fernandez, Y. M. ve Marshall, W. L. (2003). Victim Empathy, Social Self-Esteem and Psychopathy in Rapists, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 15, 11-26.
- Field, C. A. ve Caetano, R. (2005). Intimate partner violence in the U.S. general population. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(4), 463-469.
- Field, C. A. ve Caetano, R. (2005). Longitudinal model predicting mutual partner violence among white, black, and hispanic couples in the United States General Population. *Violence and Victims*, 20, 499-511.
- Finkelhor, D., Turner, H., Hamby, S. ve Ormrod, R. (2011). Polyvictimization: Children's exposure to multiple types of violence, crime, and abuse. *Juvenile Justice Bulletin*; Ağustos 18, 2020 tarihinde <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/235504.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Finkelstein, J. W., Susman, E. J., Chinchilli, V. M., Kunselman, S. J., D'arcangelo, M. R., Schwab, J., Demers, L. M., Liben, L. S., Lookingbill, G. ve Kulin, H. E. (1997). Estrogen or testosterone increases self-reported aggressive behaviors in hypogonadal adolescents. *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism*, 82, 2433-2438.
- Fitzpatrick, K. M. (1997). Fighting among America's youth: A risk and protective factors approach. *Journal of Health and Social Behavior*, 38, 131-148.
- Flanagan, J. C., Jarnecke, A. M., Leone, R. M. ve Oesterle, D. W. (2020). Effects of couple conflict on alcohol craving: Does intimate partner violence play a role? *Addictive Behaviors*, 109, 1-8.
- Foley, D. L., Eaves, L. J., Wormley, B., Silberg, J. L., Maes, H. H., Kuhn, J. ve Riley, B. (2004). Childhood adversity, monoamine oxidase A genotype, and risk for conduct disorder. *Archives of General Psychiatry*, 61, 738-744.
- Ford, J. D., Chapman, J., Connor, D. F. ve Cruise, K. R. (2012). Complex trauma and aggression in secure juvenile justice settings. *Criminal Justice and Behavior*, 39(6), 694-724.
- Forrest, W. ve Edwards, B. (2015). *Early onset crime and delinquency among Australian children*. In G. Daraganova, X. Yu, & B. Edwards (Eds.), *Longitudinal study of Australian children annual statistical report*. Melbourne, Australia: Australian Institute of Family Studies.
- Fossati, A., Acquarini, E., Feeney, J. A., Borroni, S., Grazioli, F., Giarolli, L. E., Franciosi, G. ve Maffei, G. (2009). Alexithymia and Attachment Insecurities in Impulsive Aggression. *Attachment and Human Development*, 11(2), 165-182.

- Fowler, S. R., Bray, D. G. ve Hollin, C. R. (1992). Young offenders' explanations of crime and preferred method of disposition. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 36(1), 31-41.
- Freedberg, S. (2007). Re-examining Empathy: A Relational Feminist Point of View. *Social Work*, 52(3), 258.
- Frey, K.S., Hirschstein, K. M. ve Guzzo, B. A. (2000). Second Step: Preventing Aggression by Promoting Social Competence. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 8(2), 102-112.
- Frijda, N. H. (1994). Emotion require cognitions, even if simple one. (Ed: Ekman, P., & Davidson, J.R). *The Nature of Emotion: Fundamental Questions*, New York: Oxford University Press.
- Frisell, T., Pawitan, Y. ve Langstrom, N. (2012). Is the association between general cognitive ability and violent crime caused by family-level confounders? *PLoS One*; 7(7): e41783. <http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0041783-PONE-D12-13513>.
- Fuller, K. M. L. (2012). Personality and crime: An examination of the Five Factor Model on offending and cooffending. Theses and Dissertations (All). 960. <http://knowledge.library.iup.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1418&context=etd>.
- Ganz, N. (2006). *Graffiti women: Street art from five continents*. New York, NY: Abrams
- Garbarino, J. (1999). *Lost boys: Why our sons turn violent and how we can save them, Violence by children and adolescent*. New York: Anchor Books.
- Garofalo, R. B. (1957). *Criminologia Suç, Suçlu ve Ceza* (Çev. Muhittin Göklü). İstanbul: Nurgök Matbaası.
- Gatta, M., Santo, F. D., Rago, A., Spoto, A. ve Battistella, P. A. (2016). Alexithymia, impulsiveness, and psychopathology in nonsuicidal self-injured adolescents. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 12, 2307–2317.
- Geleri, A. (2003). *Önleyici Polislik*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Gendreau, P., Little, T. ve Goggin, C. (1996). A meta- analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works! *Criminology*, 34, 575–596.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Gider, H. (1961). *Genel Kriminoloji ve Adalet Psikolojisi*. Devrim Matbaası.

- Gil, F. D., Weigl, M., Wessels, T., Irnich, D., Baumüller, E. ve Winkelmann, A. (2008). Parental Bonding And Alexithymia In Adults With Fibromyalgia. *Psychosomatics*, 49 (2), 115-122.
- Gilligan, C. (1982). *In a Different Voice*. Boston, MA: Harvard University Press
- Goode, W. J. (1971). Force and Violence in the Family. *Journal of Marriage and the Family*, 33(4), 624-36.
- Gottfredson, M. R. ve Hirschi T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford University Press: California.
- Gottfredson, M. R. ve Hirschi, T. (1994). *A general theory of adolescent problem behavior: Problems and prospects*. In R. D. Ketterlinus & M. E. Lamb (Eds.), *Adolescent problem behaviors: Issues and research* (pp. 41-56). Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Gould, E., Weinberg, B. ve Mustard, D. (2002). Crime rates and local labor market opportunities in the United States: 1977-1997. *The Review of Economics and Statistics*, 84(1), 45-61.
- Gökçearslan-Çifci, E. (2009). Kapkaç Suçundan Hüküm Giyen Yetişkinlerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Sapma Davranışlar Açısından İncelenmesi. *Aile Toplum ve Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(18), 73-85.
- Gönenç, L. (2013). *Hukukun Temel Kavramları* (ed. Ufuk Aydın, Elvan Sütken). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gök, M. (2010). Aşiret Tarzı Kapalı Toplum İletişim Modelinde Oluşan Şiddet Suçlarının Nedenleri ve Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Halkla İlişkiler Uygulamaları: Diyarbakır Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Görgülü, T. ve Öntaş, Ö. C. (2013). Hükümlülerin suç davranışının nedenlerine ve suç davranışı risk faktörlerine ilişkin düşünceleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 59-82.
- Gray, L. (1997). Differences between violent and non-violent delinquent males on measures of empathy, attachment, parental criminality and parental acceptance/rejection. *Dissertation Abstracts International*, 58, 2398.
- Grogger, J. (1998). Market wages and youth crime. *Journal of Labor Economics*, 16, 756-791.
- Gullo, J. M. ve Dawe, S. (2008). Impulsivity and adolescent substance use: Rashly dismissed as all bad? *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 32, 1507-1518.

- Guo, G., Roettger, M. E. ve Shih, J. C. (2007). Contributions of the DAT1 and DRD2 genes to serious and violence delinquency among adolescents and young adults. *Human Genetics*, 121, 125-136.
- Güleç, H., Güleç, M. Y., Kaymak, S. U., Topaloğlu, M. ve Ak, İ. (2011). Şiddet İçeren Suç Davranışı Öngörülebilir mi? Erkek Mahkumlarda Yürütülen Bir Cezaevi Çalışması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 14, 94-102.
- Güleç, H., Köse, S., Güleç, Y. M., Çitak, S., Evren, C., Borckardt, J. ve Sayar, K. (2009). Reliability and factorial validity of the Turkish version of the 20-Item Toronto Alexithymia Scale (TAS-20). *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 19, 214-220.
- Güleç, H., Tamam, L., Yazıcı-Güleç, M., Turhan, M., Karakuş, G., Zengin, M. ve Stanford, M. S. (2008). Psychometric properties of the Turkish version of The Barratt Impulsiveness Scale-11. *Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 18(4), 251-258.
- Güleç, H. ve Yenel, A. (2010). 20 Maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği Türkçe Uyarlamasının Kesme Noktalarına Göre Psikometrik Özellikleri. *Klinik Psikiyatri*, 13, 108-112.
- Güler, O. (2003). Konya E Tipi Kapalı Cezaevindeki Mahkumlarda Psikiyatrik Bozuklukların 1 Yıllık Yaygınlığı. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Güler, N. (2010). Gebelikte eşi tarafından kadına uygulanan fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet ve ilişkili faktörler [Physical, emotional, sexual, and economic violence by spouse during pregnancy and associated factors]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3, 72-77.
- Gürsoy, E. C. (2010). Ergenlerde sosyodemografik özelliklere ve algılanan sosyal destek ile akran zorbalığına maruz kalmanın incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Haberstick, B. C., Smolen, A. ve Hewitt, J. K. (2006). Family-based association test of the 5HTTLPR and aggressive behavior in a general population sample of children. *Biological Psychiatry*, 59, 836-843.
- Hagan, J. ve Palloni, A. (1999). Sociological criminology and the myth of hispanic immigration and crime. *Social Problem*, 46, 617-632.
- Hales, J., Nevill, C., Pudney, S. ve Tipping, S. (2009). "Longitudinal analysis of the Offending", Crime and Justice Survey 2003-06, Home Office, London. 06.11.2020 tarihinde https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/116609/horr19-key-implications.pdf sitesinden alınmıştır.

- Haller, I. (2014). Is there a correlation between poverty and criminality? Analysis of European data. *European Review of Applied Sociology*, 7(9), 2286-2552.
- Hannan, L. (2011). Criminal opportunity theory and relationships between poverty and property crime. *Journal of Sociological Spectrum*, 22(3), 363-381.
- Hansen, K. (2003). Education and the crime-age profile. *The British Journal of Criminology*, 43, 141-168.
- Hanson, R. K. ve Scott, H. (1995). Assessing Perspective-Taking Among Sexual Offenders, Nonsexual Criminals and Nonoffenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 7, 259- 277.
- Harpur, T.J., Hakstian, A.R. ve Hare, R.D. (1988). Factor structure of the psychopathy checklist. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56, 741-747.
- Harputlu, D. (2005). Kadın mahkumlarda benlik saygısı ve kendi kendine meme muayenesi ilişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Harris, G. T. ve Rice, M. E. (1997). Risk appraisal and management of violent behavior. *Psychiatric Services*, 48, 1168-1176.
- Hart, J. L., O'Toole, S. K., Price-Sharp, J. L. ve Shaffer, T. W. (2007). The risk and protective factors of violent juvenile offending. *Youth Violence & Juvenile Justice*, 5(4), 367-384.
- Haskan, Ö. (2009). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Hatfield, W. D. ve Hatfield, D. J. (1995). Relationships Among Conflict Management Styles, Levels of Conflict, and Reactions to Work. *The Journal of Social Psychology*, 135(6), 687-698.
- Heck, C., ve Walsh, A. (2000). The effects of maltreatment and family structure on minor and serious delinquency. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 44, 178-193.
- Heidensohn, F., ve Silvestri, M. (2012). Gender and crime. In M. Maguire, R. Morgan & R. Reiner (Eds.), *The Oxford Handbook of Criminology* (pp. 336-369). Oxford: Oxford University Press.
- Heimer, K. (1997). Socioeconomic status, subcultural definitions, and violent delinquency. *Social Forces*, 75, 799-833.
- Hemphill, S., Smith, R., Toumbourou, J., Herrenkohl, T. I., Catalano, R. F., McMorris, B. J.

- ve Romaniuk, H. (2009). Modifiable determinants of youth violence in Australia and the United States: A longitudinal study. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 42, 289–309.
- Herpertz, S. C. ve Sass, H. (2000). Emotional deficiency and psychopathy. *Behavioral Science and the Law*, 18, 567-580.
- Herrenkohl, T.I., Hill, K.G., Chung, I. J., Guo, J., Abbott, R.D. ve Hawkins, J.D. (2003). Protective factors against serious violent behavior in adolescence: A prospective study of aggressive children. *Social Work Research*, 27(3), 179–191.
- Herrenkohl, T. I., McMorris, B. J. ve Catalano, R. F. (2007). Risk factors for violence and relational aggression in adolescence. *Journal of Interpersonal Violence*, 22, 386-405.
- Herrenkohl, T I., Jung, H., Lee, J. O., ve Kim, M. (2017). Effects of Child Maltreatment, Cumulative Victimization Experiences, and Proximal Life Stress on Adult Crime and Antisocial Behavior. National Criminal Justice Reference Service, 06.11.2020 tarihinde <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/250506.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Hoaken, P. N. S., Shaughnessy, V. ve Pihl, R. O. (2003). Executive cognitive functioning and aggression: Is it an issue of impulsivity? *Aggressive Behavior*, 29, 15–30.
- Hoaken, P. N. S., Allaby, D. B. ve Earle, J. (2007). Executive cognitive functioning and the recognition of facial expressions of emotion in incarcerated violent offenders, non-violent offenders, and controls. *Aggressive Behavior*, 33, 412–21.
- Hodgins, S. (1992). Mental disorder, intellectual deficiency, and crime. Evidence from a birth cohort. *Archives of General Psychiatry*, 49(6), 476–483.
- Hoge, R. D., Andrews, D. A. ve Leschied, A. W. (1996). An investigation of risk and protective factors in a sample of youthful offenders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37(4), 419-424.
- Holtzworth-Munroe, A. (2000). Cognitive factors in male intimate violence. *Cognitive Therapy and Research*, 24, 135–138.
- Huizinga, D., Loeber, R., Thornberry, T. P., ve Cothorn, L. (2000). Cooccurrence of delinquency and other problem behaviors. *Juvenile Justice Bulletin*. Washington, DC: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Huntley, M. S., Jr. (1973). Effects of alcohol and fixation-task difficulty on choice reaction time to extrafoveal stimulation. *Quarterly Journal of Studies on Alcohol*, 34, 89–103.
- Hurren, E., Stewart, A. ve Dennison, S. (2017). Transitions and turning points revisited: A replication to explore child maltreatment and youth offending links within and across

- Australian cohorts. *Child Abuse & Neglect*, 65, 24–36.
- Hurtwitz, S. ve Christiansen, K.O. (1983). *Criminology*. London: Allen & Unwin.
- İçli, T. ve Öğün, A. (1988). Sosyal değişme süreci içinde kadın suçluluğu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 17-32.
- İçli, T. (1993). *Türkiye’de Suçlular-Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- İçli, T. ve Öğün, A. (2000). Kadın suçluluğunu etkileyen bazı sosyolojik faktörler. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 11-37.
- İçli, T.G. ve Öğün, A. (2000). *Türkiye’de Kadın Suçluluğunun Bazı Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Belirleyicileri*. Ankara: T.C Adalet Bakanlığı, Yarıaçık Cezaevi Matbaası.
- İçli, T. G (2007). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin yayınları.
- İzkan, S. (1992). Türkiye’de Toplumsal Değişme ve Kentleşme Sürecinde Suç ve Suçluluk Olgusuna Sosyolojik bir Yaklaşım. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye.
- Jaffee, S. R., Lombardi, C. M. ve Coley, R. L. (2013). Using complementary methods to test whether marriage limits men’s antisocial behavior. *Development and Psychopathology*, 25, 65–77.
- Jessor, R., Van Den Bos, J., Vanderryn, J., Costa, F. M. ve Turbin, M. S. (1995). Protective factors in adolescent problem behavior: Moderator effects and developmental change. *Developmental Psychology*, 31(6), 923-933.
- Joanes, D. N. ve Gill, C. A. (1998). Comparing Measures of Sample Skewness and Kurtosis. *Journal of the Royal Statistical Society (Series D). The Statistician*, 47(1), 183-189. doi:10.1111/1467-9884.00122.
- Johanson, E. (1968). Inmates of Youth Prisons Compared with Controls For Family Structure. *Acta Psychiatrica Scandinavia*, 44(3), 289-297.
- Johansson, P., ve Kempf-Leonard, K. (2009). A gender-specific pathway to serious, violent, and chronic offending? Exploring Howell’s risk factors for serious delinquency. *Crime and Delinquency*, 55(2), 216-240. doi: 10.1177/001128708330652
- Johnson, E. H. (1974). *Crime, Correction and Society*. The Dorsey Pres: Homewood, Illinois.

- Johnston, L. D., O'Malley, P. M. ve Bachman, J. G. (1991). Drug Use Among American High School Seniors, College Students and Young Adults, 1975-1990, Vol. II. NIDA, DHHS Publication No. (ADM) 91-1835, Washington, Government Printing Office.
- Jolliffe, D. ve Farrington, D.P. (2004). Empathy and offending: A systematic review and metaanalysis. *Aggression and Violent Behavior*, 9(5), 441–476.
- Jolliffe, D. ve Farrington, P.D. (2006). Examining The Relationship Between Low Empathy and Bulling. *Aggressive Behavior*, 32, 540-550.
- Jolliffe, D. ve Farrington, D. (2007). Examining the relationship between low empathy and self-reported offending. *Legal and Criminological Psychology*, 12, 265–286.
- Jones, G., Zammit, S., Norton, N., Hamshire, M. I., Jones, S. L., Milham, C., Sanders, R. D., McCarthy, G. M., Jones, L. A., Cardno, A. G., Gray, M., Murphy, K. C. ve Owen, M. J. (2001). Aggressive behaviour in patients with schizophrenia is associated with catechol-O-methyltransferase genotype. *British Journal of Psychiatry*, 179, 351-355.
- Jones, M. ve Sims, B. (1997). Recidivism of offenders released from prison in North Carolina: A gender comparison. *Prison Journal*, 77, 335–349.
- Jose, R. ve Novaco, R. W. (2016). Intimate partner violence victims seeking a temporary restraining order: Social support and resilience attenuating psychological distress. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(20), 3352-3376.
- Kahn, J.W. ve Lawhorne, C.W. (2003). Empathy: The Critical Factor On Conflict Resolution and a Culture of Civility. Information Analysess.
- Kajanoja, J. Scheinin, N. M., Karukivi, M. Karlsson, L. ve Karlsson, H. (2019). Alcohol and tobacco use in men: The role of alexithymia and externally oriented thinking style. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 45(2), 199-207.
- Kandall, S. R. (1999) Substance and Shadow: Women and Addiction in the United States. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Karaoğlu, L., Celbiş, O., Ercan, C., Ilgar, M., Pehlivan, E., Güneş, G., ... Eğri, M. (2006). Physical, emotional and sexual violence during pregnancy in Malatya, Turkey. *European Journal of Public Health*, 16, 149–156.
- Kashdan, T. B., Barrett, L. F. ve Mc Knight, P. E. (2015). Unpacking Emotion Differentiation: Transforming Unpleasant Experience By Perceiving Distinctions in Negativity. *Current Directions in Psychological Science*, 24(1), 10–16.

- Katman, H. A. (2010). Okul Yöneticilerinin Empatik Eğilimlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye.
- Katsiyannis, A. ve Archwamety, T. (1997). Factors related to recidivism among delinquent youths in a state correctional facility. *Journal of Child and Family Studies*, 6, 43–55.
- Kaukiainen, A., Bjorkqvist K., Lagerspetz, K., Osterman, K., Salmivalli, C., Rortberg, S. ve Ahlborn, A. (1999). The Relationships Between Social Intelligence, Empathy, and Three Types of Aggression. *Aggressive Behaviour*, 25, 81-89.
- Kaya, N., Güler, Ö. ve Çilli, A. S. (2004). Konya kapalı cezaevindeki mahkûmlarda psikiyatrik bozuklukların yaygınlığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 85-91.
- Kazarian, S. S. ve McCabe, S. B. (1991). Dimensions of social support in the MSPSS: Factorial structure, reliability, and theoretical implications. *Journal of Community Psychology*, 19, 150-160.
- Keels, M. (2008). Second- Generation effects of Chicago’ s gautreaux residential mobility program on children’ s participation in crime. *Journal of Research on Adolescent*, 18(2), 305-352.
- Kelly, J. A. (1982). *Social Skills Training*. Springer Publishing Company: New York.
- Keltikangas-Järvinen, L. (1982). Alexithymia in violent offenders. *Journal of Personality Assessment*, 46(5), 462-467.
- Kemp, T., Overbeck, G., Wied, M., Engels, R. ve Scholte, J. (2007) Early Adolescent Empathy, Parental Support, and Antisocial Behavior. *The Journal Of Genetic Psychology*, 168(1), 5-18.
- Kempf-Leonard, K., Tracey, P. E., ve Howell, J. C. (2001). Serious, violent, and chronic juvenile offenders: The relationship of delinquency career types to adult criminality. *Justice Quarterly*, 18(3), 449-478. doi: 10.1080/07418820100094981
- Kesbiç, C. Y. ve Dündar, Ö. (2017). İşsizlik ve Suç Arasındaki İlişkiye Teorik Bir Bakış. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(2), 327-348.
- Kierkus, C. A. ve Hewitt, J. D. (2009). The contextual nature of the family structure/delinquency relationship. *Journal of Criminal Justice*, 37, 123–132.
- King, R. D. ve Wincup, E. (2007). *Doing Research on Crime and Justice (2nd edition, pp. 453-527)*. Oxford: Oxford University Pres.

- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışlarının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 47-70.
- Koçak, R. (2002). Aleksitimi: Kurumsal Çerçeve ve Tedavi Yaklaşımları ve İlgili Araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 183-212.
- Koçak, R. (2003). Duygusal ifade eğitimi programının üniversite öğrencilerinin aleksitimi ve yalnızlık düzeylerine etkisi. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Koçak, M. (2017). Genç Yetişkinlerde Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları ile Çocukluk Çağı Travmaları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Koçak, M. ve Durak Batıgün, A. (2017). Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeğinin (ŞİSDÖ) Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Koller, K. M. (1971). Parental Deprivation, Family Background and Female Delinquency. *British Journal of Psychiatry*, 118, 319-327.
- Kolvin, I., Miller, F. J. W., Scott, D. M., Gatzanis, S. R. M. ve Fleeting, M. (1990). *Continuities of deprivation? The Newcastle 1000 Family Study*. Aldershot, UK: Avebury.
- Konrath, S., Novin, S. ve Li, T. (2012). Is the relationship between alexithymia and aggression context-dependent? Impact of group membership and belief similarity. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 329-334.
- Kooiman, C. G., Bolk, J. H., Brand, R., Trijburg, R. W. ve Rooijmans, H. G. (2000). Is Alexithymia A Risk Factor For Unexplained Physical Symptoms In General Medical Outpatients? *Psychosomatic Medicine*, 62(6), 768-778.
- Kopper, B. A. ve Epperson, D. L. (1996). The Experience and Expression of Anger: Relationship with Gender, Gender Role Socialization Depression and Mental Health Functioning. *Journal of Counseling Psychology*, 43(2), 158-165.
- Kotler, M., Barak, P., Cohen, H., Averbuch, I. E., Grinshpoon, A. ve Gritsenko, I. (1999). Homicidal behavior in schizophrenia associated with a genetic polymorphism determining low COMT activity. *American Journal of Medical Genetics*, 88, 628-633.
- Kristof, Z., Kresznerits, S., Olah, M., Gyollai, A., Lukacs-Miszler, K., Halmai, T., Fountoulakis, K. N., Tenyi, T., Dome, P. ve Gonda, X. (2018). Mentalization and empathy as predictors of violence in schizophrenic patients: Comparison with

- nonviolent schizophrenic patients, violent controls and nonviolent controls. *Psychiatry Research*, 268, 198-205.
- Kurtz, D. L., ve Zavala, E. (2017). The Importance of Social Support and Coercion to Risk of Impulsivity and Juvenile Offending. *Crime and Delinquency*, 63(14), 1838-1860.
- L'Abate, L. A. (1993). *Family theory of impulsivity. In The Impulsive Client. In W. G. McCown, J. L. Johnson, M. B. Shure (Eds.)* Washington DC: American Psychological Association.
- Land, K. C., McCall, P. L., Cohen, L. E., (1990). Structural covariates of homicide rates: are there any invariances across time and space. *American Journal of Sociology*, 95, 922-962.
- Landau, S. F. (1988). Violent crime and its relation to subjective social stress indicators: The case of Israel. *Aggressive Behavior*.
- Laub, J. H., ve Sampson, R. J. (2003). *Shared beginnings, divergent lives: Delinquent boys to age 70*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Lauritsen, J. L., Heimer, K. ve Lynch, J. P. (2009). Trends in the gender gap in violent offending: New evidence from the national crime victimization survey. *Criminology*, 47(2), 361-399.
- Lazarus, R. S. (1982). Thoughts on The Relation Between Emotion and Cognition. *American Psychologist*, 37, 1019-1024.
- Lee, J. K. P., Jackson, H. J., Pattison, P., ve Ward, T. (2002). Developmental risk factors for sexual offending. *Child Abuse and Neglect*, 26(1), 73-92.
- Leonard, K. E. (1993). Drinking patterns and intoxication in marital violence: Review, critique, and future directions for research. U.S. Department of Health and Human Services research monograph, 24: Alcohol and interpersonal violence: Fostering multidisciplinary perspectives (pp. 253–280). : NIH Publication No. 93-3496.
- Leshem, R., Van Lieshout, P. H. H. M., Ben-David, S., ve Ben-David, B. M. (2019). Does emotion matter? The role of alexithymia in violent recidivism: A systematic literature review. *Criminal Behavior Mental Health*, 29, 94–110.
- Lester, D., ve Georges, V. C. (1986). National Character And Rates Of Personal Violence (Suicide And Homicide). Psychological Report.
- Lewis, M. (1993). The emergence of human emotions. (Ed: Lewis, M., & Haviland, M. J.). *Handbook of Emotions*, New York: The Guilford Press.

- Lewis, O. D. (2007). *Erişkin Antisosyal Davranışı, Suç ve Şiddet*. Ankara: Güneş Kitabevi.
- Liao, D. L., Hong, C. J., Shih, H. L. ve Tsai, S. J. (2004). Possible association between serotonin transporter promoter region polymorphism and extremely violent crime in Chinese males. *Neuropsychobiology*, 50, 284-287.
- Lochner, L. (2004). Education, work, and crime: A human capital approach. *International Economic Review*, 45, 811-843.
- Lochner, L. ve Moretti, E. (2004). The effect of education on crime: Evidence from prison inmates, arrests, and self-reports. *The American Economic Review*, 94(1), 155-189.
- Loeber, R. ve Dishion, T. (1983). Early predictors of male delinquency: A review. *Psychological Bulletin*, 94(1), 68-99.
- Loeber, R. (1990). Development and risk factors of juvenile antisocial behavior and delinquency. *Clinical Psychology Review*, 10, 1-41.
- Loeber, R., LaCourse, E., ve Homish, L. D. (2005). Homicide, violence, and developmental trajectories. In R. E. Tremblay, W. W. Hartup, & J. Archer (Eds.), *Developmental origins of aggression* (pp. 202-220). New York, NY: Guilford Press.
- Loeber, R., Pardini, D., Homish, D. L., Wei, E. H., Crawford, A. M., Farrington, D. P., Stouthamer-Loeber, M., Creemers, J., Koehler, S. A. ve Rosenfeld, R. (2005). The prediction of violence and homicide in young men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6), 1074-1088.
- Loeber, R. ve Pardini, D. (2008). Neurobiology and the development of violence: common assumptions and controversies. *Philosophical Transactions of The Royal Society Biological Sciences*, 363, 2491-2503.
- Loucks, A. ve Zamble, E. (1994). Some comparisons of female and male serious offenders. *Forum on Correctional Research*, 6, 22-25.
- Louise, C. R. (2016). Serious violent offenders: An exploration of offender characteristics, criminal history information and specialisation. A Thesis for the Doctor of Department of Psychology, University of Liverpool.
- Louth, S. M., Hare, R. D. ve Linden, W. (1998). Psychopathy and alexithymia in female offenders. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 30(2), 91-98.
- Lösel, F. ve Farrington, D. P. (2012). Direct protective and buffering protective factors in the development of youth violence. *American Journal of Preventive Medicine*, 43(2S1), 8-23.

- Luallen, J. (2006). 'School's out... forever: a study of juvenile crime, at-risk youths and teacher strikes'. *Journal of Urban Economics*, 59, 75–103.
- Macdonald, N. (2001). *The graffiti subculture: Youth, masculinity and identity in London and New York*. New York, NY: PalgraveMacMillan.
- Machin, S. ve Meghir, C. (2004). 'Crime and economic incentives'. *The Journal of Human Resources*, 39, 958–979.
- MacMillan, R. ve Gartner, R. (1999). When She Brings Home the Bacon: Labor-Force Participation and the Risk of Spousal Violence Against Women. *Journal of Marriage and the Family*, 61(4), 947–58
- Magar, E. C. E., Phillips, L. H. ve Hosie, J. A. (2008). Self-regulation and risk-taking. *Personality and Individual Differences*, 45(2), 153–159.
- Maisondieu, J., Tarrieu, C., Razafimamonjy, J. ve Arnault, M. (2008). Alexithymia, depression and prolonged imprisonment. *Annales Médico-Psychologiques*, 166(8), 664–668.
- Maldonado-Molina, M. M., Reingle, J. M. ve Jennings, W. G. (2011). Does Alcohol Use Predict Violent Behaviors? The Relationship Between Alcohol Use and Violence in a Nationally Representative Longitudinal Sample. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 9(2), 99-111
- Malvaso, C. G., Delfabbro, P. ve Day, A. (2016). Risk factors that influence the maltreatment-offending association: A systematic review of prospective and longitudinal studies. *Aggression and Violent Behavior*, 1–15. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2016.06.006>.
- Malvaso, C. G., Delfabbro, P. ve Day, A. (2017). The child protection and juvenile justice nexus in Australia: A longitudinal examination of the relationship between maltreatment and offending. *Child Abuse & Neglect*, 64, 32–46. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.028>.
- Marcus, R. F. (2009). Cross-Sectional Study of Violence in Emerging Adulthood. *Aggressive Behavior*, 35, 188–202.
- Marlowe, H. A. (1986). Social Intelligence: Evidence For Multidimensionality and Construct Independence. *Journal of Educational Psychology*, 78(1), 52-58.
- Masse, L. C. ve Tremblay, R. E. (1997). Behavior of boys in kindergarten and the onset of substance use during adolescence. *Archives of General Psychiatry*, 54, 62-68.
- Maxfield, M. G. ve Widom, C. S. (1996). The cycle of violence: Revisited 6 years later. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 150(4), 390–395.

- Maxfield, M. G., Weiler, B. L. ve Widom, C. S. (2000). Comparing self-reports and official records of arrests. *Journal of Quantitative Criminology*, 16(1), 87–110.
- Mayer, S. V., Jusyte, A., Klimecki-Lenz, O. M. ve Schönenberg, M. (2018). Empathy and altruistic behavior in antisocial violent offenders with psychopathic traits. *Psychiatry Research*, 269, 625-632.
- Mazefsky, C.A. ve Farrell, A.D. (2005). The role of witnessing violence, peer provocation, family support, and parenting practices in the aggressive behavior of rural adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 14(1), 71-85.
- McClellan, M. L. (2011). Historical Perspectives on Alcoholism Treatment for Women. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 29(4), 332–56.
- McClellan, M. L. (2017). *Lady Lushes: Gender, Alcoholism, and Medicine in Modern America*. 1st. New York, NY: Rutgers University Press.
- McDermott, R. C. ve Lopez, F. G. (2013). College men's intimate partner violence attitudes: contributions of adult attachment and gender role stress. *Journal of Counseling Psychology*, 60(1), 127–136.
- McLaughlin, E., Muncie J. ve Hughes, G. (2003). *Of the Development of the Propensity to Crime. A. Quetelet, Criminological Perspectives Essential Readings*, Sage yayınları: London.
- McMahon, K., Hoertel, N., Olfson, M., Wall, M., Wang, S. ve Blanco, C. (2018). Childhood maltreatment and impulsivity as predictors of interpersonal violence, self-injury and suicide attempts: A national study. *Psychiatry Research*, 269, 386-393.
- McPhedran, S. (2007). A review of the evidence for associations between empathy, violence, and animal cruelty. *Aggression and Violent Behavior*, 14(1), 1-4.
- Mears, D. P. ve Field, S. H. (2002). A closer look at the age, peers, and delinquency relationship. *Western Criminology Review*, 4(1), 20-29.
- Megreya, A. M. (2013). Criminal thinking styles and emotional intelligence in Egyptian offenders. *Crim Behav Ment Health*, 23, 56–71.
- Megreya, A. M. (2015). Emotional intelligence and criminal behavior. *Journal of Forensic Sciences*, 60(1), 84-88.
- Mendes, D. D., Mari, J. J., Singer, M., Barros, G. M. ve Mello, A. F. (2009). Study review of the biological, social and environmental factors associated with aggressive behavior. *Revista Brasileira de Psiquiatria*, 31, 77-85.

- Mersky, J. P. ve Reynolds, A. J. (2007). Child maltreatment and violent delinquency: Disentangling main effects and subgroup effects. *Child Maltreatment*, 12(3), 246–258. <http://dx.doi.org/10.1177/1077559507301842>.
- Mersky, J. P., Topitzes, J. ve Reynolds, A. J. (2012). Unsafe at any age: Linking childhood and adolescent maltreatment to delinquency and crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 49(2), 295–318. <http://dx.doi.org/10.1177/0022427811415284>.
- Messerschmidt, J.W. (1993). *Masculinities and Crime*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham.
- Miethe, T. D., ve Regoeczi, W. C. (2004). Rethinking homicide. New York, NY: Cambridge University Press.
- Miller, P. A. ve Eisenberg, N. (1988). The relation of empathy to aggressive and externalizing/antisocial behavior. *Psychological Bulletin*, 103(3), 324-344.
- Miller, J. (2006). Up it up: Gender and the accomplishment of street robbery. *Criminology*, 36(1), 37-66.
- Miller, L. A., Collins, R. L. ve Kent, T. A. (2008). Language and the modulation of impulsive aggression. *The Journal of Neuropsychiatry and Clinical Neurosciences*, 20(3), 261–273.
- Mills, J. F., Kroner, D. G. ve Hemmati, T. (2003). Predicting violent behavior through a static-stable lens. *Journal of Interpersonal Violence*, 18, 891–904.
- Moeller, T. G. (2001). *Youth aggression and violence: A psychological approach. Family Factors*. USA: Lawrence Erlbaum Associates.
- Moeller, F. G., Barratt, E. S., Dougherty, D. M., Schmitz, J. M. ve Swann, A. C. (2001) Psychiatric aspects of impulsivity. *American Journal of Psychiatry*, 158, 1783–1793.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674-701.
- Moffitt, T. E, Krueger, R. F., Caspi, A. ve Fagan, J. (2000). Partner abuse and general crime: How are they the same, how are they different. *Criminology*, 38, 199-232.
- Moffitt, T. E., Caspi, A., Harrington, H. ve Milne, B. J. (2002). Males on the life-course-persistent and adolescence-limited antisocial pathways: Follow-up at age 26 years. *Development and Psychotherapy*, 14(1), 179-207.

- Moriarty, N., Stough, C., Tidmarsh, P., Eger, D. ve Dennison, S. (2001). Deficits in emotional intelligence underlying adolescent sex offending. *Journal of Adolescence*, 24(6), 743-751.
- Moriguchi, Y., Decety, J., Ohnishi, T., Maeda, M., Mori, T., Nemoto, K., Matsuda, H. ve Komaki G. (2007). Empathy and judging other's pain: An fMRI study of alexithymia. *Cereb Cortex*, 17, 2223-2234.
- Motz, A. (2001). The psychology of female violence: Crimes against the body. Philadelphia, PA: Taylor & Francis.
- Nivette, A. E. (2011). Cross-national predictors of crime: a meta-analysis. *Homicide Studies*, 15(2), 103-131.
- Noble, E. P., Gottschalk, L. A., Fallon, J. H., Ritchie, T. ve Wu, J. C. (1997). D2 dopamine polymorphism and brain regional glucose metabolism. *American Journal of Medical Genetics*, 74, 162-166.
- Nolen-Hoeksema, S. ve Hilt, L. (2006). Possible contributions to the gender differences in alcohol use and problems. *The Journal of General Psychology*, 133(4), 357-374.
- Nolen-Hoeksema, S. (2012). Emotion regulation and psychopathology: The role of gender. *Annual Review of Clinical Psychology*, 8, 161-167.
- Office of the Police and Crime Commissioner (2015). Devon and Cornwall Police and Crime Commissioner: Annual Report 2014-2015. 09.11.2020 tarihinde <http://7f81ff6114e21659b84acde1435c149cc037d22b329c27ad88ee.r2.cf3.rackcdn.com/Document%20s/Our%20information/Key%20document/Annual%20Report%2014-15%20FINAL.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Ogivly, C. M. (1994). Social skills training with children and adolescents: A review of the evidence on effectiveness. *Educational Psychology*, 14(1), 73-84.
- Oktay, B. (2010). Aleksitimi: Bağlanma, Kendilik Algısı, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öfke Değişkenleri Açısından Bir Değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Okur, V. (1972). *Psiko-Sosyal İnceleme ve Deneme "Neden Öldürüyorlar"*. Eskin Matbaası: İstanbul.
- Oluklu, D. (2006). *İlköğretimde Sosyal Beceri Eğitimi*. T.C Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları: Ankara.
- Ortaköylü, L., Taktak, S. ve Balcıoğlu, İ. (2004). Kadın ve Suç. *Yeni Symposium*, 42(1), 13-19.

- Owen, T. ve Fox, S. (2011). Experiences of shame and empathy in violent and non-violent young offenders. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 22, 551–63.
- Öğülmüş, S. (2006). *Kişiler Arası Sorun Çözme Becerileri*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Öğün, A. (1998). Türkiye’ de Adam Öldürme Suçunda Etkili Olan Bazı Sosyal/Kültürel Özelliklere İlişkin Sosyolojik Bir Araştırma. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(2).
- Öncü, F., Soysal, H., Uygur, N., Özdemir, F., Türkcan, S., Yeşilbursa, D. ve Alataş, G. (2002). Zorunlu klinik tedavi sonrası yineleyici suç işleyen adli psikiyatri olgularının tanı ve suç niteliği açısından değerlendirilmesi. *Düşünen Adam*, 15, 132-148.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2007). Annelerin Kabul Red Düzeyi İle Çocuklarının Empati Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 23-30.
- Öner, Ö., Ergüder, T., Çakır, B., Ergun, U., Erşahin, Y., Erol, N. ve Özcebe, H. (2013). Ergenlerin Bildirdiği Dürtüsellik Belirtileri ve Ruhsal Sorunlar: Epidemiyolojik Bir Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(1), 35-43.
- Özbay, M. H. ve Canpolat, B. I. (2003). Psikoterapide Empati- Nesnellik İkilemi. *Klinik Psikiyatri*, 6, 39- 45.
- Özkorumak, E., Güleç, H., Köse, S., Borckardt, J. ve Sayar, K. (2006). Depresyon Hastalarında Tıp Dışı Yardım Arama Davranışı: Aleksitimi Bir Etken Olabilir Mi? *Klinik Psikiyatri*, 9(4), 161-169.
- Pabon, E., Rodriguez, O. ve Gurin, G. (1992). Clarifying peer relations and delinquency. *Youth and Society*, 24, 149–165.
- Palmer, E. J. ve Humphries, L. M. (2016). Differences between completers and non-completers of offending behavior programmes: Impulsivity, social problem-solving, and criminal thinking. *Legal and Criminological Psychology*, 21, 407-416.
- Park, S., Morash, M. ve Stevens, T. (2010). Gender differences in predictors of assaultive behavior in late adolescence. *Youth Violence Juvenile Justice*, 8, 314-331.
- Parker, J. D., Taylor, G. J. ve Bagby, R. M. (1998). Alexithymia: Relationship with Ego Defense And Coping Styles. *Comprehensive Psychiatry*, 39(2), 91-98.
- Patton, J. H., Stanford, M. S. ve Barratt, E. S. (1995). Factor structure of the Barratt impulsiveness scale. *Journal of Clinical Psychology*, 51, 768-774.

- Petrosino, A., Derzon, J. ve Lavenberg, J. (2009). The role of the family in crime and delinquency: Evidence from prior quantitative reviews. *Southwest Journal of Criminal Justice*, 6(2), 108–132.
- Polat, O. (2009). *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Polat, O. (2014). *Klinik Adli Tıp*. Seçkin Yayınları: İstanbul.
- Pond, J., Richard S., Todd B., Kashdan, N. C., DeWall, A. S., Lambert, N. M. ve Fincham, F. D. (2012). Emotion Differentiation Moderates Aggressive Tendencies in Angry People: A Daily Diary Analysis. *Emotion*, 12(2), 326–337.
- Powell, K. B. (1997). Correlates of violent and nonviolent behavior among vulnerable inner-city youths. *Family & Community Health: The Journal of Health Promotion & Maintenance*, 20(2), 38-47.
- Pratt, T. C. ve Godsey, T. W. (2002). Social support and homicide: a cross-national test of an emerging criminological theory. *Journal of Criminal Justice*, 30, 589-601.
- Próspero, M. ve Kim, M. (2009). Mutual Partner Violence Mental Health Symptoms Among Female and Male Victims in Four Racial/Ethnic Groups. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(12), 2039-2056.
- Raine, A. (1997). *The psychopathology of crime: criminal behavior as a clinical disorder*. London: Academic Press Limited.
- Ramoutar, K. M. ve Farrington, D. P. (2006). Are the same factors related to participation and frequency of offending by male and female prisoners? *Psychology, Crime and Law*, 12, 557-572.
- Reiss, A. J. Jr., ve Roth, J. A. (1993). Understanding and preventing violence. Appendix A: The development of an individual potential for violence. Washington, DC: National Academy Press.
- Rennison, C. M. ve Melde, C. (2014). Gender and robbery: A national test. *Deviant Behavior*, 35, 275-296.
- Retz, W., Retz-Junginger, P., Supprian, T., Thome, J. ve Rosler, M. (2004). Association of serotonin transporter promoter gene polymorphism with violence: relation with personality disorders, impulsivity and childhood ADHD psychopathology. *Behavioral Sciences and the Law*, 22, 415-425.
- Rhule-Louie, D. M. ve McMahon, R. J. (2007). Problem behavior and romantic relationships: Assortative mating, behavior contagion, and desistance. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 10, 53–100.

- Rice, M. E., Chaplin, T. C., Haris, G. T. ve Coutts, J. (1994). Empathy for the Victim and Sexual Arousal Among Rapists and Nonrapists. *Journal of Interpersonal Violence*, 9, 435- 449.
- Richardson, D. R., Georgina, S. H., Stephen, M. S., Wendi, G. ve Manuel S. (1994). Empathy as a Cognitive Inhibitor of Interpersonal Aggression. *Aggressive Behavior*, 20, 275-289.
- Rief, W., Heuser, J. ve Fichter, M. M. (1996). What does the Toronto Alexithymia Scale TAS-R measure? *Journal of Clinical Psychology*, 52(4), 423-429.
- Riggio, R. E. (1986). The Assessment of Basic Social Skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 649-660.
- Riggio, R. E. (1989). Social Skills Inventory Manual. (Research Edition) Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press. USA.
- Riggio, R. E., Messamer, J. ve Throckmorton B. (1990). Social and Academic Intelligence: Conceptually Distinct But Overlapping Constructs. *Personality and Individual Differences*, 12(7), 695-702.
- Righthand, S. ve Welch, C. (2001). *Juveniles who have sexually offended a review of the Professional literature report*. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Roberton, T., Daffern, M. ve Bucks, R. S. (2012). Emotion Regulation and Aggression. *Aggression and Violent Behavior*, 17(1), 72–82.
- Roberton, T., Daffern, M. ve Bucks, R. S. (2015). Beyond anger control: Difficulty attending to emotions also predicts aggression in offenders. *Psychology of Violence*, 5(1), 74–83.
- Robertson, S. (1988). Social Support: Implications For Counselling. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 11(4), 313-321.
- Romero-Martínez, Á., Lila, M. ve Moya-Albiol, L. (2016). Empathy impairments in intimate partner violence perpetrators with antisocial and borderline traits: A key factor in the risk of recidivism. *Violence and Victims*, 31(2), 347-360.
- Rosen, L. (1985). Family and delinquency: Structure or function? *Criminology*, 23, 553–573.
- Rosenbaum, J. L. (1989). Family dysfunction and female delinquency. *Crime and Delinquency*, 35, 31–44.
- Rossellini, G. ve Worden, M. (1985). *Of Course You are Angry*. NY, USA: Hazelden Book Harper Collins Comp.

- Rowe, D. C., Stever, C., Chase, D., Sherman, S., Abramowitz, A. ve Waldman, I. D. (2001). Two dopamine receptor genes related to reports of childhood retrospective inattention and conduct disorder symptoms. *Molecular Psychiatry*, 6, 429-433.
- Rutter, M., Giller, A. ve Hagell, A. (1998). *Antisocial Behaviour By Young People*. New York: Cambridge University Press.
- Sabol, S. Z., Hu, S. ve Hamer, D. A. (1998). Functional polymorphism in the monoamine oxidase A gene promoter. *Human Genetics*, 103, 273-279.
- Sampson, R. J. ve Laub, J. H. (1990). Crime and deviance over the life course: The salience of adult social bonds. *American Sociological Review*, 55, 609-627.
- Sampson, R. J. ve Laub, J. H. (1993). *Crime in the making: Pathways and turning points*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sampson, R. J. ve Laub, J. H. (1997). *A life-course theory of cumulative disadvantage and the stability of delinquency*. In T. P. Thornberry (Ed.), *Advances in criminological theory: Vol. 7. Developmental theories of crime and delinquency*. New Brunswick, NJ: Transaction.
- Sampson, R.J., Morenoff, J.D. ve Raudenbush, S. (2005). Social anatomy of racial and ethnic disparities in violence. *American Journal of Public Health*, 95, 224-232.
- Sampson, R. J., Laub, J. H. ve Wimer, C. (2006). Does marriage reduce crime? A counterfactual approach to within-individual causal effects. *Criminology*, 44, 465-508.
- Sanders, M. R. (2000). Community-based parenting and family support interventions and the prevention of drug abuse. *Addictive Behaviors*, 25(6), 929- 942.
- Sarı, E. ve Nezir, M. C. (2020). Popüler bir suç dramasında adalet: Çukur dizisi izleyicilerinin adalet anlayışları üzerine nicel bir araştırma. *Turkish Studies*, 15(5), 2589-2624.
- Sargın, S. ve Temurçin, K. (2011). *Türkiye'nin Suç Coğrafyası*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Savage, J. ve Wozniak, K. H. (2016). *Thugs and thieves: The differential etiology of violence*. New York: Oxford University Press.
- Schafer, J., Caetano, R. ve Clark, C. (1998). Rates of intimate partner violence in the United States. *American Journal of Public Health*, 88(11), 1702-1704.
- Scharf, S.C. (2000). Gender differences in adolescent aggression: An analysis of instrumentality vs. expressiveness. Michigan University Department of Clinical Psychology, Michigan.

- Scott, M., Schwartz, B. ve VanderPlatt, M. (2000). *Sociology: Making sense of the world*. Toronto, Ontario, Canada: Pearson.
- Schwartz, J. (2008). Murder in a comparative context. In C. J. Ferguson (Ed.), *Clinical and social implications* (pp. 276-299). Thousand Oaks, CA: Sage
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi. Analiz ve Raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Segrin, C. ve Flora, J. (2010). Poor Social Skills are a Vulnerability Factor in the Development of Psychosocial Problems. *Human Communication Research*, 26(3), 484-514.
- Segrina, C., Hanzala, A., Donnersteina, C., Taylorb, M. ve Domschkea, T. J. (2007). Social Skills, Psychological Well-being and the Mediating Role of Perceived Stress. *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal*, 20(3), 321-329.
- Segrina, C. ve Taylor, M. (2007). Positive Interpersonal Relationships Mediate the Association Between Social Skills and Psychological Well-being. *Personality and Individual Differences*, 43(4), 637-646.
- Selby, E. A., Anestis, M. D. ve Joiner, T. E. (2008). Understanding the Relationship between Emotional and Behavioral Dysregulation: Emotional Cascades. *Behaviour Research and Therapy*, 46(5), 593–611.
- Shaw, C. R. ve McKay, H.D. (1942). *Juvenile Delinquency and Urban Areas*, Chicago, IL, US: University of Chicago Press.
- Sharkin, B. S. (1993). Anger and gender: theory, research and implication. *Journal of Counseling and Development*, 71(4), 386-389.
- Sher, K. J. ve Trull, T. J. (1994). Personality and disinhibitory psychopathology: Alcoholism and antisocial personality disorder. *Journal of Abnormal Psychology*, 103, 92–102.
- Shin, S. H., Cook, A. K., Morris, N. A., McDougale, R. ve Groves, L. P. (2016). The different faces of impulsivity as links between childhood maltreatment and young adult crime. *Preventive Medicine*, 88, 210–217.
- Siegel, L. J. (1989). *Criminology (Third Edition)*. San Francisco: West Publishing Company.
- Sifneos, P. E. (1973). The Prevalance Of Alexithymia Characteristics In Psychosomatic Patients. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 22(2), 255-262.
- Sifneos, P. E. (1988). Alexithymia and Its Relationship to Hemispheric Specialization Affect and Creativity. *Psychiatric Clinics of North America*, 11(3), 287-293.

- Sitnick, S. L., Shaw, D. S. ve Hyde, L. W. (2014). Precursors of adolescent substance use from early childhood and early adolescence: Testing a developmental cascade model. *Development and Psychopathology*, 26, 125–140.
<http://dx.doi.org/10.1017/S0954579413000539>.
- Smith, M. D., Devine, J. A. ve Sheley, J. F. (1992). Crime and unemployment affect across age and race categories. *Sociological Perspectives*, 35(4), 551-572.
- Smith, C. A., Ireland, T. O. ve Thornberry, T. P. (2005). Adolescent maltreatment and its impact on young adult antisocial behavior. *Child Abuse & Neglect*, 29(10), 1099–1119. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.02.011>.
- Soothill, K., Francis, B., Ackerley, E., & Fligelstone, R. (2002). Murder and serious sexual assault: What criminal histories can reveal about future serious offending. Police Research Series No.144. London: Research, Development and Statistics Directorate, Home Office.
- Spenkuch, J. L. (2013). Understanding the Impact of Immigration on Crime. *American Law and Economics Review*, 16(1), 177-219.
- Stansfield, R. (2016). Reevaluating the Effect of Recent Immigration on Crime: Estimating the Impact of Change in Discrete Migration Flows to the United Kingdom Following EU Accession, *Crime & Delinquency*, 62(2), 1426-1447
- Steele, C. M. ve Josephs, R. A. (1990). Alcohol myopia: Its prized and dangerous effects. *American Psychologist*, 45, 921–933.
- Steffensmeier, D. ve Allan, E. (1996). Gender and crime: Toward a gendered theory of female offending. *Annual Review of Sociology*, 22, 459-487.
- Stewart, E. A., Simons, R. L., ve Conger, R. D. (2002). Assessing the neighborhood and social psychological influences on childhood violence in an African-American sample. *Criminology*, 40, 801-830.
- Stitt, B. G. (1988). Victimless crime: A definitional issue. *Journal of Crime and Justice*, 11(2), 87-102.
- Straus, M. A. ve Ramirez, I. L. (2004). Criminal history and assault of dating partners: The role of type of prior crime, age of onset and gender. *Violence and Victims*, 19(4), 413-434.
- Straus, M. A. ve Ramirez, I. J. (2007). Gender symmetry in prevalence, severity, and chronicity of physical aggression against dating partners by university students in Mexico and USA. *Aggressive Behavior*, 33, 281-290.

- Subaşı, N. ve Akın, A. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Sullivan, C. J. (2006). Early adolescent delinquency: Assessing the role of childhood problems, family environment, and peer pressure. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(4), 291–313. <http://dx.doi.org/10.1177/1541204006292656>.
- Swart, M., Kortekaas, R. ve Aleman, A. (2009). Dealing with Feelings: Characterization of Trait Alexithymia on Emotion Regulation Strategies and Cognitive-Emotional Processing. *PLoS ONE*, 4(6), e5751.
- Şahin, R. A. (1992). Peptik Ülserli Hastalarda Aleksitimik Özellikler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 26-30.
- Şahin, G. N. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Kendini Açma, Öznel İyi Oluş ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- T24 Bağımsız İnternet Gazetesi (2017). TÜİK: Her 100 bin kişiden 251'i cezaevinde. Eylül 20, 2018 tarihinde <http://t24.com.tr/haber/tuik-her-100-bin-kisiden-251-i-cezaevinde,502844> adresinden alınmıştır.
- Tarter, R. E., Kirisci, L., Feske, U. ve Vanyukov, M. (2007). Modeling the pathways linking childhood hyperactivity and substance use disorder in young adulthood. *Psychology of Addictive Behaviors*, 21, 266–271.
- Tavris, C. (1982). *Anger: The Misunderstood Emotion*. New York: Simon and Schuster Press.
- Taylor, S.A., Ishida, C. ve Wallace, D.W. (2009). “Intention to engage in digital piracy: a conceptual model and empirical test”. *Journal of Service Research*, 11(3), 246-62.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi, “Bir Toplum Destekli Polislik Hizmeti Modeli, Suçla Mücadele Stratejisi Araştırma Projesi”, 2003, Ankara.
- Tekin, Ü. (2011). Şiddet, Şiddet Kavramı, Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve Çocuk İstismarı. Ankara: Orient Yayınları.
- Tercanlı, N. (2011). Hemşirelerin algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye.
- Teten, A., Miller, L., Bailey, S., Dunn, N. ve Kent, T. (2008). Empathic deficits and alexithymia in trauma-related impulsive aggression. *Behavioral Sciences and the Law*, 26, 823–832.

- Thoits, P. A. (2011). Mechanisms Linking Social Ties and Support to Physical and Mental Health. *Journal of Health and Social Behavior*, 52(2), 145-161.
- Thomas, S.P. (1989). Gender Diffences in Anger Expression: Health Implications. *Research in Nursing and Health*, 12.
- Thomas, S. P. ve Smith, H. (2004). School connectedness, anger behaviors, and relationships of violent and nonviolent American youth. *Perspectives In Psychiatric Care*, 40(4), 135-147.
- Thornton, A. J. V., Graham-Kevan, N., ve Archer, J. (2012). Prevalence of women's violent and nonviolent offending behaviour. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(8), 1399-1427.
- Thornton, A. J. V., Graham-Kevan, N. ve Archer, J. (2013). Development and confirmatory factor analysis of the Non-violent and Violent Offending Behaviour Scale (NVOBS). *Aggressive Behaviour*, 39(3), 171-181.
- Thornton, A.J. V., Graham-Kevan, N. ve Archer, J. (2015). Intimate partner violence: Are the risk factors smilar for men and women, and smilar to other types of offending? *Aggressive Behaviour*, 42(4), 404-412.
- Thornberry, T. P., Henry, K. L., Ireland, T. O. ve Smith, C. A. (2010). The causal impact of childhood-limited maltreatment and adolescent maltreatment on early adult adjustment. *Journal of Adolescent Health*, 46(4), 359–365. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.09.011>.
- Tolan, P. H., Gorman, S. D, Huesmann, L. R. ve Arnaldo, Z. (1997). Assessment of family relationship characteristics: A measure to explain risk for antisocial behavior and depression among urban youth. *Psychological Assessment*, 9(3), 212-223.
- Topçu, Ç., Erdur Baker, Ö. ve Çapa Aydın, Y. (2010). Temel Empati Ölçeği Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 174-182.
- Torok, M., Darke, S., Shand, F. ve Kaye, S. (2014). Violent offending severity among injecting drug users: Ex-aminig risk factors and issues around classification. *Addictive Behaviors*, 39(12), 1773–1778.
- Tracy, M., Salo, M. ve Appleton, A. A. (2018). The mitigating effects of maternal social support and paternal involvement on the intergenerational transmission of violence. *Child Abuse and Neglect*, 78, 46-59.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2012). Adrese Dayalı Nüfus Sistemi. Eylül 20, 2018 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 adresinden alınmıştır.

- Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (2020). Ocak 2020 Açlık ve Yoksulluk Sınırı. 07.11.2020 tarihinden <http://www.turkis.org.tr/OCAK-2020-ACLIK-VE-YOKSULLUK-SINIRI--d357751> sitesinden alınmıştır.
- Türküm, S. (2011). Okulda şiddet: Problem çözme becerilerine ilişkin algıları ergenler ne kadar koruyor? *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 115-132.
- Tzoumakis, S., Lussier, P., Le Blanc, M. ve Davies, G. (2013). Onset, offending trajectories, and crime specialization in violence. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 11(2), 143-164.
- Ustabaş, S. (2011). İlköğretim 8.Sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Uggen, P. (2000). Work as a turning point in the life course of criminals: A duration model of age, employment, and recidivism. *American Sociological Review*, 65(4), 529-546.
- Uzun, E. (2013). *Hukukun Temel Kavramları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Valdivia, M., Nguyen, T., Arbach, K. ve Andrés-Pueyo, A. (2014). Personality, age, and antisocial peers: Relationships with violent and non-violent crimes. *Personality and Individual Differences*, 60, 24-47.
- Van Honk, J., Tuiten, A., Verbaten, R., Van Den Hout, M., Koppeschaar, H., Thijssen, J. ve De Haan, E. (1999). Correlations among salivary testosterone, mood and selective attention to threat in humans. *Hormones and Behavior*, 36(1), 17-24.
- Van Ryzin, M. J., Fosco, G. M. ve Dishion, T. J. (2012). Family and peer predictors of substance use from early adolescence to early adulthood: An 11year prospective analysis. *Addictive Behaviors*, 37, 1314-1324. <http://dx.doi.org/10.1016/j.addbeh.2012.06.020>.
- Vassallo, S., Smart, D., Sanson, A., Dussuyer, I., McKendry, B., Toumbourou, J. ve Oberklaid, F. (2002). *Patterns and precursors of adolescent antisocial behaviour*. Melbourne, Australia: Crime Prevention Victoria.
- Von Diemen, L., Bassani, D. G., Fuchs, S. C., Szobot, C. M. ve Pechansky F. (2008). Impulsivity, age of first alcohol use and substance use disorders among male adolescents: A population based case-control study. *Addiction*, 103, 1198-1205.
- Von Knorring, L., Orelund, L. ve Von Knorring, A. L. (1987). Personality traits and platelet MAO activity in alcohol and drug abusing teenage boys. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 75, 307-314.

- Warr, M. (1993). Parents, peers and delinquency. *Social Forces*, 72, 247–264.
- Walklate, S. (1988). *Understanding Criminology*. USA: Open University Press.
- Walsh, T. C. (1999). Psychopathic and nonpsychopathic violence among alcoholic offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43, 34–48.
- Welford, C. (1990). Class, Status, and Criminological Theory. *Contemporary Sociology*, 18, 1516–1521
- White, J., L., Moffitt, T. E., Caspi, A., Bartusch, D. J., Needles, D. J., ve Stouthamer-Loeber, M. (1994). Measuring impulsivity and examining its relationship to delinquency. *Journal of Abnormal Psychology*, 103, 192-205.
- Widom, C. S. (1989). Child Abuse, Neglect, and Violent Criminal Behavior. *Criminology*, 27(2), 251-272.
- Wied, M., Branje, J. T. S. ve Meeus, H. J. W. (2007). Empathy and Conflict Resolution in Friendship Relations Among Adolescent, *Aggressive Behavior*, 33, 48-55.
- Wilkström, P. H. (1990). Age and crime in a stockholm cohort. *Journal of Quantitative Criminology*, 6(1), 61-84.
- Williams, S. L. ve Frieze, H. (2005). Patterns of violent relationships, psychological distress, and marital satisfaction in a national sample of men and women. *Sex Roles*, 52, 771-784.
- Winter, K., Spengler, S., Bermpohl, F., Singer, T. ve Kanske, P. (2017). Social cognition in aggressive offenders: Impaired empathy, but intact theory of mind. *Scientific Reports*, 7, 670.
- Wood, J. ve Newton, A. K. (2003). The role of personality and blame attribution in prisoners experiences of anger. *Personality and individual Differences*, 34, 1453-1465.
- Women in Prison Project (2002). Yayınlanmış Durum Raporu:
http://www.prisonpolicy.org/scans/Fact_Sheets_2002.pdf
- World Health Organization (1998). Violence and Health: Task Force on Violence and Health. Cenevre, WHO.
- Wright, B.R.E. ve Younts, C.W. (2009). Reconsidering the relationship between race and crime: positive and negative predictors of crime among African American youth. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 46(3), 327-352.

- Wright, J. ve Cullen, F.T., (2001). Parental efficacy and delinquent behavior: Do control and support matter? *Criminology*, 39(3), 677-705.
- Yalçın, Ö. ve Erdoğan A. (2013). Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojik, Psikososyal ve Çevresel Nedenleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 388-419.
- Yargıç, İ., Ersoy, E. ve Oflaz, S. B. (2011). Dürtüselliğin Nöroanatomik ve Nörokimyasal Temelleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2, 254-280.
- Yavuzer, H. (2004). *Ana-baba ve çocuk*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yazıcı, K. ve Yazıcı, A.E. (2010) Dürtüselliğin nöroanatomik ve nörokimyasal temelleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2, 254-280.
- Yetişen, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Empatik Eğilim Düzeyi İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Yıldırım, İ. (2010). *Anne Baba Desteği ve Başarı*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Yıldırım, A. (2014). Sosyo-Kültürel Yapı ve Suç Olgusu Arasındaki İlişki: Malatya İli Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 1-7.
- Yıldız, S. (2009). Hükümlülerde Tehlikelilik ve Tekrar Suç İşlemeye Etki Eden Faktörler. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Yonas, M. A., Lewis, T., Hussey, J. M. Thompson, R., Newton, R., English, D. ve Dubowitz, H. (2010). Perceptions of neighborhood collective efficacy moderate the impact of maltreatment on aggression. *Child Maltreatment*, 15(1), 37-47.
- Young, J. E. (1982). Cognitive Therapy and Loneliness. In G. Emery, R. Bedrosian ve S. Hollon (Eds.), *New Direction in Cognitive Therapy* (pp. 139-159). New York: The Guilford Press.
- Youngs, D. ve Canter, D. (2014). When is an offender not a criminal? Instrumentality distinguishes self-reported offending of criminals. *Journal of Criminal Psychology*, 4 (2), 116-128.
- Yourstone, J., Lindholm, T., ve Kristiansson, M. (2008). Women who kill: A comparison of the psychosocial background of female and male perpetrators. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31(4), 374- 383.
- Yüksel, G. (1997). Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye

- Yüksel, G. (1998). Sosyal Beceri Envanterinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 39-48.
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı*. Asil Yayın: Ankara.
- Zara, G. ve Farrington, D. P. (2010). A longitudinal analysis of early risk factors for adult-onset offending: What predicts a delayed criminal career? *Criminal Behaviour and Mental Health*, 20, 257-273.
- Zhou, J., Chen, C., Wang, X., Cai, W., Zhang, S., Qiu, C., Wang, H., Luo, Y. ve Fazel, S. (2012) Psychiatric disorders in adolescent boys indetention: a preliminary prevalence and case-control study in two Chinese provinces. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 23, 664–675.
- Zhou, J., Witt, K., Zhang, Y., Chen C., Qiu, C., Cao, L. ve Wang, X. (2014). Anxiety, depression, impulsivity and substance misuse in violent and non-violent adolescent boys in detention in China. *Psychiatry Research*, 216, 379-384.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 52, 30-41.
- Zimet, G. D., Powel, S. S., Farley, G. K., Werkman, S. ve Berkoff, K. A. (1990). Psychometric characteristics of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 55, 610-617.

5. Ekler

EK-1

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanlığı

Sayı :59491012-604.01.02-
Konu :Doktora Öğrencisi
Uzm.Psikolog Özge EREL'in
etik kurul kararı A-12

ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi :13.07.2018 tarih, 86669574-302.14.06-27100 sayılı yazı

Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Dr.Öğretim Üyesi **Zeynep Belma GÖLGE'nin** danışmanlığında **Doktora Öğrencisi Uzm.Psikolog Özge EREL'in** yürütücülüğünde "**Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışının Risk ve Koruyucu Faktörler Açısından İncelenmesi**" başlıklı Doktora Tezi (ANKET) çalışması hakkında ilgi yazınız ve ekleri **07 Ağustos 2018** tarihinde toplanan Fakültemiz Klinik Araştırmalar Etik Kurulunca müzakere edilmiş olup; etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. Özgür KASAPÇOPUR
Başkan

e-İmzalı
Prof. Dr. Hakan EKMEKÇİ
Dekan a.
Dekan Yardımcısı

NOT:Yönetmelik gereği Sonuç Raporunun Klinik Araştırmalar Etik Kuruluna iletilmesi gerekmektedir.

EK :
1 dosya elden teslim edilecektir.

Doğrulamak için:<http://dogrulama.istanbulc.edu.tr/enVision.sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BE8VC9UU9>

Ayrıntılı bilgi için iribat : Güler SOYDANER Dahili : 22300
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 34303 Cerrahpaşa/ İSTANBUL
Tel : 0 (212) 414 30 00 Faks : 0 (212) 632 00 33
e-posta : ctfpersonel@istanbulc.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbulc.edu.tr

EK-2

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Değerli Katılımcı,

Katılmanızı istediğimiz bu çalışma İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim dalında yürütülmekte olan bir doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırmada, Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışının Risk ve Koruyucu Faktörler Açısından İncelenmesi hedeflenmektedir.

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmaya toplam 800 katılımcının dâhil edilmesi planlanmaktadır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz. Bu çalışma bilimsel bir çalışma olup, size doğrudan bir fayda sağlamamaktadır. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz onay kutusunu işaretleyiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır.

Araştırma tamamen gizlilik esasına dayanmaktadır. Bu nedenle sizden kimlik bilgilerinizi ortaya koyabilecek hiçbir veri talep etmemekteyiz. Çalışmamızın sonuçları sadece akademik amaçlı kullanılacak olup, başka hiçbir platformda kullanılmayacak, herhangi bir kişi ve kurumla paylaşılmayacaktır. Araştırmanın herhangi bir aşamasında sizi rahatsız eden veya yanıt vermek istemediğiniz herhangi bir durum oluşursa, araştırmadan istediğiniz zaman ayrılmanız mümkündür. Çalışmamızın ilk kısmında sizden birkaç anket ve form doldurmanız istenecektir. Bu formlar kişilik özelliklerinizi belirlemeye yönelik anket ve formlardır ve suç davranışının önlenmesine ilişkin stratejiler oluşturmak üzere kullanılacaktır.

Çalışmamız ve sonuçları hakkında ayrıca bilgi edinmek istemeniz halinde, aşağıda ekli olan telefon numarası veya e-posta adresi aracılığıyla araştırmacılarla iletişime geçebilirsiniz. Verdiğiniz destek ve katılımınız için teşekkür ederiz.

Özge EREL

Uzman Psikolog

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep Belma GÖLGE

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

☐ Bilgilendirilmiş gönüllü olur formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana yukarıda konusu ve amacı belirtilen “**Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışının Risk ve Koruyucu Faktörler Açısından İncelenmesi**” isimli araştırma ile ilgili yazılı açıklama yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

EK-3 Araştırma Katılımcısı Bilgi Formu

Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

Medeni Durumunuz: ☐ Evli ☐ Bekar ☐ İlişkisi Var ☐ Ayrı Yaşıyor ☐ Boşanmış

Çocuk Sayınız: ☐ Yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri

☐ ☐ ☐ ☐

Doğum Yeriniz: Köy Kasaba Kent Yurtdışı

Uzun Süreli Yaşadığınız Yer: ☐ Köy ☐ Kasaba ☐ Kent ☐ Yurtdışı

Yaşınız:

Eğitim Durumunuz : ☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlköğretim
☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü

Mesleğiniz:

Gelir Durumunuz: ☐ 1000 TL ve altı
☐ 1001-2000 TL
☐ 2001-4000 TL
☐ 4001-6000 TL
☐ 6000 TL ve üzeri

Alkol Kullanımınız: ☐ Yok ☐ Var (Sıklığını Belirtiniz).....

Uyuşturucu Madde Kullanımınız: ☐ Yok ☐ Var (Türünü Belirtiniz).....

Suç Geçmişiniz: ☐ Yok ☐ Var (Aşağıdan suç kaydınızı seçiniz. Birden fazla işaretleyebilirsiniz. Listede suç kaydınız yok ise “Diğer” kısmında belirtiniz.)

☐ Uyuşturucu	☐ Hırsızlık	☐ Kaçakçılık	☐ Yaralama
☐ Gasp/Kapkaç	☐ Yankesicilik	☐ Cinsel taciz	☐ İşkence
☐ Cinayet	☐ Hakaret	☐ Dolandırıcılık	☐ Çevreyi Kirletme
☐ Sahtecilik	☐ Mukavemet	☐ Mala zarar verme	☐ Kız kaçırma

Diğer:

Annenizin Eğitim Durumu: ☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlköğretim
☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü

Annenizin Mesleği:

Annenizin Psikolojik Sorunu: ☐ Yok ☐ Var (Tanısını Belirtiniz).....

Annenizin Alkol Kullanımı: ☐ Yok ☐ Var (Belirtiniz).....

Annenizin Suç Geçmişi: ☐ Yok ☐ Var (Aşağıdan suç kaydınızı seçiniz. Birden fazla işaretleyebilirsiniz. Listede suç kaydınız yok ise “Diğer” kısmında belirtiniz.)

☐ Uyuşturucu	☐ Hırsızlık	☐ Kaçakçılık	☐ Yaralama
☐	☐	☐	☐

Gasp/Kapkaç	Yankesicilik	Cinsel taciz	İşkence
☐ Cinayet	☐ Hakaret	☐ Dolandırıcılık	☐ Çevreyi Kirletme
☐ Sahtecilik	☐ Mukavemet	☐ Mala zarar verme	☐ Kız kaçırma
Diğer:			
Anneniz ile İlişkinizin Yapısı:			
☐ İlgisiz	☐ Destekleyici	☐ Çatışmalı	
☐ Saldırgan	☐ Yönlendirici	☐ Sınırlayıcı	☐ Koruyucu
Babanızın Eğitim Durumu:			
☐ Okuryazar değil	☐ Okuryazar	☐ İlköğretim	
☐ Lise	☐ Lisans	☐ Lisansüstü	
Babanızın Mesleği:			
Babanızın Psikolojik Sorunu: ☐ Yok ☐ Var (Tanısını Belirtiniz).....			
Babanızın Alkol Kullanımı: ☐ Yok ☐ Var (Belirtiniz).....			
Babanızın Suç Geçmişi: ☐ Yok ☐ Var (Aşağıdan suç kaydınızı seçiniz. Birden fazla işaretleyebilirsiniz. Listede suç kaydınız yok ise “Diğer” kısmında belirtiniz.)			
☐ Uyuşturucu	☐ Hırsızlık	☐ Kaçakçılık	☐ Yaralama
☐ Gasp/Kapkaç	☐ Yankesicilik	☐ Cinsel taciz	☐ İşkence
☐ Cinayet	☐ Hakaret	☐ Dolandırıcılık	☐ Çevreyi Kirletme
☐ Sahtecilik	☐ Mukavemet	☐ Mala zarar verme	☐ Kız kaçırma
Diğer:			
Babanızın ile İlişkinizin Yapısı:			
☐ İlgisiz	☐ Destekleyici	☐ Çatışmalı	
☐ Saldırgan	☐ Yönlendirici	☐ Sınırlayıcı	☐ Koruyucu
Kardeş Sayınız: ☐ Tek Çocuk ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üstü			
Ailenizin Göç Durumu: ☐ Yok ☐ Var (Nereden nereye olduğunu belirtiniz)			
.....			

EK-4

ŞİDDET İÇEREN VE İÇERMİYEN SUÇ DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİ

Yönerge: Bazen anlaşmazlıklar çığırından çıkar ve fiziksel kavgalar meydana gelir. Çiftlerin, kendi farklılıklarını çözmek için birçok değişik yolları vardır. Farklılıklar sonucunda ortaya çıkabilecek çeşitli durumlar aşağıda listelenmiştir. Aşağıdaki ölçeği kullanarak soruları cevaplayınız. Lütfen her

ifadeyi\cümleyi dikkatlice okuyun ve **son bir yılda** bu ifadelerden hangilerini kaç kere yaptığınıza uyan seçeneği yuvarlak içine alın. İlişkiniz son bir yıl içerisinde başlamışsa, ilişki süreniz boyunca sizin ve partnerinizin bunları kaç kere yaptığını işaretleyiniz.

Aşağıdaki durumlar son bir yılda hangi sıklıkla gerçekleşti?

		Hiç	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 kereden fazla
1)	Partnerimi yumrukladım.	0	1	2	3	4	5	6
2)	Partnerimi tekmeledim.	0	1	2	3	4	5	6
3)	Partnerimi tırnakladım.	0	1	2	3	4	5	6
4)	Partnerime canını acıtabilecek bir şey fırlattım.	0	1	2	3	4	5	6
5)	Partnerimi ittim, hırpaladım ya da sıkıca tuttum.	0	1	2	3	4	5	6
6)	Partnerime tokat attım.	0	1	2	3	4	5	6
7)	Partnerimin parmaklarını büküm.	0	1	2	3	4	5	6
8)	Partnerimin kolunu fiziksel olarak büküm ya da saçını çektim.	0	1	2	3	4	5	6

Bazen anlaşmazlıklar çığırından çıkar ve fiziksel kavgalar meydana gelir. Lütfen aşağıdaki soruları **kendi davranışlarınıza göre cevaplandırınız**. Romantik partnerinizle yaşadığınız kavgaları lütfen bu bölüme dahil etmeyiniz (**Kız veya erkek arkadaşınızla ilgili çatışmalarınız bir önceki bölümde sorulmuştur**). Bu bölümde partneriniz dışındaki arkadaşınız, aile bireyi, yabancı kişilerle ettiğiniz kavgaları dikkate alınız. Lütfen her ifadeyi\cümleyi dikkatlice okuyun ve cevabınıza uyan seçeneği yuvarlak içine alın.

		Hiç	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 kereden fazla
1)	Birini tekmeledim.	0	1	2	3	4	5	6
2)	Birini yumrukladım.	0	1	2	3	4	5	6
3)	Birini ittim, hırpaladım ya da sıkıca tuttum.	0	1	2	3	4	5	6
4)	Birini dövdüm.	0	1	2	3	4	5	6
5)	Birini tırnakladım.	0	1	2	3	4	5	6
6)	Birini duvara vurdum ya da dayadım.	0	1	2	3	4	5	6
7)	Birine (yumruk dışında) bir şey kullanarak vurdum ya da vurmaya çalıştım.	0	1	2	3	4	5	6
8)	Birini ısırdım.	0	1	2	3	4	5	6
9)	Birine canını yakabilecek bir şey fırlattım.	0	1	2	3	4	5	6
10)	Birini tokatladım.	0	1	2	3	4	5	6
11)	Birinin kolunu fiziksel olarak büküm ya da saçını çektim.	0	1	2	3	4	5	6
12)	Birinin parmaklarını büküm.	0	1	2	3	4	5	6

Aşağıdaki soruları **kendi davranışlarınıza göre işaretleyiniz**. Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak soruları cevaplayın. Her ifadeyi dikkatlice okuyup cevabınıza uyan seçeneği yuvarlak içine alınız.

	Hiç	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 kereden fazla
--	-----	----------	----------	----------	-----------	------------	------------------

1)	Ekstazi kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
2)	Kokain kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
3)	Amfetamin(bağımlılık yapabilen uyarıcı madde) kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
4)	Esrar (Ot) kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
5)	Üç kişilik veya daha kalabalık bir grup içerisinde devlet malına zarar verdim, kavga ettim veya huzur kaçırdım.	0	1	2	3	4	5	6
6)	Halka açık bir yerde bir şeye zarar verdim.	0	1	2	3	4	5	6
7)	Halka açık bir yerde grafiti (duvar boyama, duvara yazı yazma) yaptım.	0	1	2	3	4	5	6
8)	Boş bir binanın camlarını kırdım.	0	1	2	3	4	5	6
9)	Bilinçli bir şekilde başkasının malına zarar verdim.	0	1	2	3	4	5	6
10)	50 TL ile 500 TL arasında değeri olan bir eşya ya veya para çaldım ya da çalmayı denedim.	0	1	2	3	4	5	6
11)	Değeri 50 TL den az bir eşya veya parayı çaldım ya da çalmayı denedim.	0	1	2	3	4	5	6
12)	Çalıntı mal kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
13)	Bir binaya bir şey çalmak için ya da bir şeye zarar vermek için zorla girdim veya girmeyi denedim.	0	1	2	3	4	5	6

EK-5

SOSYAL BECERİ ENVANTERİ (Kendini Tanımlama Envanteri)

Yönerge: Aşağıda bir tutum veya davranışı ifade eden 90 madde verilmiştir. Bunlar sizin için tanımlayıcı bir özellik olabilir ya da olmayabilir. Her maddeyi dikkatle okuyun. Sonra ilgili ölçeği

kullanarak sizin durumunuzu en doğru şekilde yansıtacak olan seçeneğe karar verin, sonra cevap kâğıdında uygun olan daireyi kurşun kalemle karalayın. Doğru ya da yanlış cevap olmadığını aklınızda tutun, bu nedenle maddeleri olabildiğince içten ve dürüst cevaplayın. Her bir madde için bir seçenek işaretleyin. Cevaplarınızı cevap kağıdı üzerinde işaretleyin. Her maddeyi cevaplandırmayı deneyin.

	Hiç benim gibi değil (1)	Biraz benim gibi (2)	Benim gibi (3)	Oldukça benim gibi (4)	Tamamen benim gibi (5)
1. Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.					
2. İnsanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırıyorum.					
3. Sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsam da onlar sevmediğimi anlarlar.					
4. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım.					
5. Başkaları tarafından eleştirmekten veya azarlanmak beni pek rahatsız etmez.					
6. Genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissedirim.					
7. Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.					
8. Çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır.					
9. Komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam.					
10. İnsanların beni iyice tanımaları çok zaman alır.					
11. Benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır.					
12. Bir grup arkadaşım ile birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum.					
13. Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz yapma eğilimim vardır.					
14. Toplantılarda herhangi birisi bana ili duyduğu zaman bunu hemen fark edebilirim.					
15. İnsanlar sıkıldığını yüz ifademden her zaman fark edebilirler.					

16. Sosyal olmaktan hoşlanırım.					
17. Politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim.					
18. Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim.					
19. Bakışlarımın anlamlı olduğu söylenir.					
20. İnsan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker.					
21. Duygularımı kontrol etmede çok başarılı sayılmam.					
22. Çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim.					
23. Çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim.					
24. Önceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta pek başarılı değilim.					
25. Başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum.					
26. Başkalarıyla olan ilişkilerini izleyerek bir insanın karakterini kolayca anlayabilirim.					
27. Gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim.					
28. Arkadaşlarım bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılırım.					
29. Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan veya söylediğimden endişe ederim.					
30. Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.					
31. Sık sık yüksek sesle gülerim.					
32. Ne kadar saklamaya çalışsalar da, insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim.					
33. Arkadaşlarım beni güldürmeye veya gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.					
34. Kendimi yabancılara tanıtırken genellikle ilk adımı ben atarım.					

35. Bazen başkalarının bana söylediklerini sanki çok kişisel olarak alıyorum.					
36. Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım doğru şeyleri seçmede güçlük çekiyorum.					
37. Arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum.					
38. Bir insanla ilk karşılaşmamdan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim.					
39. Duygularımı kontrol etmek benim için oldukça zordur.					
40. Karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım.					
41. Hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için çok fazla önem taşımaz.					
42. Grup tartışmalarını yönetmede genellikle çok başarılıyım.					
43. Yüz ifadem genellikle tarafsızdır.					
44. Hayatımdaki en büyük zevklerimden biri, diğer insanlarla birlikte olmaktır.					
45. Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.					
46. Bir hikaye anlatırken konunun anlaşılması için genellikle pek çok el-kol hareketi yaparım.					
47. Genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.					
48. Genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.					
49. Kızgınlığımı çok seyrek gösteririm.					
50. Kendilerini olduğundan farklı gösterenleri, karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit edebilirim.					
51. Grupla birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikirlerimi gruba adapte ederim.					
52. Tartışmalarda konuşmaların büyük bir kısmını ben üstlenirim.					
53. Büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır.					

54. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim.					
55. Arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum.					
56. Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.					
57. Sinirli olduğum zaman bu durumumu başkalarından çok iyi şekilde saklayabilirim.					
58. Toplantılarda çok çeşitli insanla konuşmaktan hoşlanmam.					
59. Herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim.					
60. Birçok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış hissedirim.					
61. Durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim.					
62. Üzüntülü filmlerde bazen ağlarım.					
63. Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.					
64. Kendimi yalnız biri olarak görüyorum.					
65. Eleştiriye karşı çok duyarlıyım.					
66. Farklı öz geçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra fark etmişimdir.					
67. İlgi odağı olmaktan nefret ederim.					
68. Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim.					
69. Güçlü bir duygumu, pek saklayamam.					
70. Kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum.					
71. Başka insanların beni sevmesine çok önem veririm.					
72. Bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söylerim.					
73. Duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm.					
74. Başka insanları seyretmen için saatler harcarım.					

75. Gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim					
76. Tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir.					
77. Eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum.					
78. Gruplarda genellikle lider olarak seçilirim.					
79. Arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler.					
80.Çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir.					
81. Duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler.					
82. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında toplantının yıldızı olma eğilimindeyim.					
83. Başkalarının üzerinde bıraktığım etki ile genellikle meşgul olurum.					
84. Sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum.					
85. Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.					
86. Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman onları sakinleştirmem için beni ararlar					
87. Bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim.					
88. Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.					
89. Sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum.					
90. Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.					

EK-6

BARRATT DÜRTÜSELLİK ÖLÇEĞİ

Yönerge: İnsanlar farklı durumlarda gösterdiği düşünce ve davranışları ile birbirlerinden ayrılırlar. Bu test bazı durumlarda nasıl düşündüğünüzü ve davrandığınızı ölçen bir testtir.

Lütfen her cümleyi okuyunuz ve bu sayfanın sağındaki, size en uygun daire içine X koyunuz. Cevaplamak için çok zaman ayırmayınız. Hızlı ve dürüstçe cevap veriniz.

	Nadiren/Hiçbir zaman	Bazen	Sıklıkla	Hemen her zaman/Her zaman
1. İşlerimi dikkatle yaparım				
2. Düşünmeden iş yaparım				
3. Hızla karar veririm				
4. Hiçbir şeyi dert etmem				
5. Dikkat etmem				
6. Uçuşan düşüncelerim var				
7. Seyahatlerimi çok önceden planlarım				
8. Kendimi kontrol edebilirim				
9. Kolayca konsantre olurum				
10. Düzenli para biriktiririm				
11. Derslerde veya oyunlarda yerimde duramam				
12. Dikkatli düşünen birisiyim				
13. İş güvenliğine dikkat ederim				
14. Düşünmeden bir şeyler söylerim				
15. Karmaşık problemler üzerine düşünmeyi severim				
16. Sık sık iş değiştiririm				
17. Düşünmeden hareket ederim				
18. Zor problemler çözmem gerektiğinden kolayca sıkılırım				
19. Aklıma estiği gibi hareket ederim				
20. Düşünerek hareket ederim				
21. Sıklıkla ev değiştiririm				

22. Düşünmeden alışveriş yaparım				
23. Aynı anda sadece bir tek şey düşünebilirim				
24. Hobilerimi değiştiririm				
25. Kazandığımdan daha fazla harcarım				
26. Düşünürken sıklıkla zihnimde konuyla ilgisiz düşünceler oluşur				
27. Şu an ile gelecekte daha fazla ilgilenirim				
28. Derslerde veya sinemada rahat oturamam				
29. Yap-boz/puzzle çözmeyi severim				
30. Geleceğini düşünen birisiyim				

EK-7

TORONTO ALEKSİTİMİ ÖLÇEĞİ

Yönerge: Lütfen aşağıdaki maddelerin sizi ne ölçüde tanımladığını işaretleyiniz.

Hiçbir zaman (1),....., Her zaman (5) olacak şekilde bu maddelere puan veriniz.

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. Ne hissettiğimi çoğu kez tam olarak bilemem	1	2	3	4	5
2. Duygularım için uygun kelimeleri bulmak benim için zordur	1	2	3	4	5
3. Bedenimde doktorların dahi anlamadığı hisler oluyor	1	2	3	4	5
4. Duygularımı kolayca tarif edebilirim	1	2	3	4	5
5. Sorunları yalnızca tarif etmektense onları çözümlemeyi yeğlerim	1	2	3	4	5
6. Keyfim kaçtığında, üzgün mü, korkmuş mu yoksa kızgın mı olduğumu bilemem	1	2	3	4	5
7. Bedenimdeki hisler kafamı karıştırır	1	2	3	4	5
8. Neden öyle sonuçlandığını anlamaya çalışmaksızın, işleri olurluna bırakmayı yeğlerim	1	2	3	4	5
9. Tam olarak tanımlayamadığım duygularım var	1	2	3	4	5
10. İnsanların duygularını tanıması gerekir	1	2	3	4	5
11. İnsanlar hakkında ne hissettiği tarif etmek bana zor geliyor	1	2	3	4	5
12. İnsanlar duygularımı kolayca tarif etmemi isterler	1	2	3	4	5
13. İçimde ne olup bittiğini bilmiyorum	1	2	3	4	5
14. Çoğu zaman neden kızgın olduğumu bilmem	1	2	3	4	5
15. İnsanlarla, duygularından çok günlük uğraşları hakkında konuşmayı yeğlerim	1	2	3	4	5
16. Psikolojik dramalar yerine eğlendirici programlar izlemeyi yeğlerim	1	2	3	4	5
17. İçimdeki duyguları yakın arkadaşlarıma bile açıklamak bana zor gelir	1	2	3	4	5
18. Sessizlik anlarında dahi, kendimi birisine yakın hissedebilirim	1	2	3	4	5
19. Kişisel sorunlarımı çözerken duygularımı incelemeyi yararlı bulurum	1	2	3	4	5
20. Film veya oyunlarda gizli anlamlar aramak, onlardan alınacak hazı azaltır	1	2	3	4	5

EK-8

ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ

Yönerge: Aşağıda 20 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 5'e kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak

işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

1. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

2. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

3. Ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin; annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışıyor.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenilebilirim.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

8. Sorunlarımı ailemle (örneğin; annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

10. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

11. Kararlarımı vermede ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.

Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet

EK-9

EMPATİ ÖLÇEĞİ

Yönerge: Aşağıda bazı ifadelerin listesi bulunmaktadır. Lütfen her ifadeyi çok dikkatli okuyunuz ve hangi şiddetle kabul veya red ettiğinizi, cevabınızı daire içine alarak oranlayınız. Bu testte doğru veya yanlış cevap yoktur.

Örnekler:

Ö.1: Eğer her gün müzik dinleyemezsem kendimi üzgün hissederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Ö.2: Arkadaşlarıma mektup yazmaktansa onlarla telefonda görüşmeyi tercih ederim	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Ö.3: Dünyanın farklı bölgelerine seyahat etme isteğim yoktur	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Ö.4: Kitap okumayı dans etmeye tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Birisi sohbete katılmak istediğinde bu durumu kolaylıkla anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
2. Hayvanları insanlara tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
3. Güncel eğilimler ve modayı takip etmeye çalışırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
4. Benim kolaylıkla anladığım şeyleri anlamadıklarında başkalarına açıklama yapmak bana zor gelir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
5. Çoğu gece rüya görürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
6. Diğer insanlarla ilgilenmekten hoşlanırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
7. Problemlerimi diğerleriyle tartışmaktansa kendi başıma çözmeye çalışırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
8. Sosyal ortamlarda ne yapacağımı bilmekte zorlanırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

9. Sabahları günün kendimi en iyi hissettiğim vaktidir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
10. İnsanlar sıklıkla tartışmada kendimi görüşümü söylerken çok ileri gittiğimi söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
11. Bir arkadaşım la buluşmaya geç kalırsam bu durumdan çok rahatsız olmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
12. Arkadaşlıklar ve ilişkiler benim için çok zordur. Bu nedenle onlarla canımı sıkmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
13. Ne kadar küçük olursa olsun asla kuralları/kanunları çiğnemem.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
14. Bir şeyin kaba ya da nazik olup olmadığına karar vermek bana sıklıkla zor gelir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
15. Sohbet sırasında dinleyenin ne düşünüyor olabileceğinden çok, kendi fikirlerime odaklanma eğilimindeyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
16. Sözlü şakalardansa el şakalarını tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
17. Hayatı gelecekte çok bugün için yaşarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
18. Çocukken ne olacağımı görmek için solucanları kesmeyi severdim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
19. Eğer bir kişi bir şey söylüyor fakat görünürde söylediğinden başka bir şey kast ediyorsa onu çok çabuk kavrırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
20. Ahlaki konularda çok katı fikirlerim vardır.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
21. Bazı şeylerin insanları neden çok üzdüğünü anlamak benim için zordur.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
22. Kendimi başka birinin yerine koymak benim için kolaydır.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

23. İyi davranışların bir ailenin çocuğuna öğreteceği en önemli şey olduğunu düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
24. Anlık kararlarla bir şey yapmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
25. Başka birinin nasıl hissedeceğini tahmin etmekte iyiyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
26. Gruptan bir kişinin kendini huzursuz ya da mahcup hissettiğini çok çabuk fark ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
27. Başka birinin güceneceği bir şey söylersem, bu durumun benim değil onların problemi olduğunu düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
28. Eğer birisi yeni saç kesimini nasıl bulduğumu sorarsa beğenmemiş de olsam doğruyu söylemeyi tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
29. Neden bazılarının bir söz ile gücenebileceğini anlayamam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
30. İnsanlar sıklıkla sağımın solumun belli olmadığını söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
31. Herhangi bir sosyal faaliyette ilgi odağı olmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
32. Ağlayan insanları görmek beni (gerçekten) üzmez.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
33. Politika hakkında tartışmalara katılmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
34. Bir kastım olmamasına rağmen son derece açık sözlü biriyim ki, bazı insanlar bunu kabalık olarak görüyor.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
35. Sosyal ortamlarda ne yapacağımı bilmekte zorlanmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
36. İnsanlar onların nasıl hissettiklerini ve ne düşündüklerini anlamada iyi olduğumu söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

37. İnsanlarla konuşurken kendimle ilgili şeylerden çok, onlarla ilgili konulardan bahsetmeye eğilimliyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
38. Bir hayvanı acı içinde görmek beni mutsuz eder.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
39. Diğer insanların düşüncelerinden etkilenmeden kararlar verebilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
40. O gün için planladığım her şeyi yapmadan rahatlayamam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
41. Ben konuşurken birisi ilgilenir ya da sıkılırsa bunu kolayca anlarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
42. Haberlerde acı çeken insanlar gördüğümde mutsuz olurum.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
43. Arkadaşlarım çoğunlukla problemlerini bana açarlar çünkü benim çok anlayışlı birisi olduğumu söylüyorlar.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
44. Eğer birisini rahatsız ediyorsam, o kişi bunu bana söylemese bile ben bunu anlarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
45. Sürekli yeni hobilere başlarım ama onlardan kolaylıkla sıkılıp başka şeyler aramaya yönelirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
46. İnsanlar bazen çok fazla alay edip ileri gittiğimi söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
47. Gerçekten büyük bir hızla trene binecek olsaydım, çok sinirli ve tedirgin olurum.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
48. Nedenini anlayamama rağmen insanlar çoğu kez duygusuz biri olduğumu söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
49. Eğer gruba yani birisi katılırsa, ortamla kaynaşmak için çabalaması gereken odur	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
50. Bir filmi genellikle karakterlerin duygularına kendimi kaptırmaksızın izlemeyi beceririm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

51. Günlük yaşamda organize olmayı çok severim ve sıklıkla yapmam gereken gündelik işlerin bir listesini çıkarırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
52. Başka birinin belli bir durumda ne hissettiğini hızla ve kolayca anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
53. Risk almayı sevmem.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
54. Karşımdaki kişinin ne hakkında konuşmak isteyeceğini kolaylıkla tahmin edebilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
55. Birisinin gerçek duygularını saklıyor olduğunu anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
56. Karar vermeden önce destekleyen ve karşıt olan yönleri tartarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
57. Sosyal ortamlarda doğru davranabilmeyi çaba harcamaksızın başarabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
58. Başkalarının ne yapacağını tahmin etmekte iyiyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
59. Arkadaşlarımın problemleri olduğunda duygusal olarak etkilenirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
60. Diğer kişilerin bakış açılarına katılmasam da genellikle değer veririm (saygı duyarım).	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

6. Özgeçmiş

ÖZGE EREL

İletişim Bilgileri

Telefon :

E-posta :

Eğitim Bilgileri

Lise

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

Verdiği Dersler

Yeditepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü

PCG 485 Criminal Psychology, 2014-2015 Bahar Dönemi

Bahçeşehir Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
CNG 2007 Introduction to Guidance and Counseling, 2019-2020 Güz Dönemi

Bahçeşehir Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
CNG 1202 Guidance and Counseling at Schools, 2019-2020 Bahar Dönemi

Bahçeşehir Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
CNG 2204 Theories of Personality, 2019-2020 Bahar Dönemi

Bahçeşehir Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
CNG 4129 Domestic Violence, 2020-2021 Güz Dönemi

Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı PSY563T.01 Klinik Vaka
Tartışması ve Psikodrama Uygulamaları (Çocuk-Ergen), 2019-2020 Bahar ve 2020-
2021 Güz Dönemi

Bahçeşehir Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü CNG 4129 Domestic
Violence, 2020-2021 Güz Dönemi ve 2021-2022 Bahar Dönemi

Bahçeşehir Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü CNG 4111 Child
Abuse and Neglect, 2021-2022 Bahar Dönemi

Ulusal ve Uluslararası Bildiri ve Araştırmalar

Gölge, Z. B., **Erel Ö.**, Arslanoğlu, E. (2018). Relationship Between Alexithymia and
Childhood Abuse in a Sample of University Students. *Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*; 3:
64-83.

Özer Erol, G., Korkut, Ş., **Erel Arda, Ö.**, Demircan, Y. T. (2016). Çocuğun İcra Marifetiyle
Teslimi Hususunda Problemler ve Çözüm Önerileri. *Türkiye Klinikleri J Foren Med-Special
Topics*; 2(3):44-53.

Aydın, B. N., Yeşil-Kocagazioğlu, S., **Erel-Arda Ö.**, & Gölge, Z. B. (2016). Basında Kadına
Yönelik Şiddet Haberlerinin Ele Alınış Biçimlerinin Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Yazıları*;
19: 64-72.

Erel Arda, Ö., Yeşil, S., Aydın, B. N., Gölge, B. Z., Ziyalar, N. (Haziran, 2015). Comparison
of news forms about violence towards women in media. Poster presented at the 11th Balkan
Academy of Forensic Sciences Annual Meeting, Romania.

Gölge, Z. B., **Erel, Ö.** (2015). Üniversite öğrencilerinde dürtüsellik, riskli davranışlar ve
istismar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(3); 189-197.

Ziyalar, N., Ildırım, E., Küçük, Z. G., **Erel, Ö.** (2014). Adli Psikolojinin Kullanım Alanları.
Güncel Hukuk Dergisi, 5, 62-64.

Koydemir, S., Yumurtacı, D., Ayvaz, G., ve **Erel, Ö.** (Ekim, 2011). *Beni öldürmeyen şey
güçlendirir! Doktora öğrencilerinin gelişim aşamaları, zorluklar ve kazanımlar* 11. Ulusal
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi, İzmir.

Koydemir, S., **Erel, Ö.**, Yumurtacı, D., ve Şahin, G. N. (2010). Psychological help-seeking attitudes and barriers to help-seeking among Turkish university students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 32, 274-289.

Koydemir, S., ve **Erel, Ö.** (Nisan 2010). *Psychological help-seeking: Role of socio-demographic variables, previous help-seeking experience, and presence of a problem*. World Conference on Psychology, Counselling, and Guidance, Antalya.

Koydemir, S., Diker-Coşkun, Y., Yumurtacı, D., **Erel, Ö.**, ve Şahin, G. (Ekim, 2009). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları*. 10. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi, Adana.

